УИЛЯМ ПИТЪР БЛАТИ

ИЗТОК ЗАПАД

MAGICA

ЗАКЛИНАТЕЛЯТ

РАЗШИРЕНО И РЕВИЗИРАНО ИЗДАНИЕ

Уилям Питър Блати

Заклинателят

Разширено и ревизирано издание

От преводача

Неведнъж ме питаха: защо „Заклинателят“? Защо не „Екзорсистът“, както е оригиналното заглавие?

Ако ставаше дума за нова книга — точно така бих постъпил. Още повече, че екзорсизмът не е просто заклинание, а сложен църковен ритуал за прокуждане на злите духове. „Екзорсистът“ би било най-точно.

Но книгата е позната отдавна на българския читател и не исках да създавам впечатлението, че става дума за нещо ново. Онзи, който посегне към книгата, трябва да знае, че става дума за творба, създадена преди четири десетилетия и потресла целия свят със своя свиреп драматизъм.

И все пак… онова, което казах по-горе, не е съвсем точно. Защото въпреки огромния успех на книгата, авторът Уилям Питър Блати е поискал за юбилея да предложи едно обновено и обогатено издание, което ще изненада и онези, които са чели предишното. Образите в „Заклинателят“ днес са много по-ярки, постъпките им — много по-логични и разбираеми, а ужасът — по-остър от когато и да било.

Впрочем за ужаса. *Mea culpa*, както би казал някой от благочестивите йезуити в книгата. Признавам, че не бях чел „Заклинателят“. Както навярно се е случвало на мнозина от вас, отблъсна ме тъкмо една от причините за блестящия успех на романа — неговата репутация, обвита в сензационност, страх и напрежение. Тъкмо затова безкрайно се изненадах, когато започнах да го чета.

Да, в много отношения „Заклинателят“ е вледеняващо четиво, застанало наравно с шедьоврите на такива класици на ужаса като Х. Ф. Лъвкрафт, лорд Дънсани и Стивън Кинг. Но е и много повече — жива, пълноценна литература за доброто и злото, за човешкия дълг, за съмненията, вярата и саможертвата. Прелиствайки забързано страница подир страница, аз обикнах и отчаяната майка Крис Макнийл, и шегобиеца отец Дайър, и трогателно досадния детектив Киндерман… но истински се възхитих от мъжествения свещеник Деймиън Карас — измъчван от колебания, с разклатена вяра, но готов да заложи на карта живота и душата си, за да спаси едно дете. Истински душевен пастир и истински човек, за когото би могло да се каже:

Добрият човек не оставя следа
с руини и кръв по земята.
Оставя ни песен, и хляб, и вода,
която да пият сърцата.

Повече от това едва ли бих могъл да добавя. Ще го добави самата книга за онези от вас, които я разлистват за пръв път, както и за онези, които ще преоткрият с удоволствие новото й богатство.

Любомир Николов-Нарви

На Джули

А когато излезе [Иисус] на брега, срещна Го от града някой си човек, който от много години имаше бесове… понеже от дълго време го мъчеше; тъй че го връзваха с вериги и окови… но той разкъсваше оковите…

Иисус го попита и рече: как ти е името?

Той каза: легион.

Евангелие от Лука, 8:27-30

ДЖЕЙМС ТОРЕЛО: Закачиха Джаксън на оная кука за месо. Беше толкова тежък, че я изкриви. И вися там три дни, докато пукна.

ФРАНК БУЧЕРИ (киска се): Джаки, трябваше да го видиш. Като слон беше, а когато Джими го мушна с онзи електрически прът…

ТОРЕЛО (развълнувано): Мяташе се на куката, Джаки! Плиснахме го с вода, за да минава по-добре електричеството, и как закрещя…

ФБР, извадка от подслушан телефонен разговор на „Коза Ностра“ за убийството на Уилям Джаксън

Няма друго обяснение за някои от деянията на комунистите. Например свещеника, в чийто череп забили осем гвоздея… Или седемте момченца и техният учител. Когато нахълтали войниците, те се молели на Всевишния. Един войник измъкнал щика си и отрязал езика на учителя. Друг взел клечки за хранене и ги забил в ушите на седемте деца. Как да тълкуваме подобни случаи?

Доктор Том Дули

Дахау.
Аушвиц.
Бухенвалд.

Пролог

Северен Ирак…

Жаркото слънце изцеждаше едри капки пот от челото на стареца, но той обгръщаше с длани чашата горещ сладък чай, сякаш искаше да ги стопли. Не можеше да прогони тягостното предчувствие. То лепнеше по гърба му като студени мокри листа.

Разкопките бяха завършени. Могилата бе преровена слой подир слой, съдържанието й — проучено, описано и изпратено: мъниста и медальони, гравирани плочки, фалически символи, каменни хавани, зацапани с охра, гледжосани грънци. Нищо изключително. Асирийска кутия за тоалетни принадлежности от слонова кост. И човек. По-точно човешки кости. Крехки останки от космическото страдание, които някога го караха да се пита дали материята не е самият Луцифер, дирещ пипнешком път да се завърне към Бога. Ала сега знаеше, че не е така. Ароматите на лакрица и тамаринд привличаха погледа му към маковите ниви по хълмовете; към равнините, обрасли с тръстика; към неравния каменист път, устремен главоломно към ужаса. На северозапад беше Мосул; на изток — Ербил. На юг — Багдад, Киркук и огнената пещ на Небухаднезар.

Той раздвижи крака под масата пред самотната крайпътна чайхана и се вгледа в зелените петна от трева по обувките и омачканите бежови панталони. Отпи от чая. Разкопките бяха приключили. Какво започваше? Той внимателно разчисти мисълта като току-що извлечена от пръстта находка, но не успя да я проясни.

Откъм чайханата някой изхъхри — съсухреният собственик се тътреше към него, вдигайки облачета прах с руските си обувки, които носеше подпетени като чехли.

— *Каман чай, чауага?*[1]

Мъжът в бежово поклати глава, гледайки напуканите обувки без връзки, гъсто облепени с остатъци от житейските мъки. Градивният елемент на Вселената, лениво помисли той, материята; и все пак в крайна сметка някак стигаме до духа. За него духът и обувките бяха само аспекти на нещо по-дълбоко, нещо първично и напълно различно.

Сянката се измести. Кюрдът чакаше търпеливо като стар дълг.

Старецът в бежово вдигна поглед към влажните му белезникави очи, чиито ириси сякаш бяха покрити с ципа от яйчена черупка. Глаукома. Някога не би могъл да хареса този човек. Той извади портфейла си и бавно затърси монета сред оръфаното и смачкано съдържание: няколко динара; иракска шофьорска книжка; избеляло пластмасово католическо календарче отпреди дванайсет години. На обратната страна имаше надпис: КАКВОТО ДАВАМЕ НА БЕДНИТЕ, ТОВА ОТНАСЯМЕ В ГРОБА. Той плати чая, оставяйки петдесет фила бакшиш върху напуканата маса с цвят на печал.

Тръгна към джипа си. Звънкото щракане на ключа в стартера проряза тишината. Старецът застина за миг и унесено се загледа напред. В далечината, обгърнат от мараня и сякаш увиснал като остров в небето, се извисяваше хълмовият град Ербил, чиито плоски покриви се рееха сред облаците като порутена, кална благословия.

Хладните листа полепнаха още по-плътно по гърба му.

Нещо чакаше.

— *Аллах маак, чауага.*[2]

Прогнили зъби. Широко усмихнат, кюрдът му махна за сбогом. Човекът в бежово подири топлина в дъното на душата си и намери сили да отвърне на жеста с измъчена усмивка. Но щом обърна глава, усмивката му изгасна. Той включи двигателя, рязко направи обратен завой и пое към Мосул. Докато джипът набираше скорост, кюрдът стоеше, гледаше го и сърцето му се свиваше от странното чувство, че е загубил нещо. Какво бе изчезнало? Какво бе усещал в присъствието на непознатия? Нещо като безопасност, припомни си той; чувство за закрила и дълбоко удовлетворение. Сега това чувство се смаляваше в далечината заедно с чезнещия джип. Обзе го странна самота.

Към шест часа и десет минути прецизната инвентаризация бе завършена. Музейният отговорник по старините в Мосул, стар арабин с провиснали бузи, грижливо дописваше последния ред в дневника върху бюрото си. Докато потапяше писалката в мастилницата, той спря за момент и вдигна очи към своя приятел. Човекът в бежово изглеждаше унесен в мисли. Стоеше до масата с ръце в джобовете и гледаше надолу, сякаш се вслушваше в сухия шепот на миналото. Заинтригуван, служителят продължи да го гледа още няколко секунди, после пак се наведе над дневника и довърши последната дума със ситен и енергичен почерк. Накрая въздъхна, остави писалката и погледна часовника. Влакът за Багдад потегляше в осем. Той подсуши с попивателна страницата и предложи чай.

Взирайки се в нещо на масата, човекът в бежово поклати глава.

Арабинът го наблюдаваше със смътна тревога. Какво се носеше из въздуха? Имаше нещо… Той стана, пристъпи по-близо и усети как по шията му плъзнаха леки тръпки, когато неговият приятел най-сетне се раздвижи, вдигна амулета и замислено го повъртя в ръката си. Амулетът изобразяваше главата на демона Пазузу, повелителна югозападния вятър, изработена от зелен камък. Този демон властваше над болестите и недъзите. Главата му беше продупчена. Някога собственикът на амулета го бе носил за защита от заболяване.

— Зло против злото — въздъхна служителят, като си вееше лениво с някакво френско научно списание, върху чиято корица тъмнееше мазен отпечатък от палец.

Приятелят му не помръдна; не отговори. Служителят приведе глава настрани.

— Станало ли е нещо? — попита той.

Никакъв отговор.

— Отче Мерин?

Човекът в бежово, сякаш не чуваше, унесен в мисли за амулета, последната му находка. След малко го остави и вдигна въпросителен поглед към арабина. Беше ли казал нещо?

— Не, отче, нищо.

Двамата се сбогуваха тихо.

Пред вратата пазителят на музея хвана ръката на стареца и я стисна.

— Сърцето ми копнее да не си тръгвате.

Приятелят му отговори все тъй тихо, сякаш спокойно пиеха чай: че е дошло времето, че има да свърши нещо.

— Не, не, не! Имах предвид да не се прибирате у дома!

Човекът в бежово се вгледа в мъничкото късче варен нахут, залепнало край устните на стария арабин; ала очите му бяха другаде.

— У дома — повтори той.

В думата прозвуча безвъзвратност.

— В Щатите — добави арабинът и веднага се зачуди защо.

Човекът в бежово надникна в мрака на приятелската тревога. От самото начало харесваше този човек.

— Сбогом — прошепна той. После бързо се завъртя и прекрачи в прииждащия уличен мрак, за да започне дългия път към дома, без сам да знае кога ще пристигне.

— Ще се видим догодина! — подвикна след него служителят от прага.

Но човекът в бежово не се озърна. Арабинът се загледа как той

пресече косо улицата и едва не се блъсна в един забързан кабриолет. Лицето на дебелата арабка в кабриолета тънеше в сянка зад черното фередже, което я обгръщаше като саван. Навярно бързаше за някаква среща.

След малко приятелят му изчезна от поглед.

Човекът в бежово крачеше като притеглян от невидим магнит. Отърсвайки града от плещите си, той стигна до покрайнините, прекоси река Тигър с бърза крачка, но когато наближи руините, вече вървеше бавно, защото с всяка стъпка обзелото го предчувствие придобиваше все по-плътна, по-страховита форма.

Но трябваше да знае. Трябваше да се подготви.

Вехтата дъска, прехвърлена вместо мост над калния поток Хоср, изскърца под тежестта му. И ето че вече стоеше на хълма, където някога е сияела с петнайсетте си порти Ниневия, страховитото гнездо на асирийските орди. Сега градът се разстилаше сред окървавената прах на сетната си участ. И все пак го имаше, из въздуха все още се носеше тягостното присъствие на Онзи, който смущаваше сънищата му.

Човекът в бежово бродеше из руините. Храмът на Набу. Храмът на Ищар. Диреше тръпки из въздуха. Край двореца на Ашурбанипал той спря и вдигна очи към огромната варовикова статуя, оставена на обекта. Назъбени криле, ноктести лапи. Издут, къс, дебел пенис и уста, разтегната в дива усмивка. Демонът Пазузу.

Изведнъж го побиха тръпки.

Главата му клюмна.

Знаеше.

То идваше.

Вгледа се в прашните камъни и гъстеещия здрач. Слънчевият диск започваше да чезне отвъд ръба на света и той чу глухия лай на глутниците бездомни кучета, скитащи из покрайнините на града. Старецът размота навитите ръкави на ризата си и ги закопча. Откъм югозапад повя мразовит вятър.

Човекът в бежово забърза към Мосул, където го чакаше влакът, а около сърцето му тегнеше ледената броня на убеждението, че скоро ще бъде подгонен от един стар враг, чието лице никога не бе виждал.

Но знаеше името му.

Част първа

Началото

1

Както краткият и обречен блясък на избухващи слънца прониква смътно за миг в очите на слепите, така и началото на ужаса мина почти незабелязано; всъщност сред последвалото безумие то бе забравено и може би нямаше никаква връзка с ужаса. Трудно беше да се прецени.

Къщата се даваше под наем. Мрачна. Масивна. Тухлена сграда в колониален стил с обвити от бръшлян стени в джорджтаунската част на Вашингтон. Отсреща беше студентското градче на Джорджтаунския университет; отзад стръмен склон слизаше към оживената улица М, а отвъд нея се лееха водите на река Потомак.

Рано сутринта на първи април в къщата беше тихо. Изтегната в леглото, Крис Макнийл преглеждаше репликите си за утрешния снимачен ден. Дъщеря й Ригън спеше в края на коридора; а на долния етаж, в стаичката до килера, спяха старите икономи Уили и Карл. Някъде към дванайсет и двайсет и пет Крис вдигна очи от текста и се навъси озадачено. Нещо потропваше. Странен звук. Приглушен. Дълбок. Ритмичен и подреден. Сякаш покойник предаваше нещо с извънземен код.

Странно.

Тя се вслуша за миг, после опита да прогони звука от мислите си, но той не спря, пречеше й да се съсредоточи. Крис ядосано захвърли сценария на леглото.

Боже, това ме побърква!

Тя стана да види какъв е този шум.

Излезе в коридора и се огледа. Изглеждаше, че потропването идва от стаята на Ригън.

Какво прави тя?

Запристъпва по коридора и тракането изведнъж се засили, стана много по-бързо, но когато отвори вратата и влезе в стаята, звукът рязко спря.

Какво става, по дяволите?

Хубавата й единайсетгодишна дъщеря спеше, прегърнала здраво голямата плюшена панда с кръгли очи. Играчката беше раздърпана, избеляла от дълги години прегръдки, милувки и топли, влажни целувки.

Крис тихо пристъпи до леглото, наведе се и прошепна:

— Ригс? Будна ли си?

Равномерно дишане. Тежко. Дълбоко.

Крис се озърна из стаята. Бледата светлина откъм коридора хвърляше мътни отблясъци по рисунките и скулптурите на Ригън, по още плюшени играчки.

Добре, Ригс. Старата ти майчица се довлече. Хайде, кажи го! Кажи: „Първоаприлска шега!“

И все пак Крис отлично знаеше, че подобни шеги не са в неин стил. Детето беше срамежливо и плахо. Тогава кой беше шегаджията? Дали в просъница не си бе въобразила, че чува ритъм в бученето на водопровода или отоплителните тръби? Веднъж в планините на Бутан бе гледала няколко часа един клекнал будистки монах, унесен в медитация. Накрая й се стори, че го вижда да се издига във въздуха, макар че когато разказваше за случката, тя винаги добавяше: „Вероятно.“ Може би и сега умът й, този неуморен творец на илюзии, бе разкрасил елементарното шумолене.

Глупости! Чух го!

Изведнъж тя стрелна бърз поглед към тавана.

Аха! Тихо драскане!

Плъхове на тавана, за Бога! Плъхове!

Тя въздъхна. *Ето какво било. Дълги опашки. Троп-троп-троп.* Обзе я странно облекчение. И тогава забеляза студа. Стаята беше леденостудена.

Крис пристъпи до прозореца и го провери. Беше затворен. Докосна радиатора. Горещ.

Ама че работа.

Озадачена, тя се върна до леглото и докосна бузата на Ригън. Беше гладка и леко влажна.

Сигурно се разболявам!

Крис се вгледа в чипото носле и луничавото личице на дъщеря си, после обзета от внезапен импулс се приведе и я целуна по бузата.

— Много те обичам — прошепна тя.

Върна се в стаята си и отново зачете сценария.

За известно време успя да поработи. Филмът беше музикална комедия, римейк на „Господин Смит отива във Вашингтон“. Беше добавена допълнителна сюжетна линия, свързана със студентските бунтове. Крис играеше преподавателка по психология, застанала на страната на бунтовниците. И ненавиждаше ролята. *Тази сцена е пълен отврат*, помисли си тя. *Тъпа е!* Нейният ум никога не приемаше лозунгите за истина и като любопитна сврака кълвеше неуморно

празните приказки, докато успееше да измъкне на бял свят скритите факти. Точно затова каузата на бунтовниците й се струваше пълна безсмислица. *Но защо*, запита се тя. *Пропастта между поколенията? Глупости, та аз съм на трийсет и две. Просто историята е тъпа, това е… пълен боклук!*

Не се впрягай. Само още една седмица.

Бяха приключили със снимките в студио и оставаше само да заснемат няколко сцени в студентското градче на Джорджтаунския университет. Започваха утре.

Клепачите й натежаваха. Налегна я дрямка. Тя прелисти и следващата страница се оказа странно оръфана. Това беше работа на английския режисьор Бърк Денингс. Когато го хванеха нервите, той откъсваше с трепереща ръце тънка ивица хартия от първата попаднала му страница на сценария и бавно я дъвчеше сантиметър по сантиметър докато устата му се напълнеше с топка влажна хартия.

Смахнатият Бърк, помисли си Крис.

Прозя се и развеселено погледна сценария. Ръбовете на страниците изглеждаха изгризани. Спомни си за плъховете. *Тия ситни копелета определено имат чувство за ритъм*, помисли си тя. Утре сутрин щеше да заръча на Карл да сложи капани.

Пръстите й омекнаха. Сценарият се изплъзна. Крис не се опита да го задържи. *Тъп е*, помисли си тя. *Тъп.* Пръстите й пипнешком се добраха до ключа на лампата. *Готово.* Тя въздъхна и известно време лежа неподвижно, почти заспала; после лениво изрита завивката настрани.

Горещо е! Адски горещо! Пак се сети за озадачаващия студ в стаята на Ригън и в ума й изплува спомен как работеше над един филм с Едуард Дж. Робинсън, легендарната звезда на гангстерските филми от 40-те години. Тогава се чудеше защо при всяка съвместна сцена трепери от студ, докато накрая осъзна, че лукавият ветеран вечно застава между нея и прожекторите. По устните й плъзна развеселена усмивка и докато отвън росата полепваше по прозоречните стъкла, Крис заспа. И засънува смъртта с потресаващи подробности — сякаш светът за пръв път чуваше що е смърт. Нещо звънеше, тя се задъхваше, топеше се, потъваше в пустота и умът й повтаряше: Няма да ме има, ще умра, вече никога, никога няма да ме има, о, татко, не им позволявай, не им давай да го направят, не давай да се превърна завинаги в нищо, да се разтопя, да се разпадна, и този звън, звън…

Телефонът!

Крис подскочи с разтуптяно сърце и посегна към телефона, а в

стомаха й царуваше пустота, безтегловност и телефонът продължаваше да звъни.

Вдигна слушалката. Обаждаше се асистент-режисьорът.

— В гримьорната точно в шест, нали, скъпа?

— Добре.

— Как се чувстваш?

— Все едно току-що съм си легнала.

Той се засмя.

— До утре.

— Да, добре.

Крис затвори телефона и поседя неподвижно, размишлявайки над съня. Сън ли? По-скоро размисли в полусън. Такава невероятна яснота! Поглед към гроба. Небитие. Безвъзвратност. Не можеше да си го представи.

Господи, не може да бъде!

Тя унило наведе глава.

За съжаление може.

Мина в банята, наметна халата и бързо изтича надолу по старите чамови стъпала към кухнята, към живота и цвърчащия в тигана бекон.

— А, добро утро, госпожо Макнийл!

Престарялата Уили изцеждаше портокалов сок. Имаше сини кръгове под очите. Едва доловим акцент. Швейцарски. Като на Карл. Икономката избърса ръцете си с книжна кърпа и тръгна към печката.

— Остави на мен, Уили.

Наблюдателната Крис бе забелязала умората по лицето на икономката. Уили изпъшка и пак се обърна към мивката, а Крис си наля кафе и седна в нишата за закуска. Погледна чинията си и се усмихна разнежено, като видя на белия фон една алена роза. *Ригън. Моето ангелче.* Често се случваше, когато Крис има сутрешни снимки, Ригън тихичко да става от леглото, да слиза в кухнята, за да сложи цвете върху празната чиния на майка си, и след това пак да се връща в спалнята. Тази сутрин Крис печално поклати глава като си спомни, че някога мислеше да я нарече Гонерила. *Да бе. Голямо попадение. Да сме подготвени за най-лошото.* Крис леко се усмихна на спомена. Отпи от кафето и когато отново погледна към розата, по лицето й за миг се изписа скръб, а големите й зелени очи изведнъж станаха печални като очите на бездомно сираче. Беше си припомнила едно друго цвете. Сина си Джейми. Той почина отдавна, едва тригодишен, когато Крис беше съвсем младо и неизвестно момиче от кулисите на Бродуей. Тогава си обеща, че вече никому няма да се посвети тъй

всеотдайно, както на Джейми и на баща му, Хауърд Макнийл. Докато споменът за снощния сън се смесваше с изпаренията на горещото черно кафе, тя откъсна поглед от розата и прогони мрачните мисли. Уили се приближи и сложи пред нея чаша сок.

Крис се сети за плъховете.

— Къде е Карл?

— Тук съм, госпожо!

Карл бе изникнал неусетно от една врата до килера. Изглеждаше както винаги достолепен и в същото време почтителен. Беше се порязал при бръсненето и на брадата му се белееше малко парченце от книжна кърпичка.

— Какво ще обичате?

Той застана до масата — висок и мускулест, с блестящи очи, орлов нос и гола глава. Абсолютно плешив.

— Хей, Карл, имаме плъхове на тавана. Май ще трябва да купиш капани.

— Плъхове ли?

— Точно това казах.

— Но таванът е чист.

— Добре де, значи имаме *чисти* плъхове.

— Няма плъхове.

— Карл, аз ги чух снощи.

— Може да е било от водопроводните тръби — опита се да спори Карл, — или пък дюшемето е пукало.

— А може да са били *плъхове*! Ако обичаш, недей да спориш, ами вземи да купиш тия проклети капани.

Карл бързо се завъртя.

— Да, госпожо. Веднага отивам!

— Не *сега*, Карл! Всички магазини са затворени!

— Затворени са — подвикна след него и Уили.

Но той вече беше изчезнал.

Крис и Уили се спогледаха, после икономката поклати глава и пак се зае с бекона. Крис отпи от кафето. *Странно. Странен човек*, помисли си тя. Също като Уили трудолюбив, много предан, много дискретен. И все пак нещо в него й вдъхваше лека тревога. Какво? Едва доловимото високомерно излъчване? Не. Нещо друго. Но не можеше да го определи. Икономите работеха при нея вече почти шест години, но Карл си оставаше маска — говорещ, дишащ и напълно загадъчен йероглиф, тичащ по поръчки с дългите си крака. Зад маската обаче се криеше още нещо, понякога Крис имаше чувството, че чува

как там тиктака някакъв тайнствен механизъм.

Външната врата изскърца, след това се захлопна.

— Затворени са — промърмори Уили.

Крис хапна малко бекон, после се качи в стаята си и облече пуловер и пола. Застана пред огледалото и се вгледа придирчиво в късата си червена коса, която изглеждаше вечно разчорлена; в съзвездието от лунички по грижливо измитото лице; после изкриви очи, ухили се идиотски и заговори на отражението: *О, здрасти, хубава млада съседке! Може ли да поговоря с мъжа ти? С любовника ти? Със сводника ти? О, значи сводникът ти е тръгнал да проси? Клетникът!* Тя се изплези на отражението. После посърна. *Боже, ама че живот!* Взе кутията за перуки, слезе долу и прекрачи навън към свежата улица, оградена с дървета.

За момент спря пред къщата, вдъхна дълбоко чистия утринен въздух и се вслуша в приглушените всекидневни звуци на пробудения живот. Хвърли печален погледна надясно, където стръмни каменни стъпала слизаха към далечната улица М, а малко по-нататък се извисяваха причудливите старинни кули и средиземноморският керемиден покрив на най-старата сграда на Джорджтаунския университет. *Странно. Странен квартал*, помисли си тя. *Дявол да го вземе, защо пък да не остана? Да купя къщата. Да заживея тук.*

От далечината долетя тежкият камбанен звук на часовника в университетското градче. Меланхоличният отзвук тръпнеше по тинестите води на реката и се процеждаше право в умореното сърце на актрисата. Тя тръгна към работата си, към суматохата и бутафорната имитация на старини.

Щом влезе през главната порта на студентското градче, депресията й поотслабна, после почти изчезна, когато зърна редицата каравани-гримьорни по алеята близо до южната ограда; а към осем часа, със започването на първите снимки, вече беше почти напълно във форма и почна да спори за сценария.

— Хей! Бърк! Погледни тая глупост, ако обичаш!

— О, ти си имала и сценарий! Колко мило!

Режисьорът Бърк Денингс — спретнат, приказно строен и с лукаво намигащо ляво око — сръчно откъсна с потрепващи пръсти тънка хартиена ивица от нейния сценарий и се изкиска.

— Ето че си намерих и нещо за дъвчене.

Двамата стояха на площадката пред административната сграда на университета сред тълпа актьори, статисти и хора от техническия екип. Тук-там по моравата се мяркаха любопитни зрители, предимно от

Йезуитския факултет. Отегченият оператор разгърна вестник, а Денингс лапна хартията и пак се изкиска. Още от сутринта лъхаше на джин.

— О, да, *страшно* се радвам, че са ти дали сценарий.

Този изящен, деликатен и застаряващ мъж говореше с тъй чаровен и изискан британски акцент, че от устата му дори и най-грубите ругатни звучаха изтънчено, а когато той пиеше, винаги изглеждаше готов да избухне в неудържим смях.

— А сега кажи, скъпа. Какво има? Какво те тормози?

Във въпросния епизод деканът на въображаемия факултет от сценария трябваше да говори пред група студенти в опит да предотврати седяща стачка. После Крис трябваше да изтича нагоре по стъпалата към площадката, да грабне мегафона от ръцете на декана и да посочи към административната сграда с вик: „Да срутим това!“

— Няма никакъв смисъл — каза Крис.

— За мен е напълно ясно — излъга Денингс.

— Тъй ли? Е, обясни ми го тогава, мъдрецо. От какъв зор ще срутват сградата? Защо? Каква ти е идеята?

— Будалкаш ли ме?

— Не, питам защо.

— Защото я има, мила моя.

— В сценария ли?

— Не, тук, *пред нас*.

— Стига, Бърк, това просто не е в неин стил. Изобщо не е в характера й. Не би го направила.

— Като нищо ще го направи.

— Не, няма.

— Да викнем ли сценариста? Мисля, че е в Париж!

— Укрива ли се?

— Чука се!

Той подметна думата с безупречно произношение и лисичите му очи проблеснаха върху бледото лице, докато сквернословието се издигаше към готическите камбанарии. Крис избухна в смях и се хвана за раменете му, за да не падне.

— О, Бърк, ти си невъзможен, по дяволите!

— Да — отвърна той със скромността на монарх, потвърждаващ, че три пъти е отхвърлял короната. — И сега какво ще правим със сценария?

Крис не го чу. Озърташе се притеснено към един йезуит на около четирийсет години в тълпата зрители, за да види дали е чул

неприличната дума. Човекът имаше мургаво, загрубяло лице. Като на боксьор. Очите му бяха печални и скръбни, но срещнаха нейния поглед с успокояваща топлина. Той се усмихна и кимна. Беше чул. Погледна часовника си и се отдалечи.

— Попитах те дали да продължим с епизода.

Крис се обърна и го изгледа разсеяно.

— Ами да, Бърк. Хайде да го направим.

— Слава на Всевишния.

— Не, чакай!

— Мили Боже!

Тя възрази срещу структурата на епизода. Смяташе, че с репликата си достига върховната точка и напрежението спада, когато веднага след това нахълтва в сградата.

— Това не добавя нищо — заяви Крис. — Тъпо е.

— Да, скъпа, тъпо е — искрено потвърди Бърк. — Но монтажистът настоява да го направим, тъй че няма накъде. Разбираш ли?

— Не, не разбирам.

— Естествено, че не разбираш, скъпа, защото си абсолютно права. *Наистина* е тъпо. Виждаш ли, тъй като в следващата сцена — Денингс се изкиска — Джед *излиза* през същата тази врата, монтажистът е сигурен, че ще спечелим номинация, ако предишната сцена завърши с твоето *излизане*.

— Шегуваш ли се?

— О, съгласен съм с теб, скъпа. Идеята е просто безумно шантава. Но сега дай да снимаме, а аз ти гарантирам, че ще отрежа кадъра в окончателния вариант. С огромно удоволствие.

Крис се разсмя. И прие. Бърк се озърна към монтажиста, който имаше славата на избухлив егоист, склонен към безконечни спорове. Той разговаряше с оператора. Режисьорът въздъхна от облекчение.

Изчаквайки на моравата в подножието на стълбището, докато прожекторите загряваха, Крис видя как горе Денингс нахока някакъв нещастен техник и лицето му грейна самодоволно. Той сякаш се наслаждаваше на своята ексцентричност. Но Крис знаеше, че когато е подпийнал, може да избухне внезапно, а ако това се случеше по малките часове, имаше навика да звъни на влиятелни хора и да ги ругае с най-грозни думи заради въображаеми обиди. Тя помнеше един шеф на студио, чиято единствена вина бе, че на работно съвещание забеляза леко оръфаните маншети на ризата на Денингс. В резултат Денингс го събуди около три след полунощ и го нарече „похотлив шопар“, чийто баща, основателят на студиото, бил „най-вероятно

смахнат“ и „непрестанно обарвал Джуди Гарланд“ при снимките на „Вълшебникът от Оз“. На следващия ден Денингс се преструваше, че не помни нищо и се усмихваше под мустак докато засегнатите описваха най-подробно какво е направил. Макар че ако му беше изгодно, веднага си спомняше всичко. Крис се усмихна и тръсна глава, като си го спомни как в пристъп на безумна пиянска ярост разгроми кабинета си в студиото, а по-късно, когато директорът на продукцията му връчи подробна сметка и снимки на щетите, той ги отхвърли като „явен фалшификат“, защото пораженията били „много-много по-страшни“. Крис не смяташе, че е алкохолик или дори безнадежден пияница; навярно пиеше и се държеше скандално защото очакваха това от него — просто поддържаше легендата.

Какво пък, помисли си тя, и това е безсмъртие.

Озърна се през рамо да погледне йезуита, който се бе усмихнал на ругатнята на Бърк. Човекът вървеше с клюмнала глава в далечината като самотен черен облак, търсещ дъждовна буря. Крис не обичаше свещениците. Бяха толкова самоуверени. Толкова непоклатими. И все пак този тук…

— Готова ли си, Крис?

— Напълно.

— Добре, пълна тишина! — подвикна асистент-режисьорът.

— Камера — нареди Бърк.

— Работи!

— Снимаме!

Крис изтича нагоре по стъпалата. Статистите я посрещнаха с приветствени викове, а Денингс я гледаше и се питаше какво си е наумила. Прекалено бързо бе отстъпила в спора. Той хвърли многозначителен поглед на отговорника по диалога, който тутакси дотърча и му връчи разгърнат сценарий като престарял църковен послушник, подаващ на требника на своя свещеник за тържествена литургия.

Снимаха само когато слънцето се показваше иззад облаците, но към четири небето окончателно притъмня.

— Бърк, светлината пада — отбеляза тревожно асистент-режисьорът.

— Да, тия шибани облаци плъзнаха по целия свят.

По нареждане на Денингс асистент-режисьорът разпусна екипа до следващия ден.

Крис вървеше към къщи, гледаше тротоара и се чувстваше много изморена. На ъгъла на Трийсет и шеста и улица О тя спря да даде

автограф на един стар италиански търговец, който я повика от вратата на своето магазинче. Крис се подписа върху книжен плик за покупки и добави „с най-сърдечни пожелания“. Докато чакаше да отминат колите преди да пресече улица N тя се озърна диагонално към католическата църква с името на някакъв светия. Поддържаха я йезуитите. Беше чувала, че Джон Кенеди я посещавал и там се оженил за Джаки. Опита се да си го представи: Джон Кенеди сред църковни свещи и сбръчкани благочестиви старици; Джон Кенеди, привел глава за молитва. *Вярвам*… разведряване с руснаците; *вярвам, вярвам*… Аполо IV сред потракването на броениците; *вярвам във възкресението и вечния живот*…

Да. Точно така беше.

По павираната улица изгромоли камион за бира. От каросерията долитаха изкусителни бълбукащи звуци.

Крис пресече на другия тротоар, продължи надолу по улица O и докато минаваше край гимназията „Света Троица“, изотзад я догони някакъв свещеник, бръкнал в джобовете на шушляковото си яке. Млад. Много напрегнат. Небръснат. Малко след като я задмина, той свърна надясно по тясна пресечка към двора зад църквата.

Заинтригувана, Крис спря на пресечката и го проследи с поглед.

Свещеникът вървеше към бяла дървена къщичка. Старата мрежеста врата изскърца и отвътре излезе друг свещеник. Той отривисто кимна на младежа и с наведена глава забърза към входа на църквата. Вратата на вилата пак изскърца и Крис видя трети свещеник. Приличаше… *Хей, та това е той! Да, същият, който се усмихна, когато Бърк каза „чука се“!* Само че сега изглеждаше много сериозен, когато безмълвно поздрави новодошлия и го прегърна през раменете с благ и някак бащински жест. После въведе младежа вътре и мрежестата врата се затвори с бавно, жалостиво скърцане.

Крис се загледа в обувките си. Беше озадачена. *Що за история?* Запита се дали йезуитите ходят на изповед.

От далечината долетя глух тътен на гръмотевица. Крис вдигна очи към небето. Щеше ли да завали?… възкресението и вечният живот…

Да. Да, разбира се. Другия вторник. В далечината изпращя мълния. Не ни се обаждай, малката, скъпа, ние ще ти се обадим.

Тя вдигна яката на шлифера и бавно продължи напред.

Надяваше се да завали.

След минута вече си бе у дома. Изтича до тоалетната. После влезе в кухнята.

— Привет, Крис, как мина денят?

До масата седеше красива блондинка на двайсет и няколко години. Шарън Спенсър. Свежа. От Орегон. През последните три години работеше като секретарка на Крис и наставничка на Ригън.

— О, обичайните щуротии. — Крис лениво пристъпи до масата и започна да преглежда пощата. — Има ли нещо вълнуващо?

— Искаш ли другата седмица да вечеряш в Белия дом?

— Де да знам, Марти; на теб какво ти се прави?

— Да се натъпча с шоколад до премаляване.

— Къде е Ригс?

— Долу в детската стая.

— Какво прави?

— Вае. Птица, струва ми се. За теб.

— Да, тъкмо птица ми трябва — промърмори Крис. Тя пристъпи до печката и си наля чаша горещо кафе. — Шегуваше ли се за вечерята?

— Не, разбира се — отвърна Шарън. — В четвъртък е.

— Много народ ли ще има?

— Не. Доколкото разбрах, само петима или шестима.

— Страхотно!

Стана й приятно, но не беше особено изненадана. Всички жадуваха за компанията й: шофьори, поети, професори, крале. Какво харесваха в нея? Жизнеността?

Крис седна до масата.

— Как мина урокът?

Шарън запали цигара и се намръщи.

— Пак имахме трудности с математиката.

— Сериозно? Чудна работа.

— Да, знам. Това й е любимият предмет.

— Ами такава е днешната математика. Господи, аз не бих могла дори да си разваля дребни за автобуса, ако…

— Здравей, мамо!

Дъщеричката на Крис се втурна през вратата с разперени ръце към майка си. Две рижави опашки. Грейнало луничаво лице.

— Здрасти, малко чудовище. — Широко усмихната, Крис сграбчи детето в прегръдката си и млясна възторжено сочната розова бузка; не можеше да удържи бликналата си обич.

— Ммляс-ммляс-ммляс! — Още целувки. После тя се отдръпна, вгледа се в лицето на Ригън и попита: — Е, какво прави днес? Нещо вълнуващо?

— Е, разни работи.

— Какви работи? Хубави ли бяха?

— Чакай да си помисля. — Ригън опря колене в краката на майка си и леко се залюля напред-назад. — Ами… учих, разбира се.

— Аха…

— И рисувах.

— Какво рисува?

— Ами… цветя, нали знаеш. Маргаритки. Само че розови. И после… а, да! Онзи *кон*! — Очите на Ригън внезапно се разшириха от вълнение. — Онзи човек имаше кон, нали разбираш, там, край реката. Вървяхме, мамо, нали разбираш, и после дойде онзи кон, беше толкова *красив*! О, мамо, трябваше да го видиш, и човекът ми позволи да го яхна! *Наистина!* Е, само за минутка!

Крис намигна многозначително на Шарън.

— Същият ли? — попита тя и повдигна вежди.

Когато Крис се прехвърлиха за снимки във Вашингтон, русата секретарка, която бе станала буквално част от семейството, се настани при тях в стаята за гости на горния етаж. Но после се запозна с „конника“, който ползваше услугите на една близка конюшня и тогава Крис реши, че Шарън се нуждае от място за уединение. Нае й апартамент в скъп хотел и настоя да плати сметката.

— Да, същият — усмихна се Шарън.

— Конят беше *сив* — добави Ригън. — Мамо, не може ли да си вземем кон? Тоест, исках да кажа *може* ли?

— Ще видим, скъпа.

— Когато ще си имам кон?

— Ще видим. Е, къде е твоята птица?

При тия думи Ригън я изгледа с недоумение спря за миг, после се завъртя към Шарън и се усмихна широко, разкривайки шините върху зъбите си, но в усмивката имаше и плах упрек.

— Казала си! — Тя отново се обърна към майка си и се изкиска. — Трябваше да е изненада.

— Искаш да кажеш…

— С дълга смешна човка, както я искаше!

— О, Ригс, толкова си мила. Може ли да я видя?

— Не, още не съм я оцветила. Кога ще вечеряме, мамо?

— Гладна ли си?

— *Умирам* от глад.

— Още не е станало пет. Кога обядвахте? — обърна се Крис към Шарън.

— О, някъде към дванайсет — отговори Шарън.

— А кога се прибират Уили и Карл?

Крис им беше дала свободен ден.

— Към седем, мисля — каза Шарън.

— Мамо, може ли да отидем на ресторант? — обади се умолително Ригън. — Може ли?

Крис хвана ръката на дъщеря си, усмихна се нежно и я целуна.

— Бягай горе да се облечеш и тръгваме.

— Обичам те!

И Ригън изтича към стаята си.

— Скъпа, облечи си новата рокля! — извика след нея Крис.

— Иска ли ти се пак да си на единайсет? — попита замислено Шарън.

— Знам ли… — Крис отново започна да преглежда писмата. — Със сегашния ум? И с всички спомени?

— Естествено.

— В никакъв случай.

— Помисли пак.

Крис остави писмата и взе една папка е прикрепен към корицата плик от нейния агент Едуард Джарис.

— Мисля, че бях им казала за известно време да не ми пращат сценарии.

— Трябва да го прочетеш — каза Шарън.

— Тъй ли?

— Да, аз го прочетох тази сутрин.

— Добра вест?

— Според мен страхотна.

— И ще играя монахиня, която открива, че е лесбийка, нали?

— Не, нищо няма да играеш.

— Я гледай ти! Значи киното *наистина* е тръгнало към добро. Какви ги дрънкаш, Шарън? Защо ми се хилиш така?

— Искат да бъдеш режисьор — обясни плахо Шарън и пусна облаче дим от цигарата си.

— *Какво?*

— Прочети писмото.

— О, Боже, Шар, ти се шегуваш!

Крис грабна писмото и очите жадно запрескачаха от дума на дума: „… нов сценарий… триптих… студиото иска сър Стивън Мур… приема ролята при условие…“

— *Да режисирам неговите сцени!*

Крис размаха ръце и нададе дрезгав, писклив вик на радост. После притисна писмото към гърдите си.

— О, Стив, ти си ангел! Не си забравил!

Една вечер по време на снимки в Африка двамата седяха подпийнали на сгъваеми столове и гледаха как денят чезне сред пурпур и злато. *„Скапана ни е работата, Стив! За актьора е пълен боклук.“ „О, на мен ми допада.“ „Боклук е! Знаеш ли къде е истината в нашия бизнес? В режисурата. Там правиш нещо свое, нещо, което ще живее след теб!“ „Ами направи го, скъпа! Направи го!“ „Опитах, Стив. Опитах, но не ми дават.“ „Защо?“ „Я стига! Знаеш защо — не вярват, че ще се справя.“ „Аз пък мисля, че можеш.“*

Топла усмивка. Топли спомени. Милият Стив…

— Мамо, не мога да си намеря роклята! — извика Ригън откъм стълбищната площадка.

— Виж в гардероба — отговори Крис.

— Вече гледах там!

— Идвам след секунда! — подвикна Крис. Тя прелисти сценария, после изведнъж посърна и промърмори:

— Бас държа, че е някакъв боклук.

— О, не мисля, Крис! Не! Според мен наистина си заслужава!

— На теб ли да вярвам, дето разправяше, че в „Психо“ трябва да има смях зад кадър?

— Мамо!

— Идвам!… Тази вечер имаш ли среща, Шар?

— Да.

Крис махна с ръка към кореспонденцията.

— Тръгвай тогава. Другото ще прегледаме утре.

Шарън стана.

— Не, чакай — поправи се Крис. — Извинявай, трябва да пратиш едно писмо още днес.

— Добре.

Шарън взе бележника си.

Ма-а-мооо! — долетя отгоре нетърпелив вой.

Крис се изправи с въздишка.

Изчакай минутка. — Тя тръгна към вратата, но спря като видя, че Шарън поглежда часовника си. — Какво има?

Ами, Крис… време ми е за медитация.

Крис я изгледа с дружелюбна насмешка. През последните шест месеца бе видяла как секретарката й се преобразява в „търсач на безметежност“. Започна от самохипноза в Лос Анджелис, после премина към будистки песнопения. Откакто преди няколко седмици Шарън се настани в горната спалня, из къщата се разнесоха аромати на

горящи молитвени пръчици и безжизнено монотонни напеви *Нам мьохо ренге кьо* („Разбираш ли, Крис, само повтаряй това, нищо повече, и ще постигнеш желанията си, всичко което искаш…“). Тия вопли отекваха по най-невероятни и неудобни часове, особено когато Крис репетираше реплики.

— Може да си пуснеш телевизора — великодушно разреши Шарън на работодателката си при един от тия случаи. — На мен не ми пречи. Мога да пея при всякакъв шум.

Сега бе превключила на трансцендентална медитация.

— Шар, наистина ли си мислиш, че тия глупости могат да ти помогнат?

— Умиротворяват ме — отвърна Шарън.

— Да бе — рече скептично Крис, после се завъртя и тръгна към вратата, мърморейки: *Нам мьохо ренге кьо*.

— Продължавай така петнайсет-двайсет минути! — подвикна след нея Шарън. — Може да ти помогне!

Крис се спря и се зачуди дали да не възрази, но размисли. Качи се в спалнята на Ригън и веднага пристъпи към гардероба. Ригън стоеше по средата на стаята и зяпаше тавана.

— Какво има? — попита Крис докато ровеше из гардероба. Роклята беше бледосиня, памучна. Купи я миналата седмица и отлично помнеше, че виси в гардероба.

— Странни шумове — каза Ригън.

— Да, знам. Имаме си приятели.

Ригън погледна майка си.

— А?

— Катерици, скъпа, катерици на тавана.

Дъщеря й беше гнуслива и не понасяше плъхове. Дори мишките я тревожеха.

Диренето на роклята завърши безрезултатно.

— Видя ли, мамо, няма я.

— Да, видях. Може Уили да я е прибрал при почистването.

— Изчезнала е.

— Добре де. Облечи морскосинята, тя ти отива.

След като изгледаха една дневна прожекция на стар филм с Шърли Темпъл, те прекосиха реката по Кий Бридж и поеха към ресторант „Хот Шоп“ в Рослин, където Крис си поръча салата, а Ригън супа, четири хлебчета, пържено пиле, ягодов шейк и боровинков пай с шоколадов сладолед. Къде го побира всичко това? В китките си ли? Детето беше крехко като напразна надежда.

Крис си запали цигара с кафето и погледна през прозореца вдясно към кулите на Джорджтаунския университет, после сведе замислен поглед към измамно спокойните води на Потомак, прикриващи опасно бързите и мощни течения под повърхността. Тя се настани по-удобно на стола. В меката светлина на гаснещия ден привидното мъртвешко спокойствие на реката изведнъж й се стори заредено с коварство.

И изчакване.

— Вечерята беше чудесна, мамо.

Крис се обърна към щастливата усмивка на Ригън и както често се случваше, неволно ахна от неканената болка да види образа на Хауърд в лицето на дъщеря си. Сигурно зависеше от осветлението. Тя бързо измести поглед към чинията на Ригън.

— Няма ли да си доядеш пая?

Ригън наведе очи.

— Мамо, ядох бонбони преди да излезем.

Крис загаси цигарата и се усмихна.

— Тогава да се прибираме, Ригс.

Прибраха се преди седем. Уили и Карл вече се бяха завърнали. Ригън веднага изтича към детската стая в мазето, за да довърши птицата на майка си. Крис мина в кухнята да прегледа сценария. Завари Уили да вари кафе в стария кафеник без капак. Изглеждаше раздразнена и недоволна.

— Здрасти, Уили, как мина денят? Добре ли си прекарахте?

— Не питайте. — Уили добави щипка сол и малко яйчена черупка към кипналото съдържание на кафеника. После разказа, че отишли на кино. Тя искала да гледат „Бийтълс“, но Карл предпочел някакъв филм за Моцарт. — Ужас! — ядно добави тя и вратна ключа на печката. — Ама че глупак!

Съчувствам ти. — Крис стисна папката под мишница. — А, Уили, да си виждала роклята, дето я купих на Ригън миналата седмица? Синя, памучна.

— Да, тази сутрин беше в гардероба.

— И къде я сложи?

— Там си е.

— Да не си я взела случайно с дрехите за пране?

— Там е.

— При прането?

— В гардероба.

— Не, няма я. Сама проверих.

Уили понечи да каже нещо, но подви устни и се навъси. Карл бе

влязъл в кухнята.

— Добър вечер, госпожо.

Той отиде до мивката и си наля чаша вода.

— Заложи ли капаните? — попита Крис.

— Няма плъхове.

— Заложи ли ги?

— Заложих ги, разбира се, но таванът е чист.

— Как беше филмът, Карл?

— Вълнуващ.

Гласът и лицето му бяха напълно безизразни.

Тананикайки популярна песничка на „Бийтълс“, Крис тръгна да излиза, но изведнъж спря.

Да опитаме още веднъж!

— Карл, трудно ли беше да купиш капаните?

Без да се обръща, той отговори:

— Не, госпожо. Никак.

— В шест часа сутринта?

— Взех ги от денонощния магазин.

Крис се плесна по челото, вгледа се в гърба на Карл и излезе от кухнята, като си мърмореше тихичко:

— Ама че съм завеяна!

След една дълга и великолепна вана тя отиде до гардероба в спалнята си за халат и откри изчезналата рокля на Ригън. Лежеше смачкана на пода.

Крис я вдигна. Етикетът от магазина още си беше на място.

Какво търси тук?

Крис се замисли и си припомни, че заедно с роклята бе купила две-три неща за себе си.

Сигурно съм донесла всичко накуп.

Крис отнесе роклята в спалнята на Ригън и я закачи в гардероба. С ръце на кръста огледа дрехите на дъщеря си. *Чудесно. Хубави рокли. Да, Ригс, тук гледай, а не към баща си, който дори не се сеща да прати едно писмо.*

Докато обръщаше гръб на гардероба, палецът на крака й се блъсна в ръба на бюрото. *О, Боже, само това ми липсваше!*

Тя вдигна крак и се зае да разтрива ударения пръст. Едва сега забеляза, че бюрото е изместено поне метър настрани.

Нищо чудно, че се ударих. Уили сигурно е чистила с прахосмукачката.

Взе писмото от агента си и отиде в кабинета.

За разлика от просторната всекидневна с широки панорамни прозорци и изглед към Кий Бридж, водещ към отсрещния бряг на Потомак, кабинетът пораждаше чувството за напрегнат шепот; за тайни между богати роднини — висока тухлена камина, ламперия от вишнево дърво и масивни тавански греди, сякаш издялани от портата на старинен замък. За новото време напомняха само модерният барплот с табуретки от неръждаема стомана няколкото шарени възглавнички върху мекия нисък диван, където Крис се изтегна със сценария. Писмото беше пъхнато между страниците. Тя го препрочете отново. „Вяра, Надежда, Любов“ — филм от три независими части, всяка с отделен екип и режисьор. Предлагаха й „Надежда“. Хубаво заглавие. Малко скучно, помисли си тя, но елегантно. *Със сигурност ще го сменят с някоя глупост от сорта на „Благочестива суматоха“.*

На вратата се позвъни. Беше Бърк Денингс. Самотник по душа, той често наминаваше да я види. Крис се усмихна печално и поклати глава, като го чу как подметна нецензурна дума на Карл, когото мразеше незнайно защо и постоянно го тормозеше.

— Здрасти, къде ми е питието! — тросна се той още от прага и забърза към барчето, без да я гледа, с ръце в джобовете на смачкания си шлифер.

Изглеждаше раздразнен, гузен и някак разочарован.

— Пак ли дебнеш? — попита Крис.

— Какво искаш да кажеш, по дяволите? — изсумтя Денингс.

— Познавам това изражение.

Беше го виждала такъв, когато снимаха заедно филм в Лозана. През първата им вечер в изискан хотел с изглед към Женевското езеро Крис не можа да заспи. Малко след пет сутринта тя скочи от леглото, облече се и слезе във фоайето, да търси кафе или компания. Докато чакаше асансьора, тя погледна през прозореца и видя Денингс да крачи вдървено по брега на езерото с ръце в джобовете на шлифера, без да обръща внимание на февруарския студ. Когато Крис слезе във фоайето, Бърк тъкмо влизаше.

— Пукната курва не се мярка на хоризонта! — изтърси разочаровано той, бързо мина край Крис, без да я поглежда и пое с асансьора към стаята си да спи. Когато по-късно Крис спомена шеговито за инцидента, режисьорът побесня и я обвини, че „страда от излишък на халюцинации“, на които хората „сигурно ще повярват само защото си кинозвезда!“. Освен това я нарече „луда за връзване“, но после я утеши с предположението, че „може би“ все пак е видяла някого и се е припознала. „Не е напълно изключено — призна

невъзмутимо той, — прабаба ми е била швейцарка.“

Крис мина зад бара и му напомни за случая.

— Да, същото изражение, Бърк. Колко джин-тоника ти се събраха за днес?

— Не ставай глупава! — отсече Денингс. — Цяла вечер бях на чай, представяш ли си, скапано факултетско *чаено* парти!

Крис кръстоса ръце върху плота.

— Къде си бил? — скептично попита тя.

— Добре де, присмивай ми се!

— Значи си се натряскал на чаено парти заедно с йезуитите?

— Не, йезуитите бяха трезви.

— Те не пият ли?

— Да не си се *побъркала*? Къркаха *като разпрани. В живота си* не съм виждал такива пияндета!

— По-тихо, Бърк. Ригън може да чуе.

— Да, Ригън — прошепна Денингс. — Разбира се! А сега къде ми е проклетото *питие*?

Крис неодобрително поклати глава и извади бутилка и чаша.

— Ще ми кажеш ли какво си дирил на факултетско чаено парти?

— Тъпите пиари вечно ме пращат да върша *твоята* работа. За Бога, обсъждахме как сме им одрискали територията — промърмори благочестиво режисьорът.

— Хайде, смей ми се! Да, за това само ви бива всичките — да се смеете и да въртите задници.

— Аз само стоя и се усмихвам невинно.

— Е, така или иначе *някой* трябваше да им направи шоу.

Крис посегна и плъзна пръст по белега над лявата вежда на Денингс — спомен от жестокия удар на екшън-героя Чък Дарън в последната вечер на предишния му филм.

— Избелява — каза загрижено Крис.

Денингс се навъси зловещо.

— Ще се погрижа повече да не го вземат в свестен филм. Вече пуснах слуха.

— Стига, Бърк. За такава дреболия?

— Този човек е *смахнат*, скъпа! Луд за връзване и много опасен! Бога ми, той е като дърто псе, дето дреме кротко на припек, а един ден скача изневиделица и жестоко захапва някого за крака!

— И разбира се, целият инцидент няма нищо общо с твоите приказки пред целия снимачен екип, че актьорската му игра е путкинска излагация от сорта на борбата сумо?

— Скъпа, това беше грубо — упрекна я благочестиво Денингс, поемайки от ръката й чаша джин-тоник. — Мила моя, *за мен* е съвсем допустимо да кажа „путкинска“, но не и за любимеца на Америка. А сега разкажи как си, моя малка звездичке на песните и танците.

Крис сви рамене и се подпря на плота.

— Хайде, кажи ми, скъпа, унила ли си?

— Де да знам.

— Сподели със скъпия си чичо.

— По дяволите, май трябва да пийна нещо.

Крис рязко се надигна и посегна към шишето водка.

— О, да, превъзходно! *Блестяща идея!* Е, какво има, съкровище? Какво те мъчи?

— Мислил ли си някога за смъртта? — попита Крис.

Денингс сбръчка чело.

— За смъртта ли каза?

— Да, за смъртта. Мислил ли си някога *наистина* за нея, Бърк? Какво означава? Ама наистина какво означава.

Тя си наля водка.

Леко раздразнен, Денингс заяви дрезгаво:

— Не, скъпа, не съм! Аз *не мисля* за това. Просто го *правя*. Но откъде, за Бога, ти хрумват подобни идеи?

Крис сви рамене и пусна кубче лед в чашата си.

— Не знам. Тази сутрин си мислех за нея. Е, всъщност не мислех; беше нещо като… като сън в мига на пробуждането и цялата се разтреперих, Бърк. Смисълът ме потресе. Нали разбираш, Бърк, краят, истинският ужасен *край*, сякаш никога дотогава не бях *чувала* за смъртта! — Тя се загледа настрани и поклати глава. — Ако знаеш как се изплаших! Имах чувството че падам от скапаната планета с двеста милиона километра в час. — Крис вдигна чашата към устните си. — Май ще я пийна чиста — промърмори тя и отпи.

— Глупости! — възрази презрително Денингс. — Смъртта е утеха.

Крис остави чашата.

— Не и за мен.

— Така е! Ще живееш и след смъртта чрез творчеството, чрез децата си.

— Дрън-дрън! Децата — това не съм аз.

— Да, слава Богу! И една си ми предостатъчна.

Крис се приведе напред с чаша в ръка и красивото й личице се обтегна угрижено.

— Не, Бърк, помисли само! Да не съществуваш! Да не

съществуваш завинаги, завинаги…

— О, престани! Стига си хленчила, ами вземи да си домъкнеш божествените дълги крака на факултетското чаено парти другата седмица! Може *свещениците* да ти предложат утеха!

Бърк удари с чашата по плота.

— Дай по още едно.

— Знаеш ли, нямах представа, че пият.

— Ами като си глупава… — отсече грубо режисьорът.

Крис го погледна. Дали наближаваше точката на безвъзвратно пиянство? Или наистина го бе засегнала с нещо?

— Ходят ли на изповед? — попита тя.

— Кои?

— Свещениците.

— Откъде да ги знам? — избухна Бърк.

— Нали веднъж ми каза, че си учил за…

Денингс стовари длан върху плота.

— *Къде ми е проклетото питие?*

— Дали да не ти налея кафе?

— Не ставай зла, скъпа. Искам питие.

— Полага ти се кафе.

— Хайде де, пиленце. — Гласът на Денингс изведнъж стана мазен. — Само едно за из път.

— Твоето не е път, а цяла магистрала.

— Това беше грубо, скъпа. Наистина. Изобщо не е в твой стил. — Денингс се нацупи и бутна чашата си напред. — Милосърдието не е изчезнало — заяви той, — не, то се лее благо от небесата като сладък джин, тъй че недей да се инатиш. Само едно и ще си тръгна, обещавам.

— Честно?

— Честна дума, да пукна, ако излъжа!

Крис го огледа, поклати глава и посегна за бутилката джин.

— Да, тия свещеници… — каза разсеяно тя докато наливаше джина. — Може би трябва да поканя на гости двама-трима от тях.

— После не можеш се отърва — изръмжа Денингс. Очите му изведнъж се зачервиха, станаха още по-малки и всяко заприлича на отделен мъничък ад. — Всичките са скапани крадци! — Крис понечи да му налее и тоник, но Денингс раздразнено бутна бутилката. — Не, за Бога, *чисто*! Забрави ли? Третото *винаги* е чисто.

Той пресуши чашата на един дъх, остави я, сведе глава над нея и промърмори:

— Безсърдечна кучка!

Крис го огледа предпазливо. *Да, на път е да се отреже.* Тя побърза да смени темата и му разказа за предложението да режисира.

— Много добре — изсумтя Денингс, без да откъсва очи от дъното на чашата. — Браво.

— Честно казано, мъничко ме е страх.

Денингс моментално вдигна очи към нея и по лицето му се изписа бащинска нежност.

— Глупости! Разбираш ли, скъпа, най-трудното нещо в режисьорската работа е *да се преструваш*, че ти е адски трудно. Когато започнах, не разбирах и бъкел, а виж ме сега. Не е магия, мила моя, а само скапан тежък труд и постоянно разбиране, още от първия снимачен ден, че си хванал тигър за опашката.

— Да, знам, Бърк, но сега, когато е истина, когато ми направиха предложението, не знам дали бих могла да заснема дори как баба ми пресича улицата. Нали разбираш, с всички тия технически подробности.

— Я не изпадай в истерия. Тия глупости ги остави на редактора, оператора, сценариста. Намери си читави сътрудници и ти гарантирам, че с усмивка ще те носят на гръб. Най-важна е работата с актьорите и там ще си *чудесна*, душице; можеш не само да *кажеш* какво искаш от тях, но и да им *покажеш*.

Крис все още се съмняваше.

— И все пак…

— Какво?

— Ами техническата страна на нещата. Трябва някак да я разбирам.

— Че аз за какво съм? Питай стария си наставник.

Почти цял час Крис и прославеният режисьор се ровиха из най-дребните подробности на занаята. Техническите тънкости на режисьорската работа бяха описани в безброй книги, но тя просто нямаше търпение да ги чете. Предпочиташе да чете живи хора. Любопитна по природа, Крис обичаше да изстисква всичко от събеседника си. Но книгите не можеха да се изстискват. Те казваха „следователно“ и „очевидно“, когато нищо не беше очевидно, и нямаше как да спориш с техните фантасмагории; не можеше да ги прекъснеш с обезоръжаващото: „Хей, чакай малко, не съм толкова умна. Би ли повторил?“ Книгите не се поддаваха на разчепкване или натиск.

Книгите бяха като Карл.

— Скъпа моя, трябва ти само гениален монтажист — засмя се

накрая Денингс. — Искам да кажа такъв, дето наистина си разбира от работата.

След опасната агресивна фаза той отново бе станал чаровен и остроумен. До момента, когато се раздаде гласът на Карл:

— Извинете, госпожо. Искате ли нещо?

Икономът стоеше изпънат пред отворената врата на кабинета.

— О, здрасти, Торндайк — изкиска се Бърк. — Или май беше Хайнрих? Все не мога да ти запомня името.

— Карл, сър.

— Да, разбира се. Бях забравил. Кажи ми, Карл, с връзки с обществеността ли се занимаваше в Гестапо, или с общински дейности? Мисля, че има разлика.

Карл отговори учтиво:

— Нито едното, нито другото, сър. Аз съм швейцарец.

— Да, вярно, Карл! — изхили се Денингс. — Точно така! Ти си швейцарец! И сигурно никога не си играл боулинг с Гьобелс!

— Стига, Бърк! — сгълча го Крис.

— Никога ли не си летял с Рудолф Хес? — добави Денингс.

Карл невъзмутимо се обърна към Крис.

— Ще желаете ли нещо, госпожо?

— Бърк, какво ще речеш за едно кафе?

— Майната му на кафето! — войнствено заяви режисьорът, после рязко стана и напусна стаята с наведена глава и стиснати юмруци. След малко външната врата се затръшна.

Крис се обърна към Карл и равнодушно каза:

— Изключи телефона.

— Да, госпожо. Нещо друго?

— Ами… може би малко безкофеиново кафе.

— Ще ви донеса.

— Къде е Ригс?

— Долу в детската стая. Да я повикам ли?

— Да, време е за сън. Не, чакай, Карл! Остави. Аз ще я доведа. — Беше си спомнила за птицата и тръгна към мазето. — Като се върна ще пия кафе.

— Да, госпожо. Както желаете.

— И за стотен път извинявай заради господин Денингс.

— Не му обръщам внимание.

Крис спря и го погледна през рамо.

— Да, знам. Точно това го вбесява.

Тя слезе на първия етаж, отвори вратата към мазето и започна да

слиза.

— Хей, малко разбойниче! Какво правиш там долу? Готова ли е птицата?

Детската стая беше пъстро украсена и облицована с дървена ламперия. Стативи. Картини. Грамофон. Маси за игри и маса за моделиране. Червено-бели гирлянди от празненство на сина на предишните наематели.

— О, скъпа, страхотно е! — възкликна Крис, когато Ригън тържествено й връчи фигурката. Още не беше съвсем изсъхнала и приличаше на оранжева чапла с човка на зелени и бели ивици. Върху главата бе залепено снопче пера.

— Наистина ли ти харесва? — попита Ригън с широка усмивка.

— Да, скъпа, много. Измисли ли й име?

Ригън поклати глава.

— Още не.

— Как да я наречем?

— Де да знам. — Ригън обърна длани нагоре и сви рамене.

Почуквайки с нокът по зъбите си, Крис театрално сбръчка чело.

— Чакай да си помисля — промърмори тя, после лицето й грейна. — Хей, какво ще речеш за Тъпото пиле? Как ти се струва? Просто Тъпото пиле.

Ригън избухна в смях, закри устата си с длан и радостно кимна.

— Добре, значи единодушно решаваме — Тъпото пиле! — заяви тържествено Крис и вдигна високо фигурката. — Сега я оставяме тук да съхне, а после ще си я сложа в стаята.

Докато оставяше птицата на една от масите за игри, тя забеляза дъската за спиритически сеанси. Беше забравила, че я има. Преди време бе купила дъската от любопитство и с надеждата евентуално да научи нещо за подсъзнанието си. Но не излезе нищо, макар че опита два-три пъти с Шарън и веднъж с Денингс, който бързо се научи да хитрува и тайно да мърда дъската („Ти ли я мърдаш, скъпа? Ти ли беше?“), тъй че всички „послания“ на духовете се оказаха крайно нецензурни, а впоследствие той обвини „ония шибани призраци“.

— Ригс, скъпа, с дъската ли си играеш?

— Да.

— Знаеш ли как?

— Ами, разбира се. Дай да ти покажа.

Ригън седна пред дъската.

— Мислех, че трябват двама души, миличка.

— Не, мамо, редовно го правя съвсем сама.

Крис си придърпа стол.
— Хайде да поиграем заедно, става ли?
Колебание. После:
— Ами… добре.

Ригън опря лекичко пръсти върху дъската, но щом Крис понечи да стори същото, дъската рязко се завъртя на позиция НЕ.

Крис се усмихна закачливо.

— „Мамо, искам да го направя сама.“ Това ли беше? Не ти се играе с мен?

— Не, играе ми се. Само че капитан Хауди каза „Не“.

— Капитан кой?

— Капитан Хауди.

— Скъпа, кой е капитан Хауди?

— Ами нали разбираш… аз му задавам въпроси, той отговаря.

— Така ли?

— Много е мил.

Крис се опита да прикрие внезапната неясна, но остра тревога. Ригън много обичаше баща си, и все пак изобщо не реагира на развода. Ами ако тайно плачеше в стаята си? Крис се боеше, че дъщеря й потиска гнева и скръбта, но някой ден бентът може да рухне и емоциите да изригнат по някакъв непредвидим и пагубен начин. Крис подви устни. Фантазии за въображаем приятел. Струваше й се нездравословно. И защо точно „Хауди“? От Хауърд? Името на баща й? Звучеше почти еднакво.

— Как така не можа да измислиш име дори за едно глупаво птиче, а сега изведнъж ме смайваш с капитан Хауди? Защо го наричаш така, Ригс?

Ригън се изкиска.

— Защото така му е името, разбира се.

— Кой го каза?

— Ами… той.

— О, как не се сетих! И какво още ти казва?

— Разни работи.

— Какви работи?

Ригън сви рамене и се загледа настрани.

— Де да знам. Просто разни работи.

— Например?

Ригън пак се обърна към нея.

— Добре, ще ти покажа. Питай го нещо.

— Чудесна идея.

Ригън докосна с пръсти сърцевидната бежова дъсчица от пластмаса, здраво затвори очи и се съсредоточи.

— Капитан Хауди, мислиш ли, че майка ми е красива?

Пет секунди… десет…

— Капитан Хауди?

Никакво движение. Крис се изненада. Беше очаквала дъщеря й да мръдне дъската на позиция ДА. Какво е това, тревожно помисли тя. Неосъзната враждебност? Дали не ме обвинява за загубата на баща си? Какво е, наистина?

Ригън отвори очи и се навъси.

— Капитан Хауди, не си много любезен!

— Скъпа, може да спи.

— Мислиш ли?

— Мисля, че *ти* трябва да си лягаш.

— Стига де, мамо!

Крис се изправи.

— Идвай скъпа. Всички нагоре! Кажи лека нощ на капитан Хауди.

— Няма! Той е измамник — нацупи се Ригън.

Тя стана и последва майка си нагоре по стъпалата.

Крис я зави в леглото и седна на ръба.

— Мила, в неделя не работим. Искаш ли нещо да правим?

— Да, мамо. Какво?

Когато пристигнаха във Вашингтон, Крис се опита да й намери приятели за игри. Успя да открие само едно дванайсетгодишно момиче на име Джуди. Но сега семейството на Джуди бе отпътувало за великденските празници и Крис подозираше, че Ригън жадува за компания на връстници.

Крис сви рамене.

— Ами… знам ли? Каквото ни хрумне. Искаш ли да обиколим града и да зяпаме разни паметници? Хей, вишните са цъфнали, Ригс! Точно така, тая година подраниха. Искаш ли да ги видим?

— О, *да*, мамо.

— Разбрахме се. А утре вечер ще идем на кино, нали?

— Толкова те обичам!

Ригън метна ръце около нея, Крис я стисна в прегръдката си и прошепна:

— О, скъпа, и аз те обичам!

— Ако искаш, можеш да поканиш и господин Денингс.

Крис се отдръпна и я изгледа изпитателно.

— Господин Денингс ли?

— Да, мамо. Нямам нищо против.

Крис се засмя.

— Аз пък имам. Скъпа, защо да каня господин Денингс?

— Ами… ти го харесваш, нали?

— Да, така е. Ти не го ли харесваш?

Ригън извърна глава и не отговори. Майка й я огледа загрижено.

— Какво ти става, мъничето ми?

— Ще се омъжиш за него, нали, мамо?

Не беше въпрос, а унила констатация.

Крис избухна в смях.

— Милото ми! Не, *разбира се*! Какви ги говориш? Господин Денингс? Как ти хрумна?

— Но нали каза, че го харесваш.

— И пицата ми харесва, но не става за брак! Ригън, той ми е приятел, просто един смахнат стар добър приятел!

— Не го ли харесваш като татко?

— Обичам татко ти, скъпа. Винаги ще го обичам. Господин Денингс често идва при мен, защото се чувства самотен, това е всичко. Просто самотен и недодялан приятел.

— Аз пък чух…

— Какво си чула? От кого?

В очите на дъщеря й трепна съмнение; колебание; после небрежно вдигнати рамене.

— Не знам — въздъхна Ригън. — Просто си мислех.

— Да, но е глупаво. Забрави.

— Добре.

— Заспивай сега.

— Не ми се спи. Може ли да почета?

— Да, почети от новата книжка, която ти купих.

— Благодаря, мамо.

— Лека нощ, мъниче. Приятни сънища.

— Лека нощ.

Крис й прати въздушна целувка от прага, после затвори вратата и слезе към кабинета. *Деца! Откъде им хрумват такива неща?* Запита се дали Ригън не смята, че Денингс е причината за развода. Всъщност Хауърд го поиска. Дълги раздели. Уязвено самолюбие като съпруг на кинозвезда. Беше си намерил друга. Но Ригън знаеше само, че Крис е подала молбата за развод. *О, я стига си се правила на домашен психоаналитик и се постарай да й отделяш повече време. Наистина!*

Беше се настанила в кабинета да прочете сценария, когато по някое време вдигна очи и видя Ригън да се задава сънливо към нея, разтривайки с юмруци очите си.

— Хей, скъпа! Какво става?

— Мамо, има някакъв странен шум.

— В стаята ти?

— Да, в стаята ми. Нещо тропа и не мога да заспя.

Къде са тия капани, по дяволите?

— Миличка, легни си в моята спалня, а аз ще видя какво има.

Тя отведе Ригън горе и тъкмо я завиваше, когато детето попита:

— Може ли да погледам телевизия докато заспя?

— Къде е книжката?

— Не я намерих. Може ли да погледам?

— Е, добре.

Крис взе дистанционното от нощното шкафче и включи телевизора.

— Нали звукът не е много силен?

— Добре е, мамо. Благодаря.

— И се опитайте да спите.

Крис остави дистанционното на леглото.

— Добре, мила. Гледай докато ти се доспи. Разбрахме ли се? После го изгаси.

Тя изключи лампата и излезе в коридора. Изкачи се по тясното стълбище към тавана, покрито със зелена пътека, пипнешком щракна лампата и влезе в недовършения таван. След няколко крачки спря и се озърна. Кашоните с вестникарски изрезки и кореспонденция бяха подредени грижливо на чамовия под. Не видя нищо друго. Освен капани за плъхове. Шест на брой. Заредени със стръв. Но мястото наистина изглеждаше безупречно. Дори въздухът ухаеше на свежо и чисто. Таванът не се отопляваше. Нямаше нито тръби, нито радиатори. Нямаше дупки в покрива.

— Няма нищо — раздаде се глас зад нея.

Крис подскочи от ужас.

— Боже мой! — ахна тя и рязко се завъртя, притиснала ръка към сърцето си. — Господи, Карл, друг път *недей* да правиш така!

Той стоеше на предпоследното стъпало.

— Много се извинявам. Но сама виждате, госпожо. Всичко е чисто.

Все още задъхана, Крис отвърна с изтънял глас:

— Благодаря за новината, Карл. Да, всичко е чисто. Благодаря. Страхотно.

— Госпожо, дали котка не е по-добре?

— По-добре за какво?

— Да хваща плъхове.

Без да чака отговор, Карл заслиза надолу и скоро изчезна от поглед. Крис дълго се взира в отворената врата. Питаше се дали Карл не е проявил лека непочтителност. Не можеше да прецени. Завъртя се отново, търсейки причината за тропането. Вдигна поглед към скосения покрив. Улицата беше засенчена от огромни дървета, обрасли с бръшлян. Клоните на една висока липа леко докосваха предната част на сградата. Дали все пак не бяха катерици? *Да, най-вероятно. Или само клоните.* Напоследък нощите бяха ветровити.

Дали котка не е по-добре?

Крис пак се завъртя към вратата. *Много сме умни, нали, Карл?* Изведнъж лицето й стана лукаво. Слезе в стаята на Ригън, взе нещо от пода, пак се качи на тавана и след малко се върна в своята спалня. Ригън спеше. Крис я отнесе в стаята й, после отиде да изключи телевизора, легна си и заспа.

Тази нощ в къщата бе особено тихо.

На закуска Крис небрежно подметна на Карл, че през нощта й се е причуло щракане на капан.

— Искаш ли да погледнеш? — предложи тя, като отпиваше от кафето и се преструваше на увлечена в страниците на „Уошингтън Поуст“.

Карл безмълвно тръгна към тавана на разузнаване. Когато се върна след няколко минути, Крис го пресрещна в коридора на горния етаж. Карл вървеше право напред с безизразна физиономия и държеше голям плюшен Мики Маус, чиято муцуна бе освободил от капана. Докато се разминаваха, Крис го чу да мърмори:

— На някого му е весело.

Крис влезе в спалнята си и докато се преобличаше за работа, тихичко промърмори:

— Да, може би котка е по-добре… *много* по-добре.

Когато се усмихваше, по цялото й лице трепваха весели бръчици.

Този ден снимките минаха като по вода. По някое време намина Шарън и през почивките двете свършиха доста неща в гримьорната: писмо до агента (обещаваше да си помисли за сценария); потвърждение на поканата за Белия дом; телеграма до Хауърд да не забрави да се обади за рождения ден на Ригън; питане до финансовия й съветник дали може да си позволи една година отпуск; и планове за приема на двайсет и трети април.

Рано привечер двете с Ригън отидоха на кино, а на следващия ден излязоха с ягуара на Крис да огледат забележителностите на Вашингтон. Капитолият. Мемориалът на Линкълн, Цъфналите вишни.

Леко похапване. После отвъд реката към Арлингтънското мемориално гробище и Паметника на незнайния воин, където Ригън изведнъж стана сериозна, а на гроба на Джон Кенеди дори леко се натъжи. Тя дълго се взира във вечния огън, после хвана ръката на майка си и глухо попита:

— Мамо, защо хората трябва да умират?

Въпросът бодна Крис право в сърцето. *О, Ригс, и ти ли? И ти ли? О, не!* И все пак какво можеше да й каже? Лъжи? Не, не би си го позволила. Тя се вгледа в лицето на дъщеря си, която я гледаше отдолу нагоре със замъглени от сълзи очи. Дали бе прочела мислите й? Често се случваше.

— Скъпа, хората се уморяват — нежно отвърна тя.

— Защо Бог им позволява да се уморят?

Крис гледаше малката си дъщеря и мълчеше. Озадачена. Тревожна. Като атеистка тя никога не говореше за религия с Ригън. Мислеше, че не би било честно.

— Кой ти разказва за Бог?

— Шарън.

— О.

Щеше да си поговори с нея.

— Мамо, защо Бог ни *позволява* да се уморим?

Гледайки болката в невинните й очи, Крис се предаде; не можеше да й каже какво мисли в действителност.

— Разбираш ли, след време на Бог му домъчнява за нас Ригс. И иска да се върнем при него.

Ригън потъна в мълчание. Не каза нищо и по пътя за вкъщи. В това настроение остана през целия ден, и което бе по-тревожно — на следващия също.

Вторник беше рожденият ден на Ригън. Странната смес от мълчание и печал като че се пропука. Крис я взе със себе си на снимките, а когато снимачният ден приключи, поднесоха грамадна торта с дванайсет свещи и целият екип изпя „Честит рожден ден“. Денингс — добродушен и мил както винаги, когато беше трезвен — шумно обяви „пробни снимки“ и засне как Ригън духа свещите и реже тортата, а след това обеща да я направи кинозвезда. Ригън се забавляваше от сърце. Но след вечерята и отварянето на подаръците детето отново посърна. Никаква вест от Хауърд. Крис се обади до хотела му в Рим, но от рецепцията отговориха, че отсъства от няколко дни и не е казал къде да го търсят. Бил някъде на плаване с яхта.

Крис се извини и затвори.

Ригън съвсем се оклюма и не прие дори предложението да пийнат някъде по един ягодов шейк. Без да каже нищо, тя отиде в детската стая, и остана там, докато стана време за лягане.

Когато на другата сутрин отвори очи, Крис видя Ригън да дреме до нея.

— Ама какво… Ригън, какво правиш тук? — изкиска се Крис.

— Мамо, леглото ми се тресеше.

— Ама че си щура! — Крис я целуна и придърпа завивката. — Хайде, спи. Рано е още.

Това, което изглеждаше като утро, всъщност бе началото на безкрайна нощ.

2

Той стоеше до ръба на безлюдния перон на метрото и чакаше тътенът на мотрисата да заглуши болката, която вечно го придружаваше. Като пулса. Чуваш я само в пълна тишина. Прехвърли чантата в другата си ръка и надникна в тунела. Светли точици. Те се разстилаха в мрака като пътеводни светлини към отчаянието.

Някой се изкашля. Той погледна наляво. Скитник с прошарена четина по брадата седеше вдървено на пода сред локва от собствената си урина. Пожълтелите му очи се взираха в свещеника с изпито, печално лице.

Свещеникът се извърна настрани. Сега този тип щеше да дойде. Да хленчи. *Помогнете на един бивш църковен хорист, свети отче! Айде, смилете се!* Да го тупа по рамото с оплескана от повърнато ръка. Да рови трескаво в джоба си за католически медальон. Зловоние на хиляди признания, смесени с дъх на вино, чесън и прастари смъртни грехове, всичко това се смесва… обгръща… задушава…

Свещеникът усети как бездомникът се надига.

Не идвай!

Чу стъпки.

Боже мой, остави ме на мира!

— Здрасти, отче!

Свещеникът болезнено примижа. Раменете му провиснаха. Не можеше да се обърне. Не би понесъл отново да дири Христос сред зловоние и празни очи; Христос с гноясали рани и кървави изпражнения; невъзможният, невероятният Христос. Той неволно докосна ръкава си, сякаш търсеше невидима траурна лента. Смътно си спомняше един друг Христос.

— Кххх-атолик съм, отче!

Глух тътен на приближаващ влак. После отзад се раздаде странно тътрене на нозе. Свещеникът се озърна. Скитникът залиташе, готов да припадне. Тласнат от сляп, неудържим порив, свещеникът се хвърли към него и го намести на пейката до стената.

— Аз съм кххх-атолик — бъбреше клетникът. — К-к-к-католик съм.

Свещеникът му помогна да легне. Видя влака да се задава. Бързо извади от портфейла си един долар и го пъхна в джоба на мръсното яке. После реши, че така може да се изгуби. Измъкна долара, натъпка го в джоба на подгизналия от урина панталон, взе си чантата, качи се във вагона, седна в ъгъла и се престори на заспал до последната спирка, където излезе на улицата и пое пеш по дългия път към Фордхамския университет. Доларът беше предвиден за такси.

Когато пристигна в дома за посетители, той се разписа в регистъра. *Деймиън Карас*. После погледна написаното. Нещо липсваше. Уморената памет му подсказа да добави двете букви „ОЙ“ — съкратено от Орден на йезуитите. Взе стая в крилото Уейджъл Хол и след нас вече спеше дълбоко.

На следващия ден посети среща на Американската психиатрична асоциация. Като главен докладчик представи изследването „Психологически аспекти на духовното развитие“, а привечер хапна и пийна с познати психиатри. Те черпиха. Тръгна си рано. Трябваше да посети майка си.

От спирката на метрото тръгна пеш към една порутена жилищна кооперация на Двайсет и първа улица в източната част на Манхатън. На стъпалата пред потъмнялата дъбова врата той спря и погледна играещите деца на площадката. Занемарени. Зле облечени. Бездомни. Спомни си принудителното изселване; унижения; спомни си как в седми клас се прибираше с приятелката си и видя как майка му рови из кофата за боклук на ъгъла. Карас бавно се изкачи по стъпалата. Лъхна го мирис на готвено. Топъл, влажен, прогнил и сладникав. Спомни си посещенията при приятелката на майка му, госпожа Корели, която живееше с осемнайсет котки в миниатюрно апартаментче. Сграбчи парапета и тръгна нагоре, смазан от непосилна умора, но знаеше, че всъщност това е чувството за вина. Не биваше да я оставя сама. На четвъртия етаж той извади от джоба си ключ и го пъхна в ключалката. Апартамент 4С, жилището на майка му. Отвори вратата плахо, сякаш докосваше незаздравяла рана.

Майка му го посрещна с радост. Възклицание. Целувка. Втурна се

да направи кафе. Смугло лице. Тромави крака с подути вени. Той седеше в кухнята и я слушаше, а паянтовите стени и мръсният под го пронизваха до кости. Апартаментът беше пълна мизерия. Социални помощи и няколко долара на месец от брат й.

Тя седна на масата. Заговори за госпожа Еди-коя-си, чичо Еди-кой-си. Все още говореше с емигрантски акцент. Деймиън не смееше да я погледне в очите — тия два кладенеца, пълни с тъга, които по цял ден се взират през прозореца.

Не биваше да я изоставям.

Тя не можеше нито да чете, нито да пише на английски, затова по-късно му продиктува няколко писма. Помоли го да поправи старото напукано радио. Нейният мъничък свят. Новините. Кметът Линдзи.

Деймиън отиде до тоалетната. Пожълтели вестници по напуканите плочки. Ръждиви петна в мивката и ваната. Стар корсет, захвърлен на пода. Ето, оттук тръгна неговото призвание. Оттук избяга към любовта, но сега любовта бе изстинала и нощем той я чуваше как вие в сърцето му като бездомен и жален есенен вятър.

В единайсет без четвърт Карас я целуна за сбогом и обеща да се върне при първа възможност.

Тръгна си, а зад гърба му старото радио предаваше новини.

След като се прибра в Уейджъл Хол, Карас се накани да напише писмо до архиепископа на Мериленд. Вече бяха обсъждали въпроса: молба за прехвърляне в Ню Йорк, за да бъде близо до майка си; молба за преподавателско място и освобождаване от досегашните задължения. Като мотив за последното, Карас лаконично изтъкна: „непригодност“.

Мерилендският архиепископ го прие по време на годишното си посещение в Джорджтаунския университет. Събитието напомняше армейска проверка, когато генералът лично и поверително изслушва жалбите на подчинените си. Като чу за майката на Деймиън Карас, архиепископът кимна и изрази съчувствие, но по въпроса за неговата „непригодност“ сметна, че досието му сочи точно обратното. Карас обаче упорстваше и се обърна към Том Бърмингам, ректора на Джорджтаунския университет. *Не е само до психиатрия, Том. Знаеш го. Някои от проблемите им опират до призванието, до смисъла на живота. Том, нещата невинаги опират само до секса, става дума преди всичко за тяхната вяра и аз просто не издържам. Не мога повече. Трябва да се оттегля.*

— Какъв е проблемът?

— Том, мисля, че губя вярата си.

Бърмингам не настоя да чуе какви са причините за съмненията му. Карас бе благодарен за това. Знаеше, че отговорите му биха звучали налудничаво. *Необходимостта да разкъсваме храната със зъби, а после да я изхвърляме с изпражненията. Безсмислената набожност на майка ми. Смрадливите чорапи. Уродливите деца. Една вестникарска статия как момче от църковния хор чакало автобуса; непознати го полели с бензин и драснали клечката.* Не. Твърде емоционално. Смътно. Екзистенциално. По-логично звучеше мълчанието на Бога. Светът беше пълен със зло и повечето от него се коренеше в съмнението, в искрените колебания на добри и честни хора. Нима един разумен Бог не би сложил край на това? Нима най-сетне не би Се разкрил? Нима не би проговорил?

Господи, дай ни знак…

Възкресението на Лазар избледняваше в далечното минало.

Никой от живите днес не бе чувал смеха му.

Защо няма поличба?

Някога Карас копнееше да живее по времето на Христос; да го види; да го докосне; да надникне в очите му.

О, Боже мой, дай ми да те видя! Дай ми да знам! Ела в съня ми!

Копнежът го изпепели.

Той седна зад бюрото и вдигна писалката над листа. Може би не времето бе запечатало устните на архиепископа. Може би е разбрал, помисли си Карас, че в крайна сметка вярата е въпрос на обич.

Бърмингам обеща да разгледа искането му, да ходатайства пред архиепископа, но досега не бе сторил нищо. Карас довърши писмото и си легна.

В пет сутринта се събуди замаян и отиде до параклиса на Уейджъл Хол да приготви причастие за литургията, после се върна в стаята си.

Et clamor meus ad te veniat — помоли се той с измъчен шепот. „И викът ми нека стигне до Теб…“

Дълбоко съсредоточен, Деймиън вдигна високо причастието и усети болка от спомена каква радост му носеше някога това; и както всяка сутрин изтръпна от внезапното далечно видение на отдавна изгубената любов.

Той разчупи причастието над потира.

— Вървете си в мир. Своето смирение ви давам.

Лапна причастието и го преглътна с хартиения вкус на отчаяние.

Когато литургията свърши, Карас грижливо избърса потира и го прибра в чантата си. После забърза към гарата да хване влака за Вашингтон в седем и десет. Носеше черен куфар, пълен със страдание.

3

Рано сутринта на единайсети април Крис позвъни на своя лекар в Лос Анджелис и го помоли да я насочи към местен психиатър за Ригън.

— Какво се е случило?

Крис обясни. Веднага след рождения ден на Ригън — когато Хауърд не се обади — тя забеляза внезапна и коренна промяна в поведението и настроението на дъщеря си. Безсъние. Раздразнителност. Гневни изблици. Рита. Хвърля. Крещи. Не иска да яде. На всичко отгоре сякаш страдаше от излишък на енергия. Непрестанно се движеше, пипаше, въртеше се, тропаше, тичаше, скачаше. Заряза уроците. Измисли си въображаем приятел. Ненормални опити да привлича внимание.

— Например? — попита докторът.

Крис започна от тропането. Откакто през онази нощ провери тавана, тя го чу още два пъти. И в двата случая Ригън беше в стаята си, а когато Крис влезе, звукът спря. Второ, Ригън постоянно „губеше“ разни неща в стаята си: рокля, четка за зъби, книги, обувки. Оплакваше се, че „някой мърда“ мебелите. И най-сетне, на сутринта след посещението в Белия дом, Крис видя Карл в спалнята на Ригън да влачи бюрото от средата на стаята към предишното му място. Когато го попита какво става, той пак повтори „на някого му е весело“ и отказа да обсъжда въпроса, но малко след това Крис завари Ригън в кухнята да се оплаква, че нощем, докато спи, някой мести мебелите. И това, обясни Крис, потвърди подозренията й. Очевидно всичко това бе дело на самата Ригън.

— Имаш предвид сомнамбулизъм? Че го прави насън?

— Не, Марк, прави го съвсем съзнателно. За да привлече вниманието.

Крис спомена за клатенето на леглото. То се повтори още два пъти и всеки път Ригън настоя да спи с майка си.

— Е, това може да има някакво обяснение — предположи лекарят.

— Не, Марк, не казвам, че леглото се тресеше. Казвам, че *според Ригън* се е разтресло.

— Сигурна ли си, че леглото е било неподвижно?

— Не съвсем.

— Може да е клоничен гърч — промърмори лекарят.

— Какво е това?

— Има ли температура?

— Не. Слушай, какво мислиш? — попита Крис. — Да я водя ли на психиатър или не?

— Крис, ти спомена за уроците. Как е с математиката?

— Защо питаш?

— Как се справя? — настоя Марк.

— Ужасно. Разбираш ли, *изведнъж* престана да й върви.

— Ясно.

— Защо питаш? — повтори Крис.

— Това е един от отличителните белези на синдрома.

— Синдром? Какъв синдром?

— Нищо сериозно. Но не искам да правя догадки по телефона. Имаш ли нещо за писане?

Искаше да я насочи към добър терапевт във Вашингтон.

— Марк, няма ли начин да дойдеш да я прегледаш?

Тя си спомни за Джейми и продължителната инфекция. Тогавашният й лекар предписа нов широкоспектърен антибиотик. Докато взимаше лекарството от аптеката, фармацевтът я погледна смутено. „Не искам да ви безпокоя, госпожо, но това… Разбирате ли, съвсем ново е на пазара, а някои лекари от Джорджия смятат, че предизвиква апластична анемия при малки момчета.“ Джейми… Няма го. Мъртъв. Оттогава Крис вече не вярваше на лекарите. Само на Марк. И то след дълги години.

— Марк, наистина ли не можеш? — примоли се тя.

— Не, няма начин. Но не се притеснявай. Този, когото ти препоръчвам, е блестящ. Най-добрият. Сега записвай.

Колебание. После:

— Добре, готова съм.

Тя записа името и телефонния номер.

— Нека я прегледа и да ми се обади — каза лекарят. — И засега недей да мислиш за психиатър.

— Сигурен ли си?

Той разпалено обясни, че хората обикновено прибързват да разпознаят психосоматичните заболявания, а забравят обратното: че болест на тялото често поражда привидно заболяване на ума.

— Какво би рекла — продължи той — ако, опазил ме Бог, беше мой лекар и ти кажех, че страдам от главоболие, кошмари, гадене, безсъница и размазано зрение; че редовно се вкисвам и се тревожа до

смърт за работата си. Ще ме сметнеш ли за невротик?

— Намери кого да попиташ, Марк! Аз *знам*, че си невротик!

— Само че ти описах симптоми на тумор в мозъка, Крис. Провери тялото. Това е закон номер едно. После ще видим.

Крис веднага позвъни на терапевта и уговори час за следобед. Вече разполагаше с времето си. Снимките бяха приключили, поне за нея. Бърк Денингс продължаваше да наглежда работата на „втория екип“, който снимаше по-незначителни сцени, най-вече въздушни кадри от различни места на града, както и епизодите без участие на главните актьори. Той държеше всеки метър лента да бъде съвършен.

Кабинетът на лекаря беше в Арлингтън. Самюъл Клайн. Докато Ригън седеше начумерена в манипулационната, Клайн настани майка й в кабинета си и изслуша историята на заболяването. Тя му разказа всичко. Той слушаше, кимаше и си водеше подробни записки. Когато Крис спомена за клатенето на леглото, лекарят се намръщи недоверчиво, но Крис продължи:

— Марк смяташе за важно, че Ригън не се справя по математика. Защо?

— Имате предвид уроците?

— Да, уроците, но най-вече по математика. Какво означава това?

— Нека първо да я прегледам, госпожо Макнийл.

После той се извини и отиде да направи на Ригън пълен преглед, включително проби от урина и кръв. Урината беше за проверка на черния дроб и бъбреците; кръвта — за редица проверки: диабет, функции на тироидната жлеза, броене на червените кръвни телца за евентуална анемия и на левкоцитите за редки болести на кръвта.

Когато свърши, Клайн седна и поговори с Ригън, наблюдавайки поведението й, после се върна в кабинета и започна да пише рецепта.

— Изглежда, че има хиперкинетично нервно разстройство.

— Какво?

— Заболяване на нервите. Поне така смятаме. Все още не знаем как точно действа, но често се случва на тази възраст. Всички симптоми са налице: прекомерна активност, раздразнителност, проблеми с математиката.

— Да, математиката. Защо точно тя?

— Засегнато е съсредоточаването. — Клайн откъсна рецептата и я подаде на Крис.

— Това е рецепта за риталин.

— Какво?

— Метилфенидат.

— А, това ли било! — иронично подхвърли Крис.

— По десет милиграма два пъти дневно. Препоръчвам да е в осем часа сутринта и в два следобед.

— Какво представлява? Нещо за успокояване на нервите ли?

— Стимулант.

— Стимулант? Та тя *и сега* е напрегната като пружина!

— Състоянието й не е каквото изглежда — обясни Клайн. — Става дума за компенсация, свръхреакция на депресията.

— Депресия ли?

Клайн кимна.

— Депресия — повтори Крис и замислено се загледа настрани.

— Нали споменахте за баща й.

Крис вдигна очи към него.

— Смятате ли, че трябва да я отведа на психиатър?

— Не, не. Аз бих изчакал да видя ефекта от риталина. Наистина вярвам, че това е решението. Нека изчакаме две-три седмици.

— Значи смятате, че е от нервите?

— Така изглежда.

— Ами това, че ме лъже? Ще спре ли?

Отговорът му озадачи Крис. Клайн попита дали е чувала Ригън да ругае или да използва нецензурни думи.

— Странен въпрос. Не, никога.

Знаете ли, това е донякъде като лъжата — необичайно за нея, както казвате вие. Но при някои неврологични смущения може…

— Чакайте малко — прекъсна го Крис. — Откъде изобщо ви хрумна, че Ригън използва нецензурни думи. Или съм ви разбрала погрешно?

Клайн я изгледа с учудване, после предпазливо отвърна:

— Да, бих казал, че използва такива думи. Вие не знаехте ли?

— И все още не знам! Какво говорите?

— Ами… тя ми изръси цял наниз от бисери, докато я преглеждах, госпожо Макнийл.

— Шегувате ли се, докторе? Какви по-точно?

Клайн явно се притесни.

— Да речем, че речникът й е доста богат.

— Какъв, по-точно? Хайде, дайте ми пример!

Клайн мълчаливо сви рамене.

— Имате предвид „лайно“? Или „шибам“?

Клайн се поотпусна.

— Да, използваше тези думи — потвърди той.

— И какво друго каза? Говорете конкретно.

— Ами… конкретно, госпожо Макнийл, препоръча ми да си държа проклетите пръсти по-настрани от пътката й.

Крис ахна.

— Такива думи ли използва?

— Не е чак толкова необичайно, госпожо Макнийл, и лично аз изобщо не бих се тревожил. Както казах, това е просто проява на синдрома.

Крис се загледа в обувките си и поклати глава.

— Просто не мога да повярвам — прошепна тя.

— Вижте, тя едва ли разбира какво казва.

— Да, вероятно — промърмори Крис. — Може и тъй да е.

— Опитайте с риталина — посъветва я Клайн. — Да видим как ще потръгне. И бих искал пак да я видя след две седмици.

— Той погледна календара върху бюрото си. — Да видим… нека да е сряда, двайсет и седми. Удобно ли е?

— Да, разбира се. — Потисната и унила, Крис стана от стола и пъхна рецептата в джоба на шлифера си. — До двайсет и седми, докторе.

— Аз съм ви голям почитател — каза Клайн докато отваряше вратата към коридора.

Унесена в тревожни мисли, Крис спря на прага с наведена глава и вдигна пръст до устните си. После се озърна към лекаря.

— Значи не смятате, че й трябва психиатър?

— Не знам. Но простото обяснение винаги е най-добро. Нека изчакаме. После ще видим. — Клайн се усмихна насърчително. — Опитайте да не се притеснявате.

— Как?

На път за вкъщи Ригън попита майка си какво й е казал лекарят.

— Просто каза, че си нервна.

Крис бе решила да не говори с нея за нецензурния език.

Бърк. От него трябва да ги е чула.

Но по-късно Крис поговори за това с Шарън и я попита дали някога е чувала Ригън да използва подобни думи.

— Боже мой, не — слиса се Шарън. — Никога. Дори напоследък. Но знаеш ли, мисля, че учителката й по рисуване спомена нещо такова.

— Наскоро ли?

— Миналата седмица. Но онази жена е толкова превзета. Помислих си, че може би да й е рекла нещо от сорта на „тъпотия“ или „по дяволите“.

— А, между другото, говорила ли си с Ригън за религия, Шар?

Шарън се изчерви.

— Е, съвсем малко. Нали разбираш, трудно е да не стане дума. Тя задава толкова много въпроси и… така… — Тя безпомощно сви рамене. — Трудно е. Как да й отговоря, без да кажа кое според мен е най-голямата лъжа?

— Дай й възможност сама да избира.

През дните преди приема, който отдавна планираше, Крис усърдно следеше Ригън да си взима дозата риталин, но не забелязваше подобрение. Дори напротив, имаше леки признаци на упадък: нарастваща разсеяност, немарливост и дори пристъп на гадене. Колкото до опитите да привлече внимание, старата тактика не се повтори, но я замени нова: оплаквания от гнусна, неприятна „миризма“ в стаята на Ригън. По настояване на детето един ден Крис дойде да подуши, но не усети нищо.

— Не я ли усещаш? — попита озадачена Ригън.

— Искаш да кажеш, че в момента мирише?

— Разбира се!

— На какво ти мирише, скъпа?

Ригън сбръчка носле.

— Като на нещо изгорено.

— Тъй ли?

Крис подуши отново, този път по-усърдно.

— Не усещаш ли?

— О, да, сега усещам — излъга Крис. — Хайде да проветрим.

Всъщност не бе усетила никаква миризма, но реши да отлага поне до контролния преглед. А и си имаше куп други грижи. Първо, трябваше да се подготви за гостите. Второ, да даде окончателен отговор за сценария. Макар че все още се вълнуваше от идеята да режисира филм, вродената й предпазливост я караше да се въздържа от прибързани решения. А агентът се обаждаше всеки ден. Крис му каза, че е дала сценария на Денингс за преценка и се надява да го чете, а не да го дъвче.

Третата и най-важна от грижите на Крис бе провалът на две финансови начинания: закупуване на облигации с гарантирана лихва и капиталовложение в проект за издирване на петрол в Либия. Целта беше да спаси хонорарите си, които иначе щяха да бъдат обложени с огромни данъци. Но резултатът се оказа още по-лош: петролните кладенци пресъхнаха, а огромният интерес към облигациите доведе до срив и обезценяване. Финансовият й съветник долетя да обсъдят

именно тези въпроси. Той пристигна в четвъртък. Крис го накара да обяснява през целия следващ ден. Накрая избра решение, което съветникът сметна за мъдро, макар да се навъси като чу, че тя иска да купи ферари.

— Какво? Нова кола?

— Защо не? В един филм вече карах ферари. Ако пишем на шефовете на фабриката и им напомним това, може би ще ни предложат отстъпка. Не мислиш ли?

Съветникът не мислеше така. Смяташе купуването на нова кола за разточителство.

— Бен, миналата година спечелих осемстотин бона, а ти ми разправяш, че не мога да купя някаква си скапана *кола*! Не ти ли се вижда смешно? Къде са парите?

Бен й припомни, че по-голямата част от парите са на дългосрочен влог. После изброи накъде изтичат доходите й: федерален данък, щатски данък, данък върху очаквани приходи, данък имот, комисиони за агента, за самия него и за рекламния посредник, които стигаха общо до двайсет процента, още процент и четвърт за филмовия благотворителен фонд, разходи за модни тоалети, заплати за Уили, поддръжка на къщата в Лос Анджелис, пътни разноски и накрая месечни разходи.

— Ще снимаш ли друг филм тази година? — попита Бен.

Крис сви рамене.

— Не знам. Налага ли се?

— Да, мисля, че се налага.

Крис опря лакти в коленете си, хвана се е две ръце за главата и го погледна тъжно.

— Не може ли поне една хонда?

Той не отговори.

По-късно същата вечер Крис реши да прогони тревогите и да се заеме с подготовката за утрешните гости.

— Хайде да предложим шведска маса с индийска кухня — каза тя на Уили и Карл. — Можем да подредим всичко в дъното на всекидневната. Нали?

— Много добре, госпожо — отвърна веднага Карл.

— Ти как смяташ, Уили? Плодова салата за десерт?

— Да, превъзходно, госпожо — отговори Карл.

— Благодаря ти, Уили.

Беше поканила интересна и пъстра компания. Освен Бърк („Само не идвай пиян, по дяволите!“) и младия режисьор на втори екип, тя

очакваше един сенатор (със съпругата), един астронавт от „Аполо“ (със съпругата), двама йезуити от Джорджтаун, неколцина съседи, Мери Джо Перин и Елън Клиъри.

Мери Джо Перин беше възпълна и застаряваща ясновидка от Вашингтон. Крис се запозна с нея на приема в Белия дом и я хареса невероятно. Бе очаквала да срещне строга и необщителна особа, но Мери Джо се оказа тъй весела, сърдечна и простодушна, че тя неволно възкликна: „О, та вие *изобщо* не сте каквато си мислех!“ Елън Клиъри беше секретарка в Държавния департамент; преди това работеше в московското посолство на САЩ и по време на турнето на Крис в Русия я отърва от доста неприятности, предизвикани най-вече от невъздържания език на червенокосата актриса. Крис си спомняше с благодарност за нея и когато дойде във Вашингтон, веднага й се обади.

— Хей, Шар, кои свещеници идват?

— Още не съм сигурна. Поканих ректора и декана, но мисля, че ректорът ще прати някой да го замести. Тази сутрин се чух със секретаря му. Казва, че довечера ректорът сигурно щял да бъде извън града.

— И кого ще изпрати? — попита Крис с предпазлив интерес.

— Чакай да видя. — Шарън разрови записките си. — Да, ето го. Неговият помощник, отец Джоузеф Дайър.

— О.

Крис изглеждаше разочарована.

— Къде е Ригс? — попита тя.

— Долу.

— Знаеш ли, може би ще е добре да си пренесеш пишещата машина долу. Нали разбираш, така ще можеш да я държиш под око докато работиш. Става ли? Не искам да остане толкова дълго сама.

— Добра идея.

— Добре, това ще е за друг път. Сега се прибирай, Шар. Медитирай. Поиграй си с коне.

След като приключи с подготовката и планирането, Крис откри, че отново се тревожи за Ригън. Опита се да гледа телевизия. Но не можеше да се съсредоточи. Мъчеха я безпокойни мисли. Имаше нещо необичайно в цялата къща. Странна тишина бе паднала навсякъде като тънък слой прах.

Към полунощ всички в къщата спяха.

Нямаше произшествия. Тази нощ.

4

Крис посрещна гостите, облечена в тревистозелен костюм с разкроени ръкави и клоширан панталон. Удобните обувки отразяваха надеждите й за вечерта.

Най-напред дойде знаменитата ясновидка Мери Джо Перин, заедно със сина си тийнейджър, Робърт, а последен пристигна руменият отец Дайър. Той беше младолик и дребен, с лукави очи зад очила със стоманени рамки. Още на прага той се извини за закъснението:

— Не можах да си намеря подходяща вратовръзка.

Крис се вгледа с недоумение в свещеническата му якичка, после избухна в смях. Депресията, която я мъчеше цял ден, започна да отминава.

Напитките си свършиха работата. Към десет без четвърт гостите се бяха пръснали на малки групички из цялата всекидневна и вечеряха на крак, увлечени в оживени разговори.

Крис си напълни чинията от топлия бюфет и се озърна за Мери Джо Перин. Зърна я на дивана до декана на йезуитите, отец Уогнър. Крис бе разменила няколко думи с него. Той имаше луничаво плешиво теме и любезни, сдържани маниери. Крис се приближи до дивана и седна с кръстосани крака на пода пред масичката за кафе. Ясновидката се изкиска на нещо.

— Хайде де, Мери Джо! — рече с усмивка деканът и си бодна парченце месо с къри.

— Да, хайде, Мери Джо! — подкрепи го и Крис.

— О, здравейте! Кърито е страхотно! — каза деканът.

— Не е ли много люто?

— Не, точно колкото трябва. Мери Джо ми разправяше, че имало и йезуит-медиум.

— А той не ми вярва! — разсмя се ясновидката.

— Не съвсем — поправи я деканът. — Казах, че е трудно да се повярва.

— Съвсем истински медиум ли? — попита Крис.

— Разбира се — потвърди Мери Джо. — Дори можел да левитира.

— О, аз го правя всяка сутрин — подметна йезуитът.

— Искаш да кажеш, че е правил спиритични сеанси? — обърна се Крис към Мери Джо.

— Разбира се — отговори тя. — Бил е много известен през деветнайсети век. Всъщност комай е единственият от онова време, когото не са обвинили в измама.

— Значи не е бил йезуит, както казах — отбеляза деканът.

— О, бил е, и то какъв! — разсмя се ясновидката. На двайсет и две години постъпил при йезуитите и обещал никога вече да не се занимава със спиритизъм, но те го изхвърлил от Франция — тя се разсмя още по-силно — веднага след като организирал сеанс в Тюйлери. Знаете ли какво *направил*? Насред сеанса казал на императрицата, че ще я докосне ръката на призрачно дете, чийто дух е на път да се материализира. Изведнъж някой запалил лампите — тя се разтресе от смях — и всички видели босия му крак върху ръката на императрицата! Представяте ли си?

Йезуитът се усмихна и остави чинията си на масичката.

— Да знаеш, че повече няма да ти опрощавам греховете, Мери Джо.

— Стига де, всяко семейство си има черна овца.

— Ние сме си изчерпали лимита за черни овце още с папите от рода Медичи.

— Знаете ли, веднъж ми се случи… — започна Крис.

Но деканът я прекъсна:

— С изповедите ли започваме?

Крис се усмихна.

— Не, аз не съм католичка.

— Йезуитите също не са — пошегува се Мери Джо.

— Клевети на доминиканците — възрази каза деканът, после се обърна към Крис. — Извинявайте, скъпа. Какво казвахте?

— Мисля, че веднъж видях един човек да левитира. В планините на Бутан.

Тя му разказа за случая.

— Смятате ли, че е възможно? — попита накрая Крис. — Кажете откровено.

— Кой знае? — йезуитът сви рамене. — Знае ли някой какво е гравитацията? Или дори материята.

— Искате ли да знаете моето мнение? — намеси се Мери Джо.

Деканът отговори на нея:

— Не, Мери Джо, аз съм дал обет за бедност.

— Аз също — промърмори печално Крис.

— Какво, какво — трепна деканът и се приведе напред.

— О, няма значение. Чакайте, исках да ви попитам за нещо. Знаете

ли малката къщичка зад онази църква там? — Крис махна неопределено с ръка.

— „Света Троица“?

— Да, точно така. Какво става там?

— Провеждат черна меса — зловещо прошепна госпожа Перин.

— Черна *какво*?

— Черна меса.

— Какво е това?

— Тя се шегува — каза деканът.

— Да, знам — каза Крис, — но аз не съм много умна. Сериозно, какво е черна меса?

— Ами… в най-общи линии е пародия на католическата света литургия — обясни Деканът. — Свързана е с преклонението пред дявола.

— Божичко! Искате да кажете, че наистина има такива неща?

— Не мога да кажа със сигурност. Веднъж обаче чух, че според статистиката всяка година в Париж се провеждали петдесет хиляди черни меси.

— Как, в *днешно време*? — смая се Крис.

— Така разправят.

— Да, разбира се. И сведенията идват от тайните служби на йезуитите? — подкачи го госпожа Перин.

— Нищо подобно — възрази деканът. — Казват го вътрешните ми гласове.

Двете жени се разсмяха.

— Знаете ли — подхвърли Крис, — в Лос Анджелис се разправят страшно много истории за зловещи култове. Често се питам дали е вярно.

— Както вече казах, не мога да отговоря със сигурност — отвърна деканът. — Но ще ви кажа кой може да знае — отец Джо Дайър. Къде е Джо? — Деканът се озърна и посочи с ръка. — А, ето го там!

Свещеникът стоеше до бюфета с гръб към тях и си взимаше допълнително.

— Хей, Джо!

Младият свещеник се обърна с безизразно лице.

— Викате ли ме, господин декан?

Деканът му направи знак да се приближи.

— Само секунда — отговори Дайър и се завъртя да довърши атаката си срещу кърито и салатата.

— Прилича на леприкон сред другите свещеници — добродушно

подхвърли деканът и отпи от виното си. — Миналата седмица в „Света Троица“ имаше два случая на оскверняване и Джо каза, че му напомняли нещо свързано с черната меса. Затова предполагам, че знае нещо по въпроса.

— Какво е станало в църквата? — попита Мери Джо Перин.

— О, прекалено е отвратително.

— Нищо, кажи. Вече сме приключили с вечерята.

— Не, моля ви — възрази деканът. — Наистина е прекалено.

— Хайде, кажи ни!

— Не можеш ли да ми прочетеш мислите, Мери Джо? — ехидно подметна деканът.

— Бих могла — усмихна се тя, — но се смятам за недостойна да вляза в такава светая светих!

— Историята е гнусна — предупреди ги деканът.

И той описа оскверняванията. В първия случай старият църковен иконом намерил купчинка човешки изпражнения върху покривалото на олтара, точно пред табернакула.

— Да, *наистина* отвратително — потръпна госпожа Перин.

— Е, второто е още по-лошо — каза деканът.

И той описа по доста заобиколен начин как в левия страничен олтар открили грамаден фалос от глина, залепен здраво за фигурата на Христос.

— Отвратихте ли се достатъчно? — завърши той.

Крис забеляза, че ясновидката е наистина потресена.

— О, стига толкова — каза тя. — Съжалявам, че попитах. Да сменим темата.

— Аз пък съм заинтригувана — каза Крис.

— Да, разбира се. Аз съм интригуваща личност — долетя глас иззад нея. Отец Дайър с препълнена чиния в ръцете се приведе над Крис и сериозно прошепна: — Вижте, изчакайте малко и пак ще дойда. Мисля, че ми се урежда нещо интересно с астронавта.

— Какво по-точно? — попита деканът.

Дайър го изгледа невъзмутимо иззад очилата си и отговори:

— Как ви звучи „първи мисионер на Луната“?

Всички освен Дайър избухнаха в смях. Той явно беше майстор на английския хумор.

— Идеален сте по размер — каза госпожа Перин. — Лесно ще ви наместят в капсулата.

— Не, не става дума за мен — възрази съвсем сериозно младият свещеник. — Уреждам го за Емъри — вметна той към декана, после

пак се обърна към двете жени и обясни: — Това е нашият ректор по дисциплината в студентското градче. На Луната няма никого, а той точно това харесва. Много обича наоколо да царува тишина и покой.

И Дайър все тъй невъзмутимо се озърна към астронавта.

— Извинете ме — каза той и се отдалечи.

— Харесва ми — каза госпожа Перин.

— И на мен — кимна Крис, после се обърна към Декана. — Не ми казахте какво става в онази къщичка. Да не е някаква ужасна тайна? Кой е онзи свещеник, когото често забелязвам там? Мургав, прилича на боксьор. Сещате ли се?

Деканът кимна и наведе глава.

— Отец Карас — каза тихо той с лека тъга. Остави чашата си на масата и започна бавно да я върти. — Горкият, снощи го сполетя голямо нещастие.

— Какво? — попита Крис.

— Майка му е починала.

За момент Крис изпита необяснима скръб.

— Съжалявам — тихо промълви тя.

— Отрази му се много тежко — продължи йезуитът. — Тя живеела сама и вероятно е лежала мъртва няколко дни, преди да я открият.

— Ужасно — прошепна госпожа Перин.

— Кой я е намерил? — попита Крис и лекичко се навъси.

— Домоуправителят. Може би още дълго нямало да разберат, ако не били съседите… Оплакали се, че радиото й свири ден и нощ.

— Колко тъжно — тихо въздъхна Крис.

— Моля да ме извините, госпожо.

Крис вдигна очи към Карл. Той държеше поднос с ликьор и изящни аперитивни чаши.

— Остави ги тук, Карл; да, така е добре.

Крис обичаше да сервира сама ликьора на гостите. Смяташе, че това добавя интимност и чар на вечерта.

— Добре. Нека започнем от вас — каза тя на декана и госпожа Перин.

Обслужи ги, след това обиколи всекидневната да приеме поръчките и лично да поднесе питиета на гостите. Докато приключи, групичките събеседващи бяха променили състава си с изключение на Дайър и астронавта, които сякаш ставаха все по-близки.

— Всъщност не съм свещеник — дочу тя гласа на Дайър. Той бе сложил ръка върху разтърсваното от смях рамо на астронавта. — Просто съм един страшно напредничав равин.

Малко по-късно Крис си говореше с Елън Клиъри за Москва, когато чу откъм кухнята да долита един познат рязък и гневен глас.

Боже мой! Бърк!

Той обсипваше някого с нецензурни ругатни.

Крис се извини и побърза към кухнята, където Денингс яростно ругаеше Карл, а Шарън безуспешно се мъчеше да го успокои.

— Бърк! — извика Крис. — Престани!

Режисьорът не й обърна внимание и продължи да беснее. По ъгълчетата на устните му бе избила пяна. Карл се подпираше на мивката със скръстени ръце и стоическа физиономия, гледайки Денингс право в очите.

— Карл! — кресна Крис. — Би ли излязъл? Махай се! Не виждаш ли в какво състояние е?

Но швейцарецът не помръдна, докато Крис не го избута към вратата.

— Нацистко прасе! — извика след него Денингс, после любезно погледна Крис, потърка длани и кротко попита:

— Какво има за десерт?

Ужасената Крис се хвана за главата.

— *Десерт* ли?

— Ами гладен съм! — изхленчи капризно Денингс.

Крис се обърна към Шарън.

— Нахрани го! Трябва да сложа Ригън да си легне. И за Бога, Бърк, дръж се прилично! Там има свещеници!

Бърк сбръчка чело и в очите му изведнъж пламна неподправен интерес.

— О, и ти ли ги забеляза? — попита той съвсем откровено.

Крис вирна глава към тавана, изпъшка „Не мога повече!“ и с решителна стъпка напусна кухнята.

Слезе в детската стая, където дъщеря й бе прекарала целия ден, и я завари да си играе с дъската за спиритични сеанси. Изглеждаше потисната, разсеяна и откъсната от света. *Е, поне не е агресивна*, помисли Крис и с надеждата да я разведри отведе Ригън във всекидневната да я представи на гостите.

— Колко е мила! — възхити се съпругата на сенатора.

Ригън се държа учудващо добре с всички, освен с госпожата, с която не пожела нито да разговаря, нито да се ръкува. Но ясновидката го обърна на шега.

— Разбрала е, че съм измамничка — рече тя и намигна с усмивка на Крис.

Но след малко лицето ѝ стана странно изпитателно, тя посегна и лекичко хвана китката на Ригън, сякаш искаше да ѝ премери пулса. Ригън бързо дръпна ръка и я изгледа злобно.

— О, скъпа, струваш ми се много уморена — каза небрежно госпожа Перин, но продължи да се взира в Ригън с тревога, която сама не можеше да си обясни.

— Не ѝ е много добре — извини се Крис и погледна Ригън. — Нали, скъпа?

Ригън не отговори. Бе навела очи към пода.

Вече нямаше на кого да представи Ригън, освен на сенатора и Робърт, сина на госпожа Перин. Крис реши, че ще е най-разумно да ги прескочи. Отведе Ригън горе в спалнята и я сложи да си легне.

— Мислиш ли, че ще можеш да заспиш? — попита Крис.

— Не знам — отговори сънено Ригън. Беше се завъртяла на една страна гледаше стената с унесено изражение.

— Искаш ли да ти почета?

Момичето поклати глава.

— Добре тогава. Опитай се да заспиш.

Крис се наведе и я целуна, после отиде до вратата и изгаси лампата.

— Лека нощ, мъниче.

Вече излизаше от стаята, когато чу съвсем тихия глас на Ригън:

— Мамо, какво стана с мен?

Гласът бе отчаян и напълно различен от досегашното ѝ поведение. За момент Крис се почувства потресена и объркана. Но тя се опомни бързо.

— Казах ти, Ригс, просто нерви. Трябва само да пиеш хапчетата още две-три седмици и знам, че ще се почувстваш отлично. А сега се опитай да заспиш, миличка, бива ли?

Никакъв отговор. Крис чакаше.

— Разбрахме ли се? — попита тя.

— Добре — прошепна Ригън.

Изведнъж Крис забеляза, че е настръхнала. Тя разтърка ръката си. *О, Боже, колко студено е в тази стая. Откъде идва това течение?*

Тя отиде до прозореца да провери дали не духа през процепите. Не, нямаше нищо. Обърна се към Ригън.

— Топло ли ти е, скъпа?

Тишина.

Крис пристъпи към леглото.

— Спиш ли? — прошепна тя.

Затворени очи. Дълбоко и равномерно дишане.

Крис излезе на пръсти от стаята.

Откъм залата долиташе песен и когато слезе по стъпалата, тя видя с удоволствие, че младият отец Дайър свири на пианото до прозореца на всекидневната и развеселените гости са се събрали да пеят около него. В момента тъкмо привършваха песента „Докато се срещнем отново“.

Крис реши да се присъедини към тях, но на половината път я пресрещнаха сенаторът и съпругата му. Бяха си взели горните дрехи и изглеждаха раздразнени.

— Нима си тръгвате толкова скоро? — попита Крис.

— О, извинете ни, мила моя, вечерта беше просто прекрасна! — извини се сенаторът. — Но горката Марта има главоболие.

— Наистина съжалявам, но се чувствам ужасно — изстена жена му. — Крис, ще ни извините, нали? Всичко беше чудесно.

— Много съжалявам, че трябва да си тръгвате — каза Крис.

Докато ги изпращаше до вратата, чу отец Дайър да пита:

— Някой знае ли думите на „Сигурно съжаляваш сега“?

На връщане към всекидневната тя едва не се сблъска с Шарън, която излизаше от кабинета.

— Къде е Бърк? — попита Крис.

— Там. — Шарън кимна към кабинета. — Заспа. Слушай, сенаторът каза ли ти нещо? Каквото и да било?

— Не, просто си тръгнаха.

— По-добре.

— Какво намекваш, Шарън? Какво се е случило?

— Бърк оплеска нещата — въздъхна Шарън.

И тя боязливо описа сблъсъка между сенатора и Денингс, който мимоходом подметнал, че в джина му май имало чужд полов косъм. После се обърнал към жената на сенатора и попитал с леко обвинителен тон: „Никога през живота си не съм виждал такъв! На вас познат ли ви е?“

Крис ахна, след това се изкиска и вдигна очи към тавана, а Шарън продължи да разказва как притеснението на сенатора тласнало Денингс към един от типичните му донкихотовски изблици на ярост, в който той изразил своята „безкрайна благодарност“ за самото съществуване на политиците, защото без сравнение с тях „не бихме могли да разпознаем истинските държавници“, а когато сенатор се оттеглил с ледено мълчание, Денингс се завъртял към Шарън и гордо казал: „Ето, видя ли? Не изругах нито веднъж. Справих се съвсем разумно със ситуацията, нали?“

Крис не можа да се удържи от смях.

— Добре, нека да спи. Но най-добре остани тук за в случай, че се събужда? Нали нямаш нищо против?

— Не, разбира се.

Във всекидневната Мери Джо Перин седеше сама на един стол в ъгъла. Изглеждаше разтревожена и угрижена. Крис понечи да тръгне към нея, но размисли и се насочи към пианото. Дайър спря да свири и я посрещна с усмивка.

— Е, млада госпожо, какво да ви предложим? — попита той.

— Днес правим концерт по желание на слушателите.

Крис се разсмя заедно с другите около пианото.

— Бих искала да узная какво представлява черната меса — каза тя. — Отец Уогнър каза, че сте експерт в тази област.

Заинтригувани, гостите около пианото замълчаха.

— Всъщност не — възрази Дайър и набързо изсвири някаква простичка мелодия. — Как се сетихте точно за черната меса?

— Ами… преди малко разговаряхме за… за случката в „Света Троица“ и…

— А, имате предвид оскверняването! — прекъсна я Дайър.

— Хей, някой ще ме светне ли за какво става дума? — намеси се астронавтът. — Нищо не разбрах.

— Аз също — каза Елън Клиъри.

Дайър вдигна ръце от клавишите и огледа гостите около себе си.

— Църквата, която се намира на тази улица, беше осквернена обясни той.

— Как по-точно? — заинтересува се астронавтът.

— Не задълбавайте — посъветва го отец Дайър. — Нека просто си кажем, че беше отвратително и да спрем дотук.

— Отец Уогнър казва, че според вас това напомняло черна меса — настоя Крис, — и аз се зачудих какво представлява тя.

— Всъщност и аз не знам чак толкова — възрази свещеникът. — Каквото знам, чул съм го от един друг йезуит — отец Карас, той е нашият специалист в тази област.

Крис наостри уши.

— Да не е онзи мургав свещеник от „Света Троица“?

— Познавате ли го? — изненада се Дайър.

— Не, само чух да споменават за него.

— Е, мисля, че дори е писал нещо по темата. Разбира се, само от гледна точка на психиатрията.

— Искате да кажете, че той е психиатър? — изненада се Крис.

— Ами разбира се. Извинявайте, мислех, че знаете.

— Ще ми каже ли най-после някой за какво става дума? — попита нетърпеливо астронавтът. — Какво се *върши* по време на черна меса?

Дайър сви рамене.

— Нека да го наречем извращения. Неприлични неща. Богохулства. Грозна пародия на Светата литургия, където вместо на Бога се покланят на дявола и понякога извършват човешки жертвоприношения.

Елън Клиъри се усмихна с усилие, поклати глава и се отдалечи, като подхвърли през рамо:

— За мен е прекалено зловещо.

Крис не й обърна внимание.

— Но откъде знаете? — попита тя младия йезуит. — Ако наистина има черна меса, кой би разказал за нея?

— Мисля — каза Дайър, — че повечето подробности идват от хора, които са били заловени и са си признали.

— Я стига — намеси се деканът, който незабелязано бе застанал до тях. — На тия признания не може да се вярва, Джо. Изтръгнати са с мъчения.

— Някои са си признавали и без бой — отвърна невъзмутимо Дайър.

Шегата бе посрещната с нервен смях. Деканът погледна часовника си.

— Е, аз трябва да тръгвам — каза той на Крис. — В шест сутринта имам литургия в параклиса Далгрен.

— Аз пък мисля да направя литургия със съпровод на банджо — пошегува се Дайър. В следващия миг той се загледа някъде зад Крис и лицето му изведнъж помръкна. — Мисля, че имаме гостенка, госпожо Макнийл.

Крис се озърна и ахна. Ригън, само по нощница, уриниране на килима. Детето бе вторачило мъртвешки поглед в астронавта и изрече с безжизнен глас:

— Ще умреш там, горе.

— Детето ми! — възкликна Крис и се втурна към дъщеря си.

— О, Ригс, скъпа! Ела, миличка! Ела! Да се качим горе!

Тя хвана ръката на Ригън и докато я извеждаше, хвърли поглед през рамо към пребледнелия астронавт.

— Много се извинявам! — изрече тя с треперещ глас. — Детето е болно, сигурно ходи насън! Не разбира какво говори!

Чу как Дайър подхвърли на някого:

— Май ще е най-добре да си вървим.

— Не, не, останете! — възрази Крис. — Няма нищо! Връщам се след минутка!

На минаване край кухнята тя заръча на Уили да почисти веднага петното върху килима. После отведе Ригън в банята на горния етаж, изми я и й облече чиста нощница.

— Миличка, защо каза онова? — попита тя на няколко пъти, но Ригън сякаш не я разбираше и с премрежени очи мънкаше несвързани думи.

Крис я настани в леглото и Ригън сякаш веднага заспа. Крис изчака, слушайки дишането и, после тихо излезе от стаята.

В подножието на стълбището видя Шарън и младия режисьор на втори екип да извеждат Денингс от кабинета. Бяха поръчали такси и щяха да го придружат до хотела.

— Не бързайте! — извика след тях Крис докато излизаха, преметнали ръцете на Денингс през раменете си.

За момент Бърк се поопомни, промърмори „Майната ви!“ и изчезна в мъглата към чакащото такси.

Крис се върна във всекидневната, където гостите, които още не си бяха тръгнали, изказаха съчувствието си след като им разказа накратко за заболяването на Ригън. Когато спомена за тропането и други „опити за привличане на внимание“, тя забеляза, че ясновидката я гледа напрегнато. По някое време Крис се озърна към нея, очаквайки коментар, но госпожа Перин мълчеше.

— Често ли ходи насън? — попита Дайър.

— Не, тази вечер й е за пръв път. Или поне за пръв път го забелязвам, тъй че вероятно е от пристъпа на хиперактивност. Не смятате ли?

— О, не бих могъл да преценя — отговори свещеникът. — Чувал съм, че ходенето насън се случва доста често през пубертета, само че… — Той сви рамене и не довърши. — Не знам. По-добре питайте лекаря си.

През останалата част от разговора госпожа Перин седеше мълчаливо и гледаше танца на пламъците в камината; Крис забеляза, че също тъй потиснат е и астронавтът, който се взираше в чашата си и само от време на време демонстрираше интерес с някоя кратка дума или жест. Тази година той трябваше да лети до Луната.

— Е, аз наистина трябва да се подготвя за литургията — заяви деканът.

Това предизвика масово напускане. Всички станаха и благодариха за приятната вечер.

На излизане отец Дайър хвана Крис за ръката, погледна я откровено в очите и попита:

— Мислите ли, че в някой от филмите ви ще се намери роля за един много нисък свещеник, който умее да свири на пиано?

— Е, ако няма — засмя се Крис, — ще заръчам да напишат специално за вас, отче!

И от сърце му пожела лека нощ.

Последна си тръгна Мери Джо Перин със сина си. Крис ги задържа да си побъбрят на вратата. Имаше чувството, че ясновидката иска да каже нещо, но се колебае. За да я задържи още малко, Крис попита какво мисли за игрите на Ригън с дъската за спиритични сеанси и увлечението й по въображаемия капитан Хауди.

— Смяташ ли, че може да й навреди?

Очакваше снизходителен и небрежен отговор за детските лудории, затова бе изненадана, когато Мери Джо се намръщи и наведе очи към прага. Позамисли се и без да вдига глава прекрачи навън при сина си, който я чакаше на площадката.

Когато най-сетне погледна Крис, очите й тънеха в сянка.

— Лично аз бих й я взела — тихо каза тя. После подаде на сина си ключовете за колата. — Боби, включи двигателя да загрее. Студено е.

Момчето взе ключовете, каза свенливо на Крис, че е неин голям почитател и бързо се отдалечи към един стар и разнебитен форд мустанг, паркиран до тротоара.

Очите на майка му все още се криеха в сянка.

— Не знам какво мислиш за мен — изрече тя тихо и бавно. — Много хора ме свързват със спиритизма. Но не е така. Да, мисля, че имам дарба, но не е окултна. Всъщност на мен ми се струва съвсем естествена. Като католичка вярвам, че ние живеем в два свята едновременно. Този, който осъзнаваме, е във времето, но понякога чудаци като мен зърват другия свят, а той, според мен, е във вечността, където времето не съществува — там миналото и бъдещето се сливат с настоящето. Затова когато ми се случи да усетя потръпване откъм онзи друг свят, вярвам, че виждам бъдещето. Кой знае… Може би всъщност не е така. — Тя сви рамене. — Е, все едно. Но окултното… — Тя помълча, подбирайки внимателно думите. — Окултното е нещо съвсем различно. Лично аз не посягам натам. Според мен тия игри могат да бъдат опасни. Включително и с дъската за спиритични сеанси.

Досега Крис бе смятала госпожа Перин за извънредно благоразумна жена. И все пак нещо у нея й вдъхваше зловещо предчувствие. Опита се да го прогони.

— Хайде де, Мери Джо — отвърна с усмивка Крис. — Не знаеш ли как действа дъската за спиритични сеанси? Тя просто се влияе от подсъзнателните импулси.

— Да, най-вероятно — съгласи се госпожа Перин. — Може би. Може всичко да е самовнушение. Но неведнъж съм чувала, че сеансите с тази дъска — *всички* сеанси, Крис — сякаш намекват за отваряне на някаква врата. О, знам, че не вярваш в духовния свят. Аз обаче вярвам. И ако съм права, може би мостът между двата свята е точно това, което спомена току-що — подсъзнанието. Знам само, че сякаш се случват разни неща. И, скъпа моя, лудниците по цял свят са пълни с хора, които непредпазливо са посягали към окултното.

— Стига де. Шегуваш се, Мери Джо, нали?

Мълчание. После тихият, монотонен глас отново прозвуча в мрака:

— Крис, през 1921 г. в Бавария живяло едно семейство. Не помня името, но били единайсет човека. Можеш да провериш в старите вестници. Малко след един опит за сеанс те се побъркали. Всички наведнъж. Всичките единайсет. В безумието си взели да палят каквото им падне под ръка. След като изгорили всички мебели, захванали се с тримесечното бебе на една от по-малките дъщери. Тогава съседите разбили вратата и им попречили. Цялото семейство — завърши тя — било прибрано в лудница.

— О, Боже! — ахна Крис като си спомни за капитан Хауди, който сега придобиваше зловещ смисъл.

Душевно заболяване. Това ли беше? Може би.

— Знаех си, че трябва да заведа Ригс на психиатър!

— О, за Бога! — възрази госпожа Перин и пристъпи на светло. — Не ми обръщай внимание, слушай лекаря си.

Опитваше се да успокои Крис, но гласът й не звучеше убедително.

— Много ме бива да предсказвам бъдещето — добави с усмивка госпожа Перин, — но за настоящето съм абсолютно безпомощна. — Тя порови из чантата си. — Къде са ми очилата? Ето, виждаш ли? Не знам къде съм ги сложила. А, ето къде били. — Тя ги извади от джоба на палтото си. — Очарователна къща — каза тя като си сложи очилата и вдигна очи към фасадата. — Излъчва усещане за топлина.

— Ох, олекна ми — каза Крис. — За момент очаквах да кажеш, че е обитавана от духове!

Госпожа Перин я погледна сериозно.

— Защо да ти казвам подобно нещо?

Крис си мислеше за една своя приятелка, известна актриса от Бевърли Хилс, която продаде къщата си само защото бе убедена, че

там има полтъргайст. Усмихна се измъчено и сви рамене.

— Не знам. Пошегувах се.

— Това е една хубава, гостоприемна къща — успокои я госпожа Перин. — И преди съм идвала тук. Неведнъж.

— Така ли?

— Да, беше на един мой приятел, адмирал от военния флот. И досега си пишем от време на време. Пак го пратиха по морето, горкия. Не знам кое ми липсва повече, той или къщата. — Мери Джо се усмихна. — Но пък може би пак ще ме поканиш.

— Мери Джо, бих се радвала да те видя пак. Ти си очарователна. Слушай, обади ми се другата седмица.

— Да, разбира се, бих искала да чуя как е дъщеря ти.

— Имаш ли номера ми?

— Да.

Какво не е наред, запита се Крис.

Гласът на ясновидката звучеше странно.

— Е, лека нощ — каза госпожа Перин. — И още веднъж благодаря за прекрасната вечер.

И преди Крис да отговори, ясновидката бързо закрачи по улицата.

Крис се загледа след нея, после затвори вратата и я налегна тежка умора. *Ама че нощ*, помисли си тя. *Ама че нощ…*

Влезе във всекидневната, където Уили бършеше петното от урина върху килима.

— Опитах с оцет — промърмори Уили. — На два пъти.

— Ще се изчисти ли?

— Може би. Не знам. Ще видим.

— Не, няма да проличи, докато не изсъхне.

Да, страхотна мъдрост, няма що. Гениална забележка. Я върви да си лягаш, момиче!

— Остави засега, Уили. Върви да спиш.

— Не, аз не довършила.

— Добре. Благодаря ти за всичко. Лека нощ.

— Лека нощ, госпожо.

Крис уморено тръгна по стълбището.

— Кърито беше страхотно, Уили — подвикна надолу тя. — Всички го харесаха.

— Благодаря, госпожо.

Крис надникна при Ригън и я завари дълбоко заспала. После си спомни за дъската. Дали да я изхвърли? *О, Перин наистина превъртя, като стана дума за това.* Но Крис разбираше, че въображаемият

приятел излиза от рамките на нормалното. *Да, може би трябва да я изхвърля.*

Крис се поколеба. Застанала до леглото, тя гледаше Ригън и си спомняше за един случай, когато дъщеря й беше на три години — вечерта, когато Хауърд реши, че Ригън е вече голяма и трябва да спи без биберона, с който бе свикнала. Тази нощ той й го взе, а Ригън плака до четири сутринта и се държа истерично още няколко дни. Сега Крис се боеше от подобна реакция. *По-добре да изчакам, докато поговоря с психиатър.* А и риталинът все още не бе имал време да подейства, затова тя реши да изчака.

Върна се в стаята си, легна и почти веднага заспа. Събудиха я писъците на Ригън.

— Мамо, ела *тук*! *Бързо ела! Страх ме е!*

Крис се втурна по коридора към спалнята на Ригън. Момичето хленчеше. Плачеше. Пружините на леглото скърцаха яростно.

— Скъпа, какво има? — извика Крис и запали лампата.

Всемогъщи Боже!

Сгърчена от ужас, Ригън лежеше по гръб с обляно в сълзи лице и конвулсивно стискаше ръбовете на тясното си легло.

— Мамо, защо се *тресе*? — проплака тя. — Накарай го да *спре*! *О, страх ме е!* Накарай го да *спре*! Мамо, моля те, накарай го да *спре*!

Матракът на леглото рязко подскачаше напред-назад.

Част втора

На ръба

В съня ни болката незабравима капе
върху сърцето, докато накрая
във отчаянието ни неволно влиза мъдрост
чрез страшната божествена закрила.

Есхил

1

Положиха я за сетен покой в едно претъпкано гробище, където сякаш дори на надгробните паметници не им достигаше въздух.

Опелото бе самотно и тъжно — като целия й живот. Братята й от Бруклин. Бакалинът от ъгъла, при когото пазаруваше на кредит. Гледайки как я спускат в тъмнината на един свят без прозорци, Деймиън Карас зарида от скръбта, която бе отлагал тъй дълго.

— Ах, Дими, Дими…

Вуйчо му го прегърна през рамото.

— Нищо, сега тя е в рая, Дими. Сега е щастлива.

О, Боже, нека да е така! Моля те, Боже! От сърце ти се моля, нека да е така!

Изчакаха го в колата докато той стоеше над гроба. Не можеше да понесе мисълта, че ще я оставят сама.

На път към гара Пенсилвания той слушаше как вуйчовците му говорят за нейните болести с неравен емигрантски акцент.

— … емфизема… не биваше да пуши… знаеш ли, че аз едва не умрях миналата година?

Гневни изблици напъваха да изригнат от устните му, но той стискаше зъби и се срамуваше. Погледна през стъклото — минаваха край центъра за социални помощи, където тя ходеше през мразовитите зимни утрини да получи мляко и чувал картофи, докато той се излежаваше в леглото; зоологическата градина в Сентръл парк, където тя го оставяше през лятото и отиваше да проси до фонтана пред хотел „Плаза“. На минаване край хотела Карас избухна в ридания, после преглътна спомените, избърса влагата на парливите угризения. Запита се защо обичта е чакала толкова дълго, чак до момента, когато не може да я докосне, когато рамките на човешката близост и смирението са се свили до размерите на отпечатаната картичка от опелото, пъхната в портфейла му: *В памет на…*

Знаеше отговора. Тази скръб беше стара.

Пристигна в Джорджтаун навреме за вечеря, но нямаше апетит. Крачеше напред-назад из стаята си. Приятели йезуити идваха да изкажат съболезнования. Не се задържаха дълго. Обещаваха да се молят за нея.

Малко след десет дойде Джо Дайър с бутилка уиски. Той гордо

посочи етикета.

— „Чивас Регал“!

— Откъде взе пари? Да не си обрал касичката за бедните?

— Не ставай глупак! Това ще е нарушение на обета за бедност.

— Откъде тогава?

— Задигнах я.

Карас се усмихна и поклати глава. Намери чаша и калаено канче за кафе, изплакна ги на малката мивка в банята и дрезгаво заяви:

— Вярвам ти.

— Не съм виждал по-крепка вяра.

Карас усети как го бодна познатата болка. Той я пропъди и се обърна към Дайър, който бе седнал на кушетката и отваряше шишето. Деймиън седна до него.

— Сега ли ще ми опростиш греха или по-късно? — попита Дайър.

— Налей и ще си ги опростим взаимно.

Дайър щедро наля в чашата и канчето.

— Ректорите не бива да пият — каза той. — Биха дали лош пример. Мисля, че го спасих от ужасно изкушение.

Карас отпи от уискито, но не повярва на Дайър. Твърде добре познаваше ректора. Той беше много тактичен и винаги даряваше без посредник. Без съмнение Дайър идваше като приятел, но и като личен пратеник на ректора.

Дайър неусетно го разведри; разсмя го; разказа за вечерята у Крис Макнийл; добави и няколко нови забавни случки с ректора по дисциплината. Пиеше съвсем малко, но, редовно доливаше на Карас, а когато реши, че Деймиън вече е на градус, накара го да си легне, седна зад бюрото и продължи да говори докато Карас затвори очи и отговорите му се сведоха до неясно мърморене.

Дайър стана, развърза обувките на Карас и ги свали.

— Сега и обувките ми ли ще задигнеш? — измърмори задавено Карас.

— Не, аз съм ясновидец, само че гледам на крака. Сега млъквай и спи.

— Ти си един крадлив йезуит.

Дайър се разсмя тихичко, взе палтото му от гардероба и го зави.

— Виж какво, все някой трябва да се грижи за сметките в това заведение. Вие знаете само да премятате броениците и да се молите за пияниците от улица М.

Карас не отговори. Дишаше дълбоко и равномерно. Дайър тихо пристъпи към вратата и изгасила лампата.

— Кражбата е грях — внезапно промърмори в тъмното Карас.

— Грешен съм — тихо потвърди Дайър.

Той изчака още малко, накрая реши, че Карас е заспал и излезе от къщичката.

Посред нощ Карас се събуди разплакан. Беше сънувал майка си. В съня стоеше до високия прозорец в Манхатън и я видя да излиза от метрото отсреща. Спряла на тротоара с книжна торба за покупки в ръцете, тя се озърташе, викаше го. Карас размаха ръка. Тя не го видя. Тръгна по улицата. Автобуси. Камиони. Враждебни тълпи. Обзе я страх. Тя се върна към метрото и заслиза по стъпалата. Карас трескаво изтича навън, извика я и заплака; не можеше да я намери; представяше си я безпомощна и объркана в подземния лабиринт.

Изчака риданията му да стихнат и пипнешком посегна към шишето. Седна на кушетката и започна да пие в тъмното. Сълзите не спираха. Тази скръб бе като в детството му.

Спомни си телефонния разговор с вуйчо си.

Дими, недостигът на кислород е засегнал мозъка й. Не дава лекар да припари до нея. Крещи и рита. Дими, стигнала е дотам, че разговаря с проклетото радио. Май ще трябва да я вкараме в специализирано заведение, Дими. В нормална болница няма да я търпят. Само два-три месеца и ще й мине; тогава ще я изпишем. Става ли? Слушай, Дими, вече го направихме. Тази сутрин. Биха й една инжекция и я качиха в линейката. Не искахме да те тревожим, но има съдебни процедури и трябва да подпишеш. Какво? Частна клиника? Кой има такива пари, Дими? Ти ли?

Не усети кога е заспал.

Събуди се вцепенен. Имаше чувството, че скръбта е изтеглила кръвта от мозъка му. Залитайки отиде до банята; пусна си душ, избръсна се и облече расото. Часът беше шест без двайсет и пет. Той отключи вратата на църквата, надяна одеждите и отслужи литургия на левия страничен олтар.

— *Memento etiam…* — молеше се той с мрачно отчаяние. — Не забравяй рабинята си Мери Карас…

Стори му се, че вижда отново лицето на медицинската сестра от болницата Белвю; чу крясъците от изолатора.

— *Вие ли сте синът й?*

— *Да, аз съм Деймиън Карас.*

— *Не ви съветвам да влизате. В криза е.*

Той надникна през шпионката на стаята без прозорци с една-единствена гола крушка под тавана; тапицирани стени; никакви

мебели освен болничното легло, на което се мяташе тя.

— … дай й, молим Те, място тихо, място свежо и злачно…

Когато погледите им се срещнаха, тя изведнъж млъкна, после стана от леглото и бавно тръгна към малката кръгла шпионка с озадачено и скръбно изражение.

— *Защо го правиш, Дими? Защо?*

Очите й бяха кротки като на агне.

— *Agnus Dei…* — прошепна Деймиън. Наведе глава и се удари в гърдите с юмрук. — Агнец Божи, ти, който пое греховете на света, дай й покой…

Когато след малко затвори очи и вдигна причастието, той видя майка си в залата за изслушване. Свила крехки ръце в скута си, тя седеше покорна и объркана, докато съдията й обясняваше заключението на психиатъра от Белвю.

— Разбираш ли, Мери?

Тя кимна, но не отвори уста. Бяха й взели протезите.

— И какво си мислиш, Мери?

Тя отговори гордо:

— *Моето момче ще говори вместо мен.*

Карас наведе глава над причастието и от устните му се отрони тих стон. Той отново се удари в гърдите, сякаш искаше да върне назад годините и прошепна:

— *Domine, non sum dignus…* — Не съм достоен… Само едно твое слово ще изцели душата ми.

И въпреки разума, въпреки целия си житейски опит, той се помоли да има кой да чуе молитвата му.

Но не вярваше.

След литургията се прибра и се опита да заспи.

Безуспешно.

По някое време неочаквано дойде млад свещеник, когото никога не бе виждал. Той почука и надникна през открехнатата врата.

— Зает ли сте? Може ли да поговорим?

В очите — неспокоен товар; в гласа — настоятелна молба.

За миг Карас изпита омраза.

— Влезте — кротко каза той.

А вътрешно беснееше срещу тази част от характера си, която тъй често го правеше безпомощен пред чуждите молби; която не се поддаваше на контрол; която лежеше в него навита като въже, вечно готова да се стрелне на помощ при нечий зов. Тя не му даваше покой. Дори в съня. В просъница често му се случваше да чуе неясен далечен

зов на човек в беда и после дълги минути го мъчеше усещането за неизпълнен дълг.

Младият свещеник смутено се чудеше откъде да започне. Карас търпеливо го успокои. Предложи цигари. Нескафе. След това се застави да прояви интерес когато печалният млад посетител сподели един познат проблем — ужасната самота на свещеника.

От всички тревоги, с които Карас се сблъскваше в общността, тази преобладаваше напоследък. Откъснати от семействата си и от жените, мнозина йезуити се бояха да проявят привързаност и към своите събратя по църква, да завържат дълбоко и любящо приятелство.

— Понякога искам да прегърна през рамото някой приятел, но веднага ме хваща страх, че ще ме помисли за обратен. Нали разбирате, носят се толкова много слухове как потайни хомосексуалисти постъпват в църквата. Затова просто не го правя. Дори не ходя при приятели да послушаме музика, или да поговорим, или просто да запалим по цигара. Не че се боя *от тях*; страх ме е те да не се уплашат *от мен*.

Карас усети как тежестта постепенно напуска плещите на младия свещеник и пада върху неговите. Той не се противопоставяше; остави го да говори. Знаеше, че младежът ще идва пак и пак да търси спасение от самотата, да превърне Карас в свой приятел, а когато откриеше, че това се е случило без страх и подозрения, може би щеше да се сприятели и с други свещеници.

Обзе го слабост и той усети как мислите му се отклоняват към неговата лична скръб. Озърна се към бронзовата плочка, подарък за миналата Коледа. На нея беше изписано: КОГАТО БРАТ МИ СТРАДА, СПОДЕЛЯМ БОЛКАТА И ОТКРИВАМ БОГ В НЕГО. Но не откриваше нищо и обвиняваше себе си за това. Много пъти бе очертавал пътеките на чужди страдания, ала никога не бе тръгвал по тях; или поне така мислеше. Смяташе, че болката, която изпитва, е само негова.

Най-сетне посетителят погледна часовника си. Беше време да отидат в столовата за вечеря. Младежът стана и преди да си тръгне, забеляза върху бюрото на Карас един нашумял роман.

— О, имате „Сенки“ — каза той.

— Четохте ли го? — попита Карас.

Младият свещеник поклати глава.

— Не. Заслужава ли си?

— Не знам. Току-що го привърших и съвсем не съм сигурен дали разбрах всичко — излъга Карас. Той взе книгата и я подаде на

младежа. — Искате ли? Наистина много бих желал да чуя какво ви е мнението.

— Разбира се — каза младият йезуит, преглеждайки текста от вътрешната страна на обложката. — Ще се опитам да ви я върна до ден-два.

Изглеждаше в по-добро настроение.

Когато мрежестата врата изскърца зад посетителя, Карас изпита облекчение. И покой. Той взе молитвеника, излезе на двора и бавно закрачи, нашепвайки всекидневните молитви.

След обяд дойде още един посетител — престарелият пастор от „Света Троица“. Той се настани на стола до бюрото и изказа съболезнованията си за кончината на майка му.

— Отслужих две литургии за нея, Деймиън, и една за теб — завърши дрезгаво пасторът с подчертан ирландски акцент.

— Много сте любезен, отче. Благодаря от сърце.

— На колко години беше тя?

— Седемдесет.

— Чудесна старческа възраст.

Карас усети лек пристъп на гняв. *Тъй ли било?*

Той насочи поглед към молитвеното картонче, което бе донесъл пасторът. Едно от трите, използвани при литургия. Беше ламинирано с пластмаса и съдържаше част от молитвите. Карас се зачуди защо го е донесъл. След малко получи отговора.

— Е, Деймиън, пак ни се случиха неприятности. В църквата. Още едно оскверняване.

И пасторът разказа, че статуята на Дева Мария в левия страничен олтар била гримирана като проститутка. После подаде на Карас молитвеното картонче.

— А това го намерихме сутринта, веднага след като заминахте… така де, за Ню Йорк. В събота ли беше? Да. Да, в събота. Ами… погледнете, ако обичате. Преди малко говорих със сержант от полицията и… е, в момента няма значение. Погледнете картончето, ако обичате.

Докато Карас оглеждаше картончето, пасторът обясни, че някой е пъхнал листче с машинописен текст между оригинала и пластмасовото фолио. Макар да имаше някои печатни и правописни грешки, фалшивият текст беше написан на правилен и четлив латински. Представляваше цветисто еротично описание на въображаема лесбийска среща между Дева Мария и Мария Магдалена.

— Стига засега, не е необходимо да четете до края — каза пасторът

и дръпна картончето, сякаш се боеше да не вкара ближния в грях. — Написано е на превъзходен латински; искам да кажа, че има стил, църковен латински стил. Е, сержантът каза, че поговорил с някакъв психиатър и според него това можело да е дело… на свещеник… много болен свещеник. Може ли да е прав?

Карас се замисли. После кимна.

— Да. Да, възможно е. Бунтовен акт, може би в състояние на сомнамбулизъм. Не знам. Но е възможно.

— Подозирате ли някого, Деймиън?

— Не ви разбирам.

— Рано или късно всички идват *при вас*, нали? Искам да кажа, душевно болните от колежа, ако има такива. Знаете ли нещо подобно, Деймиън? Искам да кажа, подобно заболяване.

— Не, няма такива.

— Е, да, не съм и очаквал да ми кажете.

— Вярно, отче, не бих ви казал, но покрай всичко друго сомнамбулизмът е начин за решаване на редица конфликтни ситуации, а обичайната форма на решение е символична. Тъй че наистина не знам. А ако имаме работа със сомнамбул, той най-вероятно забравя напълно извършеното и сам няма представа каква е причината.

— Ами ако вие му кажете? — упорито попита пасторът.

Той неволно подръпна ухото си. Карас бе забелязал, че го прави, когато се смята за хитър.

— Не познавам човек, който да отговаря на описанието — каза Карас.

— Да, разбирам. Е, друго не съм и очаквал. — Пасторът стана и затътри нозе към вратата. — Знаете ли, вие, психолозите, сте като свещеници.

Карас любезно се засмя на шегата, а пасторът се завъртя и пусна картончето върху бюрото му.

— Сигурно ще е добре да го проучите, не смятате ли? Действайте — каза той и отново пое към вратата, прегърбен от старост.

— Проверили ли са за отпечатъци? — попита Карас.

Старият пастор спря и се озърна.

— О, едва ли. В края на краищата не търсим престъпник, нали? По-скоро е някой обезумял богомолец. Как мислите, Деймиън? Смятате ли, че може да е някой енориаш? Знаете ли, мисля си, че може да е така? Не, в крайна сметка не е свещеник; трябва да е някой от посетителите. — Той пак подръпна ухото си. — Не смятате ли?

— Не мога да кажа, отче.

— Да, разбирам. Не съм и очаквал да ми кажете.

По-късно през деня Карас бе освободен от задълженията си като психологически съветник и зачислен като лектор по психология към медицинския факултет на Джорджтаунския университет. Наредиха му да си почива.

2

Ригън лежеше върху масата за прегледи на доктор Клайн с извити навън ръце и крака. Лекарят хвана ходилото й с две ръце, изви го към глезена, задържа така няколко секунди и изведнъж го пусна. Ходилото се върна в нормално му положение. Той повтори процедурата още няколко пъти, но без промяна в резултата. Това явно не го задоволи. Когато Ригън рязко се надигна и го заплю в лицето, той помоли сестрата да остане в стаята и се върна в кабинета си да поговори с Крис.

Беше 26 април. В неделя и понеделник Клайн отсъстваше от града, така че Крис едва тази сутрин успя да се свърже с него и да му разкаже за инцидента пред гостите и разтърсването на леглото след това.

— *Наистина ли се движеше?*

— *Да, движеше се.*

— *Колко време?*

— *Не знам. Може би десет секунди, може би петнайсет. Толкова видях, искам да кажа. После тя някак се вцепени и подмокри леглото. Или е станало преди това. Не знам. Но сетне тя изведнъж заспа дълбоко и се събуди чак на другия ден.*

Клайн замислено влезе в кабинета си.

— Е, какво става с нея? — попита тревожно Крис.

В началото на посещението Клайн бе споделил подозрението си, че разтърсването на леглото може да е предизвикано от пристъп на клонични гърчове — последователно стягане и отпускане на мускулите. Хроничната форма на заболяването, добави той, често е признак за мозъчно увреждане.

— Да, но резултатите от изследването не потвърждават това — каза Клайн, после описа процедурата, като обясни, че прегъването и отпускането на ходилото би трябвало да предизвика гърч.

Докато се настаняваше зад бюрото си, лекарят изглеждаше много притеснен.

— Падала ли е някога? — попита той.

— Имате предвид на главата си?

— Да.

— Не, доколкото знам.

— Детски болести?

— Обичайните: морбили, заушки, варицела.

— Случаи на сомнамбулизъм?

— Досега не.

— Досега? Спеше ли, когато дойде пред гостите?

— Ами да. Мисля, че ви казах. Тя и досега не си спомня какво е станало. А и други неща не помни.

Ригън спи. Хауърд се обажда от Рим.

— Как е Ригс?

— Много благодаря, че й се обади за рождения ден.

— Нямаше как да се свържа от яхтата. За Бога, не се занимавай сега с мен! Позвъних й веднага след като се прибрах в хотела!

— Да бе!

— Тя не ти ли каза?

— Говорил си с нея?

— Да. Затова реших, че ще е най-добре да ти се обадя. Какво става с нея, по дяволите?

— Защо питаш?

— Защото просто ме нарече педераст и затвори телефона.

След като разказа този случай на Клайн, Крис обясни, че когато най-сетне се събуди, Ригън не си спомняше нито телефонния разговор, нито станалото пред гостите.

— В такъв случай може би не лъже за местенето на мебелите — предположи Клайн.

— Не ви разбирам.

— Да речем, че ги мести сама, но го прави в състояние на автоматизъм. Това е нещо като транс. Пациентът не разбира или не помни какво върши.

— Да, но в стаята й има едно грамадно бюро от тиково дърво. То тежи сигурно половин тон. Как може тя да го премести?

— Патологията често се свързва с изключителна физическа сила.

— Тъй ли? И как може да се обясни това?

Клайн сви рамене:

— Кой знае. Е, освен това, което вече ми казахте, забелязали ли сте още нещо необичайно в поведението на дъщеря си?

— Ами… станала е много немарлива.

— Необичайно — настоя лекарят.

— Докторе, за Ригън това е необичайно. О, чакайте! Сетих се. Да, ето: спомняте ли си, че играеше с дъската за спиритични сеанси? Капитан Хауди?

Лекарят кимна.

— Въображаемият приятел?

— Е, сега тя го чува.

Клайн се наведе напред, кръстоса ръце върху бюрото и тревожно присви очи.

— Чува ли го?

— Да. Вчера сутринта я чух да говори с Хауди в спалнята си. Тоест казваше по някоя дума, после изчакваше, като че си играеше с дъската, но когато надникнах в стаята, дъската я нямаше; само Ригс. Седеше сама и кимаше, докторе, като че се съгласяваше с онова, което й казва.

— Виждаше ли го?

— Не мисля. Беше привела глава на една страна, както когато слуша музика.

Докторът кимна замислено.

— Да, разбирам. Нещо друго? Да вижда разни неща? Да усеща миризми?

— Да, миризми — спомни си Крис. — Все се оплаква, че в спалнята й мирише на нещо лошо.

— Като на изгоряло?

— Точно така! — възкликна Крис. — Как познахте?

— Понякога това е симптом за определено нарушение в електрохимичната дейност на мозъка. При вашата дъщеря това трябва да е в темпоралния лоб, ето тук. — Клайн посочи предната част на черепа си. — Тук горе, в предния дял на мозъка. Случва се рядко, но предизвиква странни халюцинации, обикновено преди пристъп. Навярно затова толкова често го бъркат с шизофрения; но не е шизофрения — предизвиква го увреждане на темпоралния лоб. И тъй като тестът не беше убедителен, мисля, че сега трябва да направим ЕЕГ — електроенцефалограма. Тя ще ни покаже схемата на мозъчните вълни. Обикновено това е доста сигурна проверка за всякакви отклонения.

— Но вие смятате, че е това, нали? Челният дял на мозъка?

— Тя проявява всички признаци на синдрома, госпожо Макнийл. Например немарливост, агресия, социално неприемливо поведение и автоматизъм; и разбира се, пристъпите, които разтърсват леглото. Обикновено следва подмокряне, повръщане или и двете заедно, а после много дълбок сън.

— Още сега ли искате да я изследвате? — попита Крис.

— Да, мисля, че трябва да го направим незабавно, но се налага да я упоим. Ако се раздвижи или трепне, това ще провали резултатите, тъй че разрешавате ли да й инжектирам… да речем, двайсет и пет

милиграма либриум?

— Господи, направете каквото трябва — отвърна потресената Крис.

Тя го придружи в стаята за прегледи. Като видя лекаря да приготвя спринцовката, Ригън закрещя и избълва порой от ругатни.

— Скъпа, това ще ти помогне! — каза Крис умолително. Тя стисна здраво Ригън докато Клайн биеше инжекцията.

— След малко се връщам — каза лекарят.

И докато сестрата докарваше енцефалографа, той излезе да се погрижи за друг пациент. Когато се завърна след малко, либриумът още не беше подействал. Това го изненада.

— Дозата беше силна — каза той на Крис.

Инжектира още двайсет и пет милиграма; излезе; върна се. Този път завари Ригън укротена и закрепи електроди по черепа на детето.

— Слагаме по четири от двете страни — обясни той на Крис.

— Това ни позволява да получим данни за мозъчните вълни от лявото и дясното полукълбо на мозъка, а после да ги сравним. Защо? Отклоненията могат да бъдат показателни. Имах например един пациент, който страдаше от халюцинации. Чуваше и виждаше несъществуващи неща. Открих несъответствия при сравняването на мозъчните вълни от лявото и дясното полукълбо, и установих, че всъщност човекът халюцинира само с едната половина на мозъка.

— Невероятно! — възкликна Крис.

— Така е. Лявото ухо и лявото око действаха нормално; само дясната половина имаше видения и слухови халюцинации. Е, добре, да видим сега. — Клайн се обърна към енцефалографа и посочи вълните, пробягващи по светещия екран. — Това е дейността на двете полукълба — обясни той. — В момента търся пикове — Клайн рязко размаха пръст нагоре-надолу, — особено вълни с много голяма амплитуда. Ако ги има, значи наистина е темпоралният лоб.

Той внимателно се вгледа в кривите линии на екрана, но не откри нито нарушения на ритъма, нито пикове или повишена активност. А когато превключи на паралелни данни, резултатите пак се оказаха отрицателни. Клайн се намръщи. Не можеше да разбере. Повтори процедурата.

Никаква промяна.

Клайн повика сестрата да наглежда Ригън и се върна с майка й в кабинета. Крис седна и попита:

— Е, какво става с нея?

Клайн замислено скръсти ръце и седна на ръба на бюрото.

— Енцефалограмата можеше да потвърди моето предположение — каза той. — Но липсата на аритмия не го отхвърля напълно. Може да е хистерия, но поведението преди и след пристъпите е прекалено типично.

Крис се намръщи.

— Докторе, вие непрекъснато повтаряте „пристъпи“, „гърчове“. Как точно се нарича тази болест?

— Не е болест — мрачно и тихо отвърна докторът.

— Добре де, как го наричате? Имам предвид медицинския термин.

— Нарича се епилепсия.

— Мили Боже!

— Не се притеснявайте толкова — успокои я Клайн. — Разбирам, че както при повечето хора, представата ви за епилепсията е преувеличена и най-вероятно съдържа голяма доза безпочвени митове и фантазии.

— Не е ли наследствено?

— Това е един от митовете — отговори спокойно Клайн. — Или поне повечето лекари смятат така. Вижте, на практика всеки човек може да изпадне в гърч. Повечето от нас обаче се раждат с висок праг на устойчивост към гърчове; други имат по-нисък; тъй че разликата между вас и един епилептик е само количествена. Това е. Въпрос на степен. И не е болест.

— А какво е тогава. Някаква гадна халюцинация?

— Нарушение — нарушение, което подлежи на контрол. И има огромен брой разновидности, госпожо Макнийл. Да речем, че вие седите пред мен и за момент изключвате, пропускате няколко думи. Това е един вид епилепсия. Истински епилептичен припадък.

— Да, но с Ригън е съвсем друго, докторе. Не вярвам. И как тъй се прояви изведнъж?

— Вижте, права сте. Все още не знаем точно какво й е. Съгласен съм, че може да имате право; нищо чудно да е психосоматично. Но се съмнявам. И за да отговоря на въпроса ви, редица промени във функциите на мозъка могат да предизвикат епилептичен припадък: тревога, умора, емоционален стрес, дори определена музикална нота. Имах един пациент, който получаваше припадъци само в автобуса, на една спирка от дома си. Накрая установихме какво предизвиква пристъпите — ограда от бели летви, отразена в стъклото на автобуса. По друго време на деня или при друга скорост на автобуса не би имал припадък. Той страдаше от поражение на мозъка, предизвикано от някаква детска болест. В случая с дъщеря ви поражението трябва да е в

предната част — в темпоралния лоб — и когато го засегне импулс с определена дължина на вълната и периодичност, то предизвиква вълна от ненормални реакции. Разбирате ли?

— Щом така казвате — въздъхна унило Крис. — Но право да си кажа, докторе, не разбирам как тъй изведнъж се промени цялата й личност.

— Това е извънредно често при увреждане на темпоралния лоб и може да трае с дни, дори седмици. Нерядко срещаме агресивно, дори престъпно поведение. Всъщност промяната е тъй коренна, че преди двеста или триста години хората с увреждания на темпоралния лоб са били смятани за обладани от дявола.

— *Какво?*

— Смятали са, че в тях се вселява демон. Нещо като суеверна представа за раздвоение на личността.

Крис затвори очи и отпусна чело върху юмрука си.

— Слушайте, няма ли да ми кажете нещо добро? — прошепна дрезгаво тя.

— Не се стряскайте. Ако мозъчно увреждане, в известен смисъл детето има късмет. Необходимо е само да премахнем причината.

— Чудесно, няма що!

— Може и да е само натиск върху мозъка. Вижте, бих искал да направим рентгенови снимки на черепа.

В тази сграда имаме добър специалист и може би ще го уговоря да ви приеме веднага. Да му се обадя ли?

— По дяволите… Добре, да го направим.

Клайн се обади по телефона и уреди нещата. Казаха му, че ще я приемат незабавно. Той остави слушалката и започна да пише рецепта.

— Стая 21 на трети етаж. Ще ви се обадя пак утре или в четвъртък. Бих искал да се консултирам с още един невролог. Междувременно спрете риталина. Нека опитаме с либриум за известно време.

Той откъсна рецептата и я подаде на Крис.

— Препоръчвам ви да стоите близо до дъщеря си, госпожо Макнийл. Когато изпада в транс, ако случаят е такъв, може да се нарани. Вашата спалня близо ли е до нейната?

— Да.

— Много добре. На партера?

— Не, на втория етаж.

— Има ли големи прозорци?

— Един. Защо?

— Затваряйте го добре, ако се наложи — заключете го. В състояние

на транс тя може да падне навън. Имах един…

— … пациент — довърши Крис с уморена и крива усмивка.

Клайн се усмихна.

— Да, май доста ги имам, нали?

— Не ви липсват. — Крис подпря брадичката си с юмрук и замислено се приведе напред. — Знаете ли, току-що ми хрумна нещо.

— Какво?

— Ами вие казахте, че след пристъпа тя трябва веднага да заспи дълбоко. Като в събота вечер. Нали така казахте?

— Да — кимна Клайн. — Така казах.

— Как тогава да си обясним, че когато се оплаква от разтърсване на леглото, дъщеря ми е винаги будна?

— Не ми го казахте.

— Но е така. И Ригън изглеждаше много добре. Просто дойде в моята стая и ме помоли да легне при мен.

— Подмокри ли се? Позиви за повръщане?

Крис поклати глава.

— Беше добре.

Клайн се замисли и леко захапа устна.

— Първо да видим рентгеновите снимки — каза накрая той.

Изтощена и замаяна, Крис отведе Ригън до рентгеновия кабинет и остана до нея, докато правеха снимките. После я отведе у дома. След втората инжекция Ригън беше необичайно мълчалива и Крис се опита да я развесели.

— Искаш ли да си поиграем на „Монополи“ или нещо друго, миличка?

Ригън леко поклати глава и впери в майка си мътен поглед, сякаш я виждаше от безкрайна далечина.

— Много ми се спи — каза тя. Гласът бе също тъй сънен, както очите. После Ригън се завъртя и тръгна нагоре към спалнята.

Крис я проследи с тревожен поглед и си помисли: *Трябва да е от либриума.* След малко въздъхна и влезе в кухнята. Наля си чаша кафе и седна на масата срещу Шарън.

— Как мина? — попита Шарън.

— Божичко!

Крис хвърли рецептата на масата.

— Обади се до аптеката да ни доставят това — каза тя и обясни на Шарън какво е узнала от доктора. — Ако съм заета или ме няма, ще я държиш под око, нали, Шар? Клайн ми каза… — Тя трепна. — Чакай, сетих се нещо.

Крис стана от масата и се качи в спалнята на Ригън. Завари я дълбоко заспала под завивките. Крис отиде до прозореца, затегна здраво резето и надникна навън. Под прозореца беше стръмното стълбище, слизащо към далечната улица М.

Да, най-добре да потърся веднага ключар.

Крис се върна в кухнята и добави тази задача към списъка на Шарън, после заръча на Уили какво да приготви за вечеря и поговори по телефона с агента си за филма, който искаха да режисира.

— Как ти се стори сценарият? — попита той.

— Страхотен е, Ед. Да го направим. Кога започваме?

— Твоята част е през юли, така че трябва веднага да се заемеш с подготовката.

— Искаш да кажеш още сега?

— Точно така. Това не е роля, Крис. Ти ръководиш цялата дейност. Трябва да работиш с декоратора, отговорника по костюмите, гримьора, продуцента. Трябва да избереш оператор, монтажист и да съставиш план за снимките. Стига, Крис, и сама знаеш как става.

— По дяволите! — изпъшка отчаяно Крис.

— Проблеми ли имаш?

— Да, имам, Ед. Ригън е много, много болна.

— Хей, искрено съжалявам.

— Благодаря.

— Крис, какво й е?

— Още не са наясно. Чакаме резултатите от изследванията. Слушай, Ед, не мога да я изоставя.

— Кой казва, че трябва да я изоставиш?

— Не, ти не разбираш, Ед. Аз трябва да бъда у дома, с нея. Тя се нуждае от грижи. Виж, просто не мога да го обясня, Ед, много е сложно. Защо да не поизчакаме?

— Не можем. Искат да пуснат филма за Коледа, Крис, и мисля, че в момента са на педали.

— За Бога, Ед, все могат да изчакат две седмици! Влез ми в положението!

— Виж какво, първо ми проглуши ушите, че искаш да режисираш, а сега изведнъж…

— Да, знам. Знам. Да, искам го, Ед, страшно го искам, но просто трябва да им кажеш, че се нуждая от малко време.

— А ако им кажа, ще се издъним. Това е моето лично мнение. Виж, те така или иначе не държат на теб, сама знаеш. Правят го заради Мур и според мен ако сега му се обадят и кажат: тя още не знае дали

наистина й се иска, той ще се отдръпне. Слушай, прави каквото искаш. Не ме интересува. В цялата работа няма големи пари, освен ако филмът стане хит. Но ако питаш мен, ще ти кажа: помоля ли за отсрочка, със сигурност ще се издъним. Е, какво да им кажа?

Крис въздъхна.

— О, Боже!

— Знам, че не е лесно.

— Не е. Добре, слушай, Ед, може би ако… — Крис се замисли. После поклати глава. — Остави, Ед. Просто трябва да изчакат. Нищо друго не мога да сторя.

Ти си решаваш.

Обади ми се какво са решили.

Разбира се. И още веднъж, съжалявам за дъщеря ти.

Благодаря, Ед.

— И умната.

— Ти също.

Дълбоко потисната, Крис остави слушалката, запали цигара и подхвърли на Шарън:

— Между другото, обади се Хауърд. Казах ли ти?

— О, кога? Каза ли му за Ригън?

— Да, помолих го да дойде при нея.

— Ще дойде ли?

— Не знам. Едва ли — отговори Крис.

— Би било редно да си направи труда.

— Да, знам — въздъхна Крис. — Но трябва да разбереш и неговите задръжки, Шар.

— В смисъл?

— Цялата тая история със „съпругът на госпожа Крис Макнийл“! А и Ригс усложни нещата. Щом тя се появи, за него не остана място. Вечно аз и Ригс по кориците на списанията, в рекламите — майка и дъщеря като феи-близначки — тя мрачно изтръска пепелта. — Майната му, кой знае? Всичко е пълна каша. Но е трудно да поддържам отношения с него, Шар. Просто не съм в състояние. — Тя посегна към книгата до лакътя на Шарън. — Какво четеш?

— О, забравих. Това е за теб. Госпожа Перин намина и я остави.

— Била е тук?

— Да, сутринта. Съжаляваше, че не те завари. Имала пътуване извън града, но щяла да ти се обади, щом се прибере.

Крис кимна и погледна заглавието: „Изследване на култа към дявола и свързани с него окултни явления.“ Тя отвори книгата и

намери вътре ръкописна бележка:

Скъпа Крис,

Случайно минах през книжарницата към библиотеката на Джорджтаунския университет и избрах тази книга за теб. Има някои глави за черната меса, но си струва да прочетеш всичко; мисля, че другите глави ще ти се сторят особено интересни. До скоро.

Мери Джо

— Очарователна жена! — каза Крис.

— Да, така е.

Крис прелисти страниците.

— Е, какво мислиш за черните меси? Страховити ли са?

— Не знам — отговори Шарън. — Не съм я чела. — Твоят наставник ли те посъветва така?

Шарън се протегна.

— О, тия неща ме отегчават.

— Тъй ли? Къде отидоха религиозните ти увлечения?

— Не се занасяй.

Крис побутна книгата към Шарън.

— Прочети я и ми разкажи.

— Та да ме мъчат кошмари?

— За какво мислиш, че ти плащам?

— За да повръщам.

— Това и аз го мога — промърмори Крис и взе вечерния вестник. — Трябва само да си пъхнеш в гърлото съветите на финансовия мениджър и после повръщаш кръв цяла седмица. — Тя раздразнено хвърли вестника настрани. — Би ли пуснала радиото, Шар? Да чуем новините.

Шарън вечеря с Крис и след това отиде на среща. Забрави книгата. Крис я видя на масата и искаше да почете, но изведнъж се почувства много уморена. Остави я да лежи и се качи горе. Надникна при Ригън, която лежеше под завивките и изглеждаше, че спи непробудно. После пак провери прозореца. Беше здраво затворен. Напускайки стаята, Крис остави вратата широко отворена и преди да си легне, направи същото със своята. Погледа малко телевизия и скоро заспа.

На другата сутрин книгата за култа към дявола тайнствено изчезна от масата. Никой не забеляза.

3

Неврологът отново вдигна рентгеновата снимка към светлината и потърси в черепа малки вдлъбнатини, които да изглеждат като оставени от миниатюрно чукче. Доктор Клайн стоеше зад него със скръстени ръце. И двамата бяха търсили увреждания, натрупване на течност или евентуално изместване на епифизната жлеза. Сега търсеха така наречения „череп на Люкеншадл“ — характерни вдлъбнатини, които подсказват хронично вътречерепно налягане. Не откриха нищо. Беше четвъртък, 28 април.

Неврологът свали очилата си и внимателно ги прибра и левия нагръден джоб на сакото си.

— Просто няма нищо, Сам. Абсолютно нищо.

Клайн навъсено се вгледа в пода и поклати глава.

— Не може да бъде — каза той.

— Искаш ли нови снимки?

— Не смятам. Мисля да изпробвам лумбална пункция.

— Добра идея.

— Междувременно искам да я прегледаш.

— Днес става ли?

— Ами аз… — Телефонът иззвъня. — Извинявай. — Той вдигна слушалката. — Ало.

— Обажда се госпожа Макнийл. Казва, че е спешно.

— Ная коя линия?

— На трета.

Той натисна бутона.

— Доктор Клайн слуша.

Гласът на Крис беше отчаян, на ръба на истерията.

— Божичко, докторе, Ригън е зле! Можете ли да дойдете незабавно?

— Какво има?

— Не знам, докторе, просто не мога да го опиша! Моля ви, елате веднага! Колкото се може по-скоро!

— Тръгвам!

Той затвори телефона и се свърза със секретарката си.

— Сюзан, кажи на Дреснър да поеме моите пациенти.

Остави слушалката и посегна към сакото си.

— Точно за нея се обадиха, Дик. Искаш ли да дойдеш? Съвсем близо е, оттатък моста.

— Мисля, че имам един час свободно време.

— Тогава да тръгваме.

Няколко минути по-късно двамата бяха на прага, където ги посрещна ужасената Шарън. Откъм спалнята на Ригън долитаха стонове и отчаяни крясъци.

— Името ми е Шарън Спенсър — представи се тя. — Заповядайте. Тя е горе.

Шарън ги отведе до вратата на спалнята, открехна я и подвикна:

— Крис, лекарите дойдоха.

Крис се втурна към вратата. Лицето й бе изкривено от ужас.

— О, Господи, влезте! — избъбри тя е треперещ глас.

— Влезте да видите какво прави!

— Това е доктор…

Клайн не довърши, защото видя Ригън. Пищейки истерично и кършейки ръце, тя сякаш излетя хоризонтално във въздуха над леглото, увисна за миг и тежко се стовари върху матрака. Това се повтаряше бързо, отново и отново.

— Мамо, накарай го да *спре*! — пищеше Ригън. — *Спри* го! Той иска да ме *убие*! *Спри го! Сприиии гоооооо мамоооооо!*

— Милата ми! — изхлипа Крис и захапа юмрука си. Тя погледна умолително Клайн. — Докторе, какво е това? Какво *става* с нея?

Лекарят поклати глава, без да откъсва поглед от Ригън, а видяното не спираше. Тя се издигаше на трийсетина сантиметра над леглото, после падаше с глухо пъшкане, сякаш невидими ръце я сграбчваха и захвърляха. Крис бе притиснала устата си с две ръце и гледаше разтреперана. Движението нагоре-надолу внезапно спря и Ригън започна трескаво да се мята. Очите й бяха извъртени нагоре, тъй че се виждаше само бялото.

— Той ме изгаря… *гори* ме! — стенеше тя, а краката й трескаво се кръстосваха и разтваряха.

Лекарите се приближиха от двете страни на леглото. Продължавайки да се гърчи, Ригън отметна глава, изви гръбнака си като мост и изпъна подпухналото си гърло, от което излиташе неразбираемо гърлено мънкане:

— … мъсйокин… мъсйокин…

Клайн посегна да провери пулса й.

— Хайде да видим какво ти е, скъпа — кротко изрече той.

Изведнъж Клайн отхвръкна назад през стаята и едва не падна на

пода. Ригън се бе надигнала и му нанесе яростен удар. Лицето се кривеше от свиреп гняв.

— Свинята е *моя*! — изрева тя с дрезгав и мощен глас. — *Моя* е! Стойте настрани! Тя е *моя*!

От гърлото й излетя писклив смях, после тя падна по гръб, като че някой я беше бутнал. Дръпна нощницата нагоре и разголи слабините си.

— *Чукайте* ме! *Чукайте* ме! — изкрещя тя към лекарите и започна трескаво да мастурбира с две ръце.

Задавена от сълзи, Крис избяга от стаята, щом видя как Ригън облиза пръстите си.

Зашеметен и потресен, Клайн отново пристъпи към леглото, този път по-предпазливо, а Ригън обгърна раменете си и нежно ги погали.

— О, да, перла моя — гукаше тя със същия странно груб глас. Очите й бяха блажено затворени. — Детенцето ми… цветето ми… перлата ми…

След това тя отново започна да се мята, бъбрейки неразбираеми думи. Изведнъж рязко седна и очите й се разшириха от безпомощен ужас.

Измяука като котка.

После излая.

После изцвили.

Внезапно се прегъна в кръста и започна да върти горната част на тялото си в бързи, напрегнати кръгове. Задъхваше се.

— О, *спрете* го! — изхлипа тя. — Моля ви, *спрете* го! Боли ме! Накарайте го да *спре*! Не мога да *дишам*!

Клайн бе видял достатъчно. Той взе куфарчето си, сложи го на перваза на прозореца и започна да подготвя инжекция.

Неврологът остана до леглото и видя как Ригън падна по гръб, сякаш някой я блъсна отново. Очите й пак се извъртяха и като се мяташе насам-натам, тя бързо замънка нещо с глух гърлен глас. Неврологът се приведе над нея, опитвайки да различи думите. После забеляза, че Клайн му маха с ръка и бързо пристъпи към него.

— Ще й инжектирам либриум — каза тихичко Клайн и вдигна спринцовката пред светлината. — Но ти трябва да я държиш.

Неврологът кимна, но изглеждаше разтревожен. Беше привел глава настрани, сякаш се вслушваше в бълнуването откъм леглото.

— Какво казва тя? — прошепна Клайн.

— Не знам. Просто брътвежи. Безсмислени срички. — Но личеше, че сам не е много доволен от това обяснение. — И все пак говори така,

като че има смисъл. Усеща се ритъм.

Клайн кимна към леглото и те тихо приближиха от двете страни. Измъченото дете се вцепени, сякаш в пристъп на тетанус, и лекарите се спогледаха многозначително. После пак погледнаха Ригън, която започна да извива тялото си нагоре в невероятна дъга, докато накрая главата й докосна петите. Пищеше от болка.

Лекарите се спогледаха озадачено. После Клайн кимна на невролога, но преди той да я хване, Ригън се свлече в несвяст и подмокри леглото.

Клайн се пресегна и вдигна клепача й. Провери пулса.

— Няма скоро да дойде на себе си — прошепна той. — Според мен беше гърч. Ти как мислиш?

— Да, така ми се струва.

— Все пак да се застраховаме.

И Клайн сръчно направи инжекцията.

— Е, как ти се струва? — попита Клайн, докато слагаше памучен тампон върху раничката.

— Увреждане на темпоралния лоб. Да, може и да е шизофрения, Сам, но започна прекалено внезапно. Няма никакви досегашни прояви, нали?

— Няма.

— Неврастения?

Клайн поклати глава.

— Може би хистерия?

— Мислих за това — каза Клайн.

— Естествено. Макар че би трябвало да е истински феномен, за да извие нарочно тялото си така, не смяташ ли? — Неврологът поклати глава. — Не, това е очевидна патология, Сам — изключителна сила; параноя; халюцинации. Да, при шизофренията има тези симптоми. Но увреждането на темпоралния лоб обяснява и пристъпите. Нещо обаче ме притеснява…

Той не завърши и се навъси озадачено.

— Какво?

— Не съм много сигурен, но ми се стори, че долових признаци за раздвоение на личността: „перлата ми“… „детенцето ми“… „цветето ми“… „свинята“. Имах чувството, че го казва за себе си. И на теб ли така ти се стори, или си внушавам?

Обмисляйки въпроса, Клайн плъзна пръст по долната си устна, после отговори.

— Е, честно казано, тогава не ми дойде на ум, но сега, след като го

изтъкваш… — Той тихо изпъшка. — Може би. Да, сигурно е възможно. — После той сви рамене. — Ще направя лумбална пункция веднага, докато не е дошла в съзнание, и може да разберем нещо. Съгласен ли си?

Неврологът кимна.

Клайн порови из чантата, намери хапче и докато го прибираше в джоба си, попита невролога:

— Можеш ли да останеш?

Неврологът погледна часовника си.

— Да, разбира се.

— Хайде да поговорим с майка й.

Напуснаха стаята и излязоха в коридора.

Крис и Шарън се бяха подпрели на парапета на стълбището с наведени глави. Когато лекарите се приближиха, Крис избърса носа си с влажна и смачкана кърпичка. Очите й бяха подпухнали и зачервени от плач.

— Тя спи — каза Клайн — и е под упойка. Вероятно ще спи чак до утре.

Крис леко кимна и отговори с немощен глас:

— Това е добре… Вижте, извинявайте, че така се разкиснах.

— Справяте се чудесно — увери я Клайн. — Това е жестоко изпитание. Впрочем, позволете да ви представя доктор Ричард Колман.

Крис се усмихна измъчено.

— Благодаря, че дойдохте.

— Доктор Колман е невролог.

— А, така ли? И тъй, какво мислите? — попита тя, гледайки ту единия, ту другия.

— Все още смятаме, че е увреждане в темпоралния лоб на главния мозък — отговори Клайн — и…

— Господи, какво *говорите*, дявол да ви вземе! — избухна внезапно Крис. — Тя се държи като психопат, сякаш има раздвоение на личността или нещо подобно! Искам да кажа… — Изведнъж тя замълча, опомни се и наведе глава. — Май нервите ми не издържат — тихо добави тя и вдигна измъчен поглед към Клайн. — Извинявайте. За какво говорехте?

Отговори неврологът:

— Госпожо Макнийл, в цялата медицинска история доказаните случаи на раздвоение на личността не надхвърлят сто. Това е много рядко заболяване. Знам какво е изкушението да се обърнете към психиатър, но всеки отговорен психиатър би искал най-напред да се

увери, че причината не е в заболяване на тялото. Такава е най-сигурната процедура.

— Добре. И какво следва сега?

— Лумбална пункция — каза Колман.

— Искате да кажете проба от гръбначния мозък? — попита стреснато Крис.

Колман кимна.

— Това, което пропуснахме в рентгеновите снимки и енцефалограмите, може да се прояви тук. Ако не друго, ще можем да отхвърлим някои хипотези. Бих искал да го направим сега, докато детето спи. Ще й бия местна упойка, разбира се, но най-важното е да не допуснем движение.

— Слушайте, как е възможно да подскача така от леглото? — попита Крис и озадачено присви очи.

— Мисля, че вече го обсъждахме — каза Клайн. — Патологичните състояния могат да породят огромна физическа сила и ускорена реакция.

— Но вие казахте, че не знаете защо.

— Изглежда, че е свързано с мотивацията — отговори Колман. — Но в общи линии това е всичко, което знаем.

— Е, какво ще кажете за пункцията? — попита Клайн. — Съгласна ли сте?

Раменете на Крис провиснаха и тя наведе очи към пода.

— Действайте — промърмори тя. — Правете каквото трябва, само я излекувайте.

— Може ли да използвам телефона? — попита Клайн.

— Разбира се. Елате в кабинета.

— И между другото — сети се Клайн, докато тя се обръщаше да го поведе, — трябва да й смените чаршафите.

— Веднага ще се погрижа — каза Шарън и бързо тръгна към спалнята на Ригън.

— Да ви предложа ли кафе? — попита Крис по пътя към кабинета. — Днес прислугата има свободен ден, но мога да приготвя нес.

Лекарите отказаха.

— Виждам, че все още не сте направили нищо с прозореца — каза Клайн.

— Не, но се обадихме — отвърна Крис. — Утре ще дойдат да сложат капаци, които се заключват.

Влязоха в кабинета. Клайн се свърза с болницата и поръча на асистента си да донесе необходимите лекарства и инструменти.

— И да подготвят лабораторията за анализ — добави той. — Ще го направя лично, веднага след процедурата.

След края на разговора Клайн помоли Крис да разкаже какво се е случило след предишната му среща с Ригън.

— Чакайте да си спомня. Миналия вторник… — Крис се замисли. — Не, във вторник нямаше нищо; Ригън си легна и спа до късно на другата сутрин, а след това… не, чакайте — поправи се тя. — Не, не спа. Точно така. Уили ми спомена, че я чула в кухнята ужасно рано. Спомням си как се зарадвах, че си е възвърнала апетита. Но сигурно после пак си е легнала, защото остана в леглото цял ден.

— Спеше ли? — попита Клайн.

— Не, мисля, че четеше. Малко ми поолекна. Нали разбирате, изглеждаше, че либриумът е точно каквото й трябва. Стори ми се някак унесена и това малко ме тревожеше, но все пак имаше видимо подобрение. И снощи нямаше нищо тревожно. А тази сутрин внезапно започна. Как само започна…

И тя разказа на лекарите как сутринта седеше в кухнята, когато Ригън дотича по стълбището, скри се зад стола й, стисна ръцете на майка си и обясни с писклив и изплашен глас, че капитан Хауди я преследва; щипел, блъскал, сипел неприлични думи и заплашвал да я убие. *Ето го!* — изпищя тя накрая, сочейки към вратата на кухнята. После се свлече на пода, разтърсвана от конвулсии; задъхваше се, ридаеше и твърдеше, че капитан Хауди я рита. Изведнъж се изправи насред кухнята, разпери ръце и започна да се върти — като пумпал, добави Крис. Това продължи цяла минута, докато накрая детето рухна изтощено на пода.

— И после най-неочаквано — продължи с разтреперан глас Крис — видях тази… тази *омраза* в очите й… и тя ми каза… нарече ме… О, Господи!

Крис избухна в конвулсивни ридания.

Клайн пристъпи до бара, наля чаша вода от крана и се върна при Крис. Риданията бяха стихнали.

— По дяволите, къде са ми цигарите? — въздъхна задавено тя и избърса очи. Клайн й подаде водата и малко зелено хапче.

— По-добре вземете това — посъветва я той.

— Успокоително ли е?

— Да.

— Дайте ми две.

— И едно е достатъчно.

Крис извърна глава и опита да се усмихне.

— Скъперник…

Тя глътна хапчето и върна празната чаша на лекаря.

— Благодаря — тихо каза тя, подпря челото си с трепереща пръсти и леко поклати глава. — Да, така се започна. Целият този ужас. Тя сякаш се беше превърнала в някой друг.

— Например капитан Хауди? — попита Колман.

Крис изненадано вдигна очи. Той я гледаше втренчено.

— Какво искате да кажете? — попита тя.

Той сви рамене.

— Не знам. Просто попитах.

Крис завъртя разсеян поглед към камината.

— Не знам — глухо изрече тя. — Просто някой. Някой друг.

За момента настана мълчание. После Колман стана. Каза, че имал други ангажименти, подхвърли няколко смътно окуражаващи думи, сбогува се и излезе.

Клайн го придружи до вратата.

— Ще провериш ли кръвната захар? — попита го Колман.

— За толкова тъп ли ме мислиш?

Дейвид се усмихна с усилие.

— И аз се поизнервих — каза той. Загледа се замислено настрани, опипвайки брадичката си. — Странен случай. Много странен. — Отново погледна на Клайн. — Ако разбереш нещо, обади ми се.

— Вкъщи ли се прибираш?

— Да. Обади ми се, става ли?

Колман махна с ръка и си тръгна.

След докато му донесоха необходимите инструменти, Клайн направи местна упойка, като инжектира новокаин в гърба на Ригън, и пред погледите на Крис и Шарън извлече гръбначномозъчна течност, следейки внимателно манометъра.

— Налягането е нормално — промърмори той.

След като приключи, Клайн пристъпи на светло до прозореца да провери дали течността е бистра или мътна. Беше бистра.

Той прибра епруветките с пробите в чантата си.

— Не вярвам да се случи — каза Клайн, — но ако се буди нощем и създава проблеми, може би ще ви трябва медицинска сестра, за да й бие успокоително.

— Не може ли аз да го правя? — попита Крис.

— Защо не искате медицинска сестра?

Крис сви рамене. Не искаше да признае, че няма доверие на лекари и медицински сестри.

— Просто бих предпочела да го правя сама — отвърна лаконично тя.

— Инжекциите са сложно нещо — предупреди я лекарят. — Едно въздушно мехурче може да бъде извънредно опасно.

— О, знам как става — намеси се Шарън. — Майка ми имаше старчески дом в Орегон.

— Би ли го направила, Шар? — попита Крис. — Би ли останала тук тази нощ?

— Не става дума само за тази нощ — вметна Клайн. — Ако положението се усложни, може да й потрябват венозни системи.

— Не може ли да ме научите как да ги слагам? — изгледа го тревожно Крис. — Трябва лично да се грижа за нея.

Докторът кимна.

— Добре. Добре. Мисля, че ще мога.

Той написа рецепта за разтворим торазин и спринцовки за еднократна употреба и я подаде на Крис.

— Купете това още сега.

Крис подаде рецептата на Шарън.

— Шар, погрижи се, ако обичаш. Обади им се да ни го доставят тук. Аз бих искала да придружа доктора, докато прави анализите. — Тя се обърна и го попита умолително:

— Нали нямате нищо против?

Клайн забеляза напрегнатите бръчки около очите, изражението на безпомощност и объркване.

— Разбира се — каза той. — Знам как се чувствате. Изпитвам същото когато говоря с механика за колата си.

Излязоха от къщата точно в шест часа и осемнайсет минути.

В лабораторията към рослинската болница Клайн направи редица анализи. Най-напред провери белтъчното съдържание.

Нормално.

След това преброи кръвните клетки.

— Излишъкът на червени — обясни Клайн — говори за кръвоизлив. А излишъкът на бели подсказва инфекция.

Търсеше по-специално гъбична инфекция, която често е причина за хронични аномалии в поведението.

Отново удари на камък.

Накрая Клайн провери нивото на захар в течността.

— Защо? — попита Крис.

— Съдържанието на захар в гръбначната течност — обясни той — трябва да е две трети от нивото на кръвната захар. Всяко значително

занижаване би означавало болест, при която бактериите ядат захарта, и ако е така, би могло да обясни симптомите на дъщеря ви.

Но не откри отклонение.

Крис скръсти ръце и поклати глава.

— Отново доникъде — безжизнено промърмори тя.

Клайн се замисли дълбоко. Накрая се завъртя и погледна Крис.

— Имате ли наркотици в къщата?

— Какво?

— Амфетамини? ЛСД?

Крис поклати глава.

— Не. Ако имах, щях да ви кажа. Не, няма нищо подобно.

Клайн кимна, сведе очи към обувките си, после мрачно погледна Крис и каза:

— Е, госпожо Макнийл, мисля, че вече е време да си потърсите психиатър.

Крис се прибра у дома точно в седем часа и двайсет и една минута вечерта, и още от прага подвикна:

— Шарън!

Никакъв отговор. Нямаше я.

Крис се качи в спалнята на Ригън и я завари дълбоко заспала. Завивките не бяха помръднали. Усети миризма на урина. Откъсна очи от леглото и погледна към прозореца. Господи, отворен е! Сигурно Шарън го беше отворила, за да проветри. Но къде беше отишла? Крис затвори прозореца и заключи капаците, после слезе долу точно когато Уили влизаше в къщата.

— Здравей, Уили. Забавлявахте ли се днес?

— Ходихме по магазините, госпожо. И на кино.

— Къде е Карл?

Уили пренебрежително махна с ръка.

— Днес ми разреши да гледам „Бийтълс“. Сама.

— Браво!

— Да, госпожо.

Уили победоносно вдигна два пръста.

Часът беше седем и трийсет и пет.

В осем часа и една минута, докато разговаряше по телефона с агента си, Крис чу външната врата да се отваря и затваря. Затропаха токчета и Шарън влезе в кабинета с няколко пакета, които остави на пода. После Шарън се настани на едно от креслата и зачака Крис да приключи разговора.

— Къде беше? — попита Крис, след като затвори телефона.

— О, той не ти ли каза?

— Кой да ми каже?

— Бърк. Няма ли го?

— Тук ли е бил?

— Не го ли завари като се прибра?

— Слушай, дай да започнем отначало — каза Крис.

— Побъркан човек — сърдито поклати глава Шарън. — Не успях да убедя аптекаря да достави поръчката, тъй че когато дойде Бърк, рекох си: чудесно, той ще седи при Ригън, докато аз изтичам за торазина. — Тя пак поклати глава. — Трябваше да го предвидя.

— Да, трябваше. Е, какво купи?

— Ами… тъй като мислех, че разполагам с време, отидох да купя гумени чаршафи за леглото на Ригън.

— Яде ли нещо?

— Не. Мисля да си направя сандвич. Ти искаш ли?

— Добра идея.

— Какво стана с анализите? — попита Шарън по пътя към кухнята.

— Всичките са отрицателни — отвърна с отчаяние Крис. — Ще трябва да се обърна към психиатър.

След сандвичите и кафето Шарън показа на Крис как се бие инжекция.

— Две неща са най-важни — обясни тя. — Да гледаш да няма въздушни мехурчета и да бъдеш сигурна, че си улучила вената. Виж, засмукваш мъничко ето така и проверяваш дали в спринцовката се е появила кръв.

Крис се зае да тренира върху един грейпфрут и бързо напредна. В девет и двайсет и осем минути на вратата се позвъни. Уили отиде да отвори. Беше Карл. Докато минаваше през кухнята към стаята си, той кимна и подхвърли, че си е забравил ключовете.

— Не мога да повярвам — каза Крис на Шарън. — За пръв път си признава грешка.

През цялата вечер гледаха телевизия в кабинета.

В единайсет и четирийсет и шест телефонът иззвъня. Шарън вдигна слушалката, каза „Един момент“ и я подаде на Крис. „Чък е.“

Гласът на младия асистент-режисьор звучеше тревожно.

— Чу ли новината, Крис?

— Не, какво има?

— Лоша работа.

— Лоша?

— Бърк е мъртъв.

Бил пиян. Препънал се. Паднал по стръмното стълбище край къщата чак до подножието, където един пешеходец по улица М го видял да се премята в нощта. Строшен врат. Жесток, кървав епизод — неговата последна постановка.

Крис изтърва слушалката, заплака беззвучно и залитна. Шарън изтича да я подкрепи, затвори телефона и отведе Крис до дивана.

— Бърк е мъртъв!

— Боже мой, Крис! Не! Какво е станало?

Но Крис само поклати глава. Не можеше да говори. Плачеше.

По-късно двете седнаха и разговаряха часове наред. Крис пиеше. Спомняше си за Денингс. Понякога се смееше. Друг път плачеше.

— О, Боже мой — въздишаше тя. — Клетият смахнат Бърк… клетият Бърк…

Отново си спомни съня за смъртта.

Малко след пет сутринта Крис се подпираше унило на барчето с клюмнала глава и печални очи. Чакаше Шарън да се върне от кухнята с лед. Най-сетне я чу да се задава.

— Още не мога да повярвам — промърмори Шарън, влизайки в кабинета.

Крис вдигна очи. Погледна настрани. И замръзна.

Плъзгайки се по пода пъргаво като паяк, подир Шарън се задаваше Ригън. Тялото й беше извито назад в невероятна дъга, тъй че главата почти докосваше краката, езикът се стрелкаше навън от устата с ужасяващо съскане, а главата лекичко се поклащаше напред-назад като глава на кобра.

Гледайки замаяно, Крис тихо изрече:

— Шарън!

Шарън спря. Ригън също. Шарън се обърна и не видя нищо. После изкрещя и подскочи, като усети как езикът на Ригън се плъзна по глезена й.

Крис пребледня и вдигна ръка към бузата си.

— Обади се на доктора и го вдигни от леглото! Да дойде веднага!

При всяко движение на Шарън Ригън я следваше по петите.

4

Петък, 29 април. Докато Крис чакаше в коридора пред спалнята, доктор Клайн и един известен психиатър старателно преглеждаха Ригън. Прегледът продължи половин час. Тя се мяташе. Риташе. Скубеше си косата, от време на време кривеше лице и притискаше с длани ушите си, сякаш я мъчеха оглушителни звуци. Крещеше цинизми. Пищеше от болка. Накрая се просна по очи на леглото, сви крака под корема си и глухо застена.

Психиатърът кимна на Клайн да се приближи.

— Да й дадем успокоително — прошепна той. — Може би ще успея да поговоря с нея.

Терапевтът кимна и приготви спринцовка с петдесет милиграма торазин. Но когато лекарите пристъпиха до леглото, Ригън сякаш усети присъствието им, бързо се извъртя и закрещя в дива ярост, докато психиатърът се опитваше да я удържи. Ухапа го. Заудря. Отблъсна го. Едва когато повикаха Карл на помощ, успяха да я задържат достатъчно неподвижна, за да може Клайн да направи инжекцията.

Дозата обаче не беше достатъчна и инжектираха още петдесет милиграма. Изчакаха. Скоро Ригън се укроти. После изведнъж впери смаян поглед в лекарите.

— Къде е мама? Искам мама! — каза тя, разплакана от страх.

Психиатърът кимна и Клайн излезе от стаята.

— Майка ти ще дойде след секунда, скъпа — успокояващо каза психиатърът. Той седна на леглото и погали главата на момичето. — Хайде, всичко е наред, скъпа. Аз съм лекар.

— *Искам мама!*

— Тя вече идва насам. Идва. Боли ли те, скъпа?

Ригън кимна и от очите й бликнаха сълзи.

— Кажи ми, скъпа. Къде те боли?

— Навсякъде! — изплака Ригън.

— О, детето ми!

— *Мамо!*

Крис се втурна към леглото и я прегърна. Целуна я. Помъчи се да я утеши. После заплака от радост.

— Ти се върна, Ригс! Отново си с нас! Наистина си ти!

— О, мамо, той ме измъчваше! — каза през сълзи Ригън. — Моля те, накарай го да спре! Нали, мамо? Моля те!

Крис погледна с недоумение дъщеря си, после се обърна към лекарите с няма молба в очите.

— Какво й е? Какво става?

— Дадохме й голяма доза успокоително — меко обясни психиатърът.

— Искате да кажете…

Той бързо я прекъсна:

— Ще видим. — Обърна се към Ригън. — Можеш ли да ми кажеш какво ти е, скъпа?

— Не *знам*! — отговори през сълзи момичето. — Не знам! Не знам защо го прави! Досега винаги ми е бил приятел!

— Кой?

— Капитан Хауди! А сега сякаш някой е влязъл в мен! И ме кара да върша разни неща!

— Капитан Хауди?

— Не знам!

— Човек ли е?

Ригън кимна.

— Кажи ми кой е?

— Не знам!

— Добре, не се притеснявай; нека опитаме нещо друго, Ригън. Хайде да си поиграем. — Психиатърът бръкна в джоба на сакото си и извади лъскаво топче на сребърна верижка.

— Виждала ли си на кино как се хипнотизират хора? — попита той.

Ригън го изгледа с разширени очи и бавно кимна.

— Е, аз съм хипнотизатор. О, да, наистина! Редовно хипнотизирам хора. Честна дума! Разбира се, само ако ми позволят. А сега, Ригън, мисля, че ако те хипнотизирам, това ще ти помогне да оздравееш. Онзи, който е вътре в теб, ще излезе. Искаш ли да те хипнотизирам? Виж, майка ти е тук, до теб.

Ригън погледна въпросително майка си.

— Хайде, скъпа, направи го — насърчи я Крис. — Опитай.

Ригън се обърна към психиатъра и кимна.

— Добре — прошепна тя. — Но само мъничко.

Психиатърът се усмихна, но веднага се завъртя към звука от строшена керамика. Една крехка ваза бе паднала от бюрото, където Клайн се подпираше с лакът. Лекарят погледна учудено ръката си, после счупената ваза и се наведе да събере парчетата.

— Оставете, докторе. Уили ще се погрижи — каза Крис.

— Сам, би ли затворил капаците? — помоли психиатърът. — Дръпни и завесите.

Когато в стаята стана тъмно, психиатърът вдигна верижката и леко разлюля лъскавото топче. Извади малко фенерче и насочи лъча към него. Топчето засия.

Той подхвана хипнотичния ритуал:

— Гледай тук, Ригън, продължавай да гледаш и скоро ще почувстваш как клепачите ти стават все по-тежки и по-тежки…

Съвсем скоро Ригън изпадна в транс.

— Извънредно податлива — прошепна психиатърът. После попита: — Удобно ли ти е, Ригън?

— Да. — Гласът беше тих и спокоен.

— Ригън, на колко години си?

— Дванайсет.

— Има ли някой в теб?

— Понякога.

— Кога?

— Зависи.

— Личност ли е?

— Да.

— Кой е?

— Не знам.

— Капитан Хауди?

— Не знам.

— Човек?

— Не знам.

— Но е в теб?

— Да, понякога.

— А сега?

— Не знам.

— Ако го помоля да поговори с мен, ще му разрешиш ли?

— *Не!*

— Защо не?

— Страхувам се!

— От какво?

— Не знам!

— Ако той поговори с мен, Ригън, мисля, че ще излезе от теб. Искаш ли да излезе?

— Да.

— Тогава нека говори. Ще му позволиш ли?

Дълго мълчание. И накрая:

— Да.

— Сега аз говоря с личността вътре в Ригън — уверено започна психиатърът.

За момент той изчака внушението да проникне в съзнанието на Ригън. После повтори:

— Ако те има, ти си дълбоко хипнотизиран и трябва да отговориш на всичките ми въпроси. Излез и ми отговори: тук ли си?

Тишина. После се случи нещо невероятно. Дъхът на Ригън изведнъж стана зловонен. Психиатърът го усети от една ръка разстояние. Той освети с фенерчето лицето на Ригън и потресената Крис вдигна ръка да заглуши вика си на ужас, като видя как детските черти се изкривяват в злобна маска, устните се разпъват настрани и подпухналият език хищно провисва навън.

— Ти ли си онзи, който е в Ригън? — попита психиатърът.

Ригън кимна.

— Кой си ти?

— Мъсйокин — отговори гърлено тя.

— Това ли ти е името?

Кимване.

— Човек ли си?

Тя отговори:

— Ад.

— Това отговор ли беше?

— Ад.

— Ако това означава „да“, тогава кимни.

Ригън кимна.

— На чужд език ли говориш?

— Ад.

— Откъде идваш?

— Гоб.

— От пустинята Гоби?

— Агобтомавдиен — отговори Ригън.

Психиатърът се замисли за момент и реши да направи още един опит.

— Когато ти задавам въпрос, отговаряй с кимване за „да“ и поклащане на главата за „не.“ Разбра ли ме?

Ригън кимна.

— Твоите отговори имат ли смисъл? — попита той. *Да.*

— Някой познат на Ригън ли си? *Не.*

— Чувала ли е за теб? *Не.*

— Нейна измислица ли си? *Не.*

— Реален ли си? *Да.*

— Част от Ригън? *Не.*

— Бил ли си някога част от Ригън? *Не.*

— Харесваш ли я? *Не.*

— Значи не я харесваш? *Да.*

— Мразиш ли я? *Да.*

— За нещо, което е направила? *Да.*

— Обвиняваш ли я за развода на родителите й? *Не.*

— Свързано ли е с родителите й? *Не.*

— С неин приятел? *Не.*

— Но я мразиш? *Да.*

— И наказваш Ригън? *Да.*

— Искаш да я нараниш? *Да.*

— Да я убиеш? *Да.*

— Ако тя умре, няма ли и ти да умреш? *Не.*

Този отговор разтревожи психиатъра и той замислено наведе очи. Размърда се леко върху леглото и пружината изскърца. В мъртвата тишина се чуваше само дрезгавото дишане на Ригън, излитащо сякаш от някакъв прогнил, зловонен ковашки мех. Съвсем близко. Но в същото време безкрайно далечно. И зловещо.

Психиатърът отново погледна грозното изкривено лице и в очите му трепна догадка, когато попита:

— Има ли нещо, което да направи, за да излезеш от нея? *Да.*

— Можеш ли да ми кажеш какво е? *Да.*

— Ще ми кажеш ли? *Не.*

— Но…

Изведнъж психиатърът ахна от болка, като осъзна с ужас и смайване, че Ригън е сграбчила тестисите му като в стоманени клещи. С разширени очи той опита да се изтръгне от тези ужасни нокти, но не успя.

— Сам! Сам, помогни ми! — изстена дрезгаво той.

Настана суматоха.

Крис се хвърли към ключа на лампата.

Доктор Клайн изтича напред.

Ригън отметна глава и се разкиска сатанински, после нададе вълчи вой.

Крис стовари длан върху ключа, после се обърна и видя трепкаща,

черно-бяла картина като в забавен кадър: Ригън и двамата лекари се мятат по леглото сред хаос от преплетени крайници, диви гримаси, пъшкане и ругатни, вой, лай и отново онзи грозен смях. Ригън грухтеше и квичеше като прасе, цвилеше, после странният филм се завъртя все по-бързо, леглото жестоко се разтресе, Ригън отново извъртя очи и нададе пронизителен вопъл на ужас, изтръгнат от дъното на самото й същество.

Свлече се на леглото и загуби съзнание.

Нещо страховито и неописуемо напусна стаята.

Няколко зловещи секунди никой не помръдна. После, бавно и предпазливо, лекарите се отдръпнаха настрани. Двамата стояха и безмълвно гледаха Ригън, след това Клайн с безизразно лице се приближи до леглото, провери пулса на момичето и след като се увери, че е нормален, лекичко я зави с одеялото и кимна на Крис и психиатъра. Излязоха от стаята и отидоха в кабинета.

Известно време мълчаха и тримата. Крис седеше на дивана, а Клайн и психиатърът — на столове отсреща. Психиатърът замислено подръпваше устната си и се взираше в масичката за кафе с невиждащ поглед. Накрая въздъхна, вдигна очи и срещна помръкналия поглед на Крис.

— Какво става, по дяволите? — попита тя с измъчен, безсилен шепот.

— Разбрахте ли на какъв език говореше?

Крис поклати глава.

— Вярвате ли в Бог?

— Не.

— А дъщеря ви?

— Не.

От тук насетне психиатърът я обсипа с дълга поредица от въпроси за психичното здраве на Ригън и когато свърши, сякаш се разтревожи още повече.

— Какво й е? — попита Крис, стискайки с побелели пръсти смачканата на топка кърпичка. — Докторе, каква е тази болест?

— Не е съвсем ясно — отговори уклончиво психиатърът.

— И честно казано, би било изключително неразумно от моя страна да поставя диагноза след толкова кратък преглед.

— Все трябва да имате някаква идея — настоя Крис.

Психиатърът разтърка чело, наведе очи и въздъхна, но все пак се смили.

— Добре. Разбирам, че изгаряте от тревога, затова ще споделя

впечатленията си. Но имайте предвид, всичко това са догадки.

Крис напрегнато кимна и се приведе напред.

— Да, добре. Какво й е?

Пръстите й трескаво опипваха ръбовете на кърпичката, сякаш премятаха зърната на молитвена броеница.

— Първо мога да кажа — започна лекарят, — че е крайно невероятно да симулира. Нали, Сам?

Клайн кимна.

— Смятаме така по няколко причини — продължи психиатърът. — Например болезнените и ненормални движения, както и очевидната промяна на лицето, когато разговаряхме с така наречената личност, която тя смята, че се е вселила в нея. Подобен психологически ефект е възможен само ако тя *вярва* в това създание. Разбирате ли ме?

— Да, струва ми се — отговори Крис, — само че не разбирам откъде е дошло. Често чуваме да се говори за раздвоение на личността, но не съм срещала обяснение.

— И няма такова, госпожо Макнийл. Ние използваме термини като „съзнание“, „разум“, „личност“, но в действителност още не знаем какво представляват. Тъй че когато почнем да говорим за раздвоение на личността, разполагаме само с теории, които на всеки отговор предлагат по два нови въпроса. Фройд смята, че някои мисли и чувства се потискат от съзнанието, но остават непокътнати в подсъзнанието; всъщност остават силни и продължават да търсят израз чрез разни психични симптоми. Когато този потиснат… или нека го наречем дисоциативен материал, защото думата *дисоциация* означава отклонение от главния поток на съзнанието… Следите ли мисълта ми?

— Да, продължавайте.

— Добре. Е, когато този тип материал е достатъчно силен, или личността на пациента е слаба и дезорганизирана, може да се стигне до шизофренна психоза. Това не е раздвоение на личността — предупреди психиатърът. — Шизофренията означава *разпадане* на личността. Но там, където дисоциативният материал е достатъчно силен, за да се сглоби по някакъв начин, да организира някак подсъзнанието на пациента — е, тогава се е случвало тази част да започне да действа напълно независимо, като отделен човек; с други думи да поеме контрол над телесните функции.

— И вие смятате, че това се е случило с Ригън?

— Това е само една от теориите. Има няколко други. Някои от тях поддържат идеята за бягство към неосъзнатото; бягство от някакъв конфликт или емоционален проблем. Дъщеря ви не е имала симптоми

на шизофрения, а енцефалограмата сочи, че мозъчните й вълни са напълно нормални. И тук навлизаме в областта на хистерията.

— И аз бях там миналата седмица — промърмори Крис.

Угрижените психиатър се усмихна почти незабележимо.

— Хистерията — продължи той — е вид невроза, при която емоционалният стрес се преобразява в телесни смущения. При някои нейни форми имаме дисоциация. При психастенията например човек губи представа за своите действия, но се вижда какво върши и приписва действията на някой друг. Представата му за втората личност обаче е смътна, а тази на Ригън изглеждаше съвсем конкретна. Така стигаме до онова, което Фройд нарича „трансформирана“ хистерия. Тя израства от подсъзнателно чувство за вина и необходимост тази вина да бъде наказана. Дисоциацията играе основна роля при всяко раздвоение на личността. Синдромът може да включва също така епилептични припадъци, халюцинации и крайна възбуда на двигателните центрове.

Крис слушаше внимателно и лицето й се изпъваше от усилието да разбере.

— Да, това много напомня състоянието на Ригън — каза тя. — Не смятате ли? Е, освен чувството за вина. За какво може да се чувства виновна?

— Ами шаблонният отговор е разводът. Децата често вярват, че отхвърлените са те и понякога поемат цялата отговорност за раздялата на родителите си. Това може да се отнася и до дъщеря ви. Сещам се и за симптомите на танатофобия — тежка нервна депресия, свързана с мисълта за смъртта.

В очите на Крис пламна жив интерес.

— При децата — продължи психиатърът — синдромът често е съпроводен от чувство на вина, свързана със семейни напрежения, а оттам и страх от загуба на близък човек. Това предизвиква ярост и безсилен гняв. И като допълнение, при този вид хистерия вината не трябва да е известна за съзнанието. Може дори да е така наречената „свободно плаваща вина“, нямаща връзка с нищо конкретно.

— Значи този страх от смъртта…

— Танатофобията.

— Да, точно както казахте. Наследствено ли е?

Психиатърът се загледа настрани, за да прикрие изненадата си от въпроса, и отговори:

— Не. Мисля, че не е наследствено.

Крис поклати глава.

— Просто не разбирам. Объркана съм. — Тя вдигна глава и челото й леко се сбръчка. — Откъде идва новата самоличност?

Психиатърът пак се обърна към нея.

— Пак ще кажа, и това е догадка, но ако допуснем, че става дума за трансформативна хистерия, породена от чувство за вина, тогава втората личност е просто посредникът, който налага наказанието. Ако Ригън се самонаказваше, това би означавало, че *разбира* вината си. Но тя иска да избяга от това разбиране. Затова се появява втората личност.

— Значи това е? Такава е вашата диагноза?

— Както казах, не знам. — Психиатърът сякаш подбираше думите много внимателно, като кръгли плоски камъчета, които да хвърля по повърхността на езеро. — Крайно необичайно е едно дете на нейната възраст да може да събере и подреди съставки за нова личност. А някои… някои други неща ме озадачават. Например изпълненията й с дъската за спиритични сеанси подсказват, че е крайно податлива на внушение; и все пак аз така и не успях да я хипнотизирам истински. — Психиатърът сви рамене. — Може би е оказала съпротива. Но най-изненадваща е очевидната зрялост на новата личност. Това не е дванайсетгодишно дете, а много по-стар човек. И езикът, на който говореше… — Гласът му заглъхна и той замислено се загледа в каминната. — Разбира се, има подобно състояние, но знаем много малко за него.

— Какво е то?

— Особен вид сомнамбулизъм, при който пациентът изведнъж проявява способности и знания, каквито никога не е изучавал, и при който намерението на втората личност е… — Той не довърши. — Ами… ужасно е сложно и аз опростявам неимоверно, за да ме разберете.

Той пак не довърши, от страх да не разтревожи излишно Крис; канеше се да каже, че при подобни случаи намерението на втората личност е да унищожи първата.

— И какви са изводите?

— Не съвсем ясни. Трябва обстойно да я прегледа екип специалисти — две или три седмици работа в клинични условия, например клиниката „Беринджър“ в Дейтън.

Крис наведе глава и се загледа настрани.

— Ще ви затрудни ли това? — попита психиатърът.

Тя тръсна глава и отговори с тихо отчаяние:

— Не, просто загубих „Надежда“. Това е всичко.

— Не ви разбирам.

— Дълга история.

Психиатърът се свърза по телефона с клиниката „Беринджър“. Оттам дадоха съгласие да приемат Ригън на следващия ден.

Лекарите си тръгнаха.

Крис преглътна болката от спомена за Денингс; отново си помисли за смъртта, червеите, пустотата, и неописуемата самота, неподвижното безмълвие, тишината и мракът, чакащи под земята, където няма движение, няма дъх, няма нищо… Твърде много… твърде много. Крис наведе глава и се разплака. После прогони скръбта.

Докато приготвяше багажа за пътуването, Крис бе застанала пред гардероба и подбираше с каква перука да се маскира, когато Карл се появи на отворената врата. Някой бил дошъл да я види.

— Кой е?

— Детектив.

— Детектив? И идва *при мен*?

— Да, госпожо.

Карл влезе и подаде на Крис визитна картичка. УИЛЯМ Ф. КИНДЕРМАН, ЛЕЙТЕНАНТ-ДЕТЕКТИВ. Думите бяха отпечатани с елегантен шрифт „Тюдор“, сякаш подбран от любител на старините. В долния ъгъл като беден роднина се гушеше по-ситен надпис: Отдел убийства.

Крис погледна Карл и в очите й трепна подозрение.

— Карл, той държеше ли нещо, което да прилича на сценарий? Нали разбираш, някакъв голям плик или свитък.

Беше открила, че на този свят няма човек без сценарий, забутан в някое чекмедже, или поне идея за сценарий в главата. Тя сякаш привличаше тия типове, както свещениците привличат пияници и просяци.

Карл поклати глава.

— Не, госпожо.

Детектив. Дали имаше нещо общо с Бърк?

Завари го да виси в антрето, стиснал омачканата си шапка с дебели, къси пръсти, чиито нокти блестяха от неотдавнашен маникюр. Възпълен, малко над петдесет години, с дебели и безупречно чисти бузи. Носеше набръчкани панталони и твърде голямо за него старомодно палто.

Когато Крис се приближи, детективът изрече с болнаво тих, дрезгав глас:

— Бих разпознал това лице при каквито и да било обстоятелства, госпожо Макнийл.

— Обстоятелства? — изненада се Крис. — Да не би да имам някакви неприятности?

— Боже мой! Не, разбира се! — увери я той. — Обикновена формалност. Заета ли сте? Тогава утре. Да, ще дойда утре.

Той се обърна и понечи да излезе, но Крис развълнувано го попита:

— За какво става дума? За Бърк ли? Бърк Денингс?

Безгрижното поведение на детектива някак бе обтегнало пружините на нейното напрежение. Той се върна към нея, гледайки скръбно с влажните си кафяви очи, които леко провисваха в ъгълчетата и сякаш непрестанно се взираха към някакви тайни на миналото.

— Срамота — каза той. — Истинска срамота.

— Да не би да са го *убили*? — рязко попита Крис. — Вие сте от отдел убийства, нали така. Затова ли идвате при мен? Бърк е бил убит?

— Не, както ви казах, просто формалност — повтори детективът. — Нали разбирате, той е известна личност и не можем просто да махнем с ръка. Не можем — повтори почти извинително той и сви рамене. — Само един-два въпроса. Паднал ли е? Или може би някой го е блъснал? — Докато задаваше въпросите, детективът ритмично поклащаше глава и същевременно леко размахваше ръка във въздуха. Пак сви рамене и прошепна дрезгаво:

— Кой знае?

— Бил ли е *ограбен*?

— Не, не е бил ограбен, госпожо Макнийл, не е бил ограбен; но пък кому ли е нужен мотив в днешните времена? — Ръцете на детектива се движеха непрестанно като парцалени кукли, водени от пръстите на отегчен кукловод. — Днес, госпожо Макнийл, мотивът е по-скоро пречка за убиеца, един вид допълнителна тежест. — Той поклати глава и се оплака: — Наркотиците, проклетите наркотици. — Потропа с пръсти по гърдите си. — Повярвайте ми, аз съм баща и като виждам какво стана, сърцето ми се къса. Така е. Имате ли деца?

— Да, едно.

— Син или дъщеря?

— Дъщеря.

— Бог да я благослови.

— Елате в кабинета ми — каза Крис и се обърна да го поведе. Нямаше търпение да чуе какво ще каже за Денингс.

— Госпожо Макнийл, може ли да ви помоля за нещо?

Крис спря и се обърна към него със смътното подозрение, че ще поиска автограф за децата си. Никога не искаха за себе си — винаги за

децата.

— Да, разбира се — каза любезно тя, опитвайки да прикрие нетърпението си.

Детективът направи гримаса.

— Стомахът ми. Случайно да ви се намира минерална вода „Келсо“? Но само ако няма да ви затрудня.

— Не, изобщо няма да ме затрудните. Качете се да седнете в кабинета. — Тя му посочи пътя и тръгна към кухнята. — Мисля, че имам в хладилника една бутилка.

— Не, аз ще дойда в кухнята — каза детективът и я последва с тромава походка. — Не обичам да досаждам на хората.

— Не ми досаждате.

— Не, виждам, че сте заета. Имате ли деца? — попита в движение той. — А, вярно, имате дъщеря. Вече ми казахте. Точно така. Само една. И на колко години е?

— Наскоро навърши дванайсет.

— Значи още е твърде рано да се притеснявате. Да, твърде рано. Но отваряйте си очите след някоя и друга година. — Той поклати глава. — Като видите тия безумия всеки ден… Невероятно! Немислимо! Безумно! Знаете ли, само преди два дни — или две седмици, вече не помня — погледнах жена си и казах: „Мери, светът — *целият свят* — е изпаднал в нервна криза.“

Влязоха в кухнята, където Карл чистеше вътрешността на фурната. Не личеше да ги е забелязал.

— Наистина, толкова ми е неудобно — промърмори дрезгаво детективът, докато Крис отваряше хладилника, но се обърна към Карл и погледът му се плъзна бързо и любопитно по тила на икономa — както малка птичка прелита над повърхността на езеро.

— Срещам една знаменита кинозвезда — продължи той — и какво правя? Моля я да ми даде минерална вода. Ама че майтап!

Крис бе намерила бутилката и в момента търсеше отварачка.

— Лед? — попита тя.

— Не, без лед. Просто така.

Крис отвори бутилката, намери чаша и наля газираната минерална вода.

— Спомням си онзи ваш филм, „Ангел“ — продължаваше детективът с леко унесена физиономия. — Гледах го шест пъти.

— Ако ще търсите убиец — пошегува се Крис, — арестувайте режисьора.

— Не, не, филмът беше отличен… наистина… много ми хареса.

Само една…

— Елате да седнем тук — прекъсна го Крис и кимна към нишата за закуска до прозореца. Полираната дървена маса блестеше, а по пейките от двете страни бяха наслагани бродирани възглавнички.

— Да, разбира се.

Седнаха и Крис му подаде чашата минерална вода.

— О, да, благодаря ви.

— Няма защо. Та, какво казвахте?

— А, филмът… наистина беше прекрасен. Толкова трогателен. Само една дреболия. Един мъничък, почти незабележим дефект. И моля ви, повярвайте, в тия неща аз съм обикновен аматьор. Нали така? Най-обикновен зрител. Какво знам аз? И все пак ми се стори, че музикалният фон в някои сцени ставаше малко прекален. Беше някак натрапчив.

Крис опита да прикрие нетърпението си, а детективът продължаваше да говори с нарастващо увлечение.

— Непрекъснато ми напомняше, че съм на кино. Разбирате ли? Както и всички тия неочаквани гледни точки на камерата. Толкова ме разсейваха. И като стана дума за музиката… дали композиторът не я е задигнал от Менделсон?

Крис бе започнала леко да потропва с пръсти по масата, но изведнъж спря. Що за детектив беше този? И защо все се озърташе към Карл?

— Не го наричаме кражба, а почит към композитора — каза Крис с лека усмивка. — Но се радвам, че филмът ви е харесал. Хайде, пийте. — Тя кимна към чашата. — Иначе ще си загуби мехурчетата.

— Да, разбира се. Толкова съм бъбрив. Извинете ме.

Детективът вдигна чашата си като за наздравица и я пресуши на един дъх.

— Хубава вода, много хубава — въздъхна той.

Докато оставяше чашата, детективът забелязва фигурката на птица, изваяна от Ригън. Сега тя заемаше централно място на масата и човката й забавно стърчеше над солницата и пиперницата.

— Необичайна фигура — каза с усмивка той. — Много е мила. И кой е скулпторът?

— Дъщеря ми.

— Много красива птица.

— Вижте, не искам да ви…

— Да, да, знам. Много сте заета. Вижте, само няколко въпроса и приключваме. Всъщност само един въпрос и си тръгвам. — Той

погледна часовника си, сякаш бързаше за важна среща. — Тъй като клетият господин Денингс беше приключил снимките в тази район, ние се зачудихме дали не е отивал при някого през нощта на злополуката. Освен вас имаше ли други приятели нейде наоколо?

— О, онази вечер той беше тук — каза Крис.

— Наистина ли? — Детективът повдигна вежди. — Точно преди злополуката?

— А кога е била тя?

— В седем часа и пет минути.

— Да, горе-долу по това време.

— Е, значи всичко е ясно. — Детективът кимна и се размърда на стола, сякаш се готвеше да стане. — Бил е пиян, излязъл и паднал по стълбището. Да, всичко е ясно. Вижте, само за протокола, можете ли да ми кажете приблизително по кое време напусна къщата?

— Не знам — отговори Крис. — Не съм го видяла.

Детективът се озадачи.

— Не ви разбирам.

— Виждате ли, той дойде и си тръгна докато не бях у дома. Отидох до лабораторията на болница „Рослин“.

Детективът кимна.

— А, ясно. Разбира се. Но тогава откъде знаете, че е бил тук?

— Шарън ми каза…

— Шарън? — прекъсна я детективът.

— Шарън Спенсър. Секретарката ми.

— О.

— Тя беше тук, когато дойде Бърк. Тя…

— Дошъл е да се види *с нея*?

— Не, да се види с мен.

— Да, продължете, моля. Извинявайте, че ви прекъсвам.

— Дъщеря ми е болна и Шарън го оставила при нея, а тя отишла да купи лекарства, а когато се върнала, Бърк вече бил излязъл.

— И кога е било това, ако обичате? Помните ли?

Крис сви рамене.

— Вероятно към седем и петнайсет или седем и половина.

— А вие кога излязохте?

— Някъде около шест и петнайсет.

— А по кое време е излязла госпожица Спенсър?

— Не знам.

— Между нейното излизане и вашето завръщане кой е бил тук в къщата с господин Денингс освен дъщеря ви?

— Никой.

— Никой? И той е изоставил болно дете?

Крис кимна с безизразно лице.

— Нямаше ли прислужници?

— Не. Уили и Карл бяха…

— Кои са те?

Крис изведнъж усети как земята изчезва изпод краката й. Внезапно осъзна, че привидно невинният разговор всъщност е безмилостен разпит.

— Ето, това е Карл. — Тя кимна към иконома, който продължаваше да чисти фурната. — А Уили е жена му. Те работят при мен като икономи.

Лъска. Лъска. Защо? Фурната беше грижливо почистена предната вечер.

— Вчера си взеха свободен следобед — продължи Крис — и когато се върнах, те все още не се бяха прибрали. Но после Уили…

Крис се поколеба, продължавайки да гледа гърба на Карл.

— Какво Уили? — подкани я детективът.

Крис се обърна към него и сви рамене.

— Не, нищо.

Тя извади цигара. Киндерман й поднесе огънче.

— Значи само дъщеря ви може да знае кога Бърк Денингс е излязъл от къщата?

— Наистина ли е било злополука?

— Разбира се. Чиста формалност, госпожо Макнийл. Абсолютно. Вашият приятел Денингс не е ограбен, тъй че какъв мотив може да има?

— Бърк умееше да ядосва хората — мрачно каза Крис. — Може би някой го е блъснал надолу по стъпалата.

— Има ли си название тази птица? Не се сещам. — Детективът опипа фигурката. Като забеляза втренчения поглед на Крис, той отдръпна ръка и се престори на засрамен. — Извинявайте, вие сте толкова заета. Още само минута и край. Значи казвате, че дъщеря ви би трябвало да знае когато е излязъл господин Денингс?

— Не, не знае. Бяхме й дали голяма доза успокоителни.

— О, съжалявам, толкова съжалявам. — Детективът загрижено примижа. — Нещо сериозно ли е?

— Боя се, че да.

Той деликатно повдигна ръка.

— Може ли да попитам…?

— Все още не знаем.

— Пазете се от течения — предупреди детективът. — Течението през зимата, когато къщата се отоплява, е летящо килимче за микробите. Така казваше майка ми. Може да е само популярен мит. Може би. Не знам. Но честно казано, за мен тия митове са като меню в изискан френски ресторант: сложна и лъскава маскировка на факт, който иначе не бихте преглътнали, като например че хамбургерите са пълни със соя.

Крис усети, че се отпуска. Добродушните му безсмислици я успокояваха. Детективът отново приличаше на кротък и безобиден санбернар.

— Това горе нейната спалня ли е, госпожо Макнийл? На дъщеря ви? — детективът посочи тавана. — Онази с големия прозорец към стъпалата?

Крис кимна.

— Да, тя е.

— Дръжте прозореца затворен, докато оздравее.

Макар и напрегната допреди малко, сега Крис едва се удържа от смях.

— Непременно. Всъщност винаги е затворен. И капаците са заключени.

— Да, малко предпазливост никога не е излишна. — Детективът бръкна във вътрешния джоб на сакото си, но забеляза, че Крис отново потропва с пръсти по масата. — А, да, вие сте заета. Е, свършихме. Просто да напишем няколко думи, колкото да има нещо черно на бяло, и си тръгвам.

Той измъкна от джоба си смачкана програма за училищно представление на „Сирано дьо Бержерак“, порови в страничния джоб на сакото и извади малък остатък от жълт молив, подостren, както се стори на Крис, с тъп нож или ножица. Детективът приглади програмата върху масата, вдигна молива над нея и въздъхна:

— Само две-три имена. Спенсър се пише с две „с“, нали?

— Да, с две „с“.

— Две „с“ — промърмори детективът, записвайки името в полето на програмата. — А икономите? Джоузеф и Уили…?

— Не, Карл и Уили Енгстрьом.

— Карл. Да, точно така, Карл Енгстрьом. — Детективът записа имената с едри букви. — Спомням си едно време — въздъхна дрезгаво той, обръщайки програмата в търсене на чисто място. — О, не, чакайте! Бях забравил! Да, прислугата. По кое време казахте, че са се

прибрали?

— Нищо не съм казала. Карл, кога се прибра снощи?

Швейцарецът извърна невъзмутимо лице към нея.

— Точно в девет и трийсет, госпожо.

— Да, точно така. Беше си забравил ключа. — Тя се обърна към детектива. — Спомням си, че погледнах часовника, когато го чух да звъни.

— Хубав филм ли гледахте? — обърна се детективът към Карл, после тихичко подметна към Крис: — Никога не се доверявам на рецензиите. Важно е какво мислят хората, *публиката*.

— „Крал Лир“ с Пол Скофийлд — отговори Карл.

— А, гледал съм го! Превъзходен филм!

— Гледах го в кино „Джемини“ — продължи Карл. — Прожекцията от шест часа. Веднага след филма хванах автобуса от спирката пред киното и…

— Моля ви, всъщност не се налага — възрази детективът и вдигна длан. — Не, не, *моля ви*.

— Не ме затруднява.

— Щом настоявате…

— Слязох на кръстовището на Уисконсин авеню и улица М. Беше някъде около девет и двайсет. И си тръгнах насам.

— Вижте, не бяхте длъжен да ми го казвате — увери го детективът, — но все пак благодаря, бяхте много любезен. Между другото, хареса ли ви филмът?

— Добър беше.

— Да, и аз така мисля. Изключителен. Е, сега… — Киндерман се обърна към Крис и продължи да пише нещо върху програмата. — Загубих ви толкова времето, но такава е моята работа. Като ин и ян. Тъжна работа. Още минутка и си тръгвам. Трагично… Трагично… — добави той, драскайки в полето на програмата. — Такъв талант, Бърк Денингс. И сигурно е познавал хората, умеел е да общува. От толкова много хора зависи дали филмът ще стане добър или не: оператор, тонрежисьор, композитор, да не говорим, прощавайте, за актьорите. Моля, поправете ме, ако греша, но ми се струва, че днес един толкова виден режисьор трябва да бъде едва ли не психолог на екипа. Греша ли?

— Не, не грешите, защото всички сме неуверени.

— Дори и вие?

— Особено аз. Но Бърк знаеше как да повдига духа. — Крис предизвикателно сви рамене. — Но разбира се, имаше ужасен

характер.

Детективът измести програмата, за да му е по-удобно.

— Е, може би такива са всички велики хора. Хора от неговия мащаб. — Той отново надраска нещо. — Но ключът са малките хора, тези, които отговарят за дребните неща, но ако не се подходи правилно, тия дребни неща стават големи. Не мислите ли?

Крис погледна ноктите си и поклати глава.

— Когато му накипеше, Бърк не подбираше — каза тя. — Но ставаше зъл само когато беше пиян.

— Добре, свършихме. Готово. — Киндерман слагаше последната точка, когато изведнъж се сети за нещо. — О, не, чакайте. Ами госпожа Енгстрьом? Заедно ли излязоха и се прибраха?

— Не, Уили отиде да гледа филм с „Бийтълс“ — каза Крис, преди Карл да отговори. — Прибра се на няколко минути след мен.

— Ама и аз защо ли питам? Няма значение. — Киндерман сгъна програмата и я прибра във вътрешния си джоб заедно с остатъка от молив. — Е, това беше. — Въздъхна доволно той. — Като се прибера в службата, сигурно ще се сетя какво още е трябвало да попитам. Винаги така ми се случва. Е, както и да е. Мога да се обадя по телефона.

Той се изправи и Крис също стана.

— Знаете ли, аз напускам града за две седмици — каза тя.

— Не е спешно — увери я детективът и погледна фигурката на птица с блага усмивка. — Красота. Толкова е мила.

Пресегна се, взе фигурката, потърка с палец клюна на птицата и я върна на масата, после тръгна към вратата.

— Имате ли добър лекар? — попита детективът докато Крис го изпращаше до изхода. — За дъщеря ви, искам да кажа.

— Дори са ми много — мрачно отвърна Крис. — Както и да е, сега искам да я прегледат в клиника, където чух, че страхотно си вършели работата. Съвсем като вашата, само че се борят с бактерии и вируси.

— Да се надяваме, че са по-добри от мен, госпожо Макнийл. Значи клиниката не е в града?

— Да. В Охайо е.

— И е добра?

— Ще видим.

Бяха стигнали до външната врата.

— Бих казал, че ми е било много приятно — изрече детективът, стискайки шапката си с две ръце, — но при тези обстоятелства… — Той леко приведе глава, после пак я погледна. — Ужасно съжалявам.

Крис кръстоса ръце пред гърдите си, леко се поклони и тихо каза:

— Благодаря. Много благодаря.

Киндерман отвори вратата, излезе навън, сложи си шапката и отново се обърна към Крис.

— Всичко най-хубаво с дъщеря ви.

— Благодаря — тъжно се усмихна Крис. — И на вас всичко най-хубаво със света.

Детективът кимна сърдечно и малко печално, после зави надясно и задъхвайки се, тръгна по улицата. Крис го гледаше как върви към полицейската кола, спряла на ъгъла. Внезапен порив на вятъра откъм юг развя дългото му палто и той стреснато вдигна ръка да удържи шапката си. Крис наведе очи и затвори вратата.

След като седна в полицейската кола, Киндерман се обърна да погледне още веднъж къщата и му се стори, че зърна движение в стаята на Ригън — стройна, гъвкава фигура бързо се мярна и изчезна. Не знаеше какво е видял. Беше го зърнал с периферното зрение, и то за толкова кратко, че приличаше на зрителна измама. Но забеляза, че капаците на прозорците са отворени. Странно. Крис бе казала, че винаги са затворени. Той изчака малко, но никой не се появи. Детективът се намръщи и тръсна глава, после отвори жабката и извади ножче и плик за улики. Отвори плика, разгъна най-малкото острие на ножчето и извади изпод нокътя на палеца си микроскопичните късчета боя, които бе изчегъртал от фигурката на птицата. Накрая запечата плика и го прибра в джоба на палтото си.

— Добре — каза той на шофьора. — Да тръгваме.

Потеглиха и докато караха по Проспект Стрийт, Киндерман предупреди шофьора да не бърза, защото видя, че напред движението е натоварено. После наведе глава, затвори очи, уморено разтърка горната част на носа си и тежко въздъхна.

— Боже мой, що за свят. Що за живот.

По-късно тази вечер, докато доктор Клайн инжектираше на Ригън петдесет милиграма спарин, за да бъде спокойна по пътя към Дейтън, лейтенант Киндерман стоеше замислено в кабинета си, подпрял длани на бюрото. Размишляваше над откъслечните и озадачаващи данни. В стаята беше тъмно, само тесният лъч на старата настолна лампа хвърляше ярка светлина върху разхвърляните отчети. Киндерман вярваше, че това му помага да се съсредоточи. Дишаше тежко в мрака, погледът му шареше насам-натам, после въздъхна дълбоко и затвори очи. *Мисловна разпродажба!* — нареди си той както винаги, когато искаше да избистри ума си, за да погледне от нов ъгъл. *Складовете да се изпразнят напълно!* После отвори очи и отново погледна

заключението на патолога за смъртта на Денингс:

… разкъсване на гръбначния мозък, фрактури на черепа и шията, многобройни натъртвания, разкъсвания и охлузвания, разтегната кожа на врата; синини по шията; разкъсвания на гръдния, трапецовидния и някои по-малки мускули на шията, фрактура на гръбначния стълб и изтръгване на предните и задните сухожилия…

Киндерман погледна през прозореца към нощния град. Ротондата на Капитолия светеше — знак, че Конгресът заседава до късно. Той отново затвори очи и си спомни разговора с патолога в дванайсет без пет през нощта, когато умря Денингс.

— Може ли да е станало при падането?

— О, изглежда крайно невероятно. Само шийните мускули са достатъчни, за да го предотвратят. А освен това трябва да се преодолее съпротивата на гръбнака и сухожилията.

— Но казано с прости думи, все пак е възможно?

— Да. Бил е пиян и мускулите несъмнено са се отпуснали. Може би ако първоначалният удар е бил достатъчно мощен и…

— И да речем, че е паднал от десет-дванайсет метра…

— Да, разбира се; и ако веднага след удара главата му се е заклещила в нещо — с други думи, ако е възпрепятствано нормалното въртене на главата и тялото като едно цяло, тогава може би — подчертавам, може би — ще се стигне до такъв резултат.

— А може ли да го е направил човек?

— Да, но трябва да е изключително силен.

Киндерман бе проверил алибито на Карл Енгстрьом за момента на смъртта на Денингс. Времето на прожекцията съвпадаше, както и разписанието на транзитния автобус. Нещо повече, шофьорът на автобуса, в който Карл твърдеше, че се е качил от спирката пред киното, бе приключил смяната и слязъл на кръстовището на Уисконсин около девет и двайсет, също като Карл. Там го бе сменил неговият колега, който беше записал в служебния дневник и точното време на смяната — девет и осемнайсет.

И все пак на бюрото на Киндерман лежеше криминално обвинение срещу Енгстрьом от 27 август 1963 г. Обвиняваха го, че в течение на няколко месеца е откраднал голямо количество наркотици от къщата на лекар в Бевърли Хилс, където работел заедно с Уили.

… Роден на 20 април 1921 г. в Цюрих (Швейцария). Женен за Уили Браун, 7 септември 1941 г. Дъщеря Елвира, родена в Ню Йорк, 11 януари 1943 г., настоящ адрес неизвестен. Ответникът…

И след това ставаше напълно неразбираемо.

Лекарят, без чиито показания не можеше да има успешно обвинение, изведнъж — и без да дава никакво обяснение — оттеглил обвиненията. *Защо го е направил?* А когато два месеца по-късно съпрузите Енгстрьом постъпили на работа при Крис Макнийл, той им дал положителна препоръка.

Защо?

Енгстрьом със сигурност бе задигнал наркотиците, но медицински преглед след обвинението не разкриваше и най-малък признак, че е наркоман.

Защо не?

Все още със затворени очи, детективът тихо започна да рецитира „Джаберуоки“ от Луис Карол: „Бе гладне и честлинните комбурси тарляха се и сврецваха във плите…“ Това бе още един от триковете на Киндерман за избистряне на ума.

След като довърши стихотворението, той отвори очи и се загледа в Ротондата на Капитолия. Опитваше се да не мисли за нищо, но както винаги задачата се оказа невъзможна. Детективът с въздишка се озърна към доклада на полицейския психолог за неотдавнашното оскверняване на църквата „Света Троица“.

... Статуя… фалос… изпражнения… Деймиън Карас… — бе подчертал тези думи с червен молив. Дъхът му тихичко съскаше в пълната тишина, докато посягаше към един научен труд за черната магия и разгръщаше на страницата, отбелязана с хартиена лентичка.

Черна меса… вид дяволопоклонничество, чиито ритуали включват в най-общи линии: 1. Призив („проповед“) към членовете на общността да вършат зло. 2. Сношение с демона (твърди се, че е болезнено, а пенисът на дявола неизменно се описва като „леденостуден“). 3. Различни видове осквернения, често със сексуален характер. Приготвят се например причастия с необичайни размери, направени от брашно, изпражнения, менструална кръв и гной, които след това се разрязват и използват като изкуствени влагалища, с които проповедниците яростно се съвкуплявят, крещейки, че изнасилват девствената Божия майка или Христос. При друг случай статуетка на Христос била напъхана дълбоко във влагалището на едно момиче, а анусът бил натъпкан със Светото причастие, което проповедникът изчегъртал, крещейки богохулства, и содомизирал момичето. Изображения на Христос и Дева Мария в естествена големина също играят роля в ритуала. Статуята на Дева Мария например — обикновено гримирана, за да прилича на проститутка — бивала допълвана с изкуствени гърди, които

поклонниците смучели, и с вагина, в която можело да се пъхне пенис. Към статуите на Христос добавяли пенис, който можел да бъде смукан както от жени, така и от мъже, или да се вкарва във влагалищата на жените и анусите на мъжете. Понякога вместо статуя на кръста връзвали жив мъж, който да изпълнява същата роля, а след семеизпразването събирали спермата в богохулно осветен потир и я използвали за причастие върху олтар, покрит с изпражнения. Това…

Киндерман прелисти на нова страница, където се описваха ритуалните убийства. Прочете я бавно, хапейки връхчето на показалеца си, а когато приключи, поклати намръщено глава над текста и се озърна към лампата. Изключи я и напусна кабинета.

Подкара към моргата.

Младежът в приемната дъвчеше сандвич с шунка и кашкавал. Когато Киндерман се приближи, той тъкмо изтръскваше трохите от кръстословицата пред себе си.

— Денингс — прошепна дрезгаво детективът.

Дежурният кимна, бързо надраска в кръстословицата дума с пет букви, после стана заедно със сандвича и тръгна по коридора.

— Насам — каза лаконично той.

Киндерман го последва с шапка в ръка, долавяйки откъм водача си лек мирис на кимион и горчица. Стигнаха до редицата хладилни шкафове за онези, които спят вечен сън.

Спряха пред номер 32. Апатичният младеж го издърпа. Отхапа от сандвича и една троха ръжен хляб, зацапана с майонеза, падна върху захабения чаршаф. Киндерман постоя, сетне бавно и внимателно дръпна чаршафа, за да разкрие онова, което вече бе виждал, но още не можеше да повярва: главата на Денингс беше завъртяна на 180 градуса и гледаше право назад.

5

Сред една топла зелена низина в университетското градче на Джорджтаун, Деймиън Карас тичаше сам по овалната писта, покрита със сгурия. Беше облечен с къси бежови панталони и тениска, обилно напоена с пот. На хълмчето пред него снежнобелият куполна астрономическата обсерватория подскачаше в такт със стъпките му, а отзад медицинският факултет чезнеше сред възвишенията. Откакто го освободиха от задълженията му, той идваше тук всеки ден и бягаше километър подир километър с надеждата за спокоен сън. Почти бе успял; почти бе прогонил скръбта, впита в сърцето му с упорството на дълбока татуировка. Когато тичаше до изнемогване, хватката й ставаше много по-хлабава и понякога съвсем изчезваше. За малко.

Двайсет обиколки.

Да, по-добре. Много по-добре. Още две.

Кръвта пламтеше и бясно пулсираше в мощните мускули на краката му. Карас взе завоя с пружиниращи лъвски скокове и изведнъж забеляза някой да седи на пейката, където бе оставил кърпата, якето и панталоните си. Беше едър мъж на средна възраст с торбесто палто и смачкана мека шапка. Стори му се, че човекът го гледа. Дали? Да. Погледът му се завъртя, когато Карас мина край него.

Свещеникът увеличи скоростта и влезе в последната обиколка. Усети как земята трепери под стъпките му, после забави и продължи ходом, дишайки тежко и шумно. Притисна с юмруци тръпнещите си ребра и мина край пейката, без да обръща внимание на непознатия. Всяко движение на мощните мускули по гърдите и раменете му разпъваше тениската с избелял от пране надпис ФИЛОСОФИТЕ.

Човекът с палтото стана и тръгна към него.

— Отец Карас? — подвикна дрезгаво Киндерман.

Свещеникът се обърна, кимна отривисто и присви очи от яркото слънце. Изчака детективът да стигне до него, после му направи знак да го последва.

— Нали нямате нищо против? Иначе ще се схвана — каза задъхано той.

— Да, разбира се — отговори детективът с очевидна липса на ентусиазъм и пъхна ръце в джобовете си. Идването от паркинга дотук го бе изморило.

— Ние… познаваме ли се? — попита йезуитът.

— Не, отче. Не се познаваме. Но един свещеник в общежитието ми каза, че приличате на боксьор. Не помня кой беше. — Детективът извади портфейла си. — Ужасно съм зле с имената.

— А вашето как е?

— Лейтенант Уилям Киндерман, отче. — Детективът размаха полицейска карта. — Отдел убийства.

— Наистина ли? — Карас огледа значката и картата с хлапашко любопитство. По потното му, зачервено лице бе изписан наивен интерес, докато се обръщаше да попита:

— Какво ви води насам?

— Хей, знаете ли, отче — отвърна Киндерман с изненадан тон, оглеждайки грубоватото лице на свещеника. — Ама то било вярно, наистина приличате на боксьор. Извинявайте, но този белег тук, над окото… с него сте досущ като Марлон Брандо във филма „На кея“. Да, отче, същински Марлон Брандо! Бяха му сложили белег — за по-нагледно той придърпа ъгълчето на окото си, — от който окото му да изглежда леко затворено, едновременно замечтано и малко тъжно. Е, това сте вие. Марлон Брандо. Казвали ли са ви го, отче?

— А на вас казват ли ви, че приличате на Пол Нюман?

— Непрекъснато. И повярвайте ми, господин Нюман се мъчи да избяга от това мое тяло. Не иска да го дели с Кларк Гейбъл.

С лека усмивка Карас поклати глава и се загледа настрани.

— Занимавали ли сте се с бокс? — попита детективът.

— Съвсем малко.

— Къде? В колежа? Или тук?

— Не, в Ню Йорк.

— А, така си и мислех. Клуб „Златна ръкавица“! Познах ли?

— Повишавам ви в капитан — усмихна се Карас. — С какво мога да ви помогна, лейтенант?

— Малко по-бавно, моля. — Детективът посочи гърлото си. — Емфизема.

— О, съжалявам. Разбира се.

— Пушите ли?

— Да.

— Трябва да ги откажете.

— Слушайте, за какво става дума? Ако обичате, говорете по същество.

— Да, разбира се. Нямам мярка на приказките. Между другото, не сте ли зает? Не ви ли откъсвам от нещо?

Карас хвърли поглед към него с развеселена усмивка.

— От какво може да ме откъсвате?

— Може би от мисловна молитва.

— Знаете ли, мисля, че наистина скоро ще станете капитан.

— Прощавайте, отче, пропуснах ли нещо?

Карас поклати глава.

— Не ми се вярва да пропускате каквото и да било.

— В какъв смисъл, отче? Какво намеквате?

Киндерман спря и направи огромно усилие да се престори на наивен, но като зърна веселите бръчици около очите на свещеника, наведе глава и се изкиска печално.

— Е, да, разбира се… вие сте психиатър. Кого ли заблуждавам? Вижте, отче, това ми е навик. Методът Киндерман — правя се на глупак. Е, сега ще престана и ще ви кажа направо за какво става дума.

— Оскверняването — каза Карас.

— Значи театрото ми се провали — тихо отбеляза детективът.

— Съжалявам.

— Нищо, отче, заслужих си го. Да, тези неща в църквата — потвърди той. — Прав сте. Само че може да има и нещо по-лошо, отче.

— Имате предвид убийство?

— Пак ми натрихте носа, отче. Забавно е.

Карас сви рамене.

— Е, нали сте от отдел убийства.

— Да оставим това, Марлон Брандо. Казвали ли са ви, че за свещеник сте прекалено умен?

— *Mea culpa* — промърмори Карас. Все още се усмихваше, но започваше да съжалява, че неволно е накърнил самочувствието на детектива. Сега се зарадва на възможността да демонстрира недоумение. — Каква е връзката? — попита той и усърдно сбръчка чело. — Нищо не разбирам.

Киндерман приведе глава към него.

— Слушайте, отче, може ли да си остане между нас? Поверително? Като изповед, така да се каже.

— Да, разбира се — отговори Карас. — Какво има?

— Знаете ли онзи режисьор, който снимаше филм тук, отче? Бърк Денингс.

— Да, видях го.

— Значи го видяхте — кимна детективът. — И сигурно знаете как е умрял?

Карас отново сви рамене.

— Ами вестниците писаха…

— Това е само половината истина.

— Така ли?

— Само част. Какво знаете за вещиците?

Карас изненадано вдигна вежди.

— *Какво?*

— Търпение. Насочвам ви към нещо.

— Надявам се.

— И тъй, вещиците… познавате ли темата? Откъм научната страна, отче, не откъм лова им.

Карас се усмихна.

— Да, веднъж написах статия за това. От гледна точка на психиатрията.

— Наистина ли? Чудесно! Страхотно! Това е голям плюс, отче Брандо. Можете да ми помогнете много повече, отколкото очаквах. А сега слушайте… — Докато отминаваха завоя и наближаваха пейката, детективът посегна и се подпря на рамото на йезуита. — Добре, аз съм обикновен мирянин и не особено образован. Но чета. Вижте, знам какво казват за самоуките хора — че са най-ужасните некадърници. Но лично аз — откровено ви казвам — не се срамувам. Ни най-малко. Аз съм… — Изведнъж той млъкна, наведе глава и изпъшка: — Театро. Все натам ме избива. Извинявайте, знам, че си имате работа.

— Да, моля се.

Като чу подчертано сухия отговор на йезуита, детективът рязко спря.

— Наистина ли? — попита той и сам си отговори: — Не. — Отново продължиха напред. — Вижте, ще говоря по същество. Оскверняванията. Напомнят ли ви за поклонение на дявола?

— Може би. Някои от ритуалите се използват за черна меса.

— Шест плюс. А сега за Денингс… четохте ли как е умрял?

— Да, паднал по „Стъпалата“ на Хичкок.

— Е, аз ще ви кажа… *но моля ви… поверително*!

— Разбира се.

Детективът изведнъж направи жална физиономия, като разбра, че Карас не възнамерява да седне на пейката. Той спря и свещеникът спря заедно с него.

— Може ли? — попита умолително Киндерман.

— Да спрем. Може би да поседнем.

— О, да.

Върнаха се към пейката.

— Няма ли да се схванете?

— Не, вече съм добре.

— Сигурен ли сте?

— Напълно.

Киндерман с доволна въздишка отпусна измъченото си тяло върху пейката.

— Да, така е много по-добре — каза той. — Животът вече не ми прилича на „Мрак по пладне“.

— Е, добре. Бърк Денингс. Какво се е случило?

Детективът наведе очи към обувките си.

— Да, Денингс… Бърк Денингс… Той вдигна поглед към Карас, който бършеше с кърпа потта от челото си. — Бърк Денингс, добри ми отче — изрече тихо и безизразно детективът — бе намерен в подножието на онова стълбище точно в седем часа и пет минути вечерта с извъртяна назад глава. Напълно усукана, като на пиле.

Откъм бейзболното игрище, където тренираще университетският отбор, долетяха приглушени крясъци. Карас остави кърпата и погледна лейтенанта в очите.

— Не е ли станало при падането?

Киндерман сви рамене.

— По принцип е възможно.

— Но невероятно — довърши замислено Карас.

— И какво ви хрумва, ако го свържете с вещиците?

Карас се загледа замислено настрани и седна до Киндерман.

— Твърди се, че по този начин демонът прекършвал вратовете на вещиците. — Той се обърна към детектива.

— Или поне такава е легендата.

— Само легенда?

— О, със сигурност — отговори свещеникът. — При все че навярно някои са умирали и така… предполагам, изменници на сектата или предатели. — Той пак се загледа настрани. — Но знам, че е било своеобразен почерк на демонични убийци.

— Точно така, отче Карас! Точно така! Спомням си за подобно убийство в Лондон. И то в *наше време*, отче; само преди четири или пет години. Помня, че четох във вестниците.

— Да, и аз четох, но мисля, че се оказа вестникарска измислица.

— Вярно. Но в нашия случай се забелязва някаква връзка между убийството и оскверняването на църквата. Може би е някой луд, отче; може би някой има зъб на църквата? Или е неосъзнат бунт.

Свещеникът се приведе напред, преплете пръсти и извъртя глава да

огледа изпитателно детектива.

— Какво намеквате? Болен свещеник? Това ли подозирате?

— Вие сте психиатърът. Вие ми кажете.

Карас обърна глава настрани.

— Разбира се, оскверненията са очевидно патологични — замислено каза той. — И ако Денингс е бил убит… бих предположил, че убиецът също е психопат.

— И може би знае нещо за преклонението пред дявола?

Карас разсеяно кимна.

— Възможно.

— И кой отговаря на това описание, а освен това живее наблизо и има нощем достъп до църквата?

Карас го погледна право в очите. После откъм игрището долетя шум на ударена топка и той се завъртя да погледне как един играч сръчно я улавя.

— Болен свещеник — прошепна Карас. — Може би.

— Вижте, отче, моля ви… Разбирам, че ви е трудно. Но вие сте психиатър на свещениците от университета, нали?

Карас се обърна към него.

— Не, вече имам друга задача.

— Наистина ли? По средата на годината?

— Такава е заповедта.

— И все пак трябва да знаете кой е бил болен и кой здрав. Разбирате какво заболяване имам предвид. Няма как да не *знаете*.

— Не е задължително, лейтенант. Ни най-малко. Всъщност ако знаех, би било чиста случайност. Аз не съм психоаналитик. Само им давам съвети. И освен това не познавам никого с подобни наклонности.

Киндерман предизвикателно изпъчи челюст.

— Е, да. Лекарска етика. И да знаехте, нямаше да ми кажете.

— Вероятно не.

— Между другото… споменавам го само мимоходом… напоследък тази етика се смята за незаконна. Не искам да ви досаждам с дреболии, но неотдавна един психиатър от слънчева Калифорния бе вкаран в затвора, защото не казал на полицията какво знае за пациента си.

— Това заплаха ли е?

— Не ставайте подозрителен. Казах го между другото.

Карас стана и изгледа детектива от горе на долу.

— Винаги мога да се оправдая пред съдията с тайната на изповедта — сухо каза той и добави. — Между нас казано.

Детективът го гледаше мрачно.

— Би трябвало да се заемете с бизнес, отче. — Той се загледа към игрището. — Отче… Какъв ти отец? Вие сте един хитър евреин, който се опитва да ме преметне, но прекалихте…

Карас се разсмя.

— Да, смейте се — каза унило детективът. — Радвайте се, отче, смейте се колкото щете. — Но изведнъж лицето му грейна дяволито и той вдигна очи към Карас. — Спомних си писмения изпит за постъпване в полицията. Един от въпросите гласеше: „Какво е вашето отношение към търговията с бели робини?“ Някакъв тип прочел неправилно и отговорил: „Равините са еврейски свещеници, които аз уважавам и съм готов винаги да търгувам с тях.“ — Киндерман тържествено вдигна ръка. — Честна дума! Не си измислям!

Карас се усмихна сърдечно.

— Хайде, ще ви изпратя до колата. На паркинга ли я оставихте?

Детективът явно не искаше да си тръгва.

— Значи свършихме? — попита разочаровано той.

Свещеникът стъпи на пейката и опря лакти върху коляното си.

— Вижте, аз наистина не прикривам никого — обясни той. — Наистина. Ако знаех за такъв човек, щях поне да ви кажа, че съществува, без да разкривам името му. А после сигурно щях да съобщя на архиепископа. Но не знам някой дори съвсем малко да отговаря на описанието.

— Е, добре — Киндерман наведе глава и пак пъхна ръце в джобовете на палтото си. — Аз и не мислех, че може да е свещеник. Не сериозно, във всеки случай. — Той кимна към долния паркинг. — Колата ми е там. — Стана и двамата тръгнаха по пътеката към административните сгради. — Ако изрека на глас какво подозирам — продължи детективът, — ще ме сметнете за луд. Не знам. Просто не знам. Всички тия клубове и култове, където човешкия живот не струва и пет пари… почваш да се чудиш. Изглежда, че за да бъдеш в крак с времето — изпъшка той, — трябва да си малко луд. — Той се обърна и кимна към гърдите на йезуита. — Какво пише на ризата ви?

— Моля?

— На тениската. Пише ФИЛОСОФИТЕ. Какво означава?

— О, изкарах една година в мерилендската семинария Удсток — обясни Карас. — Включиха ме в бейзболния отбор на първокурсниците. Наричаше се „Философите“.

— А, ясно. А как се казваше отборът на петокурсниците?

— „Теолозите“.

Детективът се поусмихна и наведе очи към пътеката.

— „Теолози“ срещу „Философи“ — три на два.

— Не, „Теолози“ срещу „Философи“ — два на три.

— Разбира се. Точно това исках да кажа.

— Разбира се.

— Странни работи — каза унесено детективът. — Много странни. Слушайте, отче. Слушайте, *докторе*. Луд ли съм, или тук, във Вашингтон, наистина има вещерска общност? Възможно ли е това в наше време?

— Я стига! — отвърна насмешливо Карас.

— Аха! Значи може да има!

— Може ли? Как така?

— Добре, отче. Сега аз ще съм докторът. — Детективът решително размаха пръст. — Вие не отрекохте, а се опитахте да увъртате. Това е защитна позиция. Може би се боите да не ви сметна за лековерен — суеверният свещеник срещу здравомислещия Киндерман, живото въплъщение на века на разума! Добре, погледнете ме в очите и ми кажете, че греша! Хайде, погледнете ме! Погледнете! Не можете!

Карас го погледна с нарастващо уважение.

— Това беше хитро — каза той. — Много ви бива!

— Добре тогава — каза Киндерман. — Питам отново: може ли да има във Вашингтон общност на вещици?

Карас се загледа замислено към пътеката.

— Наистина не знам, но в някои европейски градове провеждат черни меси.

— Искате да кажете в днешно време?

— Да, в днешно време. Всъщност центърът на преклонението пред сатаната в Европа е Торино, Италия. Истинска лудост.

— Защо?

— Там се съхранява погребалната плащеница на Христос.

— За сатанински ритуали като в старите времена ли говорите, отче? Вижте, понякога чета за тези неща — със секса, статуите и какво ли не. Не искам да ви отвращавам, но наистина ли са правили всичко това?

— Не знам.

— Все пак имате мнение, отче. Говорете спокойно. Не нося микрофон.

Карас се усмихна сухо, после пак се загледа в пътеката.

— Добре тогава. Мисля, че всичко това е вярно, или поне подозирам, и разсъжденията ми се основават на патологията. Да,

разбира се. Черната меса. Случва се. Но всички, които вършат подобни неща, са тежко болни, и то по много особен начин. В медицината има дори специален термин — сатанизъм. Тези хора не могат да получат сексуално удоволствие, ако не е свързано с богохулство. Затова мисля…

— Искате да кажете „подозирам“.

— Да, подозирам, че черната меса се е използвала само като оправдание.

— В минало време?

— И в днешно.

— В минало и в днешно — сухо повтори детективът. — А какво е психиатричното название на болестта, при която пациентът държи винаги да има последната дума?

— Карасмания — усмихна се свещеникът.

— Благодаря. Досега това беше пропуск в необятните ми познания за странното и екзотичното. Прощавайте, но онези неща за статуите на Иисус и Дева Мария…

— Какво?

— Верни ли са?

— Е, мисля, че това би представлявало интерес за един полицай. — Научният интерес на Карас се бе пробудил и вълнението му постепенно нарастваше. — В архивите на парижката полиция и досега се пази описание на един интересен случай с двама монаси от манастир край столицата. Как беше… — Той се почеса по тила. — Мисля, че беше манастирът в Крепи. Както и да е. Във всеки случай някакво близко градче. Та тези двама монаси дошли в един хан и вдигнали врява, че искат легло за трима — за тях двамата и за статуята на Дева Мария в естествена големина, която носели.

— Потресаващо — ахна Киндерман.

— Но е самата истина. И потвърждава, че прочетеното от вас се основава на факти.

— Е, за секса може би, това го разбирам; то е съвсем друга история. Няма значение. Но ритуалните убийства, отче? И това ли е вярно? Кажете! Наистина ли са използвали кръв от новородени?

Детективът намекваше за още нещо, което бе прочел в книгата за вещиците — описание как по време на черна меса богохулните свещеници прерязвали китките на новородено, събирали кръвта в чаша и я използвали вместо причастие.

— Напомня ми историите, които разправяли за евреите — продължи детективът. — Че отвличали християнски бебета и пиели

кръвта им. Извинявайте, но *вашите* хора са разказвали всичко това.

— Ако сме го правили, моля за прошка.

— Опростен сте. Вървете и не грешете повече.

Мимолетен спомен за някаква болка се мярна в погледа на свещеника. Той отправи очи напред.

— Да, добре.

— Та какво казвахте?

— Не знам за ритуалните убийства — каза Карас. — В това отношение нищо не мога да кажа. Но знам, че някога в Швейцария една акушерка признала, че е убила трийсет или четирийсет деца, за да бъдат използвани по време на черна меса. Може да са изтръгнали признанието й чрез мъчения — бързо добави той. — Кой знае? Но историята е страшно убедителни. Акушерката описала как криела в ръкава си дълга, тънка игла, тъй че по време на раждането вадела иглата и я забивала в темето на детето, а след това пак я скривала. Никакви следи. — Карас погледна Киндерман. — Бебето изглеждало мъртвородено. Чували ли сте, че европейските католици имали предразсъдъци към акушерките? От там е започнало.

— Боже мой!

— Да, не само нашият век е безумен. Но…

— Чакайте, чакайте — прекъсна го детективът. — Всички тези истории… сам казахте, че вероятно са изтръгнати чрез мъчения, нали така? Значи по принцип са недостоверни. Те са подписвали самопризнания, а след това благочестивите изроди са добавяли каквото си искат. По онова време не е имало презумпция за невинност, нали? Никой не е бил длъжен да им прочете правата.

— Да, прав сте, но много от признанията са направени доброволно.

— Че кой ще говори доброволно за такива неща?

— Без съмнение душевноболни хора.

— А, *още един* достоверен източник!

— Добре де, навярно сте прав и за това, лейтенант. Просто си играя на адвокат на дявола.

— Добре се справяте.

— Но има едно нещо, което често забравяме — ако хората имат дотолкова объркана психика, че да признаят такива неща, то те са и в състояние да ги правят. Да вземем например легендите за върколаци. Вярно, звучат нелепо — никой не може да се превърне във вълк. Но ако човек е толкова болен, та да повярва, че е върколак, той ще се *държи* като върколак.

— Това теория ли е, добри ми отче, или факт?

— Факт. Например случаят с Уилям Щумпф. Или май малкото му име беше Карл. Не помня. Той е живял в Германия през XVI век. Вярвал, че е върколак и убил двайсет или трийсет малки деца.

— Искате да кажете — отварям кавички, — че е признал?

— Да, признал е и мисля, че може да му се вярва. Когато го заловили, ядял мозъците на двете си малки доведени дъщери.

В свежото априлско утро откъм бейзболното игрище долитаха глухите удари на бухалка по топка. *Давай, Прайс. Стегни се! Покажи какво можеш!*

Бяха наближили паркинга. Мълчаливо стигнаха до полицейската кола и детективът обърна към Карас печален поглед.

— И тъй, какво търся, отче? — попита той.

— Може би душевноболен наркоман — отговори Карас.

Детективът наведе глава, позамисли се и мълчаливо кимна.

— Да, прав сте, отче. Да. Може би е така. — Той вдигна очи и лицето му стана любезно. — Слушайте, отче, къде отивате? Да ви откарам?

— Не, благодаря, лейтенант. Наблизо е.

— Няма значение! Заповядайте! — детективът посочи задната седалка. — После ще можете да кажете на приятелите си, че сте се возили в полицейска кола. Мога да ви издам удостоверение. Ще ви завиждат. Хайде, качете се!

Свещеникът тъжно се усмихна и кимна.

— Добре.

Той се настани на задната седалка, а детективът се вмъкна от другата страна и седна до него.

— Много добре. — Киндерман се задъхваше леко. — И между другото, отче, когато сте пеш, никога не казвайте, че е близо. Никога! — Той се обърна към шофьора и нареди:

— *Avanti.*

— Накъде, сър?

— По Трийсет и шеста улица, после към средата на Проспект, от лявата страна.

Шофьорът кимна и изкара колата от паркинга на заден ход, а Карас погледна детектива с въпросителна усмивка.

— Откъде знаете къде живея?

— Нали там е общежитието на йезуитите? А вие сте йезуит.

Полицейската кола бавно потегли към изхода на студентското градче. Карас гледаше през прозореца.

— Да, прав сте — тихо каза той.

Само преди няколко дни се беше преселил там с надеждата, че така ще насърчи хората, които бе съветвал, да продължават да търсят помощта му.

— Обичате ли филми, отче Карас?

— Да.

— Гледали ли сте „Крал Лир“ с Пол Скофийлд?

— Не, не съм.

— Аз съм го гледал. Получавам безплатни билети.

— Това е добре.

— Получавам билети за най-хубавите филми, но госпожа Киндерман вечер е много уморена. Никога не излиза с мен.

— Лошо.

— Да. Мразя да ходя сам. Виждате ли, обичам после да поговоря за филма, да споря, да критикувам.

Карас кимна, после сведе очи към големите си и силни ръце, притиснати между коленете. Минаха няколко секунди. После Киндерман колебливо предложи:

— Искате ли понякога да идвате с мен на кино? Безплатно…

— Да, знам. Дават ви билети.

— Искате ли?

— Както казва Елууд Дауд във филма „Харви“: кога?

Лицето на детектива грейна.

— О, ще ви се обадя!

Напуснаха университета, завиха надясно, после наляво по Проспект, стигнаха до къщата и спряха. Карас открехна вратата и се озърна към детектива.

— Благодаря за возенето. — Той слезе, затвори вратата, облакъти се на отворения прозорец и добави:

— Съжалявам, че не можах да ви помогна.

— Напротив, помогнахте ми — каза детективът. — Ще ви се обадя за киното. Наистина.

— Ще чакам с нетърпение — каза Карас. — И внимавайте.

— Ще внимавам. Вие също.

Карас отстъпи от колата, изправи се и вече тръгваше към къщата, когато чу зад гърба си:

— Отче, *чакайте*!

Карас се обърна и видя как Киндерман излиза от колата и му маха с ръка. Тръгна назад и се срещнаха на тротоара.

— Слушайте, отче, забравих — каза детективът. — Съвсем забравих за картончето. Спомняте ли си, онова с латинския текст. Дето

го намериха в църквата.

— Да, молитвеният картон.

— Точно така. Пазите ли го още?

— Да, у мен е. Проверявах латинския, но вече свърших. Трябва ли ви?

— Да, може да ми помогне. Ще ми го дадете ли?

— Разбира се. Чакайте, сега ще го донеса.

— Много съм ви задължен.

Докато Киндерман се подпираше на полицейската кола, йезуитът изтича до стаята си на партера, намери картончето, сложи го в папка, върна се на улицата и подаде папката на Киндерман.

— Заповядайте.

— Благодаря, отче. — Киндерман огледа папката. — Може да са останали отпечатъци. — Изведнъж той се озърна с ужас към Карас. — Ох! Вие сте пипали картончето. Като Кърк Дъглас в „Детективска история“. Без ръкавици! С голи ръце!

— Признавам си.

— И без обяснение — промърмори Киндерман и печално поклати глава. — Не става от вас отец Браун. Е, може пък да открием нещо. — Той повдигна папката. — Между другото, нали казахте, че сте проучвали текста?

Карас кимна.

— Да.

— И до какви изводи стигнахте? Чакам със затаен дъх.

— Нищо особено, освен мотива — може би омраза към католицизма. Кой знае? Но със сигурност човекът е много болен.

— Откъде знаете, че е мъж?

Карас сви рамене и се загледа към камиона за бира, който громолеше по паважа.

— Всъщност не знам.

— Не може ли да е хлапашка лудория?

— Не, не може. — Карас отново погледна Киндерман. — Цялата работа е в латинския.

— Латинският? О, имате предвид олтарното картонче.

— Да. Латинският е безупречен, лейтенант. Нещо повече, има определен, строго индивидуален стил.

— Така ли?

— Да. Сякаш човекът, който го е написал, умее да мисли на латински.

— Свещениците могат ли?

— Не ме разсмивайте!

— Все пак отговорете, ако обичате.

След кратко мълчание Карас призна:

— Да. На определен етап от обучението си стигаме дотам поне в йезуитския орден и може би някои други. В семинарията Удсток някои философски дисциплини се *преподават* на латински.

— Защо?

— За яснота на мисълта. Латинският изразява нюанси и тънки разлики, които английският не може да изрази.

— Да, разбирам.

Карас изведнъж стана сериозен и приведе лице към детектива.

— Вижте, лейтенант, може ли да ви кажа за кого наистина смятам, че го е направил?

Детективът заинтригувано вдигна вежди.

— Да, кой?

— Доминиканците. Арестувайте ги.

Карас се усмихна и докато се обръщаше да си върви, детективът извика след него:

— Излъгах ви! Всъщност приличате на Сал Минео!

Карас се обърна с широка усмивка, размаха ръка и влезе в сградата. На тротоара детективът замислено промърмори:

— Трепти като камертон под вода.

Той погледа още малко вратата на къщата. После рязко се завъртя, седна отпред в колата, затвори вратата и нареди на шофьора:

— Към управлението. По-бързо. Минавай на червено.

Новата стая на Карас беше обзаведена скромно: вградени библиотечни лавици на едната стена, единично легло, две удобни кресла, бюро и дървен стол с права облегалка. На бюрото бе сложил стара снимка на майка си, а от стената над леглото го гледаше с мълчалив укор бронзово разпятие. Тясната стая беше предостатъчна за Карас. Той не държеше на вещите, само гледаше винаги да са чисти.

Изкъпа се, облече бяла тениска и бежов панталон, после отиде на вечеря в трапезарията, където забеляза румения Дайър да седи сам в ъгъла. Карас пристъпи към него.

— Здрасти, Деймиън!

— Здрасти, Джо.

Карас застана до стола, прекръсти се и тихичко прошепна бърза молитва. После седна и сложи салфетка в скута си.

— Как си, мързеливецо? — пошегува се Дайър.

— Кой е мързеливец? Аз работя.

— По една лекция на седмица?

— Важно е качеството. Какво има за вечеря?

— Не усещаш ли миризмата?

Карас направи гримаса.

— Кошмар! Днес ли е кучешкият ден?

Кисело зеле с наденица.

— Важно е количеството — каза Дайър; докато Карас посягаше към каната с мляко, младият свещеник го предупреди:

— На твое място не бих рискувал. — Той намаза с масло филия пълнозърнест хляб. — Виждаш ли мехурчетата? Селитра.

— Точно това ми трябва.

Докато си наливаше, Карас чу как някой се настанява на тяхната маса.

— Най-накрая прочетох книгата — каза бодро новодошлият.

Карас се озърна и веднага усети старата тревога, меката оловна тежест върху плътта и костите, когато позна младия свещеник, който наскоро бе идвал за съвет. Същият, който не можеше да си намери приятели.

— Е, как ви се стори? — попита Карас с притворен интерес и остави каната на място.

Младият свещеник заговори и след половин час Дайър огласяше със смях цялата трапезария. Карас погледна часовника си.

— Искате ли да си вземете връхна дреха и да излезем? — попита той младия свещеник. — Обичам да гледам залеза всяка вечер, стига да мога.

След малко те стояха облакътени на парапета в горния край на стълбището, слизащо стръмно към улица М. Краят на деня. Червените лъчи на залязващото слънце огряваха величаво облаците по западния небосклон и хвърляха пурпурни искри по притъмняващите води на реката. Някога Карас бе открил Бог в тази гледка. Много отдавна. И като изоставен любовник продължаваше да ходи на среща.

Поглъщайки с поглед залеза, младият свещеник каза:

— Прекрасна гледка. Наистина.

— Да, така е.

Часовникът на университета удари седем часа.

В седем и двайсет и три лейтенант Киндерман размишляваше над спектрографския анализ, който потвърждаваше, че боята, изстъргана от птицата на Ригън, е идентична с тази от осквернената статуя на Дева Мария.

А в осем и четирийсет и седем, в занемарения североизточен

квартал на града, Карл Енгстрьом напусна с безучастно лице една гъмжаща от плъхове жилищна сграда, измина пеш три пресечки до автобусната спирка, постоя там около минута, после внезапно се вкопчи с две ръце в един уличен стълб, сгърчи се до него и зарида.

През това време лейтенант Киндерман беше на кино.

6

В сряда, 11 май, отново си бяха у дома. Сложиха Ригън да си легне, поставиха ключалки на капаците на прозорците и махнаха всички огледала от нейната спалня и баня.

— ... Все по-редки моменти на просветление, а сега, боя се, пълно изключване на съзнанието по време на пристъпите. Това е нов симптом и вероятно изключва възможността за хистерия. Същевременно нови симптоми в областта на онова, което наричаме парапсихологични явления...

Доктор Клайн дойде да ги види. Крис и Шарън изслушаха лекцията му как да хранят правилно Ригън по време на кома.

Той вкара тръбичката през носа.

— Първо…

Крис се застави да гледа, без да вижда лицето на дъщеря си, да слуша лекаря и да забрави другото, което бе чула в клиниката.

— Тук пишете „без религиозни убеждения“, госпожо Макнийл. Така ли е? Съвсем никакво религиозно образование?

— Е, може би съм споменавала Бог. Нали разбирате, в най-общ смисъл. Защо?

— Първо, голяма част от съдържанието на бълнуванията й — когато не говори безсмислици — има религиозна насоченост. Според вас откъде се е взело това?

— Дайте ми някакъв пример.

— Добре, ето ви: „Иисус и Мария правят 69“.

Клайн бе вкарал тръбата в стомаха на Ригън.

— Първо трябва да проверите дали не е влязла течност в дробовете — обясни той и стисна тръбата, за да спре потока течна храна. — Ако случайно…

— ... симптоми на заболяване, каквото днес рядко се среща, освен при най-примитивните общества. Наричаме го „сомнамбулично вселяване“. Честно казано, знаем малко за него, с изключение на това, че започва с конфликт или чувство на вина, което води до заблуда на пациента, че тялото му е завладяно от чужд разум — от дух, ако предпочитате. В по-стари времена, когато вярата в дявола е била силна, обикновено смятали това за обладаване от демон. При по-съвременни случаи обаче говорят за дух на покойник, най-често човек,

когото пациентът е виждал и може подсъзнателно да имитира гласа, изражения и понякога дори чертите на лицето му.

След като мрачният доктор Клайн си тръгна, Крис позвъни на агента си в Бевърли Хилс и с безжизнен глас му съобщи, че няма да режисира „Надежда“. После се обади на госпожа Перин. Но тя беше излязла. Крис затвори телефона, смазана от ужас и скръб. Питаше се отчаяно кой би могъл да й помогне. Имаше ли изобщо някой? Нещо? Какво?

— Случаите с духове на покойници са по-леки; в повечето от тях няма изблици на ярост или свръхактивност и двигателна възбуда. Но при другата основна разновидност на сомнамбулично вселяване новата личност винаги е злонамерена и враждебна към първата. Основната и цел е да я измъчва, а понякога и дори да я унищожи.

Бяха им доставили ограничителни колани и изтощената, замаяна Крис стоеше и гледаше как Карл ги прикрепва първо за леглото, после за ръцете на Ригън. Докато Крис наместваше възглавницата на Ригън, швейцарецът се изправи и погледна със съжаление изпитото лице на момичето.

— Ще оздравее ли? — попита той.

Крис не отговори. Беше напипала нещо под възглавницата и сега го разглеждаше озадачено. После стрелна очи към Карл и строго попита:

— Карл, кой е сложил това разпятие тук?

— Този синдром е само проява на конфликт или някаква вина, затова се опитваме да стигнем до него, да го разберем. При подобни случаи най-добрата процедура е хипнотерапията, но изглежда, че не успяваме да я хипнотизираме. Затова опитахме с наркосинтезис, но отново попаднахме в задънена улица.

— И сега какво?

— Времето ще покаже. Просто трябва да продължим усилията и да се надяваме на промяна. Междувременно трябва да бъде хоспитализирана.

Крис завари Шарън в кухнята докато слагаше на масата, пишещата си машина, която бе донесла от детската стая в мазето. До мивката Уили режеше моркови за яхния.

— Шар, ти ли си сложила разпятие под възглавницата й? — попита Крис с треперещ от напрежение глас.

— Какво искаш да кажеш? — изненада се Шарън.

— Не си ли ти?

— Крис, дори не знам за какво говориш! Вижте, казах ти и преди, казах ти в самолета: споменавала съм на Ригън само разни неща от

сорта „Бог е създал света“, или може би…

— Добре, Шарън. Вярвам ти, но…

— И аз не съм го сложила — побърза да се застрахова Уили.

— Все някой го е сложил, по дяволите! — избухна внезапно Крис и се завъртя към Карл, който бе влязъл в кухнята и отваряше хладилника. — *Карл!*

— Да, госпожо — отговори спокойно Карл, без да се обръща. Завиваше кубчета лед в хавлиена кърпа.

— Питам те пак — изрече Крис с пресекващ и изтънял глас, — ти ли сложи скапаното разпятие под възглавницата на Ригън?

— Не, госпожо. Не съм аз — отвърна Карл, пускайки още едно кубче лед в кърпата.

— Тоя шибан кръст не е отишъл там от само себе си, по дяволите! — изкрещя Крис и се завъртя към Уили и Шарън. — *Кой от вас лъже? Казвайте!*

Карл прекрати работата си и се обърна да погледне внимателно Крис. Внезапното й избухване бе смаяло всички. Изведнъж тя се свлече на стола и зарида, закривайки лицето си с трепереща ръце.

— Съжалявам, не знам какво правя — изхлипа тя. — Господи, вече нищо не знам!

Уили и Карл я гледаха мълчаливо. Шарън пристъпи зад Крис и започна да масажира раменете и шията й с грижовни ръце.

— Хайде, стига. Успокой се.

Крис избърса с ръкав лицето си.

— Да, разбирам, че който го е направил… — Тя извади кърпичка и си издуха носа, после продължи. — Който го е направил, е искал да помогне.

— *Повтарям и го запомнете добре: няма да я дам в лудница!*

— *Госпожо, това е само…*

— *Не ме интересува как ще го наречете! В никакъв случай! Няма да я изпусна от поглед!*

— *Съжалявам. Всички съжаляваме.*

— *Да, разбира се! Боже мой, стотици лекари, а можете само да ми дрънкате разни идиотщини…!*

Крис разкъса целофановата обвивка на син пакет френски цигари „Голоаз“, смукна дълбоко няколко пъти, после бързо смачка угарката в пепелника и се качи да нагледа Ригън. Когато отвори вратата, в полумрака на стаята зърна мъжки силует до леглото. Човекът седеше на стол и протягаше ръка над челото на Ригън. Крис пристъпи по-близо. Беше Карл. Той не вдигна глава, не каза нищо, само

продължаваше да се взира в лицето на момичето. Държеше нещо в протегнатата ръка. Какво? После Крис разбра, че това е импровизиран студен компрес.

Трогната и изненадана, Крис се отблагодари на едрия швейцарец с един топъл поглед, какъвто отдавна не му бе дарявала; той обаче сякаш не я забеляза и тя тихичко излезе от стаята. Слезе в кухнята, седна в нишата за закуска, наля си кафе и се загледа умислено в далечината, после изведнъж стана и се отправи към кабинета.

— Вселяването има известна връзка с хистерията, доколкото корените на този синдром почти винаги се крепят в самовнушението. Дъщеря ви може да е чувала за хора, обладани от духове, да е повярвала в това, евентуално да знае за някои от симптомите, така че сега нейното подсъзнание да поражда синдрома. Схващате ли? Ако успеем твърдо да установим това и ако все още не сте съгласна с хоспитализация, може би ще опитате нещо, което бих препоръчал. Има само нищожен шанс за успех, но все пак е шанс.

— Говорете, за Бога! Какво е?

— Чували ли сте за екзорсизъм, госпожо Макнийл?

Крис не познаваше книгите в кабинета — те вървяха заедно с обзавеждането — и сега напрегнато оглеждаше заглавията.

— Това е специфичен, почти забравен ритуал, при който равини или свещеници се опитват да прогонят зъл дух. Само католиците още не са го отхвърлили, но според мен се притесняват да споменават за него. За човек, който искрено вярва, че е обладан от дух, този ритуал е много впечатляващ и нерядко постига резултат, макар и не така, както си въобразява пациентът, а чрез силата на внушението. Вярата на пациента в обладаването е причинила синдрома и точно по същия начин вярата в екзорсизма може да го премахне. Виждам, че се намръщихте. Да, разбира се, знам, че звучи като фантазия. Но нека ви разкажа нещо подобно, за което знаем със сигурност, че е факт. Свързано е с австралийските аборигени. Те вярват, че ако някой магьосник мислено им изпрати „лъч на смъртта“ отдалече, със сигурност ще умрат. И наистина умират! Просто лягат и бавно умират. Единственото нещо, което ги спасява понякога, е отново внушението — противодействащ „лъч“, изпратен от друг магьосник.

— И ме съветвате да заведа дъщеря си при магьосник?

— Като последна, отчаяна мярка — да. Принуден съм да го кажа. Отведете я при католически свещеник. Разбирам, давам ви доста странен съвет, може би дори малко опасен, освен ако категорично установим дали дъщеря ви е знаела нещо за обладаването и по-

специално за екзорсизма преди появата на симптомите. Смятате ли, че може да го е прочела някъде?

— Не.

— Да го е видяла на кино? Да е чула по радиото? Или по телевизията?

— Не.

— Да е чела Евангелието? Новия завет?

— Не. Защо питате?

— Там на няколко места се споменава за хора, обладани от духове и изцелени от Христос. Описанието на симптомите напълно съвпада с днешния синдром, така че…

— Вижте, няма смисъл. Разбрахте ли? Просто забравете. Само това ми липсваше — баща й да чуе, че съм повикала…!

Крис плъзгаше пръст от книга на книга, но не откриваше нищо, докато… Момент! Погледът й бързо се стрелна назад към едно заглавие на долния рафт. Книгата за вещиците, която й бе изпратила Мери Джо Перин. Крис я измъкна, разгърна на съдържанието и плъзна показалец по страницата докато изведнъж спря и си помисли: *Ето! Това е!* Обзе я тревожно предчувствие. Дали лекарите от клиниката не бяха прави? Това ли беше? Дали Ригън бе придобила болестта и симптомите чрез самовнушение от страниците на тази книга?

Главата се наричаше „Вселяване на духове“.

Крис слезе в кухнята, където Шарън бе разгърнала бележника си и тракаше писмо на пишещата машина. Крис размаха книгата.

— Шар, чела ли си това?

— Кое? — попита Шарън, без да спира да пише.

— Тая книга за вещиците.

Шарън отпусна ръце, завъртя се към Крис и погледна книгата.

— Не, не съм.

И тя отново започна да пише.

— Не си ли я виждала? Не си ли я прибирала в кабинета?

— Не.

— Къде е Уили?

— На пазар.

Крис кимна, постоя замислено и пак се качи в спалнята на Ригън, където Карл продължаваше да бди над леглото на дъщеря й.

— Карл!

— Да, госпожо.

Крис му показа книгата.

— Случайно да си намерил тази книга и да си я прибрал при

другите в кабинета?

Икономът извърна безстрастното си лице към Крис и огледа книгата.

— Не, госпожо. Не съм.

И пак се обърна към Ригън.

Добре, може да е Уили.

Крис се върна в кухнята, седна на масата и като разгърна книгата, започна да търси нещо съществено, което според лекарите от клиниката би могло да породи симптомите на Ригън.

И го откри.

Като пряко следствие от преобладаващата вяра в демони се появява явлението, наречено „вселяване на духове“ — състояние, при което мнозина вярват, че техните телесни и мисловни функции са заграбени и контролирани от демон (най-честото убеждение през разглеждания период), или от духа на покойник. Това явление се среща в историята на всички времена и по целия свят, описанията му напълно съвпадат, и все пак не е намерило и до днес разумно обяснение. След фундаменталното изследване на Траугот Йостеррайх, публикувано за пръв път през 1921 г., към темата не е добавено почти нищо въпреки напредъка на психиатрията.

Крис се намръщи. „Не е намерило и до днес разумно обяснение.“ Бе останала с друго впечатление след разговора си с лекаря в клиниката.

Знае се следното: различни хора в различни времена са претърпявали тъй коренни промени, че околните са ги смятали за напълно различни личности. Понякога се променят не само гласът, маниерите, израженията и типичните движения на тялото, но и самия човек започва да се смята за напълно различен от предишната личност, придобивайки ново име — било то на човек или на демон — и нова, различна биография. На Малайския архипелаг, където вселяването се среща често и днес, духът на покойника често кара обладания да имитира жестовете, гласа и поведението му тъй поразително, че близките на мъртвеца избухват в ридания. Но освен така нареченото „псевдовселяване“ — случаите, които в крайна сметка се свеждат до измама, параноя, или истерия, — винаги е съществувал проблемът как да се обясни това явление. Най-старото му тълкуване е свързано със света на духовете и то навярно се потвърждава от факта, че понякога способностите на „нахлулата“ личност са съвсем различни от тези на първата. Например при демонично обсебване „демонът“ може да говори на чужди езици, непознати за първата личност.

Ето! Бръщолевенето на Ригън! Опит да си измисли език?

Крис трескаво продължи да чете:

… или прояви на различни парапсихологични явления като например телекинеза — придвижване на предмети без използването на физическа сила…

Тропането? Подскоците над леглото?

… При обладаване от духа на покойник има явления като описания от Йостеррайх епизод с един монах, който по време на пристъпите ставал способен и талантлив танцьор, макар че преди това никога не е танцувал. Понякога тези явления са толкова впечатляващи, че психиатърът Юнг след личното проучване на подобен случай можел да предложи само частично обяснение за онова, което бил сигурен, че „не може да бъде измама“.

Крис се намръщи. Това започваше да я плаши.

… а най-великият американски психолог Уилям Джеймс се вижда принуден да приеме „правдоподобността на духовното обяснение на това явление“, след като щателно е проучил така нареченото „Чудо от Уотсека“ — десетгодишно момиче от град Уотсека, Илинойс, което се превърнало в точно копие на друго момиче на име Мери Роф, починало в щатската лудница преди дванайсет години…

Крис четеше жадно и не чу как на вратата се позвъни; не чу как Шарън спря да трака и отиде да отвори.

Обикновено се приема, че демоничното обсебване произхожда от ранното християнство; но в действителност както обсебването, така и екзорсизмът са възникнали много преди времето на Христос. Древните египтяни, както и предходните цивилизации край Тигър и Ефрат вярвали, че телесните и духовни заболявания са причинени от вселяване на демони в тялото. Ето например заклинание срещу детски болести в древен Египет: „Махни се ти, който идваш в мрак, чийто нос е обърнат назад, а лицето наопаки. Ти ли дойде да целунеш това дете? Не ще ти позволя…“

— Крис?

— Шар, заета съм.

— Един детектив от отдел убийства иска да те види.

— О, за Бога, Шарън, кажи му да… — Изведнъж Кри: млъкна и вдигна очи. — Да, добре, Шарън. Нека дойде. Покани го.

Шарън излезе, а Крис наведе невиждащ поглед към страниците, обзета от неясно, но все по-силно предчувствие за ужас.

Шум на врата. Наближаващи стъпки. Усещане за очакване. *Очакване? На какво?* Също както се случва, когато не можеш да си припомниш удивителен сън, Крис усети очакване, което й се струваше познато и в същото време неопределено.

Детективът влезе със смачканата шапка в ръце — задъхан, накуцващ и почтителен.

— Да, заета сте. Виждам. Досаждам ви.

— Как върви светът?

— Много зле. А как е дъщеря ви?

— Без промяна.

— Много съжалявам. — Дишайки гърлено, Киндерман застана до масата и тъжните му кучешки очи се навлажниха от съчувствие. — На ваше място не бих приел никого; сигурно толкова се тревожите за дъщеря си. Бог ми е свидетел, когато моят Рут легна болна от… от какво беше всъщност? Не помня. И тогава…

— Моля, седнете — прекъсна го Крис.

— Да, благодаря, много благодаря — въздъхна с благодарност детективът и тежко се настани на един стол срещу Шарън, която невъзмутимо продължи да печата писмото.

— Извинявайте. Какво казвахте? — попита Крис.

— За дъщеря ми, тя… Не, няма значение. Ако почна, ще ви разкажа целия си живот, може и филм да направите. Наистина! Невероятно е! Ако знаехте и половината от това, което се случва в моето лудо семейство, щяхте… Не, няма значение. Добре, *само една* история! Само една! Всеки петък майка ми готви пълнен шаран. Само че цяла седмица — *цяла седмица* — никой не може да се изкъпе, защото майка ми е пуснала шарана във ваната да плува напред-назад, напред-назад, според нея така се изчиствал от токсините. А всъщност кой знае? Кой знае какви зли и отмъстителни мисли се въртят из главата на горкия шаран? Добре, стига толкова. Наистина. Понякога се смеем само за да не заплачем.

Крис го гледаше. Чакаше.

— А, вие четете? — Детективът погледна книгата за вещиците. — За някой филм ли ви трябва?

— Не, просто чета.

— Интересна ли е?

— Току-що я започнах.

— Вещици — промърмори Киндерман и извъртя глава, опитвайки да прочете заглавието в горната част на страницата.

— Добре, за какво дойдохте? — попита Крис.

— Да, съжалявам. Вие сте заета. Ей сега свършвам. Не бих ви притеснявал, но…

— Какво?

Детективът изведнъж стана сериозен и скръсти ръце върху полирания чамов плот.

— Ами изглежда, че Бърк…

— Дявол да го вземе! — възкликна раздразнено Шарън и дръпна писмото от валяка на машината.

Смачка листа и го метна към кошчето до краката на Киндерман. Детективът и Крис бяха извърнали глави към нея и като забеляза това, тя каза:

— О, съжалявам! Бях забравила, че сте тук.

— Вие бяхте госпожица Фенстър, нали? — попита Киндерман.

— Спенсър — поправи го Шарън, после бутна стола назад и стана да вдигне смачканата хартия от пода, като си мърмореше: — Не ставам за баскетболистка.

— Не се притеснявайте, не се притеснявайте — успокои я детективът и посегна към книжната топка.

— О, благодаря — рече Шарън и седна отново.

— Извинявайте… секретарка ли сте?

— Шарън, това е… — Крис се обърна към Киндерман. — Прощавайте, как ви беше името?

— Киндерман. Уилям Киндерман.

— А това е Шарън Спенсър.

— Приятно ми е — кимна любезно детективът. Шарън бе скръстила ръце върху машината и го гледаше с любопитство.

— Може би ще ми помогнете.

Шарън трепна.

— Аз ли?

— Да, може би. През нощта, когато почина господин Денингс, вие сте отишли до аптеката, а той е останал сам в къщата, нали?

— Не съвсем. Ригън беше тук.

— Дъщеря ми — поясни Крис.

— Как се пише?

— Р-и-г-ъ-н — продиктува Крис.

— Прекрасно име — каза Киндерман.

— Благодаря.

Детективът пак се обърна към Шарън.

— Онази вечер Денингс е дошъл да се види с госпожа Макнийл?

— Да.

— Чакаше ли я скоро да се прибере?

— Да, така му казах.

— Много добре. И по кое време излязохте? Помните ли?

— Чакайте да помисля. Гледах новините, така че… не, чакайте… да, точно така. Помня как се подразних, защото аптекарят ми каза по телефона, че момчето за доставки вече си е тръгнало, а аз му рекох „Стига де“ и стана дума, че е едва шест и половина. Бърк дойде десетина минути след това, най-много двайсет.

— Значи — обобщи детективът — той е дошъл тук някъде около седем без петнайсет. Нали така?

— И какво значение има това? — попита Крис.

Смътното напрежение, което усещаше, продължаваше да се засилва.

— Това повдига един въпрос, госпожо Макнийл. Да дойде тук около седем без петнайсет и да си тръгне само след двайсет минути…

Крис сви рамене.

— И какво? Това е Бърк. Типично за него.

— А дали е било типично за него — попита Киндерман — да посещава баровете на улица М?

— Не. Ни най-малко. Поне доколкото знам.

— Така си и мислех. Само попитах. Значи не би имал причина да застане на онова стълбище до къщата ви, след като си е тръгнал. А дали е имал навика да пътува с такси? Поръчваше ли си кола, преди да излезе?

— Да, винаги.

— Тогава почвам да се чудя — нали така? — защо или как е попаднал на стълбището онази вечер. Чудя се и защо таксиметровите компании нямат данни за друга поръчка от къщата през онази вечер, освен таксито, което е взело госпожица Спенсър точно в шест и четирийсет и седем…

— Не знам — промърмори Крис тихо и безжизнено.

— Да, не ми се вярваше да знаете — каза детективът. — А междувременно нещата станаха малко по-сериозни.

Крис едва дишаше.

— В какъв смисъл?

— Според доклада на патолога — обясни Киндерман — вероятността за злополука все още не е изключена. Но…

— Искате да кажете, че е бил убит?

— Ами изглежда, че положението… — Киндерман се поколеба. — Извинявайте, това ще е мъчително.

— Говорете.

— Положението на главата на Денингс и някои разкъсвания на шийните мускули…

Крис затвори очи.

— О, Боже!

— Да, казах ви, много е мъчително. Съжалявам. Наистина. Но знаете ли, това състояние — нека пропуснем подробностите — не може да се получи, не е паднал отвисоко, да речем пет или десет метра, преди да се изтъркаля надолу по стълбите. Така че, между нас казано, не е изключено… — Киндерман се обърна към Шарън. Тя седеше със скръстени ръце и го гледаше като омагьосана. — Нека първо да ви попитам нещо, госпожице Спенсър. Когато излязохте, къде беше господин Денингс? При детето ли?

— Не, беше долу, в кабинета. Наливаше си питие.

Киндерман се обърна към Крис.

— Възможно ли е дъщеря ви да си припомни дали онази вечер господин Денингс е бил в стаята й?

— Защо питате?

— Може ли да си спомни?

— Как би могла? Нали ви казах, бяхме й дали силно успокоително и…

— Да, да, казахте ми; така е; спомням си; но може би се е събудила.

— Не, не е — отговори Крис.

— Когато бях тук предния път, пак ли й бяхте дали успокоително?

— Да.

— Стори ми се, че я видях на прозореца.

— Грешите.

— Може би, може. Не съм сигурен.

— Слушайте, защо питате за това?

— Разбирате ли, както вече казах, има вероятност покойният да е бил тъй пиян, че случайно да е паднал от прозореца на дъщеря ви. Какво ще речете?

Крис поклати глава.

— Невъзможно. Първо, прозорецът винаги е затворен. Второ, Бърк *винаги* беше пиян, но никога не се отпускаше. Та той дори режисираше пиян. Как би могъл да падне през прозореца?

— Може би сте очаквали още някого през онази вечер?

— Още някого? Не.

— Имате ли приятели, които идват без покана?

— Само Бърк.

Детективът наведе глава.

— Толкова странно — въздъхна уморено той. — Озадачаващо. — После вдигна очи към Крис. — Покойникът идва да ви посети, остава само двайсет минути, без дори да ви види, и оставя самичко тук едно тежко болно дете. И ако си говорим откровено, както сама казахте, изглежда невероятно да е паднал през прозореца. Освен това шансът при падане да получи такива травми е едно на хиляда. — Той кимна към книгата за вещиците. — Четохте ли в тази книга за ритуалните убийства?

Крис поклати глава. Зловещото предчувствие се засилваше.

— Не — тихо отвърна тя.

— Може би не в тази книга — каза Киндерман. — Но… извинете ме; споменавам го само за да си напрегнете паметта… клетият господин Денингс е бил открит с прекършен врат, точно в стила на ритуалните убийства, извършвани уж от демони, госпожо Макнийл.

Крис пребледня.

— Някой безумец е убил господин Денингс и… — Киндерман замълча. — Зле ли ви е?

— Не, нищо ми няма. Продължавайте.

— Благодаря. Досега мълчах, за да ви спестя болката. И освен това имаше теоретична възможност да е злополука… Но лично аз не мисля така. Питате за мнението ми? За интуицията? Вярвам, че е бил убит от много силен човек, това първо. Фрактурите на черепа — това пък е второто. И разни други дреболии, които вече споменах, насочват към силната вероятност — макар и не пълна увереност — вашият режисьор да е бил убит, и чак *след това* изхвърлен от прозореца на дъщеря ви. Но тук не е имало никой *освен* дъщеря ви. Тогава как е възможно? Само по един начин: ако някой е дошъл в интервала между излизането на госпожица Спенсър и вашето завръщане. Затова питам пак: кой може да е дошъл?

Крис наведе глава.

— Мили Боже, почакайте малко!

— Да, съжалявам. Толкова е мъчително. А може и да греша. Но нали сега ще си помислите? Кой може да е дошъл?

Все още с наведена глава, Крис се замисли. После погледна Киндерман.

— Не, съжалявам. Просто не се сещам за никого.

Киндерман се обърна към Шарън.

— Тогава може би вие, госпожице Спенсър? Някой да е дошъл при вас?

— О, не, никой.

— Ездачът знае ли къде работиш? — попита Крис.

Киндерман вдигна вежди.

— Ездач ли?

— Нейният приятел — обясни Крис.

Шарън поклати глава.

— Никога не е идвал тук. Освен това през онази вечер беше в Бостън на някаква конференция.

— Търговец ли е? — попита Киндерман.

— Не, адвокат.

— А. — Детективът се обърна към Крис. — Прислугата? Идват ли им посетители?

— Не. Никога.

— Не сте ли очаквали пратка този? Някаква доставка?

— Защо?

— Господин Денингс е бил — за мъртвите нищо лошо, Бог да го прости, но както сама казахте, на градус е бил… да речем, избухлив и навярно способен да предизвика гняв, дори ярост у съвсем случаен човек, например доставчик или куриер. Не сте ли очаквали нещо? Може би дрехи от химическо чистене? Доставка от магазин? Напитки? Колет?

— Наистина не знам. С това се занимава Карл.

— Да, разбирам.

— Искате ли да го попитате?

Детективът въздъхна унило. Облегна се назад, пъхнал ръце в джобовете на палтото си и хвърли мрачен поглед към книгата за вещиците.

— Всъщност няма значение; просто опитвам наслуки. Дъщеря ви е много болна и… е, стига толкова. — Киндерман махна с ръка. — Това беше. Край на срещата. — Той се изправи. — Благодаря за съдействието. Беше ми много приятно да се запознаем, госпожице Спенсър.

— На мен също — отговори разсеяно Шарън.

— Озадачаващо — каза Киндерман и поклати глава. — Толкова странно. — Беше се унесъл в някаква своя мисъл. После погледна Крис, която ставаше от стола. — Извинявайте, че ви обезпокоих напразно.

— Ще ви изпратя — предложи Крис.

Изглеждаше много потисната.

— Моля ви, не си правете труда.

— Изобщо не ме затруднява.

— Щом настоявате.

Докато излизаха от кухнята, детективът подхвърли:

— Между другото… разбирам, че шансът е едно на милион, но дъщеря ви… бихте ли я попитали дали не е видяла господин Денингс в стаята си онази вечер?

— Вижте, той не би имал причина да отиде при нея.

— Разбирам, разбирам, така е. Но ако един британски учен не си беше задал въпроса „Каква е тая плесен?“, днес нямаше да имаме пеницилин. Нали така? Моля ви да я попитате. Ще го направите ли?

— Когато се възстанови. Да, ще я попитам.

— Няма да навреди.

Вече наближаваха входната врата.

— Между другото… — Киндерман изведнъж се поколеба и докосна с пръст устните си. — Вижте, не ми е удобно да ви моля. Извинете ме.

Крис се напрегна в очакване на нова изненада и пак усети тръпките на предчувствието в кръвта си.

— Какво?

— За дъщеря ми… може ли да й дадете автограф?

Детективът се изчерви. След момента на изненада Крис едва не се разсмя от облекчение… и от жал към човешките слабости.

— О, разбира се. Имате ли нещо за писане?

— Ето! — Киндерман моментално измъкна с едната ръка от джоба на палтото си мъничък остатък от молив, а с другата от сакото — визитна картичка. Подаде ги на Крис. — Много ще я зарадвате.

— Как се казва?

Крис подпря визитката на вратата и се приготви да пише. Усети зад гърба си притеснено мълчание, нарушавано само от тежкото гърлено дишане на Киндерман. Обърна се и прочете по изчервеното му лице някаква тежка вътрешна борба.

— Излъгах — каза накрая той. Очите му бяха едновременно отчаяни и предизвикателни. — Автографът е за мен. Напишете „На Уилям“… Уилям Ф. Киндерман, както е напечатано.

Крис се втренчи в него с неочаквана безсилна нежност, погледна как точно се пише името, после написа върху гърба на картичката: „Уилям Ф. Киндерман, обичам те! Крис Макнийл.“ Подаде му я и той я прибра в джоба си, без да погледне какво е написано.

— Вие сте много добра жена — каза смутено детективът.

— Благодаря. И вие сте много добър човек.

Киндерман се изчерви още повече.

— Не, не съм добър. Аз съм досадник. — Той отвори вратата. — Не мислете какво ви говорих днес. Забравете го. Мислете за дъщеря си. *За дъщеря си!*

Крис кимна и депресията отново я обзе, щом Киндерман прекрачи навън, на широката и ниска площадка с парапет от ковано желязо. Той се обърна и в дневната светлина забеляза още по-ясно тъмните кръгове под очите на кинозвездата. Сложи си шапката.

— Нали ще я попитате? — напомни той.

— Да — каза тя. — Обещавам.

— Е, тогава довиждане. И внимавайте.

— Вие също.

Крис затвори вратата, подпря се на нея, затвори очи и веднага пак ги отвори, защото звънецът я стресна. Обърна се и отвори вратата. Киндерман стоеше на прага с виновна физиономия.

— Много съм досаден. Извинявайте. Забравих си молива.

Крис откри, че още държи моливчето. Усмихна се измъчено и го подаде на детектива.

— И още нещо. — Той се поколеба. — Да, знам, че е безполезно; но знам и това, че няма да спя спокойно, ако си мисля как нейде наоколо броди на свобода един луд или наркоман, а аз не съм сторил всичко възможно. Смятате ли, че мога… не, не, глупаво е… да, извинявайте, но мисля, че наистина трябва… Смятате ли, че може да си поговоря с господин Енгстрьом? За доставките, само за доставките.

Крис отвори по-широко вратата.

— Разбира се, влезте. Може да поговорите в кабинета.

— Не, вие сте заета. И бездруго бяхте прекалено любезна. Може да поговорим тук. Тук е удобно.

Той се облегна на парапета.

— Щом настоявате… — Крис се усмихна леко. — Мисля, че той е горе при Ригън. Веднага ще го повикам.

— Задължен съм ви.

Крис затвори вратата и не след дълго Карл излезе на площадката, без да изпуска дръжката на вратата. Изпънат в цял ръст, той хладно изгледа Киндерман.

— Да?

— Имате правото да мълчите — посрещна го Киндерман и сега погледът му бе твърд като стомана. — Ако се откажете от това право, всичко, което казвате, може да се използва срещу вас в съда. Имате право на адвокат, който да присъства на разпитите. Ако не можете да

си позволите адвокат, ще ви бъде назначен служебен. Разбирате ли правата си?

В бъзовото дърво край къщата чуруликаха птици, клаксоните на автомобили откъм улица М долитаха приглушено като жужене на пчели по далечна ливада. Без да трепне, Карл отговори:

— Да.

— Отказвате ли се от правото да мълчите?

— Да.

— Отказвате ли се от правото да разговаряте с адвокат и да го поканите на разпита?

— Да.

— Казахте ли по-рано, че на 28 април, в деня на смъртта на британския режисьор Бърк Денингс, сте били на кино?

— Да.

— По кое време влязохте в киносалона?

— Не помня.

— Казахте, че сте посетили прожекцията от шест часа. Сега спомнихте ли си?

— Да, от шест часа. Спомних си.

— От самото начало ли гледахте филма?

— Да.

— И си тръгнахте след края на филма?

— Да.

— Не беше ли по-рано?

— Не, изгледах целия филм.

— След като излязохте, се качихте на транзитния автобус от спирката пред киното и слязохте на кръстовището на улица М и Уисконсин авеню около девет и двайсет?

— Да.

— И се прибрахте пеш?

— Прибрах се пеш.

— И се върнахте в този дом около девет и половина?

— Бях си у дома точно в девет и половина.

— Сигурен ли сте?

— Да, погледнах часовника си. Сигурен съм.

— Значи изгледахте филма до самия край?

— Да, казах ви.

— Вашите отговори се записват, господин Енгстрьом. Затова ви моля да бъдете абсолютно сигурен.

— Сигурен съм.

— Спомняте ли си свадата между разпоредителя и пияния клиент пет минути преди края на филма?

— Да, помня.

— Можете ли да ми кажете каква беше причината?

— Човекът беше пиян и вдигаше шум.

— И какво стана накрая?

— Изхвърлиха го.

— Не е имало такава свада. А знаете ли, че поради технически причини филмът е бил прекъснат за около петнайсет минути?

— Не.

— Помните ли, че публиката свиркаше?

— Не. Нямаше прекъсване.

— Сигурен ли сте?

— Нямаше нищо.

— Имало е и това е отразено в дневника на кинооператора, така че онази вечер филмът е свършил не в девет без двайсет, а около девет без пет, и следователно най-ранният автобус от киното би могъл да ви достави до кръстовището на улица М и Уисконсин не в девет и двайсет, а в десет без петнайсет. Бихте могли да се приберете най-рано около десет без пет, а не в девет и половина, което потвърди госпожа Макнийл. Бихте ли ми обяснили това озадачаващо несъответствие?

Карл нито за миг не бе загубил самообладание. Запази го и сега, докато отговаряше:

— Не, не бих.

Детективът го изгледа мълчаливо, после въздъхна, наведе глава и изключи микрофона, скрит в подплатата на палтото му. Постоя така и след малко отново погледна Карл.

— Господин Енгстрьом… — започна Киндерман с многозначителен тон. — Вероятно е извършено тежко престъпление. Вие сте заподозрян. Господин Денингс ви е обиждал. Научих за това от други източници. Очевидно е също, че лъжете за местонахождението си в момента на смъртта му. Случва се понякога — всички сме хора, нали? — женен мъж да попадне на място, за което не иска да спомене. Както виждате, аз се погрижих да поговорим с вас насаме. Без чужди уши. Без жена ви. Сега не записвам. Микрофонът е изключен. Можете да ми се доверите. Ако се е случило онази вечер да сте били с друга жена, можете да ми кажете, аз ще проверя алибито и вече няма да сте заподозрян, а жена ви… тя няма да узнае. Кажете ми, къде бяхте, когато умря Денингс?

За миг нещо трепна дълбоко в очите на швейцареца, но веднага

изчезна.

— На кино! — настоя през зъби Карл.

Детективът се втренчи в него. В тишината се чуваше само дрезгавото му дишане. Секундите отминаваха…

— Ще ме арестувате ли? — най-сетне наруши мълчанието Карл и гласът му трепереше леко.

Вместо отговор детективът продължи да го гледа втренчено, когато се накани да каже нещо, Киндерман изведнъж се отдели от парапета и с ръце в джобовете тръгна към полицейската кола. Вървеше бавно и се оглеждаше с интерес като чуждестранен турист. Карл безстрастно наблюдаваше от площадката как Киндерман отвори вратата на колата, извади пакет носни кърпички и си издуха носа, гледайки разсеяно към реката, сякаш се чудеше в кой ресторант да обядва. После се качи в колата, без да поглежда назад.

Когато колата потегли и зави зад ъгъла на Трийсет и пета улица, Карл сведе очи към ръката си и видя, че трепери.

Седнала унило до барчето в кабинета, Крис си наля водка с лед. Чу стъпки. Карл се изкачваше по стъпалата. Крис взе чашата, отпи глътка и бавно тръгна към кухнята, като разбъркваше питието си с показалец. Нещо беше ужасно сбъркано. Също като светлина, прозираща изпод врата в мрачен коридор нейде в дълбините на времето, мрачното сияние на ужаса се просмукваше все по-дълбоко в съзнанието й. Какво се криеше зад вратата?

Не смееше да отвори и да погледне.

Влезе в кухнята, седна и отпи от чашата си. *Вярвам, че е бил убит от много силен човек.* Погледът й падна върху книгата за вещиците. Имаше нещо в нея, или свързано с нея. Какво? Откъм горния етаж се зададоха леки стъпки. Шарън се връщаше от спалнята на Ригън. Влезе. Седна и зареди нов лист във валяка на пишещата машина.

— Зловещо… — промърмори Шарън, като докосваше с пръсти клавиатурата и гледаше записките в бележника си.

Гледайки с празен поглед стената, Крис разсеяно отпи от чашата си, остави я и пак погледна книгата.

В стаята бе надвиснало тревожно очакване.

Без да откъсва очи от бележника, Шарън се опита да наруши тишината с тих, напрегнат глас.

— Страшно много свърталища на хипита са се навъдили напоследък около улица М и Уисконсин. Разни откачалки, окултисти и тъй нататък. Полицаите ги наричат „адски псета“. Чудя се дали Бърк не е…

— За Бога, Шар! — избухна Крис. — Просто забрави за това, моля те! Сега мога да мисля само за Ригс! Разбра ли?

Настана мълчание, после Шарън затрака на пишещата машина с шеметна бързина, а Крис опря лакти на масата и зарови лице в шепите си. Внезапно Шарън шумно избута стола си назад, скочи на крака и излезе от кухнята.

— Крис, отивам на разходка! — подхвърли студено тя.

— Добре! И стой по-надалече от улица М! — отвърна Крис, без да отделя лице от дланите си.

— Добре!

— И от N!

Крис чу как хлопна външната врата. Тя въздъхна и съжали за случилото се. Избухването бе прогонило напрежението. Но не докрай — макар и по-слабо, онова зловещо сияние продължаваше да блещука в дъното на съзнанието й. Изгаси го! Крис въздъхна дълбоко и опита да се съсредоточи върху книгата. Тя намери докъде беше стигнала и нетърпеливо запрелиства страниците, търсейки конкретни описания, които да съвпадат със симптомите на Ригън. „… синдром на демонично обсебване… случаят с едно осемгодишно момиче… ненормално… четирима силни мъже, за да я удържат…“

Крис прелисти на следващата страница и замръзна.

Чу шум. Уили влезе с покупките.

— Уили? — глухо изрече Крис, без да откъсва очи от книгата.

— Да, госпожо. Тук съм — отговори Уили, оставяйки торбите с покупки на плота.

Крис отбеляза с треперещ пръст докъде е стигнала и повдигна книгата.

— Уили, ти ли прибра тази книга в кабинета?

Уили пристъпи по-близо, погледна книгата с присвити очи, кимна и се върна към плота.

— Да, госпожо. Да, аз я прибрах.

— Уили, къде я намери? — попита Крис с безжизнен глас.

— Горе в спалнята — отговори Уили и започна да вади покупките от торбите.

Крис се вгледа втренчено в страниците на книгата.

— В *чия* спалня, Уили?

— В спалнята на госпожица Ригън, госпожо. Намерих я под леглото, докато чистех.

— *Кога* я намери? — попита Крис с мъртвешки глас и широко разтворени очи.

— След като всички отидохте в болницата, госпожо, докато чистех с прахосмукачката в спалнята на Ригън.

— Уили, абсолютно ли си сигурна?

— Сигурна съм, госпожо.

Крис замръзна. Не мигаше, не дишаше, а в паметта й нахлу споменът за отворения прозорец в стаята на Ригън през онази вечер, когато умря Денингс. И после страхът я връхлетя като хищна птица с разперени нокти, която знаеше името й; на първата страница на книгата бе зърнала нещо безкрайно познато. По целия ръб на страницата беше откъсната тънка ивица хартия.

Крис рязко вдигна глава. Суматоха в спалнята на Ригън: трополене, бързо и шумно, с кошмарен резонанс, мощен и все пак някак приглушен, като удари на чук по варовикови стени на древна подземна гробница.

Ригън пищи от страх; от ужас; умолява!

Карл гневно крещи на Ригън!

Крис изскочи от кухнята.

Боже мой! Какво става? Какво?

Крис трескаво се втурна към стълбището, излетя към горния етаж, после към спалнята на Ригън. Чул удар, някой залитна, стовари се тежко на пода, а дъщеря й крещеше:

— Не! О, не, недей! Недей, моля те!

А Карл изрева… Не! Не беше Карл! Някой друг с глух басов глас, заплашителен и свиреп!

Крис се хвърли по коридора, нахълта в спалнята, ахна и замръзна вцепенена от ужас, а ударите кънтяха и разтърсваха стените; Карл лежеше в безсъзнание близо до бюрото; на леглото Ригън подскачаше с вирнати и широко разперени крака и очите й бяха изхвръкнали от орбитите, по лицето й се стичаше кръв от носа, откъдето бе изтръгнат маркучът за изкуствено хранене; погледът й бе прикован в бялото разпятие от слонова кост, което държеше във въздуха точно над вагината си.

— Моля те! О, не, моля те! — пищеше тя, докато ръцете й тласкаха разпятието все по-близо и в същото време сякаш се мъчеха да го отблъснат.

— Ще направиш каквото ти *казвам*, мръснице! Ще го *направиш*!

Заплашителният рев, жестоките думи идваха от Ригън, гласът й бе станал дрезгав и гърлен, изпълнен с убийствена злоба, успоредно с това се променяха и чертите й, давайки изражение на хищната, демонична личност, която бе изплувала по време на онзи хипнотичен

сеанс. Пред очите на Крис лицата и гласовете се редуваха с невероятна скорост.

— *Не!*

— Ще го направиш!

— *Не! Моля те, не!*

— *Ще го направиш*, малка кучко, или ще те убия!

Лицето отново беше на Ригън — с изцъклени очи, опитващи сякаш да се спасят от напора на някаква ужасна неизбежност, със зяпнала и пищяща уста, докато демоничната личност отново нахлу в нея, облада я, спалнята изведнъж се изпълни със смрад, с леден студ, който сякаш се процеждаше от стените, ударите престанаха, отчаяният писък на момичето преля в гърлен кикот, изпълнен със злоба и победоносно презрение, и Ригън тласна разпятието във вагината си, после пак и пак, мастурбирайки яростно с него, а плътният, дрезгав, оглушителен глас ревеше:

— Сега си *моя*, кучко, *моя* си, воняща краво! Да, дай на Иисус да те *чука*, да те *чука*, да те *чука*!

Вкаменена от ужас, притиснала с длани бузите си, Крис чу как демоничният смях се изпълни с нова злобна радост, когато от вагината на Ригън по белите ленени чаршафи бликна кръв. После див писък разкъса гърлото й, тя се хвърли към леглото и пипнешком посегна да издърпа разпятието, но Ригън погледна яростно майка си с променено до неузнаваемост лице, сграбчи я за косата и с чудовищна сила тласна лицето на Крис надолу към окървавената си вагина.

— А-а-ах, майката на прасенцето! — гукаше Ригън с гърлен, възбуден глас. — Лижи ме, лижи ме! А-а-ах!

После ръката, която държеше главата на Крис, рязко я отметна нагоре, другата ръка с един жесток удар в гърдите я отхвърли през цялата стая. Зашеметена от сблъсъка със стената, Крис чу как из спалнята отекна подигравателен смях.

Тя се свлече на пода, обзета от ужас, сред вихър от образи и звуци, погледът й се замъгли, ушите й кънтяха от диви звуци; немощно опря ръце в пода и се опита да стане, гледайки към леглото, към Ригън, която небрежно й обърна гръб и започна бавно и чувствено да тласка разпятието във вагината си, навън и навътре, докато онзи дълбок, басов глас продължаваше да гука:

— А-а-ах, точно така, свинче мое, сладко мое прасенце, мое…

Крис мъчително бавно запълзя към леглото; лицето й беше омазано с кръв, пред очите й се стелеше мътна пелена, крайниците й изгаряха от болка. Изведнъж тя отскочи назад от неописуем страх, защото

сякаш видя размазано, като през мъгла, как главата на дъщеря й бавно и неумолимо се извърта назад върху неподвижното тяло, докато накрая Крис зърна пред себе си гневните лисичи очи на Бърк Денингс.

— Знаеш ли какво *направи* шибаната ти дъщеря?

Крис пищя, докато загуби съзнание.

Част трета

Бездната

А те му рекоха: каква личба даваш, за да видим и Ти повярваме?

Йоан 6:30

Но казах ви, че и Ме видяхте, и не вярвате.

Йоан 6:36

1

Крис стоеше на тротоара на моста и чакаше, отпуснала ръце върху каменния парапет. Чакаше и трепереше от нерви, а зад нея шофьорите, унесени в своите всекидневни грижи, натискаха клаксоните и понякога броня застъргваше в броня с хладно безразличие.

Беше се обадила на Мери Джо. Излъга я.

— Ригън е добре. Между другото, мисля пак да поканя гости за вечеря. Как се казваше онзи йезуит, психиатърът? Рекох си, че не е зле да включа и него…

Отдолу долетя смях — момче и момиче с джинси в лодка под наем. С бърз, нервен жест тя изтръска пепелта от цигарата си — последната в пакета — и погледна покрай тротоара по посока към града. Някой крачеше бързо по него — бежови панталони и син пуловер; не беше той; не беше свещеник. Тя отново сведе очи към реката и сякаш видя собственото си безсилие във вълните зад яркочервената лодка. Ясно прочете името отстрани: „Каприз“.

Стъпки. Човекът с пуловера наближи и забави крачка. С крайчеца на окото си го видя как се облакъти на парапета и бързо отклони поглед към Вирджиния. Пак ли някой търсач на автографи? Или нещо по-лошо?

— Крис Макнийл?

Крис метна угарката във водата и хладно изрече:

— Върви си, или, Бога ми, ще повикам полиция!

— Госпожица Макнийл? Аз съм отец Карас.

Крис трепна, после се изчерви, и бързо се обърна към него. Изпито, загрубяло лице.

— Боже мой! Извинявайте!

Тя нервно свали тъмните очила и веднага си ги сложи отново, виждайки как две печални очи се взират в нейните.

— Трябваше да ви предупредя, че ще бъда цивилен.

Гласът звучеше успокояващо, сваляше товара от плещите й. Свещеникът сплете пръсти върху парапета, ръцете му бяха едри и чувствителни — същински ръце на Микеланджело.

— Реших, че така ще сме по-незабележими — продължи свещеникът. — Стори ми се, че много държите всичко да остане в тайна.

— Трябваше повече да държа да не се правя на глупачка — отговори Крис. — Мислех ви за…

— Обикновен човек? — подсказа с усмивка Карас.

Крис го изгледа внимателно, после кимна и също се усмихна.

— Да, да. Разбрах го веднага щом ви видях в университета.

— Кога беше това?

— На снимките в студентското градче. Да ви се намира една цигара, отче?

— Без филтър става ли?

— В момента бих пушила и сено.

— С моята заплата често ми се налага.

Крис се усмихна леко и кимна.

— Да, обет за бедност — промърмори тя и извади цигара от предложения пакет. Карас бръкна в джоба си за кибрит.

— И от обета за бедност понякога има полза.

— Тъй ли? Каква?

— Прави вкуса на сено по-приятен.

С нова лека усмивка той се вгледа в ръката, с която Крис държеше цигарата. Тя трепереше, цигарата нервно подскачаше и свещеникът решително я взе, драсна клечка кибрит, прикри пламъчето с длани, запали цигарата и я върна на Крис.

— Много вятър правят тези коли — каза той.

Крис го изгледа с благодарност, дори с надежда; разбираше какво е направил.

— Благодаря, отче.

Изчака го да си запали и той. Този път не прикри пламъчето. Двамата се облакътиха на парапета.

— Откъде сте родом, отец Карас?

— От Ню Йорк.

— Аз също. Но никога не бих се върнала там. А вие?

Карас преглътна горчивата топка в гърлото си.

— Не, не бих. — Той опита да се усмихне. — Но не ми се налага да взимам подобни решения.

Крис поклати глава и се загледа настрани.

— Господи, колко съм глупава. Вие сте свещеник. Отивате където ви пратят.

— Така е.

— И как тъй от психиатър станахте свещеник?

Отец Карас нямаше търпение да узнае за какъв неотложен проблем бе станало дума, когато тя му се обади по телефона. Усещаше, че тя

налучква пътя… но към какво? Не биваше да прибързва. Всичко щеше да дойде с времето си.

— Не, точно обратното — поправи я добродушно той. — Орденът…

— Какъв орден?

— Орденът на Иисус. Или, с други думи, йезуитите…

— А, разбирам.

— Орденът ме изпрати да уча за психиатър.

— Къде?

— В Харвард, Джон Хопкинс и на други места.

Изведнъж осъзна, че иска да я впечатли. Защо, запита се той и веднага откри отговора в бордеите от своето детство; в евтините киносалони на Долен Ист Сайд. Малкият Дими и филмова звезда.

— Не е зле — кимна тя.

— Не даваме обет за *духовна* бедност.

Крис усети в гласа му леко раздразнение, сви рамене и се загледа към реката.

— Вижте, аз просто не ви познавам и… — Тя смукна дълбоко, издиша облаче дим, смачка цигарата върху парапета и я хвърли в реката. — Вие сте приятел на отец Дайър, нали?

— Да.

— Много близък?

— Много близък.

— Той разказа ли ви за вечерята?

— У вас?

— У нас.

— Да, каза, че сте земен човек.

Тя не обърна внимание на това.

— Каза ли нещо за дъщеря ми?

— Не, не знаех, че имате дъщеря.

— Тя е на дванайсет. Нищо ли не ви каза за нея?

— Не.

— И не каза какво направи тя?

— Изобщо не я спомена.

— Изглежда, свещениците умеят да си държат езика зад зъбите; така ли е?

— Зависи — отвърна Карас.

— От какво?

— От свещеника.

От дъното на съзнанието му изведнъж се надигна тревожната

мисъл за жени с невротично влечение към свещеници; жени, желаещи подсъзнателно и под прикритието на някакъв друг проблем да съблазнят недостъпното.

— Вижте, имах предвид тайната на изповедта. Не ви е позволено да я разкривате, нали?

— Да, така е.

— А извън изповедта? — попита Крис. — Искам да кажа, какво ще стане ако… — Ръцете й трепереха. — Любопитно ми е… аз… Не, наистина искам да знам. Какво става, ако човек, да речем, е престъпник — убиец или нещо подобно, нали разбирате? Ако той се обърне към вас за помощ, трябва ли да го предадете?

Помощ ли търсеше тази жена, или се опитваше да разсее съмненията си в пътя към вярата? Карас знаеше, че някои хора пристъпват към спасението като по крехък мост над бездънна пропаст.

— Ако дойде при мен за духовна помощ, навярно не — каза Карас.

— Няма ли да го предадете?

— Не, но ще се опитам да го убедя, че трябва сам да се предаде.

— А как бихте извършили екзорсизъм?

Карас я изгледа с недоумение и дълго мълча.

— Моля? — каза накрая той.

— Ако някой е обладан от демон, как ще извършите екзорсизъм?

Карас извърна глава настрани, въздъхна и пак я погледна.

— За начало мисля, че трябва да построите машина на времето и да го върнете в XVI век.

Крис се навъси озадачено.

— В какъв смисъл?

— Ами просто това вече не се случва.

— Тъй ли? И откога?

— Откога? Откакто светът научи за психичните заболявания като шизофрения и раздвоение на личността; всички онези неща, които изучавах в Харвард.

— Шегувате ли се?

Гласът на Крис трепереше смутено, безпомощно и Карас веднага съжали за своята нетактичност. Какво ми става, зачуди се той. Беше го изтърсил, без да мисли.

— Мнозина образовани католици, госпожице Макнийл — продължи той с по-мек тон, — вече не вярват в дявола, а колкото до обладаването от демон, откакто постъпих при йезуитите, не съм срещал свещеник, който да е извършвал екзорсизъм. Нито един.

— Почвам да се съмнявам дали наистина сте свещеник

промърмори Крис с внезапно горчиво разочарование. — Така де, къде останаха библейските разкази как Иисус прогонвал демоните?

Карас отговори разпалено и спонтанно.

— Вижте, ако Христос бе казал, че тия хора са обикновени шизофреници, каквито навярно наистина са били, сигурно щяха да го разпнат три години по-рано.

— Наистина ли? — Крис вдигна ръка към слънчевите очила и се помъчи да овладее гласа си. — Ще ви кажа, отче Карас, че мой много близък човек вероятно е обладан и се нуждае от екзорсизъм. Ще го направите ли?

Всичко около Карас сякаш изведнъж стана нереално — мостът, колите, сладкарницата на другия бряг и кинозвездата, говореща за екзорсизъм. Докато той се взираше в нея, търсейки отговор, тя свали грамадните си слънчеви очила и Карас изтръпна като видя отчаяната молба в подпухналите, зачервени и трескави очи.

— Отец Карас, става дума за дъщеря ми — прошепна тя. — За *дъщеря* ми!

— Още една причина да забравите за екзорсизма — меко я увери той.

— Защо? — избухна внезапно тя с пресекващ, писклив глас. — Кажете защо! Господи, *не разбирам*!

Карас стисна ръката й.

— Първо, защото от това може да стане по-зле.

Крис направи недоверчива гримаса.

— *По-зле?*

— Да, по-зле. Точно така. Защото ритуалът на екзорсизма съдържа опасно внушение. Той може да посее вярата в демони там, където не е съществувала, или да затвърди предишната мания.

— Но…

— И второ — прекъсна я Карас, — преди да даде разрешение за такъв ритуал, църквата трябва да проведе разследване дали е необходим, а това отнема време. Междувременно вашата…

— Не можете ли да го извършите сам?

Долната устна на Крис леко трепереше, очите й се изпълниха със сълзи.

— Вижте, всеки свещеник има правото да прогонва демони, но трябва да получи разрешение от църквата, а между нас казано, такова разрешение рядко се дава, така че…

— Не може ли поне да я *погледнете*?

— Разбира се, като психиатър бих могъл, но…

— Тя се нуждае от свещеник! — извика внезапно Крис и лицето й се изкриви от ярост и страх. — Вече я водих при всички проклети психиатри и доктори на света, а те ме отпращат *при вас*! Сега пък вие ли ме отпращате *при тях*?

— Но вашата…

— Господи Иисусе, няма ли някой да ми *помогне*?

Сърцераздирателният вик се разнесе над реката и от тревистите брегове литнаха птици с крясъци и пляскане на криле.

— Боже, нека поне някой да ми помогне! — изстена Крис и разтърсвана от ридания се притисна до Карас. — Моля ви, помогнете ми! Моля ви! Помогнете…

Свещеникът наведе очи към нея и я погали с големите си ръце, а пътниците от спрелите в задръстване автомобили ги зяпаха през прозорците с разсеяно любопитство.

— Разбира се, разбира се — прошепна Карас.

Искаше само да я успокои, да прекрати истерията. *Дъщеря ми?* Не, самата Крис се нуждаеше от психиатрична помощ.

— Добре, ще я прегледам — каза той. — Ще я прегледам още сега. Хайде, да вървим.

Все със същото чувство за нереалност Карас я остави да го поведе към къщата. Мълчеше и си мислеше, че утре има лекция в медицинския факултет. Трябваше да се приготви.

Докато се изкачваха по стъпалата пред входа, той погледна часовника си. Беше шест без десет и Карас осъзна, че ще изпусне вечерята.

— Отче Карас?

Той погледна Крис. Преди да отвори вратата, тя се поколеба.

— Дали не е по-добре да сте с расо?

Карас я погледна, опитвайки да прикрие дълбоката жалост. В лицето, в гласа й се долавяше детска безпомощност.

— Твърде опасно е — каза той.

— Добре.

Тя посегна пак към вратата и в този миг Карас го усети — хладно, неудържимо предчувствие. То плъзна из вените му като късчета лед.

— Отче Карас?

Той вдигна очи. Крис бе прекрачила вътре.

За един кратък миг на колебание свещеникът не помръдна; после бавно и целенасочено влезе в къщата със странното чувство, че няма връщане.

Чу шум. Отгоре. Дълбок тътнещ глас крещеше сквернословия,

заплашваше с гняв, омраза и отчаяние. Карас слисано се озърна към Крис. Тя го гледаше мълчаливо. После тръгна напред. Той я последва по стълбището и по коридора, където Карл стоеше със скръстени ръце и клюмнала глава точно срещу спалнята на Ригън. Отблизо гласът бе тъй мощен, сякаш долиташе от високоговорител. Когато Карл чу стъпките им и вдигна глава, свещеникът зърна в очите му страх и недоумение.

— То не иска колани — каза икономът на Крис с треперещ глас.

— Изчакайте за момент, отче — каза Крис.

Думите сякаш долитаха от дъното на изтерзаната й душа. Тя се отдалечи по коридора и влезе в спалнята си. Остави вратата отворена.

Карас се обърна към Карл. Икономът го гледаше втренчено.

— Свещеник ли сте?

Карас кимна, после бързо се озърна към вратата на Ригън. Яростният глас изведнъж бе заместен от протяжния рев на животно, може би вол.

Някой докосна ръката му.

— Това е тя — прошепна Крис. — Ригън. — Подаде му снимка и той я взе.

Малко момиче. Много красиво. Мила усмивка.

— Направена е преди четири месеца — каза унесено Крис. Взе снимката и кимна към спалнята. — Сега идете и вижте каква е. — Тя се подпря на стената до Карл, скръсти ръце и добави с тиха безнадеждност:

— Аз ще изчакам тук.

— Кой е вътре при нея? — попита Карас.

Крис вдигна безизразно лице към него.

— Никой.

Той устоя на отчаяния й поглед, после смръщи вежди и се обърна към спалнята. Щом хвана дръжката на вратата, шумът вътре секна. В напрегнатата тишина Карас се поколеба, бавно влезе в стаята и едва не отскочи назад от вонята на застояли изпражнения, която го блъсна в лицето и ноздрите.

Той овладя погнусата, затвори вратата зад себе си и смаяният му поглед падна върху нещото, останало от Ригън, върху създанието, което лежеше по гръб на леглото, отметнало глава на възглавницата. Широко отворените очи в хлътналите орбити блестяха с безумна хитрост и свирепа интелигентност; взираха се в неговите с интерес и презрение; те пламтяха върху едно призрачно лице, превърнато в маска на невъобразима злоба. Карас погледна чорлавата, сплъстена

коса, изтънелите ръце и крака, нелепо издутия, подпухнал корем, и после отново очите — те го дебнеха… приковаваха го… следваха го, докато пристъпваше към писалището и стола до големия панорамен прозорец. Карас направи усилие да говори топло и дружелюбно.

— Здравей, Ригън — каза той. Взе стола и го сложи до леглото. — Аз съм приятел на майка ти. Тя ми каза, че си много, много болна. — Карас седна. — Би ли ми казала какво ти е? Искам да ти помогна.

Немигащите очи на Ригън заблестяха свирепо и от ъгълчето на устните й протече струя жълтеникава слюнка. Устата се обтегна в хищна подигравателна усмивка.

— Я виж ти — изграчи иронично Ригън и косата на Карас настръхна от този невероятно дълбок бас, изпълнен със заплаха и сила. — Значи ти си бил… *теб* са изпратили! — продължи самодоволно тя. — Е, значи няма от какво да се страхуваме.

— Да, така е — отговори Карас. — Аз съм твой приятел и искам да помогна.

— Тогава разхлаби тия ремъци — изграчи Ригън. Тя се опита да вдигне ръка и едва сега Карас забеляза, че китките й са стегнати с кожени ремъци.

— Пречат ли ти?

— Изключително. Досадни са. *Адски* досадни.

В очите припламна потайно, лукаво веселие.

Карас забеляза драскотините по лицето на Ригън; устните й кървяха, навярно ги беше хапала.

— Боя се, че може да се нараниш, Ригън — каза той.

— Аз не съм Ригън — изтътна тя все със същата грозна усмивка, която навярно се бе превърнала в постоянна маска. Колко нелепо изглеждат сега скобите на зъбите й, помисли си той.

— Да, разбирам — кимна Карас. — Тогава може би трябва да се запознаем. Аз съм Деймиън Карас. А ти кой си?

— Аз съм дяволът.

— А, добре. Сега можем да поговорим.

— Да си побъбрим?

— Както кажеш.

— Да, би ми било приятно — каза Ригън и от устните й отново протече слюнка. — Ще откриеш обаче, че не мога да говоря свободно, докато съм с тези колани. Както знаеш, дълго съм живял в Рим и имам навика да жестикулирам, драги Карас. Бъди така любезен да развържеш коланите.

Каква преждевременна зрялост на мисълта и словото, помисли си

Карас. Той се приведе напред, изпитвайки едновременно смайване и професионален интерес.

— Значи искаш да кажеш, че си дяволът?

— Уверявам те.

— Тогава защо просто не накараш ремъците да изчезнат?

— Я стига, това би било твърде вулгарна проява на силата ми. В края на краищата аз съм Принц! Принц на света, както веднъж ме нарече една много странна особа. Не помня кой беше. — Тихичък смях. — Предпочитам убеждението, Карас; съдействието; колективния дух. Нещо повече, ако сам разхлабя коланите, ще те лиша от възможността да извършиш милосърдно деяние.

Невероятно, помисли си Карас.

— Но милосърдното деяние — възрази той — е добродетел и дяволът би трябвало да го предотврати; тъй че всъщност ще ти *помогна*, ако не сваля коланите. Освен, разбира се — Карас сви рамене, — освен ако в действителност *не си* дяволът и в такъв случай навярно ще ги сваля.

— Ама че си лисица, Карас. Ако скъпият Ирод беше тук, щеше да се гордее с теб.

Карас гледаше с присвити очи и още по-дълбок интерес. Дали Ригън намекваше, че Христос е нарекъл Ирод „тая лисица“?

— Кой Ирод? — попита той. — Били са двама. За юдейския цар ли говориш?

— Не, говоря за тетрарха на Галилея! — повиши глас Ригън с убийствено презрение; после изведнъж се усмихна и почна да го увещава със същия мек и зловещ глас: — Ето, виждаш ли как ме разстройват тези проклети колани. Махни ги. Развържи ме и ще ти предскажа бъдещето.

— Много съблазнително.

— Бива ме в съблазните.

— Но откъде да знам, че *наистина* виждаш бъдещето?

— Аз съм дяволът, глупако!

— Да, така казваш, но не ми даваш доказателство.

— Ти нямаш вяра.

Карас настръхна. Помълча.

— Вяра в *какво*?

— В *мен*, скъпи ми Карас, в *мен*! — Нещо подигравателно и злобно се спотайваше тези очи. — Все искате доказателства, разни поличби в небето!

Карас едва успя да запази самообладание, докато отговаряше:

— Е, дори нещо съвсем простичко би свършило работа. Например… Дяволът знае всичко, нали?

— Не, всъщност знам *почти* всичко, Карас. Разбираш ли? Все казват, че съм бил горделив. Не е вярно. Накъде биеш, хитрецо? Изплюй камъчето.

— Мислех, че можем да проверим знанията ти.

— О, да, разбира се! Ето, слушай. Най-голямото езеро в Южна Америка — злорадо съобщи съществото с облика на Ригън — е Титикака в Перу! Доволен ли си?

— Не, ще те питам за нещо, което само дяволът знае.

— А, разбирам. Например?

— Къде е Ригън?

— Тя е тук.

— Къде „тук“?

— В прасенцето.

— Нека да я видя.

— Защо, Карас? Да я изчукаш ли искаш? Махни тия колани и ще ти я дам!

— Искам да разбера дали казваш истината. Нека да я видя.

— Много сладка путчица — изкиска се Ригън и плъзна дълъг, подпухнал език по напуканите си устни. — Но хич не я бива в разговорите, драги приятелю. Настоятелно те съветвам да побеседваш с мен.

— Е, сега стана ясно, че не знаеш къде е тя. — Карас сви рамене. — Очевидно не си дяволът.

— *Аз съм!* — изрева Ригън и опита да се хвърли напред с изкривено от ярост лице. Карас потръпна от кънтежа на страховития глас между стените на стаята. — *Аз съм!*

— Добре тогава, дай ми да видя Ригън. Това ще е доказателството.

— Има много по-добри начини! Ще ти покажа! Мога да чета мислите ти! — изсъска яростно съществото. — Измисли си число от едно до сто!

— Не, това не доказва нищо. Трябва да видя момичето.

Изведнъж съществото се засмя и се отпусна върху възглавницата.

— Не, нищо няма да ти докаже, Карас. Затова харесвам разумните хора. Колко великолепно! Колко великолепно, наистина! А междувременно нека се опитаме да те залъжем. В края на краищата не искаме да те изпуснем.

— Защо говориш в множествено число? — попита Карас с жив интерес.

— Защото сме една малка компания в прасенцето — долетя отговорът. — О, да, една малка общност. По-късно може да ви запозная. А междувременно ме мъчи ужасен сърбеж на едно място, до което не мога да стигна. Би ли разхлабил колана за малко? Само за миг.

— Не. Кажи ми, къде те сърби и аз ще те почеша.

— Ах, лукава лисица!

— Покажи ми Ригън и може да разхлабя единия ремък — предложи Карас. — При условие…

Изведнъж той замръзна, когато видя срещу себе си очи, разширени от ужас, и уста, зяпнала в безмълвен вик за помощ, ала сетне личността на Ригън изчезна сред шеметно, хаотично редуване на различни черти.

— За Бога, би ли бил тъй любезен да махнеш тия шибани колани? — попита глас с отсечен британски акцент. След миг се завърна сатанинският образ. — Помогнете на един бивш църковен хорист, свети отче! — изграчи той и отметна глава в див смях.

Зашеметеният Карас се облегна назад и отново усети студените тръпки по тила си, вече по-осезаеми.

Съществото, наречено Ригън, спря да се смее и втренчи в него подигравателен поглед.

— Усещаш ли студен допир? Между другото, майка ти е тук с нас, Карас. Искаш ли да й оставиш съобщение? Ще се погрижа да го получи.

Подигравателен смях. И изведнъж Карас скочи от стола, за да избегне струя повърнато. Струята закачи част от пуловера и едната му ръка.

Пребледнелият свещеник се вгледа в леглото. Ригън се изкиска победоносно, виждайки как повърнатото капе от ръката му на килима.

— Ако е вярно — глухо изрече свещеникът, — трябва да знаеш малкото име на майка ми.

— О, знам го.

— Кажи го тогава.

Съществото изсъска; очите блестяха диво; главата леко се люшкаше като глава на змия.

— Кажи го тогава — повтори Карас.

Ригън изрева като ранен бивол, викът прониза капаците и зазвънтя в стъклото на широкия панорамен прозорец. Очите и се извъртяха назад. Карас изчака още малко, после погледна ръката си и излезе от стаята. Ревът не спираше.

Крис бързо се отлепи от стената и погледна смаяно пуловера на йезуита.

— Какво стана? Повърна ли?

— Ще ми дадете ли кърпа? — попита Карас.

Крис бързо посочи към края на коридора.

— Банята е натам. Карл, влез да я видиш — нареди тя през рамо докато следваше свещеника към банята. — Много съжалявам!

Йезуитът застана пред мивката.

— Давате ли й успокоителни? — попита той.

— Да, либриум. Хайде, свалете пуловера и се измийте.

— Каква доза? — попита Карас, дърпайки пуловера с чистата си ръка.

— Чакайте да ви помогна. — Крис дръпна долнището на пуловера. — Днес е на четиристотин милиграма, отче.

— *Четиристотин?*

— Да, иначе нямаше да успеем да я вържем с коланите. Трябваше всички заедно…

— Дали сте на дъщеря си четиристотин милиграма наведнъж?

— Тя е невероятно силна. Вдигнете ръце, отче.

Той вдигна ръце, Крис издърпа пуловера и го метна във ваната.

— Ще заръчам на Уили да ви го почисти, отче. — Тя унило седна на ръба на ваната и смъкна една розова кърпа от закачалката. Ръката й неволно погали надписа „Ригън“. — Толкова съжалявам.

— Няма значение.

Карас разкопча десния ръкав на колосаната бяла риза и го нави, оголвайки мускулеста ръка, покрита със ситни кафеникави косъмчета.

— Храните ли я с нещо? — попита той и пъхна ръце под струята топла вода.

— Не, отче. Само сустаген, докато спи. Но тя издърпа маркуча.

— Издърпа го? Кога?

— Днес.

Карас изплакна насапунисаните си ръце, замисли се и сериозно каза:

— Дъщеря ви наистина трябва да бъде в болница.

— Просто не мога да го направя, отче — отвърна Крис с безжизнен глас.

— Защо?

— Просто не мога! — повтори дрезгаво тя. — Тя… Тя направи нещо, отче, и не бих рискувала някой друг да научи. Нито лекар… нито медицинска сестра… никой.

Намръщен, свещеникът спря водата. *Ако човек, да речем, е престъпник…* Той смутено наведе глава и се хвана за ръбовете на мивката.

— Кой й дава сустагена? Либриума? Другите лекарства?

— Ние. Лекарят ни показа как.

— Трябват ви рецепти.

— Вие можете да помогнете, отче, нали?

Замаян от трескави мисли, Карас се обърна към Крис с вдигнати ръце и срещна измъчения й поглед. Кимна към кърпата в ръцете й.

— Ако обичате.

Крис го погледна с недоумение.

— Какво?

— Кърпата, моля.

— О, извинявайте! — Тя побърза да му я подаде. И докато йезуитът си бършеше ръцете, попита с плаха надежда. — Как ви се струва, отче? Смятате ли, че е обсебена?

— Какво знаете за обсебването?

— Съвсем малко. Само каквото съм чела. И каквото ми казаха лекарите.

— Какви лекари?

— От клиниката „Беринджър“.

— Ясно — кимна Карас. Внимателно сгъна кърпата и я върна на закачалката. — Госпожице Макнийл, католичка ли сте?

— Не.

— А дъщеря ви?

— И тя не е.

— Каква религия изповядвате?

— Никаква.

Карас я погледна изпитателно.

— Защо тогава дойдохте при мен?

— Защото бях отчаяна — отвърна Крис с треперещ глас.

— Нали казахте, че психиатрите ви посъветвали да дойдете при мен.

— О, не знам *какво* съм казала! Съвсем се побърках!

Карас скръсти ръце, подпря се на белия мраморен плот на мивката и изрече с цялата убедителност, на която беше способен:

— Слушайте, за мен е важно само едно: да помогна на дъщеря ви. Но трябва да ви предупредя, че ако се надявате на екзорсизма като лек срещу самовнушение, по-добре се откажете, госпожице Макнийл, защото църквата няма да се хване на въдицата и само ще загубите

ценно време.

Усети, че ръцете му леко треперят.

Какво е това? Какво ми става?

— Между другото, не съм госпожица, а госпожа Макнийл — поправи го Крис.

— Извинявайте — каза Карас, вече малко по-меко. — Вижте, независимо дали е демон или психично заболяване, ще направя всичко възможно, за да помогна на дъщеря ви. Но трябва да знам истината, цялата истина. Важно е. Важно е за Ригън. Госпожо Макнийл, досега само налучквам в тъмното. Потресен съм от това, което видях и чух в стаята на дъщеря ви. Защо не слезем долу да поговорим? — Той се усмихна насърчително и протегна ръка, за да й помогне да стане. — Бих изпил чаша кафе.

— А аз бих изпила нещо по-силно.

Докато Карл и Шарън наглеждаха Ригън, Карас и Крис седнаха в кабинета — Карас на креслото до камината, Крис на дивана. Тя му разказа за заболяването на Ригън, грижливо пропускайки всичко свързано с Денингс. Свещеникът слушаше почти без да говори, само от време на време задаваше по някой въпрос или кимаше. Намръщи се, когато Крис му призна, че наистина е искала да опита екзорсизъм като шоково лечение.

— Но сега не знам — каза тя. Поклати глава и погледна тънките си луничави ръце, нервно трепкащи в скута й. — Просто не знам. — Крис вдигна безпомощен поглед към свещеника. — Какво мислите *вие*, отче Карас?

Свещеникът наведе глава, пое си дъх и тихо отговори:

— И аз не знам. Компулсивно поведение, породено от чувство за вина, може би, съчетано с раздвоение на личността.

— Какво? — смая се Крис. — Отче, как можете да говорите така, след като я видяхте?

Карас я погледна.

— Ако бяхте виждали толкова много пациенти на психиатриите, колкото съм видял аз, щяхте да го кажете много лесно — заяви Карас. — Не се залъгвайте! Обсебване от демони? Добре, слушайте: да допуснем, че е възможно и се случва понякога. Но дъщеря ви не казва, че е демон; тя настоява, че е *самият дявол*, а това е все едно да твърди, че е Наполеон!

— Тогава как обяснявате тропането и всичко останало?

— Не съм го чул.

— Чуха го в клиниката, отче, значи не е само тук, в къщата.

— Може би, но не ни трябват дяволи, за да го обясним.

— Обяснете тогава.

— Може би психокинеза.

— *Какво?*

— Чували ли сте за явлението полтъргайст?

— Когато призраци хвърлят чинии и се държат хулигански?

— Не е толкова рядко и обикновено се случва около юноши и девойки с емоционални проблеми. Изглежда, че изключителното душевно напрежение може понякога да събуди някаква непозната енергия, която движи предмети от разстояние. Но в това няма нищо свръхестествено. Същото може да се каже за необикновената сила на Ригън — това често се случва при патологията. Ако искате, наречете го надмощие на духа над материята, но така или иначе се случва без намеса на демони.

Крис се загледа настрани и леко поклати глава.

— Ама и ние сме една двойка… — промърмори тя с безсилна ирония. — Аз атеистка, вие свещеник…

— Най-доброто обяснение за всяко явление — прекъсна я Карас — винаги е най-простото, което обяснява всички факти.

— О, така ли? — възрази Крис. В зачервените й очи блестяха молба, отчаяние и объркване. — Може би съм глупава, отче Карас, но обяснението, че някаква щуротия в нечия глава хвърля чинии по стената, също не ми се струва от най-умните! Тогава *какво е*? Можете ли да ми кажете какво е? И изобщо какво е раздвоението на личността? Кажете да чуя. *Какво е?* Наистина ли съм толкова глупава? Ще ми го кажете ли така, че най-сетне да проумея?

— Вижте, никой не твърди, че го разбира. Знаем само, че се случва и можем само да правим догадки. Но ако искате, представете си го така.

— Да, говорете.

— В човешкия мозък има около седемнайсет милиарда клетки, обработващи около сто милиона усещания, които бомбардират мозъка всяка секунда, а мозъкът не само обобщава всички тези послания, но и го прави ефикасно — без изобщо да се объркa. Но как е възможно това без някаква комуникация между клетките? Е, няма такава, значи може би всяка от тези клетки има свое съзнание. Следите ли мисълта ми?

Крис кимна.

— Да, донякъде.

— Добре. А сега си представете, че човешкото тяло е огромен презокеански кораб, а мозъчните клетки са екипажът. Една от тях е

капитан на мостика. Но никога не знае какво точно вършат другите в трюма; знае само, че корабът плава по разписание и всичко върви добре. Капитанът сте вие — вашето съзнание. А при раздвоението на личността — може би — една от клетките в трюма се качва на мостика и поема командването. С други думи метеж. Това помага ли ви да разберете?

Крис го гледаше смаяно, без да мига.

— Отче, това е толкова фантастично, че по-скоро бих повярвала в дявола.

— Аз…

— Вижте, нищо не разбирам от тия ваши теории — прекъсна го Крис с глух и напрегнат глас. — Но ще ви кажа едно, отче. Дори да ми покажете идентична близначка на Ригън — същото лице, същият глас, същият мирис, всичко напълно същото — и пак ще позная на мига, че не е тя! Просто ще знам. Ще ми дойде отвътре. И ви казвам, че онова горе не е дъщеря ми! А сега ми кажете какво да направя. — Гласът й трепереше от едва сдържано вълнение. — Кажете ми знаете ли със сигурност, че единственият проблем е в главата й; знаете ли със *сигурност*, че не се нуждае от екзорсизъм и сте абсолютно уверен, че ритуалът няма да й помогне! Хайде! Кажете, отче! *Кажете ми!*

Към края тя почти крещеше.

Карас се загледа настрани и дълги секунди мълча. После насочи изпитателен поглед към Крис.

— Ригън има ли плътен глас? — попита той. — Искам да кажа, обикновено.

— Не. Всъщност бих казала, че е висок.

— Смятате ли, че е преждевременно развита?

— Ни най-малко.

— Коефициент на интелигентност?

— Среден.

— Какво чете?

— Основно Нанси Дрю и комикси.

— Сега за начина й на говорене в момента — според вас много ли се различава от обичайното?

— Напълно. Никога не е използвала и половината от тия думи.

— Нямах предвид *съдържанието* на речта, а *стила*.

— Стила?

— Как свързва думите в изречението.

— Все още не ви разбирам.

— Имате ли някакви нейни писма? Съчинения? Запис на гласа и би

бил…

— Да, имам един запис, в който тя говори на баща си. Искаше да му го изпрати вместо писмо, но така и не го довърши. Искате ли го?

— Да. Ще ми трябват и медицинските й картони, особено протоколите от „Беринджър“.

Крис се загледа настрани и поклати глава.

— Вижте, отче, аз съм минала през всичко това и…

— Да, знам, но аз искам лично да ги прегледам.

— Значи все още сте против екзорсизма?

— Не, само против риска да причиним на дъщеря ви повече вреда, отколкото полза.

— Но сега говорите само като психиатър, нали?

— Не, говоря и като свещеник. Ако поискам от църквата разрешително за екзорсизъм, най-напред ще трябва да представя много убедителни доказателства, че дъщеря ви не страда от обикновено психично разстройство. Плюс данни, които Църквата да признае като признаци за обсебване.

— Какви например?

— Не знам. Ще трябва да проверя.

— Шегувате ли се? Мислех, че сте експерт.

— Няма експерти. Вие навярно знаете за демоничното обсебване много повече от средния свещеник. Кога можете да ми осигурите протоколите от клиниката?

— Ако трябва, ще наема самолет.

— А записът?

Крис стана.

— Ще отида да го потърся.

— И още нещо — добави Карас.

— Какво?

— Тази книга, за която споменахте. Спомняте ли си дали Ригън може да я е прочела преди началото на заболяването?

Крис наведе глава и се замисли.

— Спомням си, че тя четеше нещо в деня преди да започне цялата тази гадост… прощавайте, отче… но не мога да кажа със сигурност. Мисля обаче, че я е прочела. Тоест сигурна съм. *Абсолютно* сигурна.

— Бих искал да я видя.

— Разбира се. Ще ви я донеса, отче. И записа. Мисля, че е в мазето. Отивам да видя.

Карас кимна разсеяно, гледайки шарките по ориенталския килим. След няколко дълги минути той стана, бавно тръгна към вестибюла и

остана да стои в тъмното като в някакво друго измерение. Отгоре долиташе грухтене, после вой на чакал, хълцукане и змийско съскане.

— А, вие сте тук! Търсих ви в кабинета.

Карас се обърна и видя Крис да включва лампите във вестибюла.

— Отивате ли си? — попита тя и пристъпи към него с книгата и касетата.

— За съжаление. Трябва да се подготвя, утре имам лекция.

— О. Къде?

— В медицинския факултет. — Карас взе книгата и записа. — Ще се опитам да дойда утре следобед или вечерта. Но ако се случи нещо непредвидено, обадете ми се по всяко време. Ще помоля телефонния оператор да ви свързва. Слушайте, как сте с лекарствата?

— Добре — увери го тя. — Имаме рецепти за всичко.

— Няма ли да се обадите на лекаря си?

Актрисата наведе глава.

— Не мога — прошепна тя едва чуто. — Просто не мога.

— Нали разбирате, че аз не съм терапевт — предупреди Карас.

— Както решите.

Крис все още не вдигаше очи и Карас загрижено се вгледа в нея. Усещаше почти физически как безпокойството й нараства и тръпне.

— Знаете, че рано или късно трябва да кажа на висшето духовенство какво правя, особено ако ще идвам тук и през нощта.

Крис го погледна и се намръщи тревожно.

— Налага ли се? Да им кажете.

— В противен случай ще изглежда малко странно, не мислите ли?

Крис пак наведе глава и кимна.

— Да, разбирам — каза измъчено тя.

— Имате ли нещо против? Ще им кажа само колкото е необходимо. И не се притеснявайте, няма да се разчуе.

Крис вдигна безпомощно, изнурено лице към силните, тъжни очи. Видя силата. Видя болката.

— Добре — тихо каза тя.

Вярваше на болката.

— Пак ще си поговорим — каза Карас.

Той тръгна да излиза, но спря на прага с наведена глава и замислено захапа юмрука си; после погледна Крис.

— Дъщеря ви знаеше ли, че тази вечер ще дойде свещеник?

— Не. Никой не знаеше освен мен.

— Знаехте ли, че майка ми почина наскоро?

— Да. Съжалявам.

— А Ригън знаеше ли?

— Защо?

— Знаеше ли?

— Не. Защо питате?

Карас сви рамене.

— Няма значение. Просто попитах. — Той огледа с лека тревога лицето на Крис. — Вие спите ли изобщо?

— Да, малко.

— Вземете си хапчета. Пиете ли либриум?

— Да.

— Колко?

— Десет милиграма два пъти дневно.

— Нека са двайсет. Опитайте се да стоите настрани от дъщеря си. Колкото по-често я виждате в това състояние, толкова по-голям е рискът чувствата ви към нея да се променят трайно. Стойте настрани. И не се претоварвайте. Няма да помогнете на Ригън, ако изпаднете в нервна криза.

Крис кимна унило.

— А сега идете да си легнете — каза Карас. — Моля ви, легнете си незабавно.

— Да, добре — тихо се съгласи Крис. — Обещавам. — Тя го погледна с благодарност и едва доловима усмивка — Лека нощ, отче. И благодаря. Много благодаря.

За момент той пак я огледа с клинично око, после се обърна и бързо се отдалечи. Крис го гледаше от прага. Когато той пресече улицата, тя изведнъж осъзна, че навярно е останал без вечеря, после се притесни дали не му е студено като го видя да сваля надолу запретнатите си ръкави. На минаване край стария ресторант той изтърва нещо, книгата или касетата. Наведе се да го вдигне, а на ъгъла на улица Р и Трийсет и шеста зави наляво и изчезна от поглед. Крис веднага изпита усещане за лекота.

Тя не забеляза, че в една паркирана кола срещу къщата седи Киндерман.

Половин час по-късно Деймиън Карас се прибра в стаята си с куп книги и списания от университетската библиотека. Метна ги на бюрото, разрови се из чекмеджетата, намери полупразен пакет „Кемъл“ без филтър, запали една, смукна дълбоко, задържа дима в дробовете си и се замисли за Ригън. Хистерия, каза си той, това трябва да е. Издиша дима, пъхна палци под колана си и се загледа в книгите. Беше взел „Обсебване“ на Йостеррайх, „Дяволите от Лудюн“ на

Хъксли, „Необикновени явления в случая Хайцман“ на Зигмунд Фройд, „Обсебване от демони и екзорсизъм при ранното християнство в светлината на съвременните възгледи за душевните заболявания“ на Маккаслънд, няколко статии за съчинението на Фройд „Неврози и демонично обсебване през XVII век“ и „Демонология на модерната психиатрия“.

Помогнете на един бивш църковен хорист, свети отче!

Йезуитът опипа челото си, после видя, че по пръстите му е полепнала пот. Едва сега забеляза, че е оставил вратата отворена. Отиде да я затвори и взе от лавицата дебелия том на „Римски ритуали“ с червена кожена подвързия — пълен наръчник за църковните молитви и ритуали. С цигара в устните той присви очи от дима и разгърна на общите правила за екзорсизъм, търсейки признаците на обсебване. Отначало ги прегледа набързо, после зачете по-бавно:

> … екзорсистът не бива да прибързва с извода, че човекът е обладан от зъл дух; трябва да се увери в признаците, по които обсебването може да бъде отличено от някоя болест, особено с психологичен характер. Признаците за обсебване могат да бъдат следните: способност да се говори или разбира с лекота някакъв чужд език; способност за разкриване на бъдещото и скрити събития; проява на сили, неестествени за възрастта и физическото състояние на субекта; и различни други признаци, които, взети заедно, оформят доказателството.

Карас се замисли, после се подпря на лавицата и дочете инструкциите. Когато свърши, отново се върна на точка 8.

Някои разкриват извършено престъпление.

Леко почукване на вратата.

— Деймиън?

Карас вдигна очи.

— Заповядай.

Беше Дайър.

— Хей, Крис Макнийл опитваше да се свърже с теб — каза влизайки той. — Чухте ли се?

— Кога? Тази вечер ли?

— Не, рано следобед.

— А, да, Джо. Благодаря. Да, чухме се.

— Добре. Просто исках да проверя дали си получил съобщението.

Дребният свещеник обикаляше из стаята, сякаш търсеше нещо.

— Какво ти трябва, Джо? — попита Карас.

— Да ти се намират лимонови дражета? Обиколих цялото

общежитие, но никой няма, а умирам да хапна едно-две — печално призна Дайър, продължавайки да обикаля. — Веднъж цяла година слушах детски изповеди и накрая се пристрастих към дражетата. Проклетите хлапета все ми дъхаха през решетката и накрая ме направиха наркоман. — Дайър вдигна капака на кутия от тютюн, пълна наполовина с шамфъстък. — Какво е това? — попита той. — Да не са червиви?

Карас пак търсеше книга на лавицата.

— Слушай, Джо, в момента съм малко зает и…

— Хей, ама тази Крис е много мила жена, нали? — прекъсна го Дайър и се просна удобно на дивана с ръце зад тила. — Видя ли я? Лично, искам да кажа.

— Разговаряхме — отвърна Карас и измъкна един зелен том, озаглавен „Сатаната“, сборник статии на френски теолози. Отнесе го на бюрото. — А сега…

— Скромна. Земна. Непредубедена — размишляваше Дайър, гледайки високия таван. — Може да ми помогне с плановете за след като напуснем църквата.

Карас го изгледа строго.

— *Кой* напуска църквата?

— Обратните. На тумби. Черното излезе от мода.

Карас поклати глава с развеселен упрек и остави книгите на бюрото.

— Стига, Джо. Запази това за някое шоу в Лас Вегас. Хайде, изчезвай. Имам да подготвям лекция.

— Първо да отидем при Крис Макнийл — не мирясваше младият свещеник. — Имам сценарий за живота на свети Игнаций Лойола. Засега заглавието е „Походът на храбрите йезуити“.

Карас тръсна пепелта от цигарата в пепелника и се намръщи.

— Ще си разкараш ли най-сетне задника, Джо? Чака ме много работа.

— Че кой ти пречи?

— Ти. — Карас започна да разкопчава ризата си. — Ще си пусна един душ и когато се върна, очаквам да те няма.

— Добре де — промърмори Дайър и неохотно смъкна крака от дивана. — Между другото, не те видях на вечеря. Къде яде?

— Не съм ял.

— Глупаво. Расото не е причина да гладуваш.

— Имаме ли касетофон в общежитието?

— Нито касетофон, нито лимонови дражета. Виж в езиковата

лаборатория.

— Кой има ключ? Ректорът ли?

— Не, портиерът. За тази вечер ли ти трябва?

— Да — отговори Карас докато закачаше ризата си на облегалката на стола. — Къде да го намеря?

— Искаш ли аз да го потърся, Деймиън?

— Ще го направиш ли, Джо? Наистина съм закъсал.

Карас се изкъпа набързо и се преоблече с панталони и тениска. Като седна на бюрото, откри пакет „Кемъл“ без филтър и два ключа; на единия висеше етикетче ЕЗИКОВА ЛАБОРАТОРИЯ, на другия ХЛАДИЛНИК ТРАПЕЗАРИЯ. Към втория ключ беше прикрепена бележка: *По-добре ти, отколкото плъховете или крадливите доминиканци.* Карас се усмихни на подписа: *Царят на лимоновите дражета*. Той бутна бележката настрани, свали ръчния си часовник и го сложи пред себе си на бюрото. Беше единайсет без две минути вечерта.

Карас започна да чете. Първо Фройд; после Маккаслънд; части от „Сатаната“; части от фундаменталния труд на Йостеррайх. Малко след четири часа сутринта той приключи и разтърка лице. Очите му пареха, димът се стелеше гъсто из въздуха, а пепелникът преливаше от пепел и смачкани угарки. Той се изправи, уморено пристъпи до прозореца, отвори го, вдъхна дълбоко прохладата на влажния утринен въздух и се замисли за Ригън. Да, тя проявяваше всички физически белези за обсебване. В това не се съмняваше. При безброй случаи, независимо от мястото или историческия период, симптомите на обсебването бяха в общи линии неизменни. Засега Ригън не бе проявила някои от тях — например рани по дланите и ходилата, желание за отвратителни храни или нечувствителност към болка, както и силно и неудържимо хълцане; но други се проявяваха съвсем ясно: непроизволна двигателна възбуда; зловонен дъх; обложен език; загуба на тегло; подут стомах; възпаления на кожата и лигавиците. Най-важно обаче бе наличието на основните симптоми на случаите, които Йостеррайх характеризираше като „истинско“ обсебване: поразителна промяна в гласа и чертите на лицето плюс поява на нова личност.

Карас се загледа през прозореца към тъмната улица. Зад дърветата се виждаше къщата на Макнийл и големият панорамен прозорец в спалнята на Ригън. От четенето бе узнал, че когато обсебването е доброволно, както например при медиумите, новата личност често е доброжелателна. *Като Туа*, помисли си Карас — женски дух, обладал един мъж-скулптор. Пристъпите били кратки, рядко траели повече от

час, докато един приятел на скулптора не се влюбил отчаяно в Тиа и го помолил да й позволи да остане завинаги в тялото му. *Но при Ригън няма Тиа*, помисли си мрачно свещеникът; „обсебващата самоличност“ беше злонамерена, нещо типично за случаите на демонично обсебване, при които втората личност се опитваше да унищожи тялото домакин.

И често успяваше.

Йезуитът замислено се върна към бюрото, взе пакета цигари и запали. *Добре, тя има симптомите на демонично обсебване. И как се лекува?* Той духна клечката. *Всичко зависи от това какво е причинило манията.*

Свещеникът седна на ръба на бюрото и се замисли за случая с монахините от Лил, Франция, в началото на седемнайсети век. На изповед те признали пред екзорсистите, че по време на обсебването често посещавали сатанински оргии с разнообразна програма: в понеделник и вторник хетеросексуално съвкупление; в четвъртък содомия, фелацио и кунилингус с хомосексуални партньори; в събота с домашни животни и дракони. *И дракони!* Йезуитът печално поклати глава. Помисли си, че също като в Лил, при много от случаите обсебването е смес от измама и митомания, при други е причинено от психични разстройства: параноя, шизофрения, неврастения, психастения; и знаеше, че това е причината църквата от години да съветва екзорсистите да работят в присъствието на психиатри и невролози. И все пак не всички обсебвания имаха толкова ясни причини. Много от тях бяха накарали Йостеррайх да характеризира обсебването като съвсем различно заболяване; да отхвърли психиатричния етикет „раздвоение на личността“ като не по-малко несъстоятелен от окултните идеи за „демон“ или „дух на покойник“.

Карас разтри с показалец гънката край носа си. Крис бе казала, че според изследванията в „Беринджър“ заболяването на Ригън може да се дължи на внушение или нещо свързано с хистерия. Карас споделяше това заключение. Той вярваше, че повечето от случаите се дължат на тези два фактора. *Първо, това почти винаги засяга жени. Второ, всички онези епидемии на обсебване. И екзорсистите…* Карас се намръщи. Самите екзорсисти понякога биват обсебени, както през 1634 г. в Урсулинския манастир в Лудюн, Франция. От четиримата свещеници, изпратени там да се справят с епидемия на обсебване, трима — отците Лукас, Лактанциус и Транкуил — не само били обсебени, но и скоро издъхнали след сърдечен удар, предизвикан вероятно от двигателна свръхактивност — непрестанни ревове, богохулства и мятане в леглото — а четвъртият, отец Сюрен, който в

момента на обсебването бил на трийсет и три години и се славел като един от най-видните европейски интелектуалци, полудял и прекарал останалите двайсет и пет години от живота си в приют за душевноболни.

Карас унесено кимна. Ако заболяването на Ригън имаше хистеричен характер и пристъпът на обсебване бе породен от внушение, единственият правдоподобен източник на внушението можеше да е само главата на тази тема в книгата за вещиците. Той прелисти страниците. Дали я бе чела? Имаше ли поразителни прилики между описанията и поведението на Ригън? Откри някои съвпадения:

… Случаят с едно осемгодишно момиче, описан по следния начин: „ревяла като бик с гръмотевичен басов глас.“ *Ригън реве като вол.*

… Случаят на Елън Смит, лекувана от великия психолог Флурноа; описанието му за „светкавично бърза“ смяна на изражения и гласове. *Тя го направи пред мен. Личността, която говореше с британски акцент. Бързи промени. Почти мигновени.*

… Случаят в Южна Африка, описан от известния етнолог Жюно; описанието му на една жена, която изчезнала посред нощ от дома си и на следващата сутрин била намерена „вързана за върха“ на едно много високо дърво с „тънки лиани“, а след това „се плъзнала по дървото с главата надолу, съскала и бързо подавала език от устата си като змия. Дълго висяла там и говорела на език, който никой не бил чувал“. *Ригън е пълзяла като змия след Шарън. Брътвежите. Опит за „неизвестен език“?*

… Случаят с Жозеф и Тиебо Бюрнер, на възраст съответно осем и десет години; описанието как „лежейки по гръб, изведнъж почнали да се въртят като пумпали с шеметна бързина“. *Или напълно измислено, или силно преувеличено, но много прилича на това как Ригън се въртеше като дервиш.*

Имаше и още прилики, още причини да се предположи, че става дума за внушение: споменаване за огромна физическа сила и неприличен език, плюс евангелските описания на обсебване, от които навярно произхождаше странно религиозното съдържание на бълнуването на Ригън в клиниката „Беринджър“. Нещо повече, в главата се описваше поетапно развитието на манията: „Първият етап, заразяването, представлява атака чрез обкръжението на жертвата: шумове, миризми, безпричинно преместване на предмети; вторият етап, обсебването, цели да внуши ужас чрез наранявания, които един човек може да причини на друг с удари и ритници.“ *Тропането. Подскоците. Нападенията на капитан Хауди.*

Добре, може би… може би я е прочела, помисли си Карас. Но не беше убеден. *Не, не, ни най-малко.* И дори Крис. Тя изглеждаше толкова неуверена.

Свещеникът се върна до прозореца. *Е, къде е отговорът? Истинско обсебване? Демон?* Той сведе очи и поклати глава. *Я стига! Няма начин!* А парапсихологични прояви? *Разбира се. Защо не?* Твърде много компетентни наблюдатели са ги описвали. Лекари. Психиатри. Хора като Жюно. *Но проблемът е как да се тълкува явлението.* Карас отново си спомни разказа на Йостеррайх за един шаман от Алтайските планини, който съзнателно се отдал на обсебване, за да извърши „магическо действие“. При преглед в болница, малко преди да демонстрира левитация, пулсът му се ускорил отначало до сто, а след това до изумителните двеста удара в минута, имало също така драстични промени в телесната температура и честотата на дишане. *Значи паранормалното действие е било свързано с физиологията. Причинено е от някаква телесна енергия или сила.* Но Карас бе открил, че като доказателство за обсебване църквата изисква ясни и очевидни явления, които да разкриват… Беше забравил точната формулировка, но като плъзна пръст по страниците на „Сатаната“ я намери: „… достоверни външни явления, които подсказват идеята, че представляват намеса на нечовешки разум.“ Дали случаят с шамана беше такъв? *Не, не е задължително. А Ригън? Такъв ли е случаят с нея?*

Карас се върна към един пасаж от „Римски ритуали“, който бе подчертал с молив: „Екзорсистът трябва да бъде много внимателен, за да се увери, че нито един от симптомите не е останал без обяснение…“ Карас замислено кимна. Добре тогава. Да видим. Крачейки напред-назад, той обмисли признаците на заболяването заедно с възможните обяснения. Мислено ги отмяташе един по един:

Невероятната промяна в лицето на Ригън.

Отчасти от заболяването, отчасти от недохранване и грижи, а според него най-вече поради връзката между мимика и психическо състояние.

Невероятната промяна в гласа.

Йезуитът все още не бе чувал нейния „истински“ глас. Но дори гласът да беше висок, като твърдеше майка й, гласните струни можеха да загрубеят от непрестанните крясъци, което да доведе до промяна в гласа. Единственият проблем си оставаше необяснимата му сила — това бе физиологично невъзможно дори и при загрубели гласни струни. И все пак, помисли си Карас, в състояние на патологична възбуда не бяха редки проявите на огромна мускулна сила. Не можеше ли при гласните струни да се срещне същият тайнствен ефект?

Рязкото разширение на речниковия запас и знанията.

Криптомнезия: дълбоко заровени спомени за думи и данни, които е срещала някога, може би още като пеленаче. При сомнамбулите, а понякога и при умиращи хора, тези забравени данни често изплуват на повърхността с почти фотографска точност.

Ригън знаеше, че Карас е свещеник.

Логична догадка. Ако *наистина* бе прочела главата за обсебването, можеше да очаква посещение на свещеник. А както твърди Юнг, подсъзнателната интуиция и чувствителност на хистеричните пациенти понякога е петдесет пъти по-силна от нормалното, което според Юнг обяснява привидно автентичното „четене на мисли“ чрез потропването на маса при спиритични сеанси, защото всъщност подсъзнанието на медиума „чете“ тръпките и вибрациите на масата, създавани от ръцете на човека, чиито мисли уж се четат. Потропването се превръща в кодова поредица от букви или цифри. По същия начин Ригън би могла да „разчете“ неговата професия по поведението, или дори от миризмата на църковни благовония по ръцете му.

Ригън знаеше, че майка му е починала.

Още едно логично предположение. Той беше на четирийсет и шест години.

Помогнете на един бивш църковен хорист, свети отче!

В наръчници за католически семинари телепатията се признаваше за реално и естествено явление.

Неестествено развит интелект за годините й.

Това бе най-трудно за обяснение. Но при проучване на един пациент с раздвоение на личността и предполагаеми свръхестествени явления психиатърът Юнг бе стигнал до заключението, че в състояние на хистеричен сомнамбулизъм се изострят не само възприятията, но и интелектуалните способности, тъй като във въпросния случай новата личност изглеждала явно много по-умна от първата. И все пак как можеше голата констатация да обясни факта?

Изведнъж той рязко спря до бюрото. Бе осъзнал, че намекът на Ригън за Ирод е далеч по-изтънчен, отколкото изглеждаше отначало, защото когато фарисеите казали на Иисус за заплахите на Ирод, Иисус им отговорил: „Идете, кажете на тая лисица: ето, изгонвам бесове!“

Карас погледна касетата с гласа на Ригън, после уморено се отпусна на стола, запали нова цигара и издиша конус от синкав дима, мислейки отново за братята Бюрнер и осемгодишното момиче с всички симптоми на обсебване. Каква книга бе поразила онова момиче дотам, че подсъзнанието му толкова правдоподобно да симулира

симптомите? И как подсъзнанието на жертвите от Китай би предало симптомите на хора в Сибир, Германия, Африка и къде ли не още, във всички времена и епохи, тъй че симптомите да са винаги едни и същи?

Между другото, майка ти е тук с нас, Карас.

Йезуитът се взираше право напред, струйките дим от цигарата между пръстите му оживяваха и мигновено умираха като случайни припознавания или спомени за сънища. Той наведе очи към долното ляво чекмедже на бюрото и задълго застина неподвижен, после отвори чекмеджето и извади избелял учебник по английски за възрастни. Беше на майка му. Сложи го на бюрото, поизчака и гальовно прелисти страниците. Първите букви на азбуката, изписани отново и отново. След това просто упражнение:

Урок 4

МОЯТ ПЪЛЕН АДРЕС

Между страниците — недовършен опит за писмо:

Скъпи Дими,
Отдавна чаках…

Друго писмо. Недовършено. Той извърна глава. Видя очите й на прозореца… пълни с очакване…

Domine, non sum dignus…

Очите на майка му изведнъж се превърнаха в очите на Ригън.

„Изречи само словото…“

Карас пак погледна касетата с гласа на Ригън.

Той излезе от стаята и отиде в езиковата лаборатория. Намери касетофон, седна, внимателно зареди касетата, сложи си слушалките, щракна бутона, после изтощен и напрегнат се приведе напред да слуша.

Отначало чу само съскането на лентата. Тихо скърцане на двигателя. Изведнъж тропот, движение. Шумове. „Ало?“ Писък на претоварен микрофон. Крис Макнийл тихо шепне: „Не толкова близо до микрофона, скъпа. Отдръпни се“ „Така ли?“ „Не, още.“ „Така?“ „Да, така е добре. Хайде, кажи нещо.“ Кискане. Микрофонът се удря в масата. После бодрият глас на Ригън Макнийл:

„Здравей, татко! Аз съм. Мммм…“. Пак кискане и шепот настрани: „Мамо, не знам какво да кажа!“ „Ами, кажи му как си, скъпа. Кажи му какво правиш.“ Отново смях „Ммм… Татко… Ами, виж сега… Дано да ме, чуваш добре и… ммм… чакай да си помисля. Ммм, ами първо ние… Не, чакай! Значи, първо, сега живеем във Вашингтон, татко,

знаеш ли? Тук живее и президентът, а пък къщата… Знаеш ли, татко, тя е толкова… Уффф! Не, чакай; по-добре да започна отначало. Ето. Виж сега, татко, тук…“

Карас чу всичко останало съвсем глухо, сякаш от много далече, през бученето на кръвта в ушите му, а дълбоко в него се надигаше все по-мощна догадка:

Съществото, което видях в онази стая, не е Ригън!

Карас се върна в общежитието, усамоти се в параклиса и отслужи литургия преди сутрешния наплив. Докато повдигаше причастието, пръстите му трепереха от надежда, в която не смееше дори да повярва, и все пак се бореше за нея с всяка частица от волята си.

— Защото това… е… Моето тяло… — прошепна с благоговение той.

Не, това е хляб! Просто хляб!

Не смееше да обикне отново и да загуби. Загубата бе прекалено тежка, болката прекалено остра. Причината за скептицизма и съмненията му, за опитите да елиминира всички естествени причини при обсебването на Ригън, бе пламенният копнеж да повярва. Той наведе глава, сложи осветеното причастие в устата си и знаеше, че след миг то ще заседне на гърлото му. Заедно с вярата.

След литургията той пропусна закуската, нахвърля някои записки и отиде в медицинския факултет, където криво-ляво избута лекцията.

— … и като вземем предвид симптомите на маниакалнодепресивното състояние, стигаме до извода…

Здравей, татко! Аз съм… аз съм…

Но кой е „аз“?

Карас пусна студентите по-рано и се върна в стаята си, където веднага седна и прегледа позицията на църквата относно паранормалните признаци на обсебването. *Дали не ме избива на педантизъм*, запита се той. Спря се на най-важното: „телепатия… естествено явление… дори телекинезата, придвижване на предмети от разстояние… нашите предци… науката… днес трябва да бъдем по-внимателни, въпреки привидните доказателства за подобни явления…“ Оттук нататък Карас започна да чете по-бавно: „трябва внимателно да анализираме всички разговори с пациента, защото ако те съдържат същата система от асоциации и логично-граматически структури, както и в нормално състояние, обсебването е под съмнение.“

Карас поклати глава. Не пасва. Той погледна илюстрацията на съседната страница. Демон. Погледът му разсеяно слезе към надписа отдолу. „Пазузу.“ Карас затвори очи и си представи смъртта на

екзорсиста отец Транкуиле: предсмъртна агония, рев, съскане, повръщане, удари на „демоните“, вбесени, че той скоро ще бъде мъртъв и недостъпен за тях. *А после Лукас! Боже мой! Отец Лукас!* Коленичил до смъртното ложе на Транкуиле, Лукас се моли, а в мига на смъртта му мигновено приема самоличността на неговите демони и започва свирепо да рита още топлото тяло, покрито с рани, воняща на изпражнения и повърнато, и четирима силни мъже се мъчат да го удържат — защото според описанията той не спрял докато не изнесли трупа от стаята. Възможно ли е, запита се Карас. Наистина ли единствената надежда за Ригън бе в ритуала на екзорсизма? Трябваше ли да отвори тази кутия на Пандора? Не можеше да отмине, не можеше да забрави. Трябваше да узнае. Но как? Карас отвори очи. „… трябва внимателно да анализираме всички разговори с пациента…“ Да. Защо не? Ако речевите структури на Ригън и „демона“ се окажеха подчертано различни, това оставяше отворена възможността за обсебване, а ако бяха еднакви, тази възможност отпадаше.

Карас нервно закрачи из стаята. *Какво друго? Какво друго? Нещо бързо. Тя… Един момент!* Карас рязко спря и замислено наведе глава. *Онази глава в книгата за вещиците… Споменаваше ли се…? Да! Да, пишеше го!* Пишеше, че демоните винаги реагират яростно при контакт със светото причастие, със свещени реликви и дори… Карас рязко вдигна глава. *И със светена вода! Точно така! Това може да изясни всичко!* Той трескаво се разрови из черната чанта. Търсеше стъкленица за светена вода.

Уили му отвори вратата и той още от прага вдигна очи към спалнята на Ригън. Крясъци. Мръсни думи. Но не с мощния дрезгав глас на демона. Гласът беше много по-лек. Малко задъхан. С ясен британски акцент… Да! Онзи образ, който се мярна за миг при предишното му посещение.

Карас погледна Уили. Тя изглеждаше изненадана от расото и бялата якичка.

— Къде е госпожа Макнийл, моля?

Уили посочи нагоре.

— Благодаря.

Деймиън тръгна към стълбището. Изкачи се. Видя Крис в коридора. Тя седеше на стол до спалнята на Ригън с клюмнала глава и скръстени ръце. Когато йезуитът се приближи, тя чу шумоленето на расото му, видя го и бързо стана.

— Здравейте, отче.

Карас се намръщи. Под очите й имаше тъмни кръгове.

— Спахте ли? — попита загрижено той.

— Малко.

Карас укоризнено поклати глава.

— Просто не можех — Крис въздъхна и кимна към спалнята. — Цяла нощ не е спряла.

— Повръщане?

— Не. — Крис хвана ръкава на расото му, сякаш се опитваше да го отведе. — Хайде да слезем долу, там ще можем…

— Не. Бих искал да я видя — твърдо възрази Карас.

— Точно сега ли?

Нещо не е наред, помисли си Карас. Крис изглеждаше напрегната. Изплашена.

— Защо не? — попита той.

Крис крадешком се озърна към вратата на спалнята. Гневният, дрезгав британски глас крещеше оттам:

— Проклет наци-и-ист! Нацистко копеле!

Крис наведе глава и се загледа настрани.

— Добре — тихо каза тя. — Влезте.

— Имате ли касетофон? — попита Карас. — Нали разбирате, портативен.

Крис вдигна глава.

— Да, отче. Защо?

— Ако обичате, донесете го в спалнята. Вземете и празна касета.

Крис го изгледа с внезапна тревога.

— Защо? Чакайте малко! Искате да запишете Ригън?

— Важно е.

— Изключено, отче! В никакъв случай!

— Вижте, трябва да сравня структурата на речта — рязко я прекъсна Карас. — Това може да докаже на църковните власти, че дъщеря ви наистина е обсебена.

Изведнъж двамата трепнаха от шумния порой ругатни, насочен към Карл, който излизаше с пребледняло лице от спалнята на Ригън. В ръцете си стискаше торба с мръсни пелени и спално бельо. Той затвори вратата и неуморният глас заглъхна.

— Преоблече ли я, Карл? — попита Крис.

Икономът плахо прехвърли поглед към Карас и пак към нея.

— Да — отвърна с усилие той и бързо тръгна по коридора към стълбището.

Крис се заслуша как стъпките му бързо слизат надолу и когато стихнаха, отново се обърна към Карас. Раменете й безсилно

провиснаха.

— Добре, отче — примирено изрече тя. — Ще ви го пратя.

Рязко се завъртя и изтича по коридора.

Карас я гледаше с недоумение. Какво криеше тя? Нещо. После забеляза внезапната тишина, пристъпи до вратата на спалнята, отвори я, влезе, затвори зад себе си и се обърна напред.

Очите му се разшириха от ужас пред изпитото, костеливо същество на леглото, което го наблюдаваше с напрегнат, подигравателен поглед. Очите му бяха пълни с лукавство, омраза и което бе най-страшното — с чувство на върховна власт.

Карас пристъпи към леглото, приведе се и се вслуша в тихото къркорене на изпразнени черва.

— О, здрасти, Карас — сърдечно го поздрави Ригън.

— Здравей — отговори спокойно свещеникът. — Как се чувстваш?

— В момента съм много щастлив да те видя. Да. Много щастлив. — Дългият белезникав език провисна навън, а очите нагло се вгледаха в Карас. — Виждам, че си в работно облекло. Много добре. — Ново къркорене. — Малко смрад няма да ти попречи, нали, Карас?

— Ни най-малко.

— Лъжец.

— Дразнят ли те лъжите?

— Само донякъде.

— Но дяволът *обича* лъжците.

— Само изпечените, драги ми Карас, само изпечените. А и кой ти каза, че съм самият дявол?

— Не беше ли ти?

— О, може и да съм го казал. Може. Не съм добре. Между другото, повярва ли ми?

— Да, повярвах ти.

— Тогава приеми моите извинения. Заблудил съм те. Всъщност съм просто един клет изтормозен демон. *Един* от дяволите. Разликата е тънка, но много важна за нашия отец в ада. Грозно звучи това — ад. Подхвърлих му да променим името на Шотландско измерение, но той никога не ме слуша. Хей, Карас, нали няма да му кажеш, че съм се представял за него? Ще си мълчиш, нали? Когато го видиш.

— Да го видя? Той тук ли е?

— В прасенцето? Де тоз късмет. Тук сме само една малка сбирка на клети души. Между другото, не ни обвиняваш, че сме тук, нали? В края на краищата няма къде да отидем. Бездомници сме.

— И докога смятате да останете?

С изкривено от гняв лице Ригън подскочи от възглавницата и яростно изкрещя:

— Докато свинчето умре! — После също тъй внезапно се отпусна назад и с лигава усмивка добави: — Впрочем денят е чудесен за екзорсизъм.

Книгата! Трябва да го е прочела в книгата!

Погледът на подигравателните очи се впи в него.

— Не се бави, Карас. Започвай.

— Ще ти хареса ли?

— Безумно.

— Но това няма ли да те прогони от Ригън?

— Ще ни обедини.

— Теб и Ригън?

— Теб и *нас*, вкусно залъче. Теб и *нас*.

Карас замръзна. Ясно усети лекия леден допир на нечии ръце. Миг по-късно ръцете изчезнаха. Страх ли беше това, запита се Карас. Страх от *какво*?

— Да, ще се включиш в нашето малко семейство — продължи Ригън. — Разбираш ли, лошото на небесните поличби е там, че видиш ли ги, вече нямаш оправдания. Забелязал ли си за колко чудеса чуваме напоследък? Не по *наша* вина, драги ми Карас. *Стараем се!*

Карас рязко завъртя глава, защото чу внезапен тропот. Едно чекмедже на бюрото се бе отворило докрай и свещеникът изтръпна, като го видя да се затваря с трясък. *Ето! Доказано паранормално явление!* И изведнъж емоциите се свлякоха като парче прогнила кора от дървесен дънер. Свещеникът си спомни за телекинезата и научните й обяснения. Тихо кискане го накара да се обърне към Ригън. Тя се хилеше.

— Какво удоволствие е да си бъбря с теб, Карас — каза тя с познатия гърлен глас. — Чувствам се свободен. Разгулно разпервам огромните си криле. В крайна сметка дори самият факт, че просто ти казвам това, само обрича душата ти на още по-страшно проклятие, мое мило и некадърно докторче.

— Ти ли го направи? Ти ли отвори чекмеджето преди малко?

Съществото, наречено Ригън, не го слушаше. Беше се загледало към вратата, откъдето долитаха нечии бързи стъпки по коридора. Лицето му отново се промени и пред Карас изникна една от другите личности.

— Мръсно копеле! — изкрещя гласът с британски акцент. — Шибан хун!

Карл влезе с касетофона. Без да поглежда леглото, той бързо го подаде на Карас и напусна стаята с пребледняло лице.

— Вън, Химлер! Махай се от очите ми! Върви при куцата си дъщеря! Занеси й *кисело зеле*. Кисело зеле и *хероин*, Торндайк! Страшно ще й хареса! Тя…

Карл затръшна вратата и съществото изведнъж пак стана добродушно.

— О, здрасти, здрасти! Какво става? — бодро попита то, гледайки как Карас намества касетофона върху нощното шкафче до леглото. — Ще записваме ли нещо, отче? Колко забавно! Страшно обичам театъра! Обожавам го!

— Добре — отговори Карас и натисна червения бутон за запис. — Аз съм Деймиън Карас. А ти кой си?

— Сега и акредитивни писма ли ще ми искаш, приятел? — изкиска се създанието. — Знаеш ли, в едно ученическо представление играх Пък. — Озърна се. — Между другото, къде ми е питието? Умирам от жажда.

— Ако ми кажеш името си, ще се опитам да ти намеря.

— Да бе — изкиска се то. — И сам ще си го излочиш.

— Защо не ми казваш името си? — попита Карас.

— Шибан мародер!

С тия думи британската самоличност изчезна и мигновено отстъпи място на демоничната Ригън.

— И какво ще правим сега, Карас? А, виждам. Записваме. Какво безсилие!

Карас придърпа стол до леглото и седна.

— Имаш ли нещо против?

— Ни най-малко. Прочети Милтън и ще видиш, че *харесвам* адските механизми. Те заглушават всички ония проклети и тъпи послания от *него*.

— За кого говориш?

Съществото шумно пръдна.

— Ето ти отговора.

Изведнъж в ноздрите на Карас нахлу мощна воня. Миришеше на…

— Кисело зеле, Карас? Забеляза ли?

Наистина мирише на кисело зеле, помисли смаяно йезуитът. Сякаш идваше откъм леглото, от тялото на Ригън, после изчезна и остана само предишната смрад. Карас се намръщи. *Въобразих ли си го? Самовнушение?*

— С кого говорих преди малко? — попита Карас.

— С един от нашата компания.

— Демон?

— Надценяваш го. Думата *демон* означава „мъдрец“. Той е тъп.

Йезуитът наостри уши.

— О, така ли? И на какъв език *демон* означава „мъдрец“?

— На гръцки, разбира се.

— Говориш ли гръцки?

— Перфектно.

Един от знаците, помисли развълнувано Карас. Тя говори на непознат език! Не беше се надявал на такъв късмет.

— *Pos egnokas hoti presbyteros eimi?* — бързо попита той на старогръцки.

— Не съм в настроение, Карас.

— А, добре. Значи всъщност не можеш…

— *Казах, че не съм в настроение!*

Карас погледна настрани, после пак се обърна към леглото и попита любезно:

— Ти ли отвори чекмеджето?

— Да, уверявам те, Карас.

Карас кимна.

— Много впечатляващо. Трябва да си наистина много мощен демон.

— О, такъв съм, вкусно залъче, такъв съм. Между другото, забеляза ли, че понякога говоря досущ като пародия на онзи лицемер, Клайв Стейпълс Луис?

Съществото избухна в дрезгав, задавен смях. Карас го изчака да млъкне.

— Да, много интересно. Но сега да си поговорим за фокуса с чекмеджето.

— Какво?

— Невероятен е. Питах се, дали можеш да го повториш.

— Като му дойде времето.

— Защо не сега?

— Ами нали трябва да ти оставим *някакъв* повод за съмнение! Да, колкото да осигурим крайния резултат. — Демоничната личност се изкиска злорадо. — Ах, какво новаторство — да атакувам чрез истината! Да, радостна изненада!

Карас го гледаше и ледените пръсти отново докоснаха тила му. Защо пак този страх, запита се той. Защо?

— Заради мен — изрече Ригън с грозна усмивка.

Карас се поколеба, после бързо прогони съмнението: *В това състояние може да е способна на телепатия.*

— Можеш ли да ми кажеш какво мисля в момента?

— Драги ми Карас, отегчително е да чета мислите ти.

— О, значи *не можеш* да четеш мисли. Това ли ми казваш?

Ригън извърна глава и разсеяно подръпна чаршафа.

— Приеми го както си искаш — глухо каза тя. — Както си искаш…

Настана тишина. Карас слушаше как скърца двигателят на касетофона, чуваше задавеното дишане на Ригън. Реши, че трябва да запише още от речта й в това състояние и се приведе напред, демонстрирайки интерес.

— Ти си безкрайно интересно създание — каза сърдечно той.

Ригън се ухили.

— Подиграваш ли ми се?

— Не, наистина! Бих искал да чуя повече за миналото ти. Така и не ми каза кой си.

— *Глух* ли си? *Казах* ти. *Дявол* съм.

— Да, знам, но какъв точно дявол? Как се казваш?

— Какво те вълнува името, Карас? Сериозно! Добре де, наричай ме Хауди, щом така ще ти е удобно.

— А, разбирам! Ти си капитан Хауди, приятелят на Ригън!

— Много близък приятел, Карас.

— Наистина ли? Тогава защо я измъчваш?

— *Защото* съм неин приятел. На прасенцето му харесва.

— Харесва? Не говориш логично, капитан Хауди. От къде на къде Ригън ще иска да я измъчваш?

— Питай нея!

— Ще й позволиш ли да отговори?

— Няма!

— Тогава какъв смисъл има да питам?

— Никакъв! — В очите на дявола заблестя диво злорадство.

— С кого разговарях по-рано? — попита Карас.

— Стига де, вече ме пита за това.

— Знам, но ти не отговори.

— Просто още един добър приятел на сладки прасенца.

— Може ли да говоря с него?

— Не. Той сега е зает с майка ти. Тя му смуче патката до *космалаците*, Карас. До *корена*! — Глух, басов смях. — Страхотен език. Меки устни.

Карас усети как в гърдите му се надига ярост и после смаяно

осъзна, че гневът му е насочен не към Ригън, а към демона. Към демона! Той опита да се успокои, пое си дълбоко дъх, после стана, извади от джоба си изящно шишенце и махна запушалката.

Ригън го гледаше боязливо.

— Какво държиш? — избъбри дрезгаво тя.

— Не знаеш ли? Това е светена вода, дяволе — отговори Карас.

И докато Ригън пищеше и се дърпаше от ремъците, той започна да я пръска със съдържанието на шишенцето.

— Ох, пари! Пари ме! — крещеше гърлено Ригън и се мяташе в ужас и болка. — Престани, престани, скапано отче! Престаниииии!

Сякаш нещо в тялото и душата на Карас се скъса. Той престана да пръска и ръката му увисна безсилно. *Хистерия. Внушение. Чела е онази книга.* Той погледна касетофона и поклати глава. *Излишен труд.* Но сетне усети плътната, безжизнена тишина, погледна към Ригън и веждите му озадачено се смръщиха. *Какво става*, помисли си той. *Какво става?* Демоничната личност бе изчезнала и на нейно място вече имаше нови черти, познати и все пак различни, с извъртяни нагоре очи, тъй че се виждаше само бялото. Устните мърдаха. Трескав брътвеж. Карас пристъпи към леглото и се приведе да чуе. *Нищо, само безсмислени срички*, помисли си той. *И все пак има ритъм, като език. Възможно ли е*, запита се Карас. С надежда. Усети как в гърдите му пърхат невидими криле. Удържа ги със строга ръка. *Не ставай глупак, Деймиън!*

И все пак…

Карас провери нивото на звука, увеличи го и напрегнато се вслуша, привел глава над устните на Ригън. Изведнъж брътвежите спряха и остана само дълбокото дрезгаво дишане. Нещо ново. Не. *Някой* нов. Карас се изправи и изгледа Ригън с тихо изумление. Избелени очи. Трепкащи мигли.

— Кой си ти? — попита той.

— Мъсйокин — отговори нещо с измъчен шепот. — Мъсйокин. Мъсйокин.

Прекъслечният задъхан глас сякаш идваше отдалече, от някакъв мрачен затвор на границата на световете, отвъд времето, отвъд надеждата, дори отвъд утехата на примирението и отчаянието.

Карас се намръщи.

— Това ли ти е името?

Устните се раздвижиха. Трескави срички. Бавни. Неразбираеми.

И изведнъж секнаха.

— Разбираш ли ме? — попита Карас.

Тишина. Само бавно, дълбоко дишане. Като болничен респиратор на спящ пациент. Карас чакаше. Надяваше се на още.

Не чу нищо повече.

Карас взе касетофона, погледна за сетен път Ригън, после напусна стаята и слезе долу.

В кухнята завари Крис мрачно да пие кафе заедно с Шарън. Като го видяха, двете вдигнаха погледи, изпълнени с тревожно очакване.

— Иди да видиш как е Ригън — каза Крис тихо на Шарън.

— Да, добре — Шарън отпи последна глътка кафе, усмихна се леко на Карас и излезе. Свещеникът погледна след нея и после уморено се отпусна на един стол.

Крис тревожно се вгледа в очите му.

— Как е?

Карас понечи да отговори, но в този момент Карл безшумно излезе от килера и тръгна към съдовете в мивката.

— Всичко е наред — тихо каза Крис. — Говорете, отче. И тъй, какво става горе? Как е положението?

Карас скръсти ръце на масата.

— Имаше две нови личности. Едната виждам за пръв път, другата мисля, че зърнах за миг предния път. Възрастен мъж. С британски акцент. Познавате ли го?

— Важно ли е?

Карас отново забеляза внезапното напрежение в лицето на Крис.

— Да, така ми се струва — каза той. — Да, важно е.

Крис наведе очи към синята порцеланова каничка на масата.

— Да — каза тя. — Познавах го.

— В минало време?

Крис вдигна очи и тихо каза:

— Бърк Денингс.

— Режисьорът?

— Да.

— Режисьорът, който…

— Да.

Размишлявайки над отговора, Карас погледна ръцете й. Левият показалец на Крис леко потрепваше.

— Сигурен ли сте, че не искате кафе или нещо друго, отче?

Карас поклати глава.

— Не, благодаря. — Той се облакъти на масата. — Значи и Ригън го познаваше?

— За Бърк ли питате?

— Да, Денингс.

Изведнъж нещо издрънча. Крис стреснато се обърна и видя, че Карл е изпуснал един тиган; наведе се да го вдигне и пак го изтърва.

— Какво ти става, Карл?

— Извинявайте, госпожо! Съжалявам!

— Махай се от тук, Карл! Вземи си почивка! Иди на кино или някъде другаде!

— Не, госпожо, аз по-добре…

— Карл, не се шегувам! — отсече нервно Крис. — Махай се! Просто излез от тази къща за малко! Трябва *всички* да почнем да излизаме! А сега *върви*!

— Да, върви! — подкрепи я Уили, която влезе в кухнята, издърпа тигана от ръцете на Карл и раздразнено го побутна към вратата.

Карл погледна за миг Карас и Крис, после излезе.

— Извинете го, отче — промърмори Крис и посегна да си вземе цигара. — Много му се струпа напоследък.

— Права сте — тихо каза Карас, посягайки за кибрита. — Трябва *всички* да се опитате да излизате за малко от къщата. — Той й поднесе огънче, духна клечката и я пусна в пепелника. — Вие също.

— Да, знам. А онова нещо… Бърк ли, какво ли… какво каза то?

Крис се вгледа напрегнато в очите на свещеника.

— Неприлични приказки — сви рамене Карас.

— Само това ли?

Свещеникът долови в гласа й тръпки на страх.

— Общо взето да — отговори той. После понижи глас. — Между другото, Карл има ли дъщеря?

— Дъщеря? Не съм чувала. Ако има, никога не говори за нея.

— Сигурна ли сте?

Крис се обърна към Уили, която миеше съдовете.

— Имате ли дъщеря, Уили?

Без да прекъсва работата, Уили отговори:

— Да, госпожо, но тя почина. Отдавна.

— О, съжалявам, Уили.

Крис се обърна към Карас.

— За пръв път го чувам — прошепна тя. — Защо питате? Как разбрахте?

— Ригън го спомена.

Крис го изгледа недоверчиво и прошепна:

— *Какво?*

— Да, каза го. Забелязали ли сте по-рано у нея способности на…

екстрасенс?

— Екстрасенс ли, отче?

— Да.

Крис неуверено сбръчка чело и се загледа настрани.

— Не знам. Не съм сигурна. Разбирате ли, много пъти се е случвало мислите ни да съвпадат, но нима не става така с всички хора, които са близки?

Карас кимна.

— Да. Така е. Втората личност, за която споменах… не е ли онази, която се появила по време на хипнотичния сеанс?

— Безсмислици ли говори?

— Да. Коя е тя?

— Не знам.

— Изобщо ли не я познавате?

— Изобщо.

— Поръчахте ли да ви изпратят медицинските документи?

— Ще ги донесат днес следобед. На вас, отче. Само така успях да ги изкопча и пак се наложи да вдигна ужасен скандал.

— Да, очаквах да има трудности.

— Имаше. Но ще ги пратят.

— Добре.

Крис се облегна назад и мрачно погледна Карас.

— Добре, отче, докъде стигнахте? Какви са изводите?

— Ами дъщеря ви…

— Много добре знаете за какво питам — прекъсна го Крис. — Ще получите ли разрешение за екзорсизъм?

Карас наведе очи и леко поклати глава.

— Не ми се вярва да убедя епископа.

— Как така „не ви се вярва“? Защо?

Карас бръкна в джоба си, извади шишенцето за светена вода и го подаде на Крис.

— Виждате ли това?

Крис кимна.

— Казах на Ригън, че е светена вода — тихо обясни Карас. — И когато я поръсих, тя реагира бурно.

— О, много добре, отче, нали?

— Не. Това не е светена вода. Обикновена чешмяна вода.

— Е, и? Каква е разликата?

— Светената вода е благословена.

— Добре де, много се радвам, отче! Наистина! — възкликна Крис с

нарастващо раздразнение. — Може би някои демони просто са тъпи!

— Наистина ли вярвате, че в нея има демон?

— Вярвам, че в нея има *нещо*, което се мъчи да я убие, а дали различава урина от швепс, според мен не е толкова важно. Не съм ли права, отче Карас? Извинявайте, но поискахте мнението ми! — Крис ядно смачка цигарата в пепелника. — Какво ми казвате сега — няма екзорсизъм?

— Вижте, аз едва започвам да задълбавам — издразни се на свой ред Карас. — Но църквата има свои критерии и те трябва да се изпълнят. За това си има много сериозни причини: да не се стори повече зло, отколкото добро, както и да се опазим от суеверните глупости, които ни приписват година подир година! Примери колкото щете — левитиращи свещеници, плачещи статуи на Дева Мария! Не искам и аз да дам своя принос в това.

— Да ви дам ли малко либриум, отче?

— Извинявайте, но поискахте мнението ми.

— И го получих.

Карас посегна към цигарите.

— И на мен — каза Крис.

Карас й подаде пакета и драсна клечка кибрит. Двамата запалиха, въздъхнаха едновременно и отново се възцари покой.

— Съжалявам — каза тихо свещеникът.

— Да, тия цигари без филтър са убийствени.

Тишина. Крис гледаше през прозореца към движението по моста. После чу някакъв тих звук. Обърна се и видя, че отец Карас върти пакета цигари в ръцете си. Изведнъж той вдигна глава и срещна влажния, настоятелен поглед на Крис.

— Добре — каза той. — Ще ви изброя всички признаци, който църквата би приела, за да разреши екзорсизъм.

— Да, искам да ги чуя.

— Първото е говорене на език, който пациентът никога не е чувал или изучавал. Работя по това. Ще видим. След това ясновидство, макар че в днешно време биха го обявили за обикновена телепатия.

— Нима *вярвате* в тия неща?

Карас се вгледа в недоверчивата й гримаса. Изглеждаше сериозна.

— Днес тези явления са безспорни — каза той. — Макар че, както казах, не са свръхестествени.

— Мили Боже!

— О, значи все пак у вас имало и скептицизъм.

— Какви други симптоми?

— Ами… последното, което църквата би приела, е, цитирам: „проява на сили, неестествени за възрастта и физическото състояние на субекта.“ Тук може да се вмъкне всичко необяснимо, паранормално или окултно.

— Наистина ли? Ами онова тропане по стените? Ами излитането й над леглото?

— Само по себе си не означава нищо.

— А онези неща по кожата й?

— Какви неща?

— Не ви ли казах?

— Говорете!

— О, случи се в клиниката — обясни Крис. — Имаше… — Тя плъзна пръст по гърдите си. — Нали разбирате, нещо като надпис. Само букви. Появяваха се на гърдите й, после изчезваха.

Карас се намръщи.

— Казахте „букви“. Не бяха ли думи?

— Не, не думи. Само веднъж или дваж буквата „М“. После „О“.

— И вие ги *видяхте*? — попита Карас.

— Не, казаха ми.

— *Кой* ви каза?

— Лекарите от болницата! — сопна се Крис. — Извинявайте. Има го записано в историята на заболяването. Истина е.

— Но и това може да е природно явление.

— Къде? В Трансилвания? — недоверчиво попита Крис.

Карас поклати глава.

— Чел съм за такива случаи в медицинската периодика и епископът може да го използва против нас. Спомням си един случай, при който затворнически психиатър разказва как негов пациент — затворник — можел да изпада в транс, и в това състояние на гърдите му се появявали знаците на зодиака. — Той посочи гърдите си. — Кожата се надигала.

— Не си падате много по чудесата, нали?

— Какво да ви кажа? Веднъж направили такъв експеримент: хипнотизирали пациент, после направили хирургични разрези на двете му ръце. Казали му, че лявата ръка ще кърви, а дясната не. Така и станало.

— Невероятно!

— Да, невероятно. Силата на ума спряла притока на кръв. Как? Кой знае? Но се случва. Както и с произволно възникващите белези — при онзи затворник, при Ригън: подсъзнанието контролира притока на кръв

към кожата и я изпраща към местата, които иска да се подуят. Така възникват букви, изображения, може би дори думи. Това, разбира се, е тайнствено, но едва ли свръхестествено.

— Труден човек сте, отче.

— Не аз определям правилата.

— Но с прилагането им не си поплювате.

Карас замислено наведе глава и докосна устните си, после пак погледна Крис.

— Ще се опитам да ви обясня — бавно започна той. — Църквата — не аз, църквата — веднъж отправила предупреждение към свещениците, които желаят да проведат екзорсизъм. Аз го прочетох снощи. То казва, че повечето хора, които се смятат за обсебени или другите ги смятат за такива, всъщност — тук цитирам дума по дума — „се нуждаят много повече от лекар, отколкото от свещеник“. Как мислите, през коя година е било издадено това предупреждение?

— През коя?

— Хиляда петстотин осемдесет и трета.

Крис го изгледа смаяно, после наведе глава и прошепна:

— Да, страхотна година е била.

Чу как свещеникът става от стола.

— Нека първо да проуча болничните документи — каза той, — а междувременно ще отнеса записите на Ригън в Института по лингвистика и езици към Джорджтаунския университет. Може би това бръщолевене все пак е някакъв език. Съмнявам се. Но е възможно. Можем да разкрием още много неща, като сравним нормалната реч на Ригън с онова, което записах днес. Ако структурата съвпада, това ще е сигурен знак, че не е обсебена.

— И после какво? — попита Крис.

Свещеникът я погледна в очите и видя вихър от тревога. Боже мой, помисли си Карас, тя се бои, че дъщеря й не е обсебена! Отново го обзе мъчителното усещане за някакъв още по-дълбок, скрит проблем.

— Можете ли да ми услужите за малко с колата си? — попита той.

Крис унило се загледа настрани.

— И с живота си съм готова да ви услужа — промърмори тя. — Само я върнете до четвъртък. Може да ми потрябва.

Карас погледна с болка безсилно клюмналата й глава. Копнееше да я хване за ръката и да я увери, че всичко ще бъде наред. Но не можеше. Не вярваше.

Крис стана.

— Сега ще ви донеса ключовете.

И тя се отдалечи тихо като безнадеждна молитва.

Карас се върна пеш до стаята си в общежитието, където бе оставил касетофона на Крис, взе касетата със записа на Ригън и отново излезе на улицата, където беше паркирана колата на Крис. Докато сядаше зад волана, той чу Карл Енгстрьом да го вика от прага на къщата.

— Отче Карас!

Карас се обърна. Обличайки в движение черно кожено яке, Карл тичаше към него и махаше с ръка.

— Отче Карас! Чакайте малко!

Карас се пресегна да свали дясното стъкло и Карл приведе глава към прозореца.

— Накъде отивате, отче?

— Към Дюпон Съркъл.

— Чудесно. Ще вземете ли и мен, отче, моля ви? Нали може?

— С удоволствие, Карл. Качвайте се.

Карас включи двигателя.

— Госпожа Макнийл е права, Карл — каза той. — Би било добре всички да излизате от време на време.

— Да, и аз така мисля. Отивам на кино, отче.

— Много добре.

Карас превключи на скорост и потегли.

Известно време пътуваха мълчаливо. Карас напрегнато търсеше отговори. *Обсебване? Невъзможно! Светената вода!*

И все пак…

— Карл, добре ли познавахте господин Денингс?

Седнал вдървено и загледан право напред, Карл отговори:

— Да, познавах го.

— Когато Ригън… когато тя сякаш се превръща в Денингс… имате ли усещането, че наистина е той?

Тежко мълчание. После глух и безизразен отговор:

— Да.

Повече не си казаха нито дума чак до Дюпон Съркъл, където спряха на светофара. Карл отвори вратата.

— Ще сляза тук, отче.

— Наистина ли? Тук?

— Да, оттук хващам автобус. — Той слезе от колата, приведе се към отворената врата и каза:

— Благодаря, отче Карас. Много благодаря.

— Сигурен ли сте, че не искате да ви откарам? Имам време.

— Не, не, отче! Така е добре! Много добре!

— Желая ви приятно гледане.

— Непременно, отче! Благодаря!

Карл затвори вратата, прекрачи на тротоара и зачака зелена светлина. Когато Карас потегли, той проследи с поглед червения ягуар, докато колата изчезна зад ъгъла на Масачузетс авеню. Светна зелено и той изтича към автобуса, който тъкмо наближаваше спирката. Качи се, по някое време смени автобуса и накрая слезе в северозападната част на града, където повървя три пресечки и влезе в една порутена жилищна кооперация. В подножието на тъмното стълбище спря, усещайки остри миризми на евтина кухня. Някъде горе проплака дете. Изпод една дъска на пода изскочи хлебарка и хукна на зигзаг, и в този момент цялото същество на едрия, флегматичен иконом сякаш рухна. Но после той се опомни, тръгна напред, хвана парапета и започна да се изкачва по скърцащите дървени стъпала. Всяка стъпка отекваше в ушите му като горчив упрек.

На третия етаж Карл тръгна към вратата в тъмния край на коридора и за момент постоя там с ръка на рамката. Погледна стената — олющена боя, драскаици, надпис *Пит и Шарлот*, отдолу дата и сърце, пресечено от тънка назъбена пукнатина в мазилката. Карл натисна звънеца и зачака с наведена глава. От дълбините на апартамента се чу скърцане на пружини. Глухо мърморене. Някой се зададе с неравни стъпки — тътрене на ортопедична обувка — и изведнъж вратата се открехна, доколкото позволяваше предпазната верига; през пролуката надникна навъсено жена по розов комбинезон, с цигара в ъгълчето на устните.

— А, ти си бил — каза гърлено тя и свали веригата.

Карл срещна погледа на тия очи, които ту бяха остри като стомана, ту се превръщаха в бездънни кладенци, пълни с отчаяние, болка и упрек; зърна печално извитите устни и опустошеното лице на едно момиче, погребало младостта и красотата си в стотици евтини хотелски стаи, в хиляди пробуждания от сънища за изгубената невинност.

— Кажи му да се пръждосва! — долетя от апартамента пиянски глас. Приятелят.

Момичето извърна глава.

— Млъквай, задник, това е татко! — Тя се обърна към Карл.

— Тате, той е пиян. По-добре не влизай.

Карл кимна.

Хлътналите очи гледаха как ръката му бърка в задния джоб за портфейла.

— Как е мама? — попита тя и засмука цигарата, продължавайки да следи как ръцете отварят портфейла и отброяват банкноти по десет долара.

— Добре е — кимна Карл. — Майка ти е добре.

Докато й подаваше парите, тя се разкашля конвулсивно и закри устата си с длан.

— Проклети цигари! Трябва да ги откажа, по дяволите!

Карл видя белезите от игла по ръката й; усети как банкнотите се изплъзват от пръстите му.

— Благодаря, татко.

— Господи, какво се мотаеш там? — изръмжа мъжът от стаята.

— Слушай, татко, дай да приключваме. Бива ли? Нали го знаеш какъв е понякога.

— Елвира…! — Карл внезапно посегна през пролуката и стисна ръката й. — В Ню Йорк са открили клиника! — умолително прошепна той.

Дъщерята му намръщено се помъчи да издърпа ръка.

— Татко, пусни ме!

— Аз ще те пратя там! Те ще ти помогнат! Няма да идеш в затвора! Това е…

— Боже мой, *стига*, татко! — дрезгаво възкликна тя и се изтръгна от хватката му.

— Не, моля те!

Дъщеря му затръшна вратата.

Застанал безмълвен и неподвижен сред задушната, изпонадраскана гробница на надеждите си, швейцарският иконом дълго гледа стената с невиждащ поглед, докато накрая скръбно наведе глава.

От апартамента долетя приглушен разговор, после циничен женски смях, който премина в кашлица. Карл се обърна.

И замръзна от смайване.

— Може би сега ще си поговорим, господин Енгстрьом? — изсумтя Киндерман. Той стоеше сред коридора с ръце в джобовете на палтото си и гледаше Карл с печални очи. — Да, мисля, че сега можем да си поговорим.

2

Карас работеше на една маса в кабинета на Франк Миранда — възпълният, стар декан на Института по лингвистика и езици. След като подбра откъси от двата записа и ги прехвърли на отделна касета, Карас включи касетофона и двамата чуха в слушалките си трескавите, несвързани брътвежи на Ригън. След края на записа той свали слушалките и попита:

— Какво е това, Франк? Може ли да е език?

Седнал със скръстени ръце на ръба на бюрото си, Миранда гледаше пода и се мръщеше озадачено.

— Не знам — каза той и поклати глава. — Шантава работа. — Озърна се към Карас. — Откъде го взе?

— Работя по случай с раздвоение на личността.

— Шегуваш се! Свещеник?

— Не мога да кажа.

— Да, разбирам.

— Е, Франк, ще го направиш ли?

Миранда замислено се загледа настрани, свали очилата с рогова рамка и ги прибра в нагръдното джобче на сакото си.

— Не, никога не съм чувал подобен език. Но… — Той се намръщи леко и отново погледна Карас. — Ще го пуснеш ли пак?

Карас превъртя касетата, пусна я отново и накрая попита:

— Някакви идеи?

— Е, трябва да кажа, че има ритъма на език.

В очите на йезуита внезапно припламна надежда, но той упорито я прогони.

— Но не мога да позная езика, отче — продължи деканът. — Древен ли е или съвременен?

— Не знам.

— Защо не вземеш да ми оставиш касетата, отче? Ще я прегледам по-внимателно заедно с момчетата. Може някой от тях да знае повече.

— Би ли направил копие, Франк? Иска ми се да задържа оригинала.

— Да, разбира се.

— А междувременно разполагам с още един запис. Имаш ли време?

— За теб винаги. Какъв запис?

— Франк, ако ти дам образци от речта на двама души, можеш ли чрез семантичен анализ да кажеш дали само един човек е способен да говори по двата начина?

— Мисля, че да. Да, разбира се. Съотношението в употребата на определени символи е един от най-добрите начини. Ако разполагаме със запис на повече от хиляда думи, можем да изчислим колко често се срещат едни или други части на речта.

— И би ли нарекъл подобно заключение убедително?

— Разбира се. Почти сто процента. Виждаш ли, тия тестове разкриват всяка разлика в основния речников запас. Не толкова в думите, колкото в тяхното *изразяване*; в стила. Наричаме го „индекс на разнообразието“. Крайно озадачаващо за лаиците, точно както на нас ни се иска. — Деканът се усмихна лукаво. После кимна към касетата в ръцете на Карас. — Значи на тази касета е гласът на другия човек?

— Не съвсем.

— Не съвсем ли?

— Гласове и думите на двете касети принадлежат на един и същ човек.

Деканът вдигна вежди.

— На *един и същ* човек?

— Както вече ти казах, става дума за раздвоение на личността. Би ли ги сравнил, Франк? Нали разбираш, гласовете може да изглеждат съвсем различни, но все пак бих искал да видя какво ще разкрие сравнителният анализ.

Деканът изглеждаше заинтригуван, дори доволен.

— Невероятно! — възкликна той. — Да. Да, ще направим анализа. Мисля още сега да го дам на Пол, той ми е най-добрият специалист. Блестящ ум. Имам чувството, че дори насън говори на някой индиански език.

— Още една услуга, Франк. Много голяма.

— Каква?

— Бих предпочел да го направиш лично.

— О?

— Да. И колкото се може по-скоро. Моля те.

Деканът долови напрежението в гласа и очите на Карас.

— Добре — кимна той. — Ще го направя.

Когато се прибра в стаята си, Карас намери бележка на пода зад вратата — бяха пристигнали документите на Ригън от клиниката „Беринджър“. Той изтича на рецепцията, подписа се за пратката, върна се в стаята, седна на бюрото и веднага се задълбочи в четене, но към

края, когато стигна до заключението на психиатрите от клиниката, надеждите му угаснаха в безсилно разочарование:

„… признаци за маниакално чувство на вина, довело до хистерично-сомнамбулични…“ Нямаше смисъл да чете нататък. Карас опря лакти в бюрото и с въздишка отпусна лице в дланите си. *Не се предавай. Все още има място за съмнение. Всичко зависи от тълкуването.* Но по въпроса за белезите по кожата на Ригън, които според протоколите бяха се повтаряли многократно в клиниката, краткият анализ изтъкваше, че Ригън има свръхчувствителна кожа и може да е предизвикала появата на тайнствените знаци, като притиска с пръст гърдите си малко преди появата им чрез процес, наречен дерматография. Теорията се подкрепяше от факта, че когато момичето било обездвижено с ремъци, загадъчното явление спряло.

Карас вдигна глава и погледна към телефона. Франк. Имаше ли вече смисъл от сравнителен анализ на гласовете? Дали да не му каже да зареже задачата? *Да, трябва*, реши свещеникът. Той вдигна слушалката. Набра номера. Отсреща не отговориха. Той остави съобщение деканът да му се обади, после уморено стана и тръгна към банята да се наплиска със студена вода. *Екзорсистът трябва да бъде много внимателен, за да се увери, не нито един от симптомите не е останал без обяснение…* Карас тревожно погледна отражението си в огледалото. Беше ли пропуснал нещо? *Какво? Миризмата на кисело зеле.* Обърна се, взе кърпа от закачалката и избърса лицето си. Не, това може да се обясни със самовнушение, напомни си той. А и имаше данни, че понякога хората с психични заболявания са способни да карат телата си да излъчват различни миризми.

Карас избърса ръце. Тропането. Отварянето на чекмеджето. Телекинеза? Наистина ли? *Нима вярвате в тия неща?* Изведнъж той осъзна, че не разсъждава трезво. Карас метна кърпата на закачалката. *Уморен съм. Твърде уморен.* И все пак нещо дълбоко в него отказваше да се предаде, да остави детето в лапите на нелепи теории и догадки от кървавата история на страдащия човешки разум.

Излезе от общежитието, бързо тръгна към сивата каменна сградата на университетската библиотека, влезе и разтвори указателя за периодични издания. След като намери каквото търсеше, той седна на една дълга дъбова маса с научно списание, в което имаше статия за явлението полтъргайст от видния немски психиатър Ханс Бендер. *Няма съмнение*, реши йезуитът когато стигна до края. След дълги години грижливо документиране, филмиране и наблюдение в психиатрични болници нямаше съмнение, че телекинезата съществува.

Но! Никъде не се споменаваше за демонично обсебване; преобладаваше хипотезата, че явлението представлява „управлявана от мисълта енергия“, освобождавана подсъзнателно и най-често срещана — отбеляза Карас — сред юноши и девойки в моменти на „изключително високо вътрешно напрежение, ярост и безсилие“.

Карас леко разтърка с юмруци ъгълчетата на уморените си очи и отново изброи симптомите на Ригън, докосвайки всеки един от тях, също като хлапе, което върви край ограда и не пропуска да пипне нито един стълб. Питаше се какво е изтървал.

И уморено стигна до отговора. Нищо.

Тръгна към дома на госпожа Макнийл. Уили му отвори и го отведе до кабинета. Вратата беше затворена. Уили почука.

— Отец Карас — съобщи тя и отвътре долетя унил глас: „Да влезе.“

Карас влезе и затвори вратата. Крис се подпираше на барчето, с гръб към него.

— Здравейте, отче — поздрави тя, без да се обръща, с дрезгав, тих и отчаян глас.

Разтревожен, свещеникът се приближи до нея.

— Добре ли сте?

— Да, добре съм, отче. Наистина.

Карас се намръщи и тревогата му нарасна. В гласа на Крис звучеше напрежение, а ръката, която закриваше лицето й, трепереше. Тя се обърна към него и отпусна ръка, разкривайки измъчено лице с трескави очи.

— Какво става? — попита Крис. — Нещо ново?

Карас я огледа внимателно, преди да отговори.

— Най-новото е, че прочетох клиничните протоколи и…

— Да? — вметна напрегнато Крис.

— И вярвам, че…

— Какво вярвате, отче Карас? Какво?

— Откровеното ми мнение е, че в момента за Ригън ще бъде най-добре да получи сериозна психиатрична помощ и подходящо лечение.

Крис мълчаливо погледна Карас, очите й леко се разшириха и тя бавно поклати глава.

— В никакъв случай!

— Къде е баща й? — попита Карас.

— В Европа.

— Казахте ли му какво се е случило?

— Не.

— Мисля, че би било добре, ако той дойде тук.

— Вижте, няма нищо по-добро от това той да стои далече от нас! — избухна внезапно Крис с висок и треперещ глас.

— Мисля, че трябва да го повикате.

— *Защо?*

— Това може да…

— Помолих ви да *прогоните* демон, по дяволите, не да ми домъквате още един! — извика истерично Крис. — Какво стана с екзорсизма?

— Слушайте…

— За какво ми е *Хауърд*, по дяволите?

— За това можем да поговорим по-късно, когато…

— Говорете сега, дявол да го вземе! Каква полза ще има от *Хауърд* точно сега?

— Има голяма вероятност заболяването на Ригън да произтича от чувство на вина за…

— Вина за какво? — изписка Крис с безумен поглед в очите.

— Може би…

— За *развода*? Всички онези психиатрични *измислици*?

— Вижте…

— Ригън се чувства виновна, защото *уби Бърк Денингс*! — изкрещя Крис и притисна юмруци към слепоочията си. — *Тя го уби!* Уби го и ще я затворят; ще я затворят! Боже мой, Боже мой…

Крис избухна в ридания и се свлече надолу. Карас я подхвана и я поведе към дивана.

— Успокойте се — тихо повтаряше той. — Всичко ще е наред.

— Не, те… ще я затворят — хлипаше Крис. — Ще я… ще я…!

— Хайде, успокойте се. Карас отпусна Крис на дивана, помогна й да си легне, после седна на ръба и хвана ръцете й. През главата му прелитаха трескави мисли. За Киндерман. За Денингс. За сълзите на Крис. Всичко му се струваше нереално.

— Успокойте се… всичко е наред… няма страшно… всичко ще бъде наред…

Скоро риданията престанаха и той й помогна да седне. Донесе й чаша вода и пакет хартиени кърпички, които откри на лавицата зад бара, после седна до нея.

— Ох, радвам се — изхълца Крис и си издуха носа.

— *Радвате* ли се?

— Да, радвам се, че си излях мъката.

— А, да… да, това е добре.

Тежкият товар отново притисна плещите на йезуита. Напразно се предупреждаваше: *Млъкни! Не казвай нищо повече!*

— Искате ли да ми кажете още нещо? — тихо попита той.

Крис кимна и отговори глухо:

— Да. Да, искам.

Тя избърса очи и заговори объркано и пресекливо: за Киндерман; за ивицата хартия, откъсната от книгата за вещиците; за убеждението си, че преди да умре, Денингс е бил в спалнята на Ригън; за невероятната сила на Ригън и за образа на Денингс, който смяташе, че е видяла в извъртяната на 180 градуса глава. След като свърши, Крис изтощено зачака реакцията на Карас. Той понечи да отговори откровено, но видя умолителния й поглед и тихо каза:

— Не можете да сте *сигурна*, че го е направила.

— Ами извъртяната глава на Бърк? Ами онова, което каза?

— Вие сте се ударили в стената — каза Карас. — Били сте в шок. Сторило ви се е.

Крис го погледна с изгаснали очи и тихо отвърна:

— Не. Бърк ми каза, че го е направила. Блъснала го през прозореца и го убила.

Зашеметен, свещеникът я изгледа с недоумение, но веднага се опомни.

— Дъщеря ви страда от душевно разстройство — възрази той — и думите й не значат нищо.

Крис поклати глава.

— Не знам — прошепна тя едва чуто. — Не знам дали постъпвам правилно. Мисля, че е тя и че може да убие още някого. Не знам… — Тя обърна към него хлътналите си, безнадеждни очи и попита с дрезгав шепот:

— Отче, какво да направя?

Карас въздъхна. Тежестта върху плещите му се превърна в бетонен блок и той изведнъж осъзна, че тя никога няма да го напусне.

— Вече сторихте каквото трябваше — каза той. — Споделихте с някого. Споделихте с *мен*. Сега оставете аз да реша кое ще е най-добро. Съгласна ли сте? Ще разчитате ли на мен?

Крис избърса очи с опакото на китката си и кимна.

— Да. Разбира се. Така ще е най-добре. — Тя опита да се усмихне и безсилно добави. — Благодаря ви, отче. Много благодаря.

— Сега по-добре ли се чувствате?

— Да.

— Тогава ще ми направите ли една услуга!

— Разбира се. Каква?

— Излезте и идете на кино.

За момент Крис го изгледа с недоумение, после се усмихна и поклати глава.

— Мразя да ходя на кино.

— Тогава идете на гости при някой приятел.

Крис го погледна сърдечно.

— И тук си имам приятел — каза тя.

— Вярно. Но сега си починете, моля ви. Обещавате ли?

— Да, обещавам.

Карас отново размишляваше.

— Смятате ли, че Денингс е отнесъл горе онази книга? — попита той. — Или вече е била там?

— Смятам, че е била там.

Карас се загледа настрани и кимна.

— Разбирам — тихо каза той. После рязко стана. — Е, добре. Между другото, трябва ли ви колата?

— Не, задръжте я.

— Отлично. Пак ще ви се обадя.

Крис наведе глава и тихо отвърна:

— Добре.

Карас излезе и тръгна по улицата. През главата му прелитаха неспокойни, объркани мисли. Ригън да е убила Денингс? Какво безумие! Представи си я как го изхвърля през прозореца към онова дълго и стръмно каменно стълбище, и тялото се премята безпомощно докато най-сетне животът в него внезапно спира. *Невъзможно! Не!* И все пак Крис твърдо вярваше, че е така. Вярваше истерично. *Ами да, точно това е*, опита да се убеди свещеникът. *Нищо повече от истерично въображение!* И все пак…

Карас гонеше отговорите като листа сред есенен вихър.

Докато минаваше край стръмното стълбище до къщата, Карас чу звуци откъм реката и се загледа натам. Хармоника. Някой свиреше „Долината на Червената река“, любимата му песен от детството. Постоя и послуша, докато светофарът долу светна зелено и мелодията заглъхна сред звуците на автомобилното движение по улица М, сред изтерзания днешен свят, обгърнат в изгорели газове и отчаяно викащ за помощ. Карас зарея към стъпалата невиждащ поглед, пъхна ръце в джобовете си и пак се замисли за отчаянието на Крис Макнийл, за Ригън и за ритниците на Лукас по мъртвия Транкуиле. Трябваше да направи нещо. Какво? Нима се смяташе за по-умен от лекарите в

„Беринджър“? *Какъв си всъщност, доктор или свещеник?* Карас кимна разсеяно и се замисли за случая на един французин на име Ашил, който също като Ригън се смятал за дявол, и също като при нея това се дължало на чувство за вина — само че заради изневяра. Великият психолог Жане успешно го излекувал чрез хипноза, като му внушил, че неговата съпруга е дошла и му прощава. Карас кимна. Да, внушението *можеше* да помогне на Ригън. Но не чрез хипноза. В „Беринджър“ вече бяха опитали. Изцелителното внушение щеше да е онова, за което майка й настояваше през цялото време — ритуалът на екзорсизъм. Ригън знаеше какво представлява той и какъв трябва да бъде ефектът. *Реакцията й при допира на светената вода. Научила го е от онази глава в книгата, а там има и описания на успешен екзорсизъм. Може да стане! Наистина може!* Но как да получи разрешение? Как да даде убедителни доказателства, без да споменава за Денингс? Карас не можеше да излъже епископа. С какви факти разполагаше, за да го убеди? В слепоочията му се надигна пулсираща болка. Знаеше, че трябва да поспи. Но не можеше. Не и сега. Какви факти? Записите в института? Какво можеше да открие Франк? Имаше ли *изобщо* нещо за откриване? Не. Но кой знае? Ригън не бе различила чешмяната вода от светена. *Добре. Но ако приемем, не може да чете мислите ми, тогава защо не разбра разликата?* Карас вдигна ръка към челото си. Главоболие. Объркване. *Я стига, момко! Човек умира! Стегни се!*

След като се прибра, Карас позвъни в института. Но Франк не беше там. Той замислено затвори телефона. *Светена вода. И чешмяна вода. Нещо…* Разгърна книгата с ритуалите на главата „Инструкции за екзорсизъм“: „… зли духове… измамни отговори… за да изглежда, че този човек изобщо не е обсебен.“ Това ли е, запита се Карас. Но веднага сложи юзди на мисълта. *Какво си въобразяваш, по дяволите? Какви „зли духове“?*

Той затръшна книгата, после препрочете медицинската документация, търсейки трескаво аргументи за разговора с епископа. *Ето. Няма предишни прояви на хистерия. Това е нещо. Но слабичко. Има и още нещо*, припомни си той; *някакво несъответствие. Но какво беше?* И изведнъж си го спомни. *Дребно, но все пак е нещо.* Набра номера и чу сънения глас на Крис:

— Вие ли сте, отче?

— Спяхте ли? Извинете.

— Не, нищо. Какво става?

— Крис, къде мога да намеря онзи… — Карас плъзна пръст по

протоколите. Спря. — Доктор Клайн. Самюъл Клайн.

— Доктор Клайн? О, той е на другия бряг. В „Рослин“.

— В болницата?

— Да. Какво има?

— Моля ви, обадете му се и кажете, че ще дойде доктор Карас да види енцефалограмата на Ригън. *Доктор* Карас, така му кажете.

— Разбрах.

Карас смъкна расото и бързо се преоблече с пуловер и бежови панталони. Наметна отгоре черния шлифер, но като хвърли един поглед към огледалото, той се намръщи и си помисли: *Свещеници и полицаи.* Никога не можеха да скрият излъчването си. Карас смъкна шлифера, събу си обувките и обу единствените, които не бяха черни — чифт протрити бели обувки за тенис.

Качи се в колата на Крис и бързо подкара към „Рослин“. Докато чакаше на светофарите преди моста, той се озърна наляво и видя Карл да слиза от черен автомобил, спрял пред магазина за напитки.

Зад волана седеше Киндерман.

Светна зелено. Карас подкара напред и хвърли поглед към огледалото. Бяха ли го забелязали? Едва ли. Но защо бяха заедно? Имаше ли нещо общо с Ригън? С Ригън и…?

Забрави! Карай поред!

Спря пред болницата и се качи в кабинета на Клайн. Лекарят беше зает, но сестрата даде на Карас електроенцефалограмата. След малко той седеше в една тясна стаичка и преглеждаше дългата хартиена ивица.

Клайн дотича и хвърли бърз поглед към облеклото на Карас.

— Доктор Карас?

— Да.

— Сам Клайн. Приятно ми е.

Докато се ръкуваха, Клайн попита:

— Как е детето?

— Напредва.

— Радвам се да го чуя.

Карас отново се наведе над лентата. Клайн пристъпи до него и плъзна пръст по назъбените линии.

— Виждате ли? Вълните са много ритмични. Няма никакви отклонения.

— Да, виждам. Любопитно.

— Любопитно? Как така?

— Ами ако допуснем, че това е хистерия…

— В какъв смисъл?

— Навярно не е много известно — промърмори Карас, продължавайки да плъзга лентата между пръстите си, — но един белгиец на име Итека е установил, че при хистерия се наблюдават някои доста странни колебания в графиката. Съвсем дребни, но винаги едни и същи. Търся ги тук и не ги намирам.

Клайн сви рамене.

— И какво?

Карас отпусна лентата и го погледна.

— И все пак, когато сте правили енцефалограмата, тя е страдала от душевно разстройство, нали?

— Да, така бих казал. Да. Така беше.

— Тогава не е ли странно, че резултатите са перфектни? Дори и хора в нормално състояние могат да повлияят на мозъчните си вълни, поне в допустимите рамки, а тъй като Ригън е била неуравновесена, не би ли трябвало да има някакви клонения? Ако…

— Докторе, госпожа Симънс става нетърпелива — обади се сестрата откъм отворената врата.

— Добре, идвам — каза Клайн.

Сестрата изчезна. Клайн пристъпи към коридора, хвана вратата и се обърна.

— Да, ако допуснем, че това е хистерия — сухо подхвърли той. — Извинявайте. Трябва да бягам.

Клайн затвори вратата зад себе си. Карас чул бързите му стъпки, после тропна врата и се раздаде бодър глас:

— Е, как се чувстваме днес, госпожо…

Вратата се затвори и останалото заглъхна. Карас отново се приведе над хартиената лента и когато приключи, отиде да я върне на сестрата. *Нещо.* Можеше да го използва в разговора с епископа като доказателство, че Ригън не страда от хистерия и следователно може да е обсебена. От друга страна, енцефалограмата повдигаше нова загадка: защо няма отклонения? Абсолютно никакви!

Карас потегли обратно към дома на Крис, но на един знак „стоп“ на ъгъла на Проспект и Трийсет и пета улица сърцето му подскочи. В една спряла кола между знака и общежитието на йезуитите седеше Киндерман. Беше подпрял лакът на отворения прозорец и гледаше право напред.

Карас зави надясно, преди детективът да го забележи. Намери място за паркиране, заключи колата и излезе иззад ъгъла, сякаш отиваше към общежитието. *Къщата ли наблюдава*, запита се Карас.

Пред очите му отново изплува призракът на Денингс. Възможно ли бе Киндерман да си мисли, че Ригън…

По-кротко, момче! По-кротко! Не прибързвай!

Той се приближи до колата и наведе глава към прозореца.

— Здравейте, лейтенант. На гости ли ми идвате, или просто се скатавате от работа?

Детективът се завъртя изненадано, после на лицето му цъфна усмивка.

— А, отец Карас! Ето ви и вас! Радвам се да ви видя!

Звучи фалшиво, помисли си Карас. *Какво си е наумил? По-спокойно. Не показвай, че се страхуваш!*

— Няма ли да си изпросите глоба? — Карас посочи знака. — Паркирането забранено в делнични от четири до шест.

— Няма страшно — изсумтя Киндерман. — Нали разговарям със свещеник. Всички улични ченгета в Джорджтаун са католици.

— Как я карате?

— Честно казано, отче Карас, криво-ляво. А вие?

— Не мога да се оплача. Разгадахте ли онзи случай?

— Кой случай?

— Нали се сещате, с режисьора.

— А, това ли… — Детективът махна с ръка. — Не питайте! Слушайте, какво ще правите довечера? Свободен ли сте? Имам билети за кино „Байограф“. Дават „Отело“.

— Зависи кой играе?

— Кой играе ли? Джон Уейн в ролята на Отело, Дорис Дей в ролята на Дездемона. Доволен ли сте сега, капризни ми отче? Та това е безплатно! Това е Шекспир! Има ли значение кой играе? Е, идвате ли?

— Боя се, че не. Имам много работа.

— Виждам — скръбно отвърна детективът и се вгледа в лицето на йезуита. — Май до късно не спите. Изглеждате отвратително.

— Аз *винаги* изглеждам отвратително.

— А сега още по-зле. Зарежете работата! Една вечер можете да си позволите! Ще ви хареса!

Карас реши да го провери.

— Сигурен ли сте, че това прожектират? — попита той. — Бях готов да се закълна, че днес в „Байограф“ дават филм с Крис Макнийл.

Детективът изчака един миг, после бързо отговори:

— Не, грешите. Дават „Отело“.

— Между другото, какво ви доведе насам?

— Вие! Дойдох специално да ви поканя на кино!

— Да, разбира се, много по-лесно е да дойдете, отколкото да завъртите един телефон.

Детектив повдигна вежди в крайно неубедителен опит да демонстрира наивност.

— Телефонът ви беше зает.

Йезуитът го гледаше сериозно и мълчаливо.

— Какво ви е? — попита Киндерман. — Какво има?

Карас мрачно пъхна ръка вътре в колата, вдигна клепача на Киндерман и огледа окото.

— Не знам — навъси се той. — Изглеждате ужасно. Може би се разболявате от митомания.

— За пръв път чувам такава болест. Сериозно ли е?

— Да, но не смъртоносно.

— Какво представлява? Умирам от любопитство.

— Вижте в енциклопедията — посъветва го Карас.

— Не се надувайте толкова. Давайте кесаревото кесарю от време на време. Аз съм служител на закона. Знаете ли, че мога да ви арестувам?

— За какво?

— Психиатрите не трябва да притесняват хората. А и на гоите ще им хареса. Вие им досаждате, отче. Сериозно, притеснявате ги. На кого му трябва свещеник с пуловер и гуменки?

Карас леко се усмихна и кимна.

— Аз трябва да тръгвам. Пазете се.

Той почука по рамката на стъклото за сбогом, обърна се и бавно тръгна към входа на общежитието.

— Отидете на психиатър! — подвикна дрезгаво детективът след него.

После добродушната усмивка изчезна и лицето му стана угрижено. Той погледна към къщата, включи двигателя и подкара напред. Докато минаваше покрай Карас, Киндерман натисна клаксона и размаха ръка.

Карас също му махна, а когато колата зави по Трийсет и шеста улица, той спря и избърса челото си с трепереща ръка. Възможно ли бе да го е направила? Възможно ли бе Ригън да е убила Денингс по такъв ужасен начин? Карас се завъртя, отправи трескав поглед към прозореца на Ригън и се запита: *За Бога, какво има в тази къща?* И колко време оставаше, преди Киндерман да поиска да разговаря с Ригън? Да види онази личност, наречена Денингс? Да чуе гласа му? Още колко време, преди Ригън да попадне в психиатрична болница? Или да умре?

Трябваше да получи разрешение за екзорсизъм.

Карас бързо пресече улицата и позвъни на вратата на Крис. Отвори му Уили.

— Госпожата си почива — каза тя.

Карас кимна.

— Добре. Много добре.

Мина край нея и се качи горе. Трябваха му железни доказателства.

В спалнята завари Карл. Безмълвен и непоклатим като гъста, мрачна гора, икономът седеше със скръстени ръце до прозореца и гледаше Ригън.

Карас пристъпи до леглото и погледна надолу. Очите — безжизнено бели като млечна мъгла; несвързано мърморене като някакво неземно заклинание. Карас бавно се наведе и започна да разкопчава единия ремък.

— Не, отче! Не!

Карл се хвърли към леглото и дръпна ръката на йезуита.

— Много зле, отче! Тя е силна! Много силна!

Карас видя в очите му истински страх. И сега осъзна, че чудовищната сила на Ригън е факт. Тя би могла да го направи, да прекърши врата на Денингс. *Хайде, Карас! Побързай! Намери доказателство! Мисли!*

И тогава откъм леглото долетя глас:

— *Ich möchte Sie etwas fragen, Herr Engstrom!*[3]

С тръпка на нова надежда Карас рязко погледна надолу и видя демоничното лице на Ригън да се хили към Карл.

— *Tanzt Ihre Tochter gern?* — ухили се съществото и избухна в подигравателен смях.

Беше попитало на немски дали дъщерята на Карл обича да танцува! Карас се обърна с разтуптяно сърце и видя, че бузите на икономa са пламнали. Стискайки побелели юмруци, той гледаше яростно Ригън, а смехът не спираше.

— Карл, по-добре излезте — посъветва го Карас.

Швейцарецът поклати глава.

— Не, оставам.

— Ще излезете — твърдо каза йезуитът, гледайки Карл право в очите.

След кратка съпротива икономът стана и бързо напусна стаята. Когато вратата се затвори, смехът рязко спря. Настана плътна, безжизнена тишина.

Карас се обърна към леглото. Демонът доволно го гледаше.

— Значи се върна — изграчи той. — Изненадан съм. Мислех, че

след голямата излагация със светената вода няма да дойдеш пак. Но бях забравил, че свещениците нямат срам.

Карас дълбоко пое дъх и се застави да се съсредоточи, да разсъждава трезво. Знаеше, че езиковата проверка за обсебване изисква интелигентен разговор като доказателство, че не става дума за подсъзнателно запомнени фрази. Лесно! Успокой се! Помниш ли онова момиче? Една малка прислужница от Париж. Твърди се, че била обсебена и в пристъпите говорела на непознат език, който в крайна сметка се оказал сирийски. Карас се застави да мисли какво вълнение предизвикало това, докато се оказало, че по някое време момичето работело в пансион, където един от наемателите бил студент по теология. В навечерието на изпитите той крачел из стаята си и нагоре-надолу по стълбището, рецитирайки на глас сирийски текстове. Момичето било чуло всичко.

Внимавай да не се опариш.

— *Sprechen Sie Deutsch?*[4] — тихо попита Карас.

— Пак ли игрички?

— *Sprechen Sie Deutsch?* — повтори йезуитът и в сърцето му трепна плаха надежда.

— *Natürlich* — ухили се демонът. — *Mirabile dictu*[5], нали?

Сърцето на йезуита подскочи. Не само немски, но и латински! И то съвсем смислено!

— *Quod nomen mihi est?* — бързо попита той.

Какво е моето име?

— Карас.

Свещеникът продължи развълнувано:

— *Ubi sum?*

Къде съм?

— *In cubiculo.*

В стая.

— *Et Ubi est cubiculum?*

И къде е стаята?

— *In domo.*

В къщата.

— *Ubi est Burke Dennings?*

Къде е Бърк Денингс?

— *Mortuus.*

Мъртъв е.

— *Quomodo mortuus est?*

Как умря?

— *Inventus est capite reverso.*

Намериха го с обърната назад глава.

— *Quis occidit eum?*

Кой го уби?

— Ригън.

— *Quomodo ea occidit ilium? Die mihi exacte!*

Как го уби? Кажи ми точно!

— Добре де, стига вълнения за днес — ухили се демонът. — Да, стига толкова, бих казал. Макар че сигурно ще ти хрумне — нали си те знам какъв си, — че като задаваш въпросите на латински, мислено формулираш и *отговорите* на латински. — Той се засмя. — Разбира се, подсъзнателно. Какво ли щяхме да правим без подсъзнанието, Карас? Виждаш ли накъде бия? Аз изобщо не знам латински! Чета мислите ти! Просто задигнах отговорите от главата ти.

За миг Карас се отчая, виждайки как твърдата му увереност рухва; усети мъчителната болка на засятото в мозъка му съмнение.

Демонът се изкиска.

— Да, знаех, че ще ти хрумне, Карас. Затова толкова те обичам, вкусно залъче, да, затова се радвам на всички интелигентни хора.

Той отметна глава и избухна в див смях.

Мозъкът на свещеника работеше трескаво, търсеше въпроси с повече от един отговор. *Но може би аз ще мисля за всички отговори! Добре. Тогава задай въпрос, на който не знаеш отговора!* После можеше да провери дали отговорът е верен.

Той изчака смехът да спре и попита:

— *Quam profundus est imus Oceanus Indiens?*

Коя е най-голямата дълбочина на Индийския океан?

Очите на демона пламнаха.

— *La plume de ma tante.*[6]

— *Responde Latine.*[7]

— *Bon jour! Bonne nuit!*[8]

— *Quam…*

Карас не довърши. Очите на демона се извъртяха назад и на негово място се появи бръщолевещото същество.

Карас нетърпеливо настоя:

— Искам пак да говоря с демона!

Никакъв отговор. Само тежко дишане от незнаен бряг.

— *Quis es tu?*[9] — кресна повелително той.

Тишина. Дишане.

— Дай да говоря с Бърк Денингс!

Хълцане. Задавено дишане. Хълцане.

— Дай да говоря с Бърк Денингс!

Хълцането продължаваше. Карас тръсна глава, после отиде до креслото, седна, облегна се назад и затвори очи. Напрегнат. Измъчван от съмнения. Чакаше…

Мина време. Карас задряма. Изведнъж той вдигна глава. *Не заспивай!* Примигвайки с натежалите си клепачи, той погледна Ригън. Вече не хълцаше. Лежеше със затворени очи. Спеше ли?

Той отиде до леглото, наведе се и провери пулса на Ригън, после внимателно огледа устните й. Бяха сухи и напукани. Карас се изправи, изчака още малко, накрая излезе от стаята и слезе в кухнята да потърси Шарън. Завари я да яде супа и сандвич.

— Да ви приготвя ли нещо за ядене, отче? — предложи тя. — Вероятно сте гладен.

— Не, благодаря. Не съм.

Карас седна и се пресегна към бележника и писалката до пишещата машина на Шарън.

— Тя хълцаше — каза той. — Намира ли ви се компазин?

— Да, имаме.

Карас написа нещо в бележника.

— Тази вечер й сложете половин свещичка от двайсет и пет милиграма.

— Добре.

— Започва да се обезводнява — продължи той, — затова препоръчвам венозно хранене. Утре рано сутринта се обадете на някой магазин за медицинско оборудване и поръчайте да ви доставят това. — Той побутна бележника към Шарън. — Засега тя спи, така че сега можете да я подхраните със сустаген.

Шарън кимна.

— Добре, имам грижата.

Тя загреба лъжица супа, обърна бележника и погледна списъка. Карас я гледаше. После се навъси замислено.

— Вие ли й преподавате?

— Да, аз.

— Учили ли сте я на латински?

— Латински? Не, не знам латински. Защо?

— Немски?

— Само френски.

— На какво ниво? *La plume de ma tante?*

— Горе-долу.

— Но не сте й преподавали немски или латински?

— Не.

— А икономите… говорят ли си понякога на немски?

— Разбира се.

— Пред Ригън?

Шарън сви рамене.

— Случва се, предполагам. — Тя стана и отнесе чиниите в мивката. — Да, дори съм сигурна.

— Учили ли сте някога латински?

Шарън се изкиска.

— Аз? Латински? Никога.

— Но можете да го разпознаете?

— Вероятно.

Тя изми паничката от супата и я остави на сушката.

— Тя говорила ли е на латински пред вас?

— Ригън?

— Да. Откакто е болна.

— Не, никога.

— А на някакъв друг език?

Шарън спря водата и се замисли.

— Може би си въобразявам, но…

— Какво?

— Ами, струва ми се… — Тя се намръщи. — Бих се заклела, че я чух да говори на руски.

Гърлото на Карас пресъхна.

— Вие говорите ли руски? — попита той.

— Съвсем малко. Учих го две години в колежа, това е.

Карас безсилно се облегна назад. *Значи Ригън наистина е измъкнала латинския от главата ми.* Той отпусна чело върху дланта си, обзет от съмнения. *Телепатията се среща по-често при крайно напрегнати състояния. Тя говори винаги на език, познат на някого в стаята, „… много пъти се е случвало мислите ни да съвпадат…“ „Bon jour…“ „La plume de ma tante…“ „Bonne nuit…“*

И с тия мисли Карас печално видя как кръвта отново се превръща във вино.

Какво да правя? *Иди да поспиш. После ела и опитай отново… и отново…* Той стана и уморено погледна Шарън. Тя се подпираше на мивката със скръстени ръце и го гледаше замислено и любопитно.

— Прибирам се в общежитието — каза Карас. — Обадете ми се веднага щом Ригън се събуди.

— Добре, ще се обадя.

— Нали няма да забравите за компазина?

Тя кимна.

— Няма. Веднага ще се погрижа.

Карас бръкна в джобовете си и наведе глава, опитвайки да си припомни дали не е забравил да каже още нещо на Шарън. Вечно нещо остава пропуснато — дори когато е свършено всичко.

— Отче, какво става? — чу той тревожния глас на секретарката. — Какво е това? Какво става с Ригс?

Карас вдигна към нея изтощени, възпалени очи.

— Не знам — каза безизразно той. — Наистина не знам.

После се обърна и излезе от кухнята.

Докато минаваше през вестибюла, чу бързи стъпки зад себе си.

— Отче Карас!

Озърна се и видя Карл с неговия пуловер в ръцете.

— Извинявайте — каза икономът и му подаде пуловера. — Исках да го направя по-рано. Но забравих.

Петната бяха изчистени и пуловерът миришеше приятно.

— Много сте любезен, Карл — каза свещеникът. — Благодаря от сърце.

— Аз ви благодаря, отче — отвърна Карл с треперещ глас и навлажнени очи. — Благодаря, че помагате на госпожица Ригън.

После той смутено извърна глава и побърза да се отдалечи.

Карас го гледаше и изведнъж си спомни как го видя в колата на Киндерман. Защо? Още една загадка, още един повод за недоумение… Карас уморено се завъртя и отвори вратата. Навън беше тъмно. С чувство на отчаяние той прекрачи от мрака в мрак.

Пресече улицата и се забърза към общежитието. Беше грохнал за сън, но реши да намине при Дайър. Почука на вратата и отвътре долетя отговор:

— Влез и приеми правата вяра!

Дайър тракаше на електрическата си пишеща машина. Карас се отпусна на ръба на кушетката, а младият свещеник продължи да пише.

— Здрасти, Джо.

— Да, слушам те. Какво има?

— Случайно да знаеш кой е извършвал напоследък официален екзорсизъм?

— Да, Джо Луис срещу Макс Шмелинг, 22 юни 1938 г.

— Джо, не се занасяй.

— Не, *ти* не се занасяй. Екзорсизъм? Майтапиш ли се?

Карас не отговори. Загледа се как Дайър продължава да пише, после стана и тръгна към вратата.

— Да, Джо — каза той. — Майтапех се.

— Така си и мислех.

— Пак ще се видим.

— Измисли някоя по-забавна шега.

Карас тръгна по коридора и когато влезе в стаята си, зърна на пода до вратата розово листче. Вдигна го. Беше от Франк. Домашен телефон. „Моля, обади се…“

Карас набра номера и зачака. Погледна свободната си ръка. Тя трепереше от отчаяна надежда.

— Ало? — раздаде се тънък момчешки глас.

— Може ли да говоря с баща ти?

— Да. Един момент. — Слушалката изтрака. После пак се обади момчето. — Кой е?

— Отец Карас.

— Отец Кариц?

— Карас. Отец Карас.

Слушалката пак изтрака.

Карас вдигна треперещата ръка и леко докосна челото си. Тихо пращене по линията.

— Отец Карас?

— Да. Здравей, Франк. Опитвах да се свържа с теб.

— О, извинявай. Работех у дома с твоите записи.

— Свърши ли вече?

— Да, свърших. Между другото, невероятна щуротия.

— Да, знам — отвърна Карас, опитвайки да прикрие напрежението в гласа си. — Какво ще ми кажеш, Франк? Какво откри досега?

— Ами, първо съотношението на символите…

— Да, Франк?

— Не разполагах с достатъчно материал, за да съм абсолютно точен, нали разбираш, но бих казал, че изводите са доста точни… или поне доколкото е възможно в нашата област. Така или иначе бих казал, че гласовете на двата записа вероятно принадлежат на различни хора.

— Вероятно?

— Не бих се заклел в съда; всъщност разликата е минимална.

— Минимална… — глухо повтори Карас. *Край на играта…*

— Ами бръщолевенето? — попита той. — Някакъв език ли е?

Франк се засмя.

— Какво смешно има? — мрачно попита йезуитът.

— Да не ми разиграваш някакъв психологически тест, отче?

— Не те разбирам, Франк.

— Или нещо си объркал със записите, или има някаква грешка. Това е…

— Франк, език ли е или не? — прекъсна го Карас.

— О, език е и още как!

Карас настръхна.

— Шегуваш ли се?

— Ни най-малко.

— Какъв е езикът?

— Английски.

Карас помълча за момент, после заговори с изтънял от напрежение глас:

— Франк, или връзката е много лоша, или си решил да се гавриш с мен.

— Имаш ли касетофон?

Касетофонът лежеше на бюрото.

— Да, имам.

— Има ли бутон за обратно прослушване?

— Защо?

— *Има* ли?

— Чакай. — Карас раздразнено остави слушалката и огледа касетофона. — Да, има. Франк, какво означава това?

— Зареди касетата и я пусни на обратно.

— *Какво?*

— Имаш си домашни духове. — Франк се засмя добродушно. — Виж какво, изслушай я и утре ще си поговорим. Лека нощ, отче.

— Лека нощ, Франк.

— Приятно забавление.

Карас затвори телефона. Не разбираше нищо. Намери касетата с брътвежите и я зареди в касетофона. Най-напред я изслуша нормално и кимна. Нямаше грешка. Безсмислено бръщолевене.

Остави касетата да се превърти и я пусна в обратната посока. Чу гласа си да говори наопаки. И после демоничният глас на Ригън:

— … мерин мерин карас остави ни остави…

Английски! Безсмислен! Но все пак английски!

Но Боже мой, как може да го направи?

Изслуша всичко, пренави касетата и я пусна отново. После пак. И едва тогава осъзна, че словоредът също е обратен. Спря касетата, превъртя я назад, седна с молив и бележник, и започна трескаво да

записва думите на хартия, като непрестанно включваше и изключваше. След като най-сетне свърши, преписа текста на нов лист, само че в обратен ред.

Накрая се облегна назад и прочете полученото:

… опасност. Не още [неразбираемо] ще умре. Малко време. Сега, [неразбираемо]. Нека тя да умре. Не, не, сладко! Сладко е в това тяло! Чувствам! Тук има [неразбираемо]. По-добре [неразбираемо] от пустотата. Страхувам се от свещеника. Дай ни време. Страхувай се от свещеника! Той е [неразбираемо]. Не, не този, а [неразбираемо] онзи, който [неразбираемо]. Той е болен. Ах, кръвта, почувствай кръвта как [пее?].

На записа Карас пита:

— Кой си ти?

И получава отговор:

Никой съм, никой съм.

Отново Карас:

— Това ли ти е името?

Отговор:

Нямам име. Никой съм. Мнозина. Остави ни на мира. Остави ни на топло в тялото. Недей [неразбираемо] от тялото в пустотата, в [неразбираемо]. Остави ни. Остави ни. Остави ни на мира. Карас. Мерин. Мерин.

Карас отново и отново четеше написаното, вледенен от тона му, от усещането, че говорят няколко личности, докато накрая повторението лиши думите от смисъл. Той остави листа и разтърка лицето, очите, мислите си. Не беше непознат език. А в писането наопаки нямаше нищо паранормално или дори необичайно. Но говоренето наопаки, променяйки произношението така, че когато се възпроизведат обратно, думите звучат фонетично правилно — не беше ли подобна задача непосилна дори за един свръх стимулиран интелект или за ускореното подсъзнание, за което говори Юнг? Не, имаше нещо друго… нещо в покрайнините на паметта му. После си спомни. Отиде до лавицата и свали книгата на Юнг „Психология и патология на така наречените окултни явления“. Тук имаше нещо подобно, помисли си той, докато трескаво прелистваше страниците. Какво беше?

Откри го: описание на експеримент с автоматичното писане, при който подсъзнанието на изследвания субект проявило способността да отговаря на въпросите с анаграми. *Анаграми!*

Той остави отворената книга на бюрото, наведе се и прочете описание на част от експеримента:

ТРЕТИ ДЕН

— Какво е човекът? **Жемоти ваме вуен.**
— Това анаграма ли е? **Да.**
— Колко думи съдържа? **Четири.**
— Каква е първата дума? **Виж.**
— Каква е втората дума? **Еееее.**
— **Виж?** Да го изтълкувам ли сам? **Опитай.**

Изследваният откри следното решение: **Не умеем в живота.** Той самият е изненадан от това интелектуално постижение, което сякаш подсказва съществуването на друг интелект, напълно независим от него. Затова продължава да пита:

— Кой си ти? **Клелия.**
— Жена ли си? **Да.**
— Живяла ли си на земята? **Не.**
— Ще оживееш ли? **Да.**
— Кога? **След шест години.**
— Защо ми говориш? **Му Клелия зас аще.**

Субектът изтълкува отговора като анаграма: **Аз, Клелия, усещам.**

ДЕН ЧЕТВЪРТИ

— Аз ли отговарям на въпросите? **Да.**
— Клелия тук ли е? **Не.**
— Тогава кой е тук? **Никой.**
— Клелия съществува ли? **Не.**
— Тогава с кого говорих вчера? **С никого.**

Карас спря да чете и поклати глава. Няма нищо паранормално, помисли си той, само доказателство за безграничните възможности на ума. Той извади цигара, седна и я запали. *Никой съм. Мнозина.* Запита се откъде идва тая зловеща реч на Ригън. Откъдето бе дошла Клелия? Зараждащи се личности?

Мерин… Мерин… Ах, кръвта… Той е болен…

Умореният поглед на Карас падна върху книгата „Сатаната“ и той бавно прелисти на страницата с епиграфа: *Нека драконът не ми бъде водач…* Той затвори очи, издиша дима, закашля се и притисна юмрук към гърдите си. Гърлото му беше като остъргано. Смачка цигарата в пепелника. Изтощен, Карас се изправи бавно и тромаво, изгаси лампата, смъкна обувките и се просна по очи на тясната кушетки. И главата му трескаво прелитаха откъслечни мисли. Ригън, Киндерман.

Денингс. Какво да направи? Трябваше да помогне. На всяка цена. Но как? Да каже на епископа малкото, с което разполагаше? Не вярваше да успее. Не би могъл да го убеди.

Помисли да се съблече, да се завие.

Твърде уморен. Този товар. Искаше да бъде свободен.

... Остави ни!

Докато бавно потъваше в бездната на съня, устните му едва потрепнаха и изрекоха беззвучно: „Оставете ме.“

И сякаш само след минута вдигна отново глава, събуден от тежко дишане и тихо шумолене на смачкан целофан. Отвори очи и видя в стаята непознат — пълничък свещеник на средна възраст с луничаво лице и редки кичури рижава коса, заресани право назад по олисялото теме. Седнал на креслото в ъгъла, той наблюдаваше Карас и отваряше пакет цигари „Голоаз“.

Свещеникът се усмихна.

— О, здрасти.

Карас извъртя крака и седна на ръба.

— Да, здрасти и довиждане — изръмжа той. — Кой си ти и за чий си се довлякъл в моята стая?

— Виж, съжалявам, но когато почуках и не ми отговори, видях, че е отключено и реших да те почакам вътре. А ти се оказа тук. — Свещеникът посочи чифт патерици, подпрени на стената до креслото. — Нали разбираш, не можех дълго да чакам отвън; като постоя повече, просто трябва да седна. Надявам се да ми простиш. Между другото, казвам се Ед Лукас. Вашият ректор ми предложи да поговоря с теб.

Карас леко се навъси и приведе глава настрани.

— Лукас ли каза?

— Да, откакто се помня, все съм Лукас — каза свещеникът и се усмихна широко, разкривайки дълги, пожълтели от никотина зъби. Той измъкна цигара от пакета и бръкна в джоба си за запалка. — Може ли да запаля?

— Давай. И аз съм пушач.

— Да, добре. — Лукас се озърна към препълнения пепелник. Протегна напред пакета. — Ще опиташ ли „Голоаз“?

— Не, благодаря. Значи казваш, че Том Берингъм те изпраща?

— Добрият стар Том. Да, приятели сме. Още от гимназията в Реджис, след това от семинарията. Да, Том препоръча да поговоря с теб, затова хванах автобуса от Ню Йорк.

Карас изведнъж се развесели.

— О, Ню Йорк. Да не би да е заради молбата ми за преместване?

— Преместване? Не, не съм чувал. Въпросът е личен — каза свещеникът.

Лицето на Карас посърна.

— Е, добре — каза унило той.

Стана, отиде до дървения стол зад бюрото, обърна го, седна и хвърли към Лукас клинично изпитателен поглед. Гледан отблизо, черният костюм на свещеника изглеждаше овехтял, едва ли не дрипав. По раменете му имаше пърхот. Свещеникът извади цигара от пакета и щракна запалката, която незабелязано бе измъкнал от джоба си. Издиша струя дим, вгледа се в нея с необяснимо задоволство и бавно изрече:

— Няма нищо по-добро за нервите от „Голоаз“.

— Нервен ли си, Ед?

— Малко.

— Ами да почваме тогава. Хайде, изплюй камъчето, Ед. С какво мога да ти помогна?

Лукас огледа загрижено Карас.

— Виждаш ми се изтощен — каза той. — Може би ще е по-добре да поговорим утре. Какво ще речеш? — После бързо добави:

— Да! Да, определено утре! Би ли ми ги подал, ако обичаш?

Посягаше към патериците.

— Не, не! — възрази Карас. — Нищо ми няма, Ед! Добре съм!

— Той се приведе напред с ръце между коленете и отново огледа лицето на свещеника. — Отлагането често е скрита форма на съпротива.

Лукас вдигна вежди и в очите му сякаш се мярна лека усмивка.

— О, така ли?

— Да, така е. — Карас наведе поглед към очите му. Това потиска ли те?

— Какво имаш предвид? А, краката ми? Да, понякога.

— По рождение ли е?

— Не, стана при падане.

Карас се вгледа за момент в лицето на посетителя. Лека тайнствена усмивка. Отново ли я забеляза?

— Лошо — промърмори съчувствено той.

— Е, такъв е светът, нали? — отговори Лукас. Цигарата още висеше от ъгълчето на устните му. Той я свали и въздъхна. — Какво да се прави…

— Добре, Ед, да започваме. Съгласен ли си? Не си дошъл чак от Ню Йорк, за да си играем на гатанки, тъй че сваляй картите. Разкажи

ми всичко. Откровено.

Лукас леко поклати глава и погледна настрани.

— Е, това е дълга история — започна той, но се разкашля и вдигна юмрук пред устата си.

— Искаш ли питие? — попита Карас.

Очите на свещеника се навлажниха. Той поклати глава.

— Не, добре съм — каза задавено той. — Наистина. — Пристъпът отмина. Лукас наведе глава и изтръска малко цигарена пепел от сакото си. — Гаден навик — изпъшка той и сега Карас забеляза петно от рохко яйце върху черната свещеническа риза под сакото му.

— Добре, какъв е проблемът? — попита Карас.

Лукас вдигна очи към него и каза:

— Ти.

Карас примига.

— Аз?

— Да, Деймиън, ти. Том ужасно се тревожи за теб.

Карас се втренчи в Лукас и изведнъж осъзна, че лицето и гласът му излъчват дълбоко съчувствие.

— Ед, какво правиш в Ню Йорк? — попита той.

— Консултант съм — каза свещеникът.

— Консултант.

— Да, Деймиън. Психиатър съм.

Карас се вцепени.

— Психиатър — глухо повтори той.

Лукас се загледа настрани.

— Откъде да започна? — въздъхна неуверено той. — Не съм сигурен. Толкова е сложно. *Много* сложно. Добре де, да видим какво можем да направим. — Той се наведе и изгаси цигарата в пепелника. — Но пък ти си професионалист и понякога наистина е най-добре картите да се свалят на масата. — Свещеникът отново се разкашля. — По дяволите! Съжалявам! Наистина! — Кашлицата отмина и Лукас мрачно огледа Карас. — Виж, всичко е заради онази безумна история между теб и Макнийл.

— Макнийл? — изненада се Карас. — Слушай, откъде може да знаеш това? Няма начин Том да позволи да се разчуе. Няма начин. Това би навредило на семейството.

— Има източници.

— Какви източници? Какви?

— Има ли значение? — каза свещеникът. — Ни най-малко. Важни са само твоето здраве и емоционалната ти стабилност, а те вече

очевидно са под заплаха и тази история с Макнийл само ще те натовари още повече, затова епископът ти нарежда да спреш. Спри, Карас, както за свое добро, така и за доброто на ордена. — Рошавите вежди на свещеника плъзнаха една към друга, почти се събраха и той наведе глава, така че лицето и погледът му станаха заплашителни. — Спри, преди да стигнеш до катастрофа, преди нещата да станат по-лоши, *много* по-лоши! Не искаме повече оскверняване, нали, Деймиън?

Карас погледна госта си с изненада, после с възмущение.

— Оскверняванията? Ед, за какво говориш? Какво общо има душевното ми здраве *с тях*?

Лукас се облегна назад.

— Я стига! — прихна цинично той. — Влизаш при йезуитите и оставяш клетата си майка да умре сама в ужасна бедност. Към кого да се насочи подсъзнателната омраза, освен към католическата църква? — Свещеникът пак се приведе напред и изсъска: — Не бъди тъп! *Стой по-далече от Макнийл!*

Карас стана, вгледа се в свещеника с присвити очи и попита:

— Кой си ти, по дяволите? *Кой си?*

Тихият звън на телефона върху бюрото накара отец Лукас да се озърне стреснато.

— Пази се от Шарън — строго предупреди той, после телефонът изведнъж зазвъня тъй силно, че Карас се събуди и осъзна, че е сънувал.

Замаяно се надигна от кушетката, добра се до ключа на лампата, щракна го, после отиде до бюрото и вдигна слушалката. Беше Шарън. Кое време е, попита той. Малко след три. Може ли да дойде веднага? *О, Боже*, изстена мислено Карас.

— Да — каза той.

И отново се почувства в капан.

Залитайки отиде до банята, наплиска се със студена вода и докато се бършеше, си спомни съня за отец Лукас. Какво означаваше това? Може би нищо. Щеше да го обмисли по-късно.

Преди да излезе, Карас спря на прага, върна се за черния си пуловер, нахлузи го и изведнъж се вгледа замаяно в масичката до креслото в ъгъла. Въздъхна дълбоко, после бавно пристъпи натам, извади една угарка от пепелника и дълго я гледа. Беше „Голоаз“. Объркани мисли. Предположения. Хлад. После тревожно предупреждение: *Пази се от Шарън!* Карас върна угарката в пепелника, напусна стаята, изтича по коридора и излезе на Проспект Стрийт, където въздухът беше застоял и влажен. Той отмина стълбището, пресече улицата по диагонал и видя Шарън да го чака на отворената врата. Изглеждаше уплашена и объркана, в едната ръка държеше фенерче, а с другата придържаше одеяло, наметнато на раменете й.

— Извинете, отче — прошепна дрезгаво тя, когато йезуитът влезе в къщата, — но си помислих, че трябва да видите.

— Какво?

Шарън тихо затвори вратата.

— Трябва да ви покажа — прошепна тя. — Само по-тихо. Не искам да събудя Крис.

Тя кимна и Карас я последва на пръсти по стълбището към

спалнята на Ригън.

Щом влезе, йезуитът изтръпна. Стаята беше леденостудена. Той се намръщи и хвърли въпросителен поглед към Шарън. Тя кимна и шепнешком отговори:

— Да, отче. Да. Парното е включено.

Двамата погледнаха Ригън. Бялото на очите й блестеше зловещо в мътната светлина на лампата. Изглеждаше, че е в безсъзнание. Дишаше тежко. Не помръдваше. Тръбата за изкуствено хранене беше на място и сустагенът бавно се вливаше в тялото на детето.

Шарън предпазливо се приближи до леглото. Карас я последва, все още потресен от студа. Когато застанаха над леглото, той зърна капки пот по челото на Ригън, погледна по-надолу и видя ремъците, здраво стегнати около китките й. Шарън се наведе напред, бавно разкопча горнището на розово-бялата пижама и Карас с непоносима жал видя изпитите гърди, щръкналите ребра, по които човек можеше да преброи колко дни живот й остават. С крайчеца на окото си забеляза боязливия поглед на Шарън.

— Не знам дали вече не е изчезнало — прошепна тя. — Но гледайте, просто гледайте гърдите й.

Тя включи фенерчето, насочи лъча към разголените гърди на Ригън и озадаченият йезуит последва погледа й. Настана тишина, нарушавана само от дишането на Ригън. Двамата чакаха сред студа на стаята. Внезапно йезуитът навъси вежди, като забеляза, че нещо става с кожата по гърдите на Ригън — леко, но съвсем ясно очертано зачервяване. Той се взря по-отблизо.

— Започва се! — прошепна Шарън.

Изведнъж Карас настръхна не от ледения студ в стаята, а от онова, което видя върху гърдите му Ригън; от яркия релефен надпис с букви от подута, кървавочервена кожа. Една дума:

помощ

Гледайки като хипнотизирана думата, Шарън промълви с леден шепот:

— Това е нейният почерк, отче.

В девет часа сутринта Карас отиде при ректора на Джорджтаунския университет и поиска разрешение да подаде молба за екзорсизъм. Получи го и веднага отиде при епископа на епархията, който изслуша внимателно разказа на свещеника.

— Сигурен ли сте, че е истинско обсебване? — попита накрая епископът.

— Доколкото мога да преценя, отговаря на всички условия от „Римски ритуали“ — отговори уклончиво Карас.

Все още не смееше да повярва. Не разумът, а сърцето го бе довело до този миг — жал и надежда за изцеление чрез внушение.

— Лично ли искате да извършите екзорсизма? — попита епископът.

Деймиън усети с ликуване как пред него се открехва врата за бягство от непосилното бреме на грижите, от всекидневните срещи с призрака на изгубената вяра. И все пак отговори:

— Да, ваше преосвещенство.

— Как сте със здравето?

— Много добре.

— Участвали ли сте някога в нещо подобно?

— Никога.

— Е ще видим… Добре би било да разчитаме на човек с опит. Малцина са напоследък, но може да се е върнал някой от задграничните мисии. Дайте ми време да си помисля. Щом вземем решение, веднага ще ви уведомя.

След като Карас си тръгна, епископът се свърза с ректора на Джорджтаунския университет и за втори път през този ден си поговориха за Карас.

— Да, той познава историята на заболяването — каза ректорът по някое време на разговора. — Мисля, че няма да навреди, ако го включим като помощник. При всяко положение трябва да участва и психиатър.

— А кого да поканим за екзорсизма? Имаш ли някакви предложения? Аз не се сещам.

— Тук е Ланкъстър Мерин.

— Мерин? Мислех, че е в Ирак. Май четох, че работи на разкопки в Ниневия.

— Да, близо до Мосул. Точно така. Но приключи и се върна преди три-четири месеца. Сега е в Удсток.

— Преподава ли?

— Не, работи по нова книга.

— Бог да ни е на помощ! Но не мислиш ли, че е твърде стар? Как е със здравето?

— Сигурно е добре, иначе нямаше да търчи по разкопки из цял свят, нали?

— Да, вероятно си прав.

— Освен това той има опит, Майк.

— Не знаех.

— Поне така казват.

— Кога е било?

— Мисля, че преди десет-дванайсет години, в Африка. Разправят, че екзорсизмът продължил няколко месеца и едва не го погубил.

— В такъв случай едва ли би искал да го повтори.

— Ние правим каквото ни се нареди, Майк. Бунтовниците са при вас, миряните.

— Благодаря за напомнянето.

— Е, какво мислиш?

— Оставям решението на теб и архиепископа.

Рано същата вечер един млад послушник бързаше из парка на семинарията Удсток в щата Мериленд. Търсеше един слаб и висок йезуит с побеляла коса и го намери да крачи умислен по горската пътека. Подаде му телеграма. Старецът му благодари със старомодна тържественост и продължи съзерцанието си на природата, която обичаше. Понякога спираше разходката, за да чуе песента на червеношийка, да погледа пъстра пеперуда, кацнала на някое клонче. Не отвори телеграмата, защото знаеше какво пише в нея. Бе го прочел в прашните храмове на Ниневия. Беше готов.

Старецът продължи да се сбогува.

Част четвърта

И викът ми нека стигне до теб

Който живее с любов, живее в Бога, и Бог в него…

Свети Павел

1

Киндерман седеше зад бюрото сред сумрака на тихия си кабинет. Той леко измести лъча на настолната лампа. Пред него лежаха полицейски доклади, отчети от лабораториите, веществени доказателства и паметни записки. Той унесено ги бе подредил във формата на роза, сякаш за да смекчи грозния извод, към който го водеха и който не можеше да приеме.

Енгстрьом беше невинен. По времето на смъртта на Денингс той бе носил на дъщеря си пари за наркотици. Беше излъгал, за да защити нея и майка й, която вярваше, че милосърдната смърт е спасила дъщеря й от порока и падението.

Киндерман не бе узнал това от Карл. При онази вечерна среща пред вратата на Елвира икономът мълча упорито. Едва когато Киндерман каза на дъщеря му, че баща й е заподозрян в убийството на Денингс, тя призна истината. Имаше и свидетели, които потвърдиха нейния разказ. Енгстрьом беше невинен. И въпреки това мълчеше за ставащото в семейство Макнийл.

Киндерман намръщено огледа композицията — нещо го дразнеше. Той измести едно от „листенцата“ малко надолу и надясно.

Рози. Елвира. Беше я предупредил най-строго, че ако до две седмици не постъпи в клиника, ще я подгони безмилостно, докато открие достатъчно доказателства да я пъхне зад решетките. Но тя едва ли щеше да го послуша. Понякога му се случваше да погледне закона с широко отворени очи, както човек се взира в яркото слънце, с надеждата временно да ослепее и жертвата да избяга. Енгстрьом беше невинен. Какво оставаше? Дишайки тежко, детективът се настани по-удобно, затвори очи и се представи, че потъва в топла вана. *Мисловна разпродажба!* — заповяда си той. *Пускаме на пазара нови изводи! Всичко старо се обезценява! Мисли позитивно!* — добави той строго, после отвори очи и хвърли свеж поглед върху озадачаващите факти.

Артикул: Смъртта на режисьора Бърк Денингс изглеждаше свързана по някакъв начин с оскверняванията в църквата „Света Троица“. И двата случая имаха нещо общо с вещиците, тъй че неизвестният осквернител можеше да се окаже убиец на Денингс.

Артикул: Един йезуитски свещеник, специалист по вещиците, посещаваше дома на семейство Макнийл.

Артикул: Богохулното олтарно картонче, намерено в „Света

Троица“, бе проверено за отпечатъци. Откриха отпечатъци и от двете страни. Част от тях бяха на Деймиън Карас. Но имаше и други, принадлежащи на човек с много малки ръце — може би дете.

Артикул: Машинописният текст на олтарното картонче бе анализиран и сравнен с недовършеното писмо, което Шарън Спенсър смачка на топка и хвърли към кошчето, докато Киндерман разпитваше Крис. Той тайно го прибра и го изнесе от къщата. Писмото и картончето бяха писани на една и съща машина. Според анализа обаче силата на ударите се различаваше. Авторът на богохулния текст бе натискал клавишите много по-силно, отколкото Шарън Спенсър. Това подсказваше, че става дума за човек с изключителна физическа сила.

Артикул: Бърк Денингс — ако не бе загинал в нещастен случай — беше убит от човек с изключителна физическа сила.

Артикул: Енгстрьом вече не беше заподозрян.

Артикул: Проверка на резервациите за самолетни билети установи, че Крис Макнийл е летяла с дъщеря си до Дейтън, Охайо. Киндерман знаеше, че детето е болно и е постъпило в клиника. Киндерман провери в „Беринджър“ и оттам потвърдиха, че дъщерята е била приета за наблюдение. Макар че персоналът отказа да разкрие характера на заболяването, бе очевидно, че става дума за тежко душевно разстройство.

Артикул: При тежки душевни разстройства често се наблюдава изблик на изключителна физическа сила.

Киндерман въздъхна, затвори очи и поклати глава. Пак се връщаше към същия извод. После отвори очи и се взря в средата на хартиената роза — избеляла корица на популярно списание. От снимката го гледаха Крис и Ригън. Той се вгледа в дъщерята: мило луничаво лице, две опашки с панделки, усмивка, разкриваща паднал зъб. Киндерман се озърна през прозореца към мрака, където бе започнало да ръми.

Слезе в гаража, седна в един цивилен черен автомобил и подкара по лъскавите мокри улици към Джорджтаун, където спря в източния край на Проспект Стрийт и дълги минути седя мълчаливо, гледайки нагоре към прозореца на Ригън. Дали да почука на вратата и да поиска да разговаря с нея? Той наведе глава и разтърка челото си.

Уилям Киндерман, ти си болен, каза си той. Прибирай се у дома! Вземи лекарство! Поспи! Оздравявай!

Отново погледна прозореца и печално поклати глава. Неумолимата логика го водеше към това място. Той завъртя поглед към едно такси, спряло пред къщата. Включи двигателя и пусна чистачките тъкмо навреме, за да види как от таксито излиза висок възрастен мъж.

Човекът плати на шофьора, обърна се и остана неподвижен в мътната светлина на уличните лампи, гледайки към високия прозорец на къщата като меланхоличен пътник, изгубен във времето. Когато таксито потегли и зави по Трийсет и шеста улица, Киндерман бързо подкара след него. Зад завоя той примига с фаровете — знак за шофьора да спре.

Междувременно в къщата Карас и Карл държаха съсухрените ръце на Ригън, докато Шарън й биеше либриум, довеждайки дозата за последните два часа до четиристотин милиграма. Карас знаеше, че това е потресаваща доза, но след няколко часа затишие демонът се бе събудил в пристъп на тъй дива ярост, че грохналото тяло на Ригън нямаше да изтрае дълго.

Карас бе изтощен. След срещата с църковното ръководство тази сутрин той се върна в къщата да разкаже на Крис, после сложи венозна система на Ригън, прибра се в общежитието, падна по очи на леглото и мигновено потъна в дълбок сън. Но само след два часа го събуди пронизителен телефонен звън. Обаждаше се Шарън. Ригън още била в безсъзнание и пулсът й постепенно отслабвал. Карас веднага грабна лекарската си чанта, изтича към къщата и ощипа ахилесовото сухожилие на Ригън, за да провери дали реагира на болка. Никаква реакция. Притисна силно един от ноктите й. Отново без резултат. Обзе го тревога. Макар да знаеше, че при хистерия и някои състояния на транс се наблюдава нечувствителност към болка, в този случай, той се боеше Ригън да не изпадне в кома, която лесно можеше да доведе до смърт. Провери кръвното налягане: деветдесет на шейсет, пулс шейсет. Остана до нея още час и половина, като на всеки петнайсет минути проверяваше кръвното и пулса, докато накрая се увери, че са стабилизирани. Нареди на Шарън да продължава да мери пулса на всеки час. След това се прибра да спи. Но телефонът пак го събуди. Съобщиха му, че за екзорсист е определен Ланкъстър Мерин, а Карас ще асистира.

Новината го смая. Мерин! Философът-палеонтолог! Човекът с невероятен, потресаващ интелект! Неговите книги бяха разтърсили църквата, защото тълкуваха вярата в съчетание с материята, която се развива непрестанно и върви към духа, за да се слее с Бога в края на дните.

Карас веднага телефонира на Крис, но епископът вече лично й бе съобщил, че Мерин ще пристигне на следващия ден.

— Казах му, че Мерин може да отседне у нас — каза Крис. — Това ще е само за ден-два, нали?

Карас помълча, после тихо отвърна:

— Не знам. — Помълча още малко и добави:

— Не се надявайте прекалено.

— На успех ли? — попита безсилно Крис.

— Не съм казал, че няма да има успех — успокои я свещеникът. — Просто може да трябва повече време.

— Колко?

— Зависи.

Карас знаеше, че екзорсизмът може да отнеме седмици, дори месеци; знаеше, че често завършва с провал. Очакваше точно това; очакваше, ако лечението чрез внушение се провали, товарът отново да падне върху него — до края.

— Може да продължи няколко дни или седмици — каза той на Крис.

— А колко й остава, отче? — глухо попита тя.

След като затвори телефона, изтощеният до предел Карас се просна на леглото и се замисли за Мерин. Мерин! Изпълниха го вълнение и надежда, макар че след тях дойде потискаща тревога. Той самият беше идеалният кандидат за екзорсист, но архиепископът го пренебрегна. Защо? Защото Мерин е вършил това и преди? Той затвори очи и си спомни, че екзорсистите се подбират въз основа на „благочестие“ и „високи духовни качества“; спомни си как в Евангелието от Матея апостолите попитали Иисус защо не могат да изгонват бесове, а той отговорил: „Защото вярата ви е слаба.“

Епископът знаеше за неговия проблем, знаеше и деканът Том Берингъм. Дали някой от тях бе казал на архиепископа?

Карас се завъртя на леглото и се почувства недостоен, неспособен, отхвърлен. Мисълта го ужили болезнено. Накрая сънят го отнесе в небитието и постепенно запълни всички пукнатини и кухини в сърцето му.

Телефонът го събуди за пореден път. Крис съобщаваше за нов пристъп на Ригън. Карас побърза натам и провери пулса на момичето. Беше силен. Даде й либриум. После още. И още. След това слезе в кухнята и безсилно се отпусна на масата срещу Крис. Тя четеше една от книгите на Мерин, която бе поръчала да й доставят.

— Не съм му на нивото — каза тя тихо; и все пак изглеждаше трогната и развълнувана. — Но има нещо тъй красиво… и величествено.

Тя прелисти назад няколко страници, стигна до един отбелязан пасаж и подаде книгата на Карас.

— Ето, вижте. Чели ли сте го?

— Не знам. Чакайте да видя.

Карас взе книгата и зачете:

Ние сме опознали отблизо реда, постоянството, вечното обновление на материалния свят около нас. Ала макар че всяка негова част е преходна, макар елементите му да са блуждаещи и неспокойни, той продължава да съществува. Обвързва го законът на постоянството и въпреки че вечно умира, той същевременно се преражда. Изчезването поражда нови форми на организираност и една смърт дава начало на хиляди нови животи. Всеки час ни доказва колко преходно, но и колко непоклатимо е великото единство. То е като отражение във водата — вечно едно и също, макар че водата тече. Слънцето залязва, за да възкръсне, нощният мрак поглъща деня и отново го ражда, сякаш никога не е помръквал. Пролетта преминава в лято, лятото в есен и зима, за да възликува още по-победоносно с вечното си завръщане, да се възвиси над гроба, към който решително бърза още от първия миг. Скърбим за майските цветя, защото ще повехнат, но знаем, че някои ден май отново ще надделее над ноември чрез онзи неспирен величав кръговрат, който ни учи дори на върха на надеждите да бъдем трезви, а в дълбините на отчаянието да не губим надежда.

— Да, красиво е — тихо каза Карас.

Докато си наливаше чаша кафе, отгоре долетяха още по-гръмки крясъци на демона:

— *Копеле… отрепка… благочестив лицемер!*

— Тя слагаше роза на чинията ми… сутрин… преди да отида на работа — каза унесено Крис.

Карас вдигна въпросителен поглед и Крис поясни:

— Ригън. — Тя наведе глава. — Да, забравих.

— Какво?

— Че не сте я виждали преди.

Тя си издуха носа и избърса очи.

— Искате ли малко бренди в кафето?

— Не, благодаря.

— Кафето вече не ми действа — каза Крис с треперещ шепот. — Ще си налея бренди, ако нямате нищо против.

И тя излезе от кухнята.

Карас остана сам и мрачно отпи от кафето. Беше му горещо с пуловера, който носеше под расото; чувстваше се слаб от безсилието да утеши Крис. Изведнъж от детството му изплува печалният спомен за безпородното кученце Реджи, което измършавя и лежеше замаяно в

кашона в бедната им квартира. Трепереше от треска и повръщаше, а Карас го завиваше с кърпи и го караше да пие топло мляко. После дойде съседът, огледа Реджи, поклати глава и каза: „Това е кучешка чума. Трябва веднага да се инжектира.“ А после един ден се прибираха от училище… по улицата… в колона по двама… на ъгъла чакаше майка му… изненадващо тъжна… пъхна в ръката му лъскава монета от половин долар… той примря от щастие… толкова много пари!… а след това нейният глас, нежен и тих: „Реджи умря…“

Той погледна димящата черна горчилка в чашата и усети ръцете си празни — нито утеха, нито изцеление.

— … благочестиво копеле!

Демонът продължаваше да беснее.

Трябва веднага да се инжектира.

Карас веднага се качи горе и притисна Ригън върху леглото, докато Шарън й биеше инжекция либриум, с която дозата стигна до петстотин милиграма. Шарън изтри убоденото място със спирт и се приготви да сложи лепенка, а Карас гледаше Ригън озадачено, защото трескавите й ругатни не бяха насочени към никого в стаята и сякаш имаха друга цел — невидима… или далечна.

Карас прогони мисълта.

— След малко се връщам — каза той на Шарън.

Разтревожен за Крис, той слезе в кухнята, където пак я завари да седи сама. Наливаше в кафето си бренди.

— Сигурен ли сте, че не искате и вие, отче? — попита тя.

Той поклати глава, седна и уморено отпусна лице върху лактите си; чу порцелановия звън на лъжичка в чашата.

— Разговаряхте ли с баща й?

— Да, той се обади — каза Крис. — Искаше да говори с Ригс.

— И какво му казахте?

— Че е на рожден ден.

Тишина. Звънтенето престана. Карас вдигна глава и видя, че Крис се е загледала към тавана. Едва сега и той осъзна: пороят от ругатни бе замлъкнал.

— Либриумът е подействал — въздъхна с облекчение той.

Звън откъм вратата. Карас се озърна натам, после към Крис и видя в очите й тревожно очакване. Киндерман?

Секундите отминаваха. Те седяха и чакаха. Никой не отваряше, Уили почиваше в стаята си, Шарън и Карл бяха горе. Крис внезапно стана и мина във всекидневната, където коленичи на дивана, дръпна завесата и надникна през прозореца да види кой е. Не, не беше

Киндерман. *Слава Богу!* Беше висок старец с вехт черен шлифер и черна филцова шапка. Привел глава, той чакаше търпеливо в дъжда и стискаше протрита черна чанта. За момент в закопчалката трепна сребристо отражение от уличната лампа. *Кой е този човек, за Бога?*

Звънецът пак се обади.

Озадачена, Крис слезе от дивана и тръгна към вестибюла. Открехна вратата и се вгледа в сумрака с присвити очи. Отвън нахлуха ситни капчици дъжд.

— Здравейте, с какво мога да ви услужа?

— Госпожа Макнийл? — долетя глас от сенките, любезен и изтънчен, но същевременно богат като жътва.

Докато непознатият посягаше да свали шапката си, Крис кимна и изведнъж видя две очи, които я зашеметиха. В тях грееше ум, благо разбиране и състрадание; тяхната безметежност нахлу в нея като води на топла целебна река, чийто извор бе в него, но и нейде отвъд; чийто поток бе плавен, но в същото време буен и безконечен.

— Аз съм отец Ланкъстър Мерин — каза той.

За момент Крис се вгледа замаяно в костеливото аскетично лице с гладко избръснати бузи, после бързо отвори вратата.

— О, Боже мой, заповядайте, моля! Влизайте! Божичко, аз… Къде ми беше умът…

Той влезе и тя затвори вратата.

— Чаках ви едва утре — оправда се Крис.

— Да, знам.

Крис се обърна отново да го погледне и видя, че отец Мерин е привел глава настрани и гледа нагоре, като че се вслушваше в нещо… не, като че *усещаше*, помисли си тя — някакво невидимо присъствие, някаква далечна, отдавна позната тръпка. Крис го гледаше с удивление. Кожата му изглеждаше загрубяла от далечни слънца нейде отвъд нейното време и място.

Какво прави той?

— Да ви взема ли чантата, отче?

— Не, благодаря — тихо каза той. — Тя е станала като част от ръката ми — много стара… много препатила. — В очите му трепна топла, уморена усмивка. — Свикнал съм с тежестта. Отец Карас тук ли е?

— Да, тук е. В кухнята. Вечеряли ли сте, отче?

Вместо отговор Мерин вдигна очи нагоре, където скръцна врата.

— Да, хапнах във влака.

— Не искате ли все пак да ви предложа нещо?

Мълчание. Горе вратата се затвори. Топлият поглед на Мерин се върна към Крис.

— Не, благодаря ви. Много сте любезна.

Крис се изчерви.

— Толкова неприятен дъжд — промърмори тя. — Ако знаех, че идвате, щях да ви посрещна на гарата.

— Няма значение.

— Дълго ли чакахте за такси?

— Само няколко минути.

— Дайте да ви взема багажа, отче — раздаде се гласът на Карл.

Той беше слязъл незабелязано от горния етаж. Пое чантата от ръцете на свещеника и я понесе по коридора.

— Приготвили сме ви легло в кабинета, отче — каза Крис с леко притеснение. — Там е много уютно, а и сигурно ще искате да се уедините. Ще ви покажа къде е. — Тя пристъпи напред и спря. — Или първо искате да се видите с отец Карас?

— Най-напред бих искал да видя дъщеря ви.

Тя се изненада.

— Точно сега ли, отче?

Мерин отново погледна нагоре с онова странно изражение на далечно очакване.

— Да, сега — каза той. — Мисля, че точно сега.

— Тя сигурно спи.

— Не мисля.

— Ами ако…

И изведнъж Крис изтръпна, защото отгоре долетя гласът на демона. Тътнещ и все пак приглушен като вой на погребан жив, той изрева:

— *Мерриииииииииинннн!*

Сетне мощен удар като от тежък чук разтърси стените на спалнята.

— Всемогъщи Боже! — ахна Крис и вдигна пребледняла ръка към гърдите си.

Вцепенена от ужас, тя погледна Мерин. Свещеникът не помръдна. Продължаваше да се вглежда нагоре, напрегнат и все пак безметежен, а в очите му нямаше и следа от изненада. Нещо повече, каза си, Крис, той сякаш познаваше този глас.

Нов удар разтърси стените.

— *Мерриииииииииинннн!*

Йезуитът бавно тръгна напред, без да обръща внимание на Крис, която бе зяпнала от изумление; без да забелязва Карл, който изскочи потресен от кабинета; без да вижда как смаяният Карас застава на

прага на кухнята. Кошмарните удари и крясъци не спираха. Мерин спокойно тръгна нагоре по стълбището, плъзгайки тънката си алабастрова ръка по парапета. Карас пристъпи зад Крис и двамата видяха как Мерин влезе в спалнята на Ригън и затвори вратата. За няколко секунди настана тишина. После изведнъж демонът се разкиска зловещо, Мерин бързо излезе от стаята, затвори вратата и закрачи по коридора. Вратата на спалнята се открехна, Шарън подаде глава и любопитно се загледа след него.

Мерин пъргаво слезе по стълбището и протегна ръка на Карас.

— Отче Карас!

— Здравейте, отче.

Мерин хвана ръката му с две ръце; стисна я здраво и огледа загрижено лицето на младия свещеник, а горе дивият смях се преля в порой от неописуеми цинизми, насочени срещу Мерин.

— Изглеждаш много зле — каза Мерин. — Уморен ли си?

— Не.

— Добре. Имаш ли шлифер?

— Не го нося.

— Тогава вземи моя — каза побелелият йезуит и разкопча влажната дреха. — Ще те помоля да отидеш до общежитието, Деймиън, и да ми донесеш расо, два стихара[10], малко светена вода и два екземпляра на „Римски ритуали“, пълното издание. — Той подаде шлифера на озадачения Карас. — Мисля, че трябва да започнем.

Карас се намръщи.

— Искаш да кажеш сега? Незабавно?

— Да, така мисля.

— Не искаш ли първо да чуеш историята на случая, отче?

— Защо?

Карас осъзна, че няма отговор и погледна настрани от тия силни, безметежни очи.

— Добре, отче — каза той. Наметна шлифера и се обърна. — Сега ще ги донеса.

Карл изтича през вестибюла, изпревари Карас и му отвори вратата. Спогледаха се за миг, после Карас прекрачи в дъждовната нощ. Мерин погледна Крис.

— Трябваше да ви попитам. Имате ли нещо против, ако започнем веднага?

Тя разцъфна от облекчение, като осъзна, че в къщата са нахлули властност, решителност и увереност като поток слънчеви лъчи.

— Не, радвам се — каза тя с благодарност. — Но вие сигурно сте

уморен, отче Мерин.

Старият свещеник забеляза как погледът й се стрелна уплашено нагоре, където беснееше демонът.

— Бихте ли искали чаша кафе? — попита тя с настоятелен и леко умолителен глас. — Горещо е, току-що го сварих. Искате ли?

Мерин забеляза как юмруците и се свиват и отпускат; видя дълбоко хлътналите очи.

— Да, с удоволствие — каза сърдечно той. — Благодаря ви. — От сърцето й падна тежест. — Стига само да не ви притеснявам.

Крис го поведе към кухнята и след малко той стоеше до печката с голяма чаша черно кафе. Крис извади бутилка бренди.

— Искате ли малко в кафето, отче?

Мерин наведе главата и безизразно се загледа в чашата си.

— Лекарите не разрешават — каза той, — но, слава Богу, волята ми е слаба.

Крис примига и го изгледа с недоумение, но после зърна веселия блясък в очите му, когато той вдигна глава и протегна чашата.

— Да, благодаря ви.

Крис с усмивка му наля бренди.

— Чудесно име — каза Мерин. — Крис Макнийл. Нали не е псевдоним?

Тя наля и на себе си, после поклати глава.

— Не, всъщност се казвам Сади Глюц.

— Е, да благодарим на Господа — промърмори Мерин.

Крис се усмихна и седна.

— А откъде идва името Ланкъстър, отче? Толкова е необичайно. Да не сте кръстен в чест на някого?

— Може би на кораб — промърмори Мерин, гледайки разсеяно в пустотата. Той отпи глътка кафе и се замисли. — Или е име на мост. Да, мисля, че беше мост. — Той погледна Крис и се усмихна с лека печал. — Но виж, „Деймиън“… Колко ми се иска да имах такова име. Красиво е.

— Откъде идва името, отче? — настоя Крис.

— Това е името на един свещеник, който цял живот се грижил за прокажените на остров Молокаи. Накрая сам се разболял. — Мерин се загледа настрани. — Чудесно име — повтори той. — Мисля, че ако се казвах Деймиън, бих се примирил дори с фамилия Глюц.

Крис се засмя. Стана й по-леко. Няколко минути си бъбриха за разни дреболии. Накрая Шарън се появи в кухнята и чак тогава Мерин се накани да тръгва. Сякаш бе чакал точно нейното идване, защото

веднага отнесе чашата си до мивката, изплакна я и внимателно я сложи на сушилката.

— Благодаря ви, кафето беше чудесно, точно това ми трябваше.

Крис стана и каза:

— Ще ви покажа стаята.

Мерин благодари и я последва към кабинета. На прага Крис каза:

— Ако ви трябва нещо, отче, кажете ми.

Той сложи ръка на рамото й, стисна леко и Крис усети как в тялото й се вливат енергия, топлина, покой и странно чувство за… Какво, запита се тя. Сигурност? Да, нещо такова.

— Вие сте много добър човек. — Очите й се усмихваха. — Благодаря ви.

Той отпусна ръка се загледа след нея. Но веднага след като Крис изчезна, лицето му се изкриви от болка. Мерин влезе в кабинета и затвори вратата. Измъкна от джоба си тенекиена кутийка с надпис „Аспирин Байер“, отвори я, взе една таблетка нитроглицерин и внимателно я постави под езика си.

Крис отиде в кухнята спря до вратата и погледна Шарън. Тя стоеше до печката и чакаше кафето да се затопли. Изглеждаше разсеяна и изтощена. Разтревожена, Крис пристъпи към нея и тихо каза:

— Хей, скъпа, защо не отидеш да си починеш?

Няколко секунди Шарън не отговори. После се обърна и погледна Крис с празни очи.

— Извинявай. Каза ли нещо?

Крис забеляза обтегнатото лице, далечния поглед.

— Какво стана там, Шарън? — попита тя.

— Къде там?

— Горе. Когато отец Мерин влезе в спалнята на Ригън.

— А, да… — Далечният поглед на Шарън сякаш подири някакво място в пространството между съмнението и спомена. — Да. Беше странно.

— Странно ли?

— Да. Те само… — Тя помълча. — Ами, те само се гледаха, а след това Ригън… онова нещо… то каза…

— Какво?

— То каза: „Този път ще загубиш.“

Шарън чакаше.

— А след това?

— Това беше — отвърна Шарън. — Отец Мерин се обърна и излезе от стаята.

— И как изглеждаше? — попита Крис.

— Странно.

— За Бога, Шарън, измисли някоя друга дума! — избухна Крис и се канеше да добави още нещо, но изведнъж забеляза как Шарън наклони глава, сякаш се вслушваше. Крис проследи погледа й… и също го усети: тишината; внезапното стихване на демоничната ярост, ала и още нещо… нещо друго… нещо, което нарастваше бавно около тях.

Двете жени се спогледаха.

— И ти ли го усещаш? — попита Шарън.

Крис кимна. Имаше нещо в къщата. Напрежение. Въздухът постепенно пулсираше и се сгъстяваше, сякаш наоколо бавно се трупаха противостоящи енергии.

Звукът на звънеца им се стори нереален.

Шарън се завъртя.

— Аз ще отворя.

Тя мина във вестибюла и отвори вратата. Карас се връщаше с голям кашон в ръцете.

— Отец Мерин е в кабинета — каза Шарън.

— Благодаря.

Карас бързо отиде до кабинета, почука леко и влезе с кашона.

— Извинявай, отче — каза той. — Нямах много…

Карас застина на прага. Мерин, облечен с панталони и тениска, бе коленичил до леглото с наведена глава и сплетени ръце. За момент Карас се вцепени, сякаш завивайки зад ъгъла изведнъж бе видял собственото си детство да преминава, преметнало небрежно през лакът одеждите за църковния хор.

Карас наведе очи към дъждовните капки по кашона. Пристъпи към дивана и безшумно извади на него каквото бе донесъл. После свали шлифера и грижливо го сгъна на облегалката на един стол. Озърна се към Мерин, видя го да се прекръства и бързо извърна глава. Взе по-големия стихар и тъкмо започваше да го надява над расото си, когато чу как Мерин стана и тръгна към него. Придърпвайки одеждите, той се обърна, а старият свещеник спря пред дивана и плъзна нежен поглед по съдържанието на кашона.

Карас извади измежду дрехите един пуловер.

— Може би ще искаш да си го облечеш под расото, отче — каза той и го подаде на Мерин. — В стаята й понякога става много студено.

Мерин наведе очи към пуловера и лекичко го докосна с пръсти.

— Много си внимателен, Деймиън. Благодаря ти.

Карас взе от дивана расото на Мерин, погледна го как си облича пуловера и едва сега, гледайки това простичко, прозаично действие, той изведнъж усети силата и величието на този човек; усети момента; усети как сгъстяващата се тишина го притиска, задушава, смазва усещането му за непоклатимия и реален свят. Опомни се от усещането, че някой издърпва расото от ръцете му. Мерин.

— Запознат ли си с правилата на ритуала, Деймиън?

— Да.

Мерин започна да закопчава расото.

— Най-важно е предупреждението да избягваш разговорите с демона.

Демонът, помисли си Карас.

Потресе го начинът, по който Мерин изрече тази дума — като нещо от всекидневието.

— Можем да питаме за съществените неща — продължи Мерин. — Но всичко извън това е опасно. Крайно опасно. — Той взе стихара от ръцете на Карас и започна да го облича над расото. — Не го слушай, каквото и да ти казва. Демонът е лъжец. Той ще лъже, за да ни объркa, но ще смесва лъжите с истини, за да ни атакува. Това е психологическа атака, Деймиън. И то могъща. Не го слушай. Запомни това. Не го слушай.

Докато Карас му подаваше епитрахила, екзорсистът добави:

— Искаш ли да ме питаш нещо, Деймиън?

Карас поклати глава.

— Не, но мисля, че би било полезно да ти разкажа за различните личности, които се проявиха в Ригън. Засега са три.

Намествайки стихара на раменете си, Мерин тихо отвърна:

— Само една е. — Той взе двата екземпляра на „Римски ритуали“ и подаде единия на Карас. — Ще прескочим литанията на светците. Донесе ли светена вода, Деймиън?

Карас извади от джоба си малко шишенце. Мерин го взе, после кимна тържествено към вратата.

— Ако обичаш, води ме, Деймиън.

Горе до вратата на спалнята чакаха напрегнато Крис и Шарън, облечени с топли якета и пуловери. Като чуха вратата да се отваря, те погледнаха надолу и видяха как Карас и Мерин вървят към стълбището. Потресаващо изглеждат, помисли си Крис — Мерин тъй висок, а Карас с грубовато и мрачно лице над невинната белота на стихара. Видя ги как уверено се изкачват по стъпалата и макар разумът да й подсказваше, че нямат свръхестествени сили, тя се почувства

дълбоко и странно трогната, а нещо в душата й шепнеше, че може би все пак имат. Сърцето й биеше все по-бързо.

Пред вратата на стаята йезуитите спряха. Като видя топлите дрехи на Крис, Карас се намръщи.

— И вие ли искате да влезете?

— А не бива ли?

— Моля ви, недейте — настоя Карас. — Не бива. Ще направите голяма грешка.

Крис погледна въпросително Мерин.

— Отец Карас знае най-добре — спокойно отговори екзорсистът.

Крис пак погледна Карас. Наведе глава.

— Добре — примири се тя и се облегна на стената. — Ще чакам тук.

— Какво е второто име на дъщеря ви? — попита Мерин.

— Тереза.

— Прекрасно име — топло изрече старият свещеник.

За момент той окуражително я погледна право в очите, после се завъртя към вратата. Крис отново усети онова напрежение, онзи напрегнат като пружина мрак от вътрешната страна. В спалнята.

Отвъд тази врата.

Мерин кимна.

— Добре — тихо каза той.

Карас отвори вратата и едва не отскочи назад от талазите зловоние и леден студ. На един стол в ъгъла седеше прегърбен Карл, облечен с избеляло зелено ловджийско яке. Той погледна с надежда Карас, който насочи очи към леглото. Блестящите очи на демона се взираха към коридора зад него. Към Мерин.

Карас пристъпи до леглото откъм краката на демона, а Мерин, високи и строен, бавно се приближи отстрани, спря и наведе очи към омразата. В стаята се възцари напрегната тишина. Ригън хищно плъзна почернял език по подпухналите, напукани устни. Раздаде се шумолене на смачкан пергамент.

— Е, горделиво нищожество! — изграчи демоничният глас. — Най-сетне! Най-сетне дойде!

Старият свещеник вдигна ръка и направи кръстен знак над леглото, после към цялата стая. Обърна се и отвори шишенцето със светена вода.

— О, да! Свещената урина! — изрева демонът. — Спермата на светците!

Мерин вдигна шишенцето и лицето на демона пребледня от ярост,

гласът му засъска:

— А, ще *посмееш* ли, копеле? Ще *посмееш* ли?

Мерин започна да го пръска със светена вода, а демонът вирна глава. Устата и мускулите на шията трепереха от злоба.

— Да, пръскай! Пръскай, Мерин! Пръскай, додето подгизнем! Удави ни! Удави ни в потта си! Твоята пот е свещена, свети Мерин! Направи сега чупка в кръста и пръдни облак тамян! Наведи се и покажи светия си задник, та да го обожаваме, Мерин! Да го *целуваме*! Да…

— *Млъквай!*

Думата удари като мълния. Карас рязко извърна глава и погледна с учудване Мерин, който бе впил повелителен взор в Ригън. И демонът млъкна. Гледаше втренчено Мерин.

Но очите му вече бяха неуверени. Боязливи. Примигваха плахо.

Мерин деловито затвори шишенцето и го върна на Карас. Психиатърът го прибра в джоба си, а старият свещеник коленичи до леглото, затвори очи и зашепна молитва.

— Отче наш… — започна той.

Ригън заплю Мерин в лицето и жълтеникавата храчка бавно плъзна надолу по бузата му.

— … Да дойде Твоето царство… — Все тъй с наведена глава, Мерин продължи молитвата, а ръката му извади от джоба кърпичка и без да бърза избърса храчката. — … и не въведи нас в изкушение… — тихо завърши той.

— Но избави ни от лукавия — добави Карас.

За момент той вдигна глава. Очите на Ригън се извъртяха назад, тъй че се виждаше само бялото. Карас усети смут. Усети как нещо замръзва в стаята. Приведе се над текста, за да последва молитвата на Мерин.

— Отче наш, Иисусе Христе, призовавам светото Ти име, смирено Те моля за милост, дай ми сили срещу този нечестив дух, който измъчва това Твое създание; в името на Христа Бога.

— Амин — отвърна Карас.

Мерин стана и продължи да се моли страстно.

— Господи, създателю и защитниче на рода човечески, смили се над рабинята Си Ригън Тереза Макнийл, попаднала в примките на вечния наш враг, изкусителя, който…

Карас чу, че Ригън изсъска и погледна към нея. Видя я да се надига с избелени очи; тя бавно клатеше глава като кобра и стрелкаше език през напуканите си устни. Отново го обзе същото безпокойство и той

наведе глава над текста.

— Спаси рабинята Си — четеше Мерин от книгата.

— Която се уповава на Теб, Господи — отвърна Карас.

— Нека намери в Теб крепост, Боже…

— … против врага.

Докато Мерин продължаваше със следващия стих — „И нека няма власт врагът над нея“, — Карас чу как Шарън ахна зад него. Бързо се завъртя и я видя да се взира вцепенена в леглото. Озадачен, той погледна натам. И изтръпна.

Предната част на леглото, бавно се издигаше над пода!

Той не повярва на очите си. Десет сантиметра. Петнайсет. Трийсет. После започнаха да се издигат и задните крака.

— *Gott in Himmel!*[11] — прошепна Карл с ужас.

Но Карас нито чу, нито го видя как се прекръства, докато задната част на леглото се изравняваше с предната.

Това не е истина, помисли си той.

Леглото се издигна с още трийсет сантиметра и увисна във въздуха, като се люшкаше лекичко, сякаш плаваше по застоялите води на зловонно езеро.

— Отче Карас!

Ригън се гърчеше и съскаше.

— Отче Карас!

Той се обърна. Мерин го погледна безметежно и кимна към дебелия том в ръцете му.

— Отговорът, ако обичаш, Деймиън.

Карас го гледаше с недоумяващи очи, без да осъзнава, че Шарън е избягала от стаята.

— И нека няма власт врагът над нея — тихо и уверено повтори Мерин.

Карас бързо надникна в книгата и с разтуптяно сърце прошепна отговора:

— И синът на неправдата да е безсилен зло да й стори.

— Господи, чуй молитвата ми — продължаваше Мерин.

— И викът ми нека стигне до Теб.

— Господ да бъде с теб.

— И с душата ти!

Мерин подхвана следващата дълга молитва, а Карас отново отправи поглед към леглото, към своите надежди за Бога и свръхестественото. Възторжена тръпка прониза цялото му същество. *То е тук! Ето го! Право пред мен!* Изведнъж той се озърна като чу

вратата да се отваря. Шарън дотича в стаята, следвана от Крис, която застина на прага и ахна.

— *Мили Боже!*

— Всемогъщи Отче наш…

Екзорсистът деловито вдигна ръка и без да бърза прекръсти трикратно челото на Ригън, продължавайки да чете текста от книгата:

— … Който изпрати Своя Единороден Син, за да смаже ревящия лъв…

Съскането престана и от разпънатата до скъсване уста на Ригън излетя страховит рев на бик.

— … избави от погибел и от ноктите на Сатаната това човешко създание, сътворено по Твой образ и подобие…

Ревът се усилваше, пронизваше плътта и разтърсваше костите.

— Боже, Създателю наш… — Мерин спокойно вдигна ръка и притисна края на епитрахила си към шията на Ригън, продължавайки да се моли. — … от чиято мощ Сатана рухна като мълния от небето, всей ужас в звяра, който съсипва лозето Ти…

Ревът спря и изпървом настана звънтяща тишина, после гъста и зловонна зеленикава каша бликна на тласъци от устата на Ригън и плъзна надолу по ръката на Мерин. Но той не я отдръпна.

— Нека прокуди могъщата Ти десница този зъл демон от Ригън Тереза Макнийл, която…

Карас смътно чу как вратата се отвори отново и Крис изскочи от стаята.

— Прогони този преследвач на невинните…

Леглото се разлюля лениво, после се наклони, заподскача, а зловонният поток продължаваше да блика от гърлото на Ригън, но Мерин спокойно следваше тези движения и продължаваше да притиска епитрахила към шията й.

— Влей смелост в слугите Си да се изправят срещу нечестивия змей, та да не изкушава ония, що уповават в Теб…

Изведнъж движението спря; пред очите на вцепенения Карас леглото се спусна плавно като перце и глухо тупна върху килима.

— Господи, дай ни сила…

Карас замаяно завъртя поглед към ръката на Мерин. Не я виждаше под купчината димящ бълвоч.

— Деймиън?

Карас вдигна очи.

— Господи, чуй молитвата ми — тихо изрече Мерин.

Карас се обърна.

— И викът ми нека стигне до Теб.

Мерин вдигна епитрахила, направи крачка назад, и стаята се разтресе от силата на повелителния му глас:

— Прокуждам теб, нечестив дух, както и всяка власт сатанинска! Всеки призрак от ада! Всички бесове около теб! — От ръката му капеше зловонна слуз върху килима. — Иисус ти повелява, чиято дума опитомяваше вятъра и морето! Които…

Ригън спря да повръща. Тя седеше тихо и неподвижно, само бялото на очите й лъщеше зловещо срещу Мерин. Застанал до леглото откъм краката й, Карас я гледаше втренчено. Потресението и възбудата почваха да отслабват, но умът му неканен почна трескаво да оспорва, да възразява, да призовава логиката на помощ на съмнението: полтъргайст; телекинеза; стрес при юношите и силата на мисълта. После той си спомни нещо и се намръщи. Мина отстрани на леглото, хвана Ригън за китката и откри онова, от което се боеше. Също като при онзи сибирски шаман, пулсът на Ригън препускаше с невероятна скорост. Пред очите му причерня и като погледна часовника си, той започна да отброява отчаяно ударите, сякаш от това зависеше животът му.

— Повелява ти Онзи, който те низвергна от небесните висини!

Мощното заклинание на Мерин кънтеше нейде настрани от съзнанието на Карас, а пулсът на Ригън неумолимо продължаваше да се ускорява. Сърцето биеше все по-бързо и по-бързо. Карас погледна Ригън. Все тъй безмълвна. Неподвижна. Тънки струйки пара се надигаха в ледения въздух над повърнатото като зловонно жертвоприношение. И тогава косата на Карас настръхна: кошмарно бавно, сантиметър по сантиметър, скърцайки като ръждясал стар механизъм, главата на Ригън започна да се извърта, докато накрая в него се втренчиха страшните бели очи.

— И затова трепери от страх, Сатана…

Главата бавно се извъртя отново към Мерин.

— … Ти, поругателю на правдата! Ти, приносителю на погибел! Ти, предателю на народите! Ти, грабителю на живота! Ти…

Карас се озърна плахо. Светлината на лампите запримигва, помръкна до зловещо кехлибарено трептене. Карас изтръпна.

В стаята ставаше все по-студено.

— … Ти, повелителю на убийците! Ти, покровителю на всичко скверно! Ти, враг на рода човечески. Ти…

Глух удар разтърси стаята. След това още един. После упорит, отмерен трепет плъзна из стените, из пода и тавана, туптейки с бесен

ритъм като удари на огромно болно сърце.

— Върви си, чудовище! Мястото ти е в самотата! Домът ти е гнездо на ехидни! Падни и пълзи с тях! Сам Бог ти повелява! Кръвта на…

Зловещите удари се засилваха, ставаха все по-бързи.

— … Заклевам те, древен змей…

И по-бързи…

— … в името на съдника на всички живи и мъртви, в името на твоя Творец, Творецът на битието…

Шарън изкрещя и притисна ушите си с длани. Пулсирането стана оглушително и изведнъж се ускори до ужасяващо темпо.

Пулсът на Ригън бе потресаващ. Удряше тъй бясно, че вече не можеше да се отброи. От другата страна на леглото Мерин спокойно протегна ръка и направи кръстен знак над покритите й с бълвоч гърди. Думите на молитвата му заглъхнаха сред тътена.

Изведнъж Карас усети как пулсът рязко спада и докато Мерин се молеше и правеше кръстния знак над челото на Ригън, кошмарното туптене секна.

— Господи на земята и в небесата, Господи над всички ангели и архангели…

Сега Карас чуваше молитвата, а пулсът спадаше… спадаше…

— Мерин, копеле горделиво! Отрепка! Ще загубиш! Тя ще умре! *Прасето ще умре!*

Блещукащата мъгла се разсея и демонът отново се нахвърли с ненавист върху Мерин.

— Развратен пуяк! Древен еретик, който дръзва да си въобразява, че един ден вселената ще стане Христос! Призовавам те, обърни се и ме погледни! Да, погледни ме, нищожество! — Демонът подскочи, заплю Мерин в лицето и изграчи:

— Ето, тъй господарят ти изцелява слепците!

— Боже, Създателю на битието… — Продължавайки да се моли, Мерин невъзмутимо извади кърпичката и се избърса.

— Последвай сега неговото учение, Мерин! Направи го! Пъхни свещената си патка в устата на свинчето и я *пречисти, попий* всичко с тая сбръчкана реликва и тя ще се *изцели*, свети Мерин! Да, *чудо*! Истинско…

— … избави рабинята Си…

— Лицемер! Пет пари *не даваш* за прасето! Не ти пука *изобщо*! Превърна я в *състезание между нас*!

— … смирено Те моля…

— Лъжец! Лъжливо копеле! Кажи ни къде ти е смирението,

Мерин? В пустинята? В руините? В гробниците, където позорно избяга от ближните си? От страдащите и нищите духом! Как смееш да говориш с *хората* след това, благочестива гнидо?…

— … избави я…

— Твоят дом е гнездо на пуяци, Мерин! Мястото ти е да си сам със себе си! Върви на планинския връх и говори с единствения, когото признаваш!

Мерин продължава да се моли, без да обръща внимание на дивия порой от обиди.

— Жаден ли си, свети Мерин? Ето, давам ти нектар и амброзия, давам ти хляба насъщен на твоя Бог! — изграчи подигравателно демонът и от тялото на Ригън изригна диария. — Защото *това* е моето тяло! Хайде, освети го, свети Мерин!

Карас изтръпна от погнуса и направи усилие да се съсредоточи върху текста, докато Мерин четеше откъс от Евангелието от Лука:

> … А той каза: Легион, защото много бесове бяха влезли в него. И молеха Го да не им заповяда да отидат в бездната. А там имаше голямо стадо свине, които пасяха по хълма, и бесовете Го помолиха да им позволи да влязат в тях. И позволи им. И като излязоха бесовете из човека и влязоха в свините, стадото се спусна по стръмнината в езерото и се издави. А свинарите…

— Уили, нося ти блага вест! — изграчи демонът.

Карас се озърна и видя Уили застинала до вратата с наръч чаршафи и хавлии.

— Нося ти вест за изкупление! — злорадо се изкиска гласът. — Елвира е *жива*! Тя е *жива*! Тя е…

Уили се втренчи потресена в него, а Карл се завъртя и извика:

— *Не*, Уили! *Не!*

— … *наркоманка*, Уили, непоправима…

— Уили, не слушай! — извика Карл.

— Да ти кажа ли къде живее?

— *Не слушай! Не слушай!*

Карл изтласка Уили навън.

— Иди да я навестиш за Празника на *майката*, Уили! Изненадай я! Иди…

Изведнъж демонът замълча и насочи поглед към Карас, които отново бе проверил пулса на Ригън и след като се увери, че е стабилен и може да понесе още една доза либриум, пристъпи към Шарън, за да й поръча да приготви инжекцията.

— Карас, искаш ли я? — изхили се демонът. — Твоя е! Да, конярската курва е твоя! Можеш да я яздиш както си искаш! Ами че тя всяка нощ си фантазира за теб, Карас! Да, за теб и за твоето дълго, дебело свещеническо парче!

Шарън се изчерви и извърна глава настрани, докато Карас й обясняваше, че могат да инжектират на Ригън още либриум.

— И компазинов разтвор, за в случай че пак повръща — добави той.

Шарън кимна и бързо се отдалечи. Докато минаваше с наведена глава край леглото, Ригън изграчи *Пачавра!*, после подскочи и я улучи в лицето с дълга струя повърнато. Преди Шарън да се опомни, на мястото на демона изникна Денингс и изпръхтя:

— Конярска курва! Путка!

Шарън изхвръкна от стаята.

Новата личност направи гнуслива гримаса, огледа се и попита:

— Няма ли някой да отвори прозореца? Моля ви! В тая стая ужасно *вони*! Просто… Не, не, недейте! — побърза да се поправи съществото. — *За Бога*, не го правете, че може и още някой да пукне!

Денингс се изкикоти, намигна зловещо на Карас и изчезна.

— … Той те прокужда…

— Наистина ли, Мерин? Наистина ли?

Демонът отново се бе появил и Мерин продължи заклинанията, като от време на време прекръстваше Ригън и я докосваше с епитрахила, а съществото го обсипваше с мръсни думи.

Твърде дълго, помисли тревожно Карас. Пристъпът траеше твърде дълго.

— Ето я и свинята! Майката на свинчето!

Карас се завъртя и видя Крис да идва към него със спринцовка и памучен тампон. Тя засрамено бе навела глава и Карас пристъпи насреща й.

— Шарън се преоблича — обясни Крис, — а Карл…

— Добре — прекъсна я Карас и двамата се приближиха до леглото.

— Да, виж какво свърши, свинска майчице! Ела да видиш!

Крис се мъчеше да не слуша, да не гледа докато Карас притискаше отпуснатите ръце на Ригън.

— Виж бълвоча! Виж престъпното си изчадие! — беснееше демонът. — Доволна ли си сега? *Ти* го направи! Да, *ти*, с твоята кариера *над всичко*, над *съпруга* ти, над *нея*, над…

Карас се озърна. Крис стоеше парализирана.

— Действайте! — заповяда той. — Не слушайте! Хайде!

— … твоя *развод*! Моля, върви при свещениците! Те няма да ти помогнат! Свинчето е *лудо*! Не разбра ли? Ти го доведе до лудост и убийство, и…

— Не мога! — Крис гледаше с изкривено лице трепереща спринцовка в ръката си. Тя поклати глава. — Не мога да го направя!

Карас дръпна спринцовката от пръстите й.

— Добре, дезинфекцирайте! Ето тук!

— … в *ковчега*, кучко…

— Не слушайте! — повтори Карас и като го чу, демонът яростно впери в него зачервени, изхвръкнали от орбитите очи.

— И *ти* си същата стока, Карас! Да! И *ти*!

Крис избърса със спирт ръката на Ригън.

— А сега вън! — нареди Карас, докато забиваше иглата в съсухрената плът.

Крис избяга към коридора.

— Да, *знаем* как се грижиш за *майките*, драги ми Карас! — изграчи демонът.

Йезуитът пребледня и за момент се вцепени. После бавно извади иглата и се вгледа в белите очи на Ригън, докато от гърлото й излиташе бавната, звънка песен на момченце от църковен хор: *Tantum Ergo sacramentum veneremur cernui…*

Това беше католически химн. Карас стоеше изтръпнал, а зловещата, вледеняваща кръвта песен се лееше в пустотата, където Карас зърна с потресаваща яснота ужаса на наближаващата вечер. Вдигна очи и видя Мерин с кърпа в ръцете. С уморени и много нежни движения старият свещеник бършеше повърнатото от лицето и шията на Ригън.

— *…et antiquum Documentum…*

Пеенето не спираше.

Чий е гласът, запита се Карас. После из главата му се мярнаха откъслечни мисли: *Денингс… Прозорецът…*

Изцеден и безсилен, той видя как Шарън се върна в стаята и взе кърпата от ръцете на Мерин.

— Аз ще довърша, отче — каза тя. — Вече ми мина. Преди компазина бих искала да я преоблека и измия. Може ли да изчакате навън за минутка?

Свещениците прекрачиха в топлината и полумрака на коридора, където уморено се облегнаха на стената със скръстени ръце и наведени глави, слушайки призрачното, приглушено пеене откъм стаята. Карас пръв наруши мълчанието.

— Одеве ти каза, отче… каза, че има само една нова личност.

— Да.

Говореха тихо, с наведени глави като на изповед.

— И че всички останали са само форма на атака — продължи Мерин. — Той е един… само един. Демон. — Тишина. После Мерин каза простичко: — Знам, че имаш съмнения. Но аз вече съм се срещал с този демон. И той е могъщ, Деймиън. Много могъщ.

Пак замълчаха и пак заговори Карас:

— Ние твърдим, че демонът не може да пречупи волята на жертвата.

— Да, така е. Няма грях.

— Тогава каква е *целта* на обсебването? Какъв е смисълът?

— Кой знае? — отвърна Мерин. — Кой би се надявал да знае? И все пак аз мисля, че целта на демона не е жертвата, а ние… свидетелите… всички в тази къща. И мисля… мисля, че смисълът е да ни тласне към отчаяние; да отхвърлим човешкото, Деймиън; да се видим в крайна сметка като зверове, долни и разложени; без достойнство; грозни; недостойни. И може би там е разковничето — да се смятаме за недостойни. Защото мисля, че вярата в Бога изобщо не зависи от разума; мисля, че в крайна сметка всичко опира до любовта — да приемем, че Бог винаги ще ни обича.

Мерин помълча и после продължи бавно и унесено:

— Повтарям, кой знае. Но е ясно — поне за мен, — че демонът знае къде да удари. О, да, знае много добре. Някога, много отдавна, аз бях загубил надежда да обикна ближния. Някои хора… ме отвращаваха. Тогава как бих могъл да ги обичам? Това ме измъчваше, Деймиън, накара ме да се отчая от себе си, а скоро и от Бога. Моята вяра рухна.

Карас изненадано се обърна към Мерин.

— И какво стана?

— Е… В крайна сметка осъзнах, че Бог никога не би поискал от мен нещо, което е психологически невъзможно; че любовта, която Той иска, е в моята воля и не трябва да я усещам като емоция. Не. Ни най-малко. Той искаше да *постъпвам* с любов; да *върша* нещо за другите — а към тези, който ме отвращават, дори с още по-голяма любов. — Мерин наведе глава и заговори още по-тихо. — Знам, че сигурно всичко това ти се струва очевидно, Деймиън. Но тогава не го разбирах. Странна слепота. Колко съпрузи и съпруги — печално промълви Мерин — мислят, че са загубили любовта само защото сърцата им вече не трепват при вида на любимия човек. Ах, мили Боже! — Той отново поклати глава. — Именно тук се крие отговорът, Деймиън… обсебването; не във войните, както вярват мнозина, или поне не толкова много; и много рядко в изключителни случаи като този… това момиче… това клето дете. Не, най-често виждам обсебването в дребните неща, Деймиън — в безсмислените, дребнави вражди и недоразумения; в жестоката и пареща дума, избликнала неканена между приятели. Между влюбени. Между съпрузи. Стига толкова! Не ни трябва Сатаната, за да водим войни помежду си; отлично се справяме и сами… съвсем сами.

Детската песен още долиташе от спалнята и Мерин унесено се озърна натам.

— Но дори от това — от злото — в крайна сметка някак ще произлезе добро; по някакъв начин, който не можем нито да разберем, нито дори да видим. — Мерин помълча. — Може би злото е леярският калъп на доброто — продължи той замислено. — А може би дори Сатаната, самият Сатана, неволно служи на волята Божия.

Мерин не каза повече и двамата дълго мълчаха, а Карас размишляваше докато му хрумна друго възражение.

— След като демонът бъде прогонен — попита той, — какво би му попречило да се върне?

— Не знам — отговори Мерин. — Но това никога не се случва. Никога. — Той вдигна ръка и разтърка ъгълчетата на очите си. — Деймиън… колко красиво име.

Карас усети в гласа му изтощение. И още нещо. Някаква тревога. Опит да се потисне някаква болка.

Изведнъж Мерин отстъпи от стената, закри лицето си с длан, извини се и забърза по коридора към банята. Какво му става, запита се Карас. Изведнъж изпита завист и възхищение към простичката и искрена вяра на екзорсиста. После се обърна към вратата. Пеенето бе

спряло. Нима нощта най-сетне свършваше?

След няколко минути Шарън излезе от спалнята със зловонен вързоп от чаршафи и дрехи.

— Заспа — каза тя, после бързо извърна глава и се отдалечи по коридора.

Карас си пое дълбоко дъх и се върна в спалнята. Усети студа. Зловонието. Бавно пристъпи към леглото. Ригън спеше. Най-после. Най-после и аз мога да си почина, помисли си Карас. Той се наведе, хвана изтънялата китка на Ригън и се вгледа в секундната стрелка на часовника си.

— Защо ми причиняваш това, Дими?

Сърцето му замръзна.

— Защо го правиш?

Карас не мърдаше, не дишаше, не смееше да се озърне към скръбния глас, да види дали онези очи са наистина тук. Обвиняващи. Самотни. Очите на майка му. На *майка му*!

— Ти ме изостави, за да станеш свещеник, Дими; прати ме в приют…

Не гледай!

— А сега ме прогонваш?

Това не е тя!

— Защо го правиш?

В главата му пулсираше болка, сърцето му подскачаше в гърлото. Карас затвори очи, а гласът стана жален, изплашен и умоляващ. — Винаги си бил добро момче, Дими! Моля ти се! Страх ме е! Не ме пропъждай навън, Дими! *Моля те!*

Ти не си майка ми!

— Там, навън, няма нищо! Само тъмнина, Дими! Толкова е самотно!

— Ти не си майка ми! — страстно прошепна Карас.

— Дими, моля те!

— *Ти не си майка ми!* — изкрещя отчаяно Карас.

— О, *за Бога*, Карас!

Беше се появил Денингс.

— Виж сега, просто не е честно да ни изгонят от тук! — изхленчи той. — Слушай, мен ако питаш, не е редно да бъда тук. Признавам. Но кучката ми отне тялото и ми се струва съвсем справедливо да ползвам нейното, не мислиш ли? *За Бога*, Карас, *погледни* ме, ако обичаш! Не се дърпай! Така де, рядко ми дават думата. Просто се обърни. Няма да хапя, няма да повръщам и други подобни простащини. Сега съм аз.

Карас отвори очи и видя лицето на Денингс.

— Така вече е по-добре — продължи съществото. — Виж сега, тя ме уби! Не онзи *ханджия*, Карас — *тя* беше! О, да! — Съществото решително кимна. — *Тя!* Разбираш ли, аз си седях кротко на барчето и изведнъж ми се стори, че я чувам да стене горе. Е, в края на краищата *трябваше* да видя какво я мъчи, затова се качих и представяш ли си, сграбчи ме за гърлото ситната кучка! — Гласът изтъня жално. — Господи, *никога* през живота си не бях виждал такава сила! Взе да крещи, че съм чукал майка й, че тя се развела заради мен и още някакви глупости. Не беше много ясно. Но едно ще ти кажа, драги, *метна ме през шибания прозорец*! — Гласът изтъня до фалцет. — Скапанячката ме уби! Разбра ли? Кажи сега, честно ли е да ме изриташ оттук? *Сериозно*, Карас, смяташ ли, че е справедливо? А?

Карас преглътна с усилие и отговори дрезгаво:

— Е, ако наистина си Бърк Денингс…

— Нали все *това* ти повтарям? Да не си *глух*?

— Добре, ако си Денингс, тогава кажи ми как главата ти се извъртя назад.

— Скапан йезуит! — изруга тихо съществото.

— Какво каза?

Съществото неуверено зашари с поглед наоколо.

— А, главата? Шантава работа. Да. Много шантава.

— Как стана?

Денингс извърна глава.

— Честно казано, на кого му пука? Напред-назад, нагоре-надолу… Само се формализираш… чист педантизъм.

Карас наведе глава, хвана пак китката на Ригън и погледна часовника.

— Дими, моля те! Не ме карай да бъда сама!

Отново майка му.

— Ако вместо свещеник бе станал лекар, щях да живея в хубава къща, Дими, не при хлебарките, не сам-самичка в онази въшлива квартира!

Карас прикова очи в часовника и се помъчи да заглуши всичко, но отново чу риданията.

— Дими, *моля те*!

— Ти не си майка ми!

— Няма ли най-сетне да погледнеш истината в очите? — Този път беше демонът. Разгневен. — Нима вярваш каквото ти казва Мерин, глупако? Мислиш го за свят и добър? Да, ама *не*! Той е горделив и

недостоен! Ще ти го докажа, Карас! Ще го докажа, *като убия свинчето*! Тя ще умре и няма да я спасите нито ти, нито неговият Господ! Ще умре заради гордостта на Мерин и твоята некадърност! *Тъпак! Не биваше да й даваш либриум!*

Потресен, Карас погледна победоносния блясък в очите му, после пак наведе очи към часовника.

— Забелязваме ли пулса, Карас? Забелязваме ли?

Карас се намръщи тревожно. Пулсът беше ускорен и…

— Слаб? — изграчи демонът. — О, да! Засега е отслабнал малко. Съвсем малко.

Карас пусна ръката на Ригън, бързо взе чантата си, извади стетоскоп и го притисна към гърдите на детето.

— Слушай, Карас! — изхили се демонът. — Добре слушай!

Карас се вслуша и тревогата му нарасна. Сърдечните тонове бяха далечни и слаби.

— *Аз няма да я оставя да спи!*

Изтръпнал от ужас, Карас бързо погледна демона.

— Да, Карас! — изграчи съществото. — Тя няма да спи. Чуваш ли? *Няма да оставя свинчето да спи!*

Демонът отметна глава и избухна в злорад смях. Карас го гледаше като замаян и забеляза завръщането на Мерин едва когато старият свещеник застана до него и тревожно се вгледа в лицето на Ригън.

— Какво има? — попита той.

Карас глухо отвърна:

— Демонът каза, че няма да я остави да спи. — Той обърна към Мерин безсилен поглед. — Сърцето й губи ритъм, отче. Ако не заспи скоро, ще умре от сърдечна недостатъчност.

Мерин се навъси загрижено.

— Не можеш ли да й дадеш някакво лекарство? Нещо за сън?

— Не, това е опасно. Може да изпадне в кома. — Карас извърна очи към Ригън. Тя кудкудякаше като кокошка. — Ако кръвното падне още малко…

Той не довърши.

— Какво мога да направя? — попита Мерин.

— Нищо — каза Карас. — Нищо. Не знам, може би има някакви нови лекарства. Ще повикам кардиолог.

Мерин кимна.

— Да. Това ще е добре. — И докато Карас излизаше, той добави съвсем тихо: — И ще се моля.

Карас завари Крис да будува в кухнята. Откъм вратата до килера

долитаха риданията на Уили и утешителният глас на Карл. Карас обясни необходимостта от спешна консултации, като се постара да не разкрива докрай под каква заплаха е животът на Ригън. Крис даде съгласие и Карас позвъни на един свой приятел, известен специалист в медицинския факултет на университета. Събуди го и му описа положението накратко.

— Идвам веднага — каза кардиологът.

След по-малко от половин час той пристигна и когато попадна в спалнята, реагира на студа, зловонието и състоянието на Ригън с изненада, ужас и състрадание. Тя ту бъбреше несвързано, ту пееше, ту издаваше животински звуци. По някое време се появи Денингс.

— О, това е непоносимо! — оплака се той на лекаря. — Просто ужасно! Надявам се да направите нещо! Все трябва да има начин! Разбирате ли, иначе няма да има къде да отидем, и всичко това заради… Заради този *проклет* инат на дявола!

Докато лекарят гледаше с разширени очи и мереше кръвното налягане на Ригън, Денингс продължи да се жалва на Карас:

— Какво правиш, по дяволите? Не виждаш ли, че малката кучка трябва да е в болница? Мястото й е в лудницата, Карас! *Знаеш* го! За Бога, зарежи скапаните суеверия! Знаеш, че ако тя умре, вината ще бъде твоя! Да, само твоя! Така де, ако самозваният втори Божи син е такъв инат, това не означава, че трябва и *ти* да се държиш като темерут! Ти си лекар! Трябва да си наясно, Карас! Хайде, драги, прояви мъничко състрадание! Влез ни в положението, напоследък има *ужасен* недостиг на жилищна площ…

Демонът отново се появи и нададе вълчи вой. Кардиологът с леко разширени очи си прибра инструментите и кимна на Карас. Беше приключил.

Двамата излязоха в коридора. Кардиологът за секунда погледна вратата на спалнята и се обърна към Карас.

— По дяволите, какво става тук, отче?

Йезуитът се загледа настрани.

— Не мога да кажа — тихо отвърна той.

— Не можеш или не искаш?

Карас отново го погледна.

— Може би и двете. Как е сърцето? Какво откри?

Лекарят мрачно поклати глава.

— Трябва да спре тази активност. Трябва да спи… да заспи преди кръвното й да спадне.

— Аз мога ли да помогна с нещо, Бил?

— Моли се — отвърна лекарят.

Докато той се отдалечаваше, Карас се загледа след него. Всяка артерия, всеки нерв в тялото му умоляваше за почивка, за надежда, за чудеса, макар да знаеше, че не ще ги получи. Той болезнено примижа, като си спомни: *Не биваше да й даваш либриум!* Вдигна юмрук към устата си и от гърлото му излетя глух, задавен стон на жалост и самообвинение. Той въздъхна дълбоко, после още веднъж, отвори очи и с натежала душа отвори вратата на спалнята.

Мерин стоеше до леглото и гледаше как Ригън цвили като кон. Като чу Карас да влиза, той се обърна и го изгледа въпросително. Карас мрачно поклати глава. Мерин кимна. По лицето му се изписа печал, после смирение и накрая мрачна решителност. Той коленичи до леглото.

— Отче наш…

Ригън го обля със струя тъмна, воняща жлъчка и изграчи:

— Ще *загубиш*! Тя ще *умре*! Ще *умре*!

Карас взе своя екземпляр от „Римски ритуали“. Разгърна го. Вдигна очи и погледна Ригън.

— Спаси рабинята Си — молеше се Мерин.

— Против врага.

Заспивай, Ригън! Заспивай! — крещеше волята на Карас.

Но Ригън не заспа.

Нито на разсъмване.

Нито по пладне.

Нито вечерта.

Нито дори в неделя, когато пулсът й вече достигаше сто и четирийсет удара в минута, и ставаше все по-слаб, а пристъпите не спираха и докато Карас и Мерин продължаваха молитвите, без да мигнат, Карас трескаво се мъчеше да намери лекарство. Той омота Ригън с чаршаф, за да сведе движението до минимум; изпъди всички от стаята, за да провери дали липсата на провокации няма да прекрати пристъпите. Но нищо не помогна. Крясъците на Ригън бяха също тъй изтощителни, както движенията. Кръвното налягане все още се крепеше. *Но докога*, мъчително се питаше Карас. *Господи, не я оставяй да умре!* Болезнената молба се повтаряше тъй често в главата му, че стана почти автоматична.

Не я оставяй да умре! Нека заспи! Нека заспи!

Около седем часа вечерта в неделя Карас седеше безмълвно в спалнята до Мерин. Чувстваше се изтощен до предел от презрителните атаки на демона; от липсата си на вяра; от медицинската си

некадърност; от мисълта, че е напуснал майка си в търсене на обществено положение. И Ригън! Ригън! Негова беше вината!

Не биваше да й даваш либриум!

Свещениците бяха привършили поредния етап от ритуала и сега си почиваха, слушайки как Ригън пее „Panis Angelicus“ с нежния момчешки глас. Те рядко излизаха от стаята; Карас само веднъж отиде да се изкъпе и преоблече. Но в студа беше по-лесно да остават будни, макар че от тая сутрин миризмата в стаята се бе променила — сега вонеше на прогнила, разложена плът.

Гледайки трескаво Ригън със зачервени, уморени очи, Карас сякаш чу звук. Нещо изскърца. После пак — всеки път, когато примигваше. И той осъзна, че звукът идва от собствените му засъхнали клепачи. Обърна глава към Мерин. През дългите часове старият екзорсист почти не говореше; само от време на време разказваше някоя приятна случка от своето детство. Спомени. Дреболии. Как някога имал паток на име Кланси. Карас дълбоко се тревожеше за него. Заради възрастта му. Заради недоспиването. Заради словесните атаки на демона. Когато Мерин затвори очи и отпусна брадичка върху гърдите си, Карас се озърна към Ригън, после отиде до леглото да провери пулса и кръвното. Докато увиваше черния ръкав на апарата около ръката й, той примигваше, за да прогони мъглата пред очите си.

— Днес е Ден на майката, Дими.

Сърцето му се сви. После бавно, съвсем бавно погледна в очите, които вече не бяха на Ригън. Бяха други, изпълнени с печален укор. Очите на майка му.

— Не бях ли добра към теб? Защо ме остави да умра сам-самичка, Дими? Защо? Защо?

— *Деймиън!*

Ръката на Мерин се впи в рамото му.

— *Дими, моля те!*

— Не слушай, Деймиън! Излез! Махни се веднага!

Напразно опитвайки да преглътне буцата в гърлото си, Карас излезе от спалнята и дълго стоя в коридора, безсилен и нерешителен. Кафе? Копнееше за кафе. Но още повече за един душ. Но когато напусна къщата и се върна в стаята си в общежитието, стигаше му само един поглед към леглото, за да забрави за всичко останало. *Зарежи душа, човече! Поспи! Поне половин час!* Докато посягаше към слушалката, за да помоли дежурния на рецепцията да го събуди след трийсет минути, телефонът иззвъня.

— Да, слушам — каза той дрезгаво.

— Имате посетител, отче Карас. Някой си господин Киндерман.

За момент Карас затаи дъх, после въздъхна примирено.

— Добре, кажете му, че идвам след малко.

Докато затваряше телефона, Карас забеляза на бюрото пакет цигари „Кемъл“. Имаше и бележка от Дайър.

Пред свещника в параклиса е намерен ключ за клуба на „Плейбой“ Твой ли е? Можеш да го потърсиш на рецепцията.

Джо

С добродушна усмивка Карас остави бележката, набързо се преоблече с чисти дрехи, излезе от стаята и тръгна към приемната, където Киндерман чакаше до телефонното табло и грижливо преподреждаше цветята в една голяма ваза. Когато се обърна към Карас, той държеше в ръка розова камелия.

— А, отче! Отче Карас! — весело поздрави детективът, но лицето му веднага стана угрижено, като видя изтощеното лице на йезуита. Той бързо върна камелията на място и прекрачи напред. — Изглеждате ужасно! Какво има? Така е, като бягате толкова на стадиона! Зарежете тия работи, отче, така и така ще умрете! Хайде, елате!

Той хвана Карас за лакътя и го изведе на улицата.

— Имате ли малко време? — попита Киндерман, докато излизаха.

— Съвсем малко — промърмори Карас. — За какво става дума?

— Малък разговор. Имам нужда от съвет. Нищо повече — само съвет.

— Какъв съвет?

— След минутка. Засега да се поразходим. Да подишаме чист въздух. Толкова е полезно. — Той хвана йезуита под ръка и го поведе по диагонал към другия тротоар. — Ах, вижте това! Прекрасно! Вълшебно!

Сочеше залеза над Потомак. В тишината избухна смях, после развълнувани гласове на студенти пред заведението на ъгъла на Трийсет и шеста улица. Двама започнаха приятелска боксова схватка.

— Ах, колежът… — скръбно въздъхна Киндерман, гледайки веселата групичка. — Никога не съм учил в колеж, но ми се иска… — Той отново погледна Карас и се навъси загрижено. — Честна дума, никак не сте добре. Какво ви е? Болен ли сте?

Кога ще изплюе камъчето, запита се Карас.

— Не, просто имам много работа — отговори той.

— Карайте по-бавно — изсумтя детективът. — Отпуснете се. Между другото, гледахте ли балета на Болшой театър в „Уотъргейт“?

— Не.

— И аз. Но ми се иска. Толкова са изящни… Толкова красиви!

Стигнаха до сивата каменна стена на административната сграда, откъдето добре се виждаше залезът. Спряха. Карас се подпря на стената и погледна Киндерман.

— Добре, какво ви измъчва?

— Виждате ли, отче… — въздъхна Киндерман. Той се загледа унило към реката и добави:

— Боя се, че имам проблем.

— Професионален?

— Отчасти… само отчасти.

— Какво се е случило?

— Ами, в най-общи линии… — Киндерман се поколеба. — В общи линии е етичен проблем, отче Карас. — Детективът опря гръб в стената, наведе очи към тротоара и се намръщи.

— Просто няма с кого да си поговоря, дори и с капитана, всъщност най-малко с него, разбирате ли. Просто не мога. Тогава си помислих… — Лицето му изведнъж засия. — Имах една леля… Това трябва да го чуете, много е смешно. Дълги години тя живя в ужас от чичо ми. Клетата жена не смееше да му каже и дума, камо ли да възрази. Никога! Та когато му се ядосаше за нещо, хукваше към гардероба в спалнята си и там, в тъмното — няма да ми повярвате! — сама в тъмното, сред дрехите и молците, ругаеше — ругаеше! — чичо ми! Двайсетина минути му казваше какво мисли за него! Сериозно! Направо крещеше! Като й станеше по-добре, излизаше и отиваше да го целуне по бузата. Какво мислите, отче Карас, това добра терапия ли е или не?

— Много добра — отговори с безсилна усмивка Карас. — Значи, сега аз съм вашият гардероб? Това ли ми казвате?

— В известен смисъл — отговори сериозно детективът. — Но по-сериозен. И гардеробът трябва да говори.

— Имате ли цигара?

Киндерман го изгледа недоверчиво.

— При моето здраве да пуша?

— О… Разбира се, не — промърмори Карас и се обърна към реката. Ръцете му трепереха.

— Ама и вие сте един доктор! Опазил ме Господ да се разболея в някоя джунгла и вместо Алберт Швайцер да разчитам *на вас*! Още ли лекувате брадавиците с тритони, доктор Карас?

— С жаби — мрачно отвърна свещеникът.

Киндерман се навъси.

— Днес не сте много весел, отче Карас. Нещо ви мъчи. Какво е? Хайде, кажете.

Карас поклати глава.

— Добре — тихо каза той. — Питайте гардероба.

Детективът въздъхна и пак се загледа към реката.

— Казах… — Той изсумтя, почеса се по челото и продължи. — Казах, че… Добре, нека приемем, че работя по нещо, отче. Убийство.

— Денингс?

— Не, не го знаете. Чисто хипотетично.

— Разбирам.

— Убийството прилича на ритуално жертвоприношение — продължи мрачно детективът, подбирайки думите. — Да предположим, че в една къща — хипотетична къща — живеят петима души и един от тях трябва да е убиецът. — Той подчерта думите си с отсечени жестове във въздуха. — А аз *знам* това… Знам го със *сигурност*. — Той помълча и бавно въздъхна. — Но тук е проблемът… Всички доказателства, разбирате ли, сочат към едно дете, отче Карас. Момиченце на около десет, може би дванайсет години… просто дете; може да ми е дъщеря. Да, знам, звучи фантастично… нелепо… но е истина. После в тази къща идва свещеник, знаменит католически свещеник, и тъй като случаят е хипотетичен, аз узнавам чрез хипотетичните си гениални способности, че веднъж свещеникът е излекувал едно много специфично заболяване. Психично заболяване, споменавам го само между другото.

Карас скръбно наведе глава и кимна.

— Продължавайте. Какво още?

— Какво още? Много неща. Изглежда, че в болестта… е замесен сатанизъм… плюс сила. Да, невероятна сила. И това хипотетично момиче например може лесно да прекърши врата на възрастен мъж. — Детективът наведе глава и кимна. — Да… да, с лекота. И въпросът е… — Детективът помълча и се намръщи замислено, после продължи: — Виждате ли… Момичето не е виновно, отче. То е болно, лудо. И при това малко дете. Съвсем малко! И все пак в болестта си… може да бъде опасно. Може да убие още някого. Кой знае? — Детективът пак се обърна към реката. — Тук е проблемът. Какво да се прави? Искам да кажа, хипотетично. Да забравим? Просто да забравим… и да се надяваме… — Киндерман се поколеба, — че тя ще оздравее? Или… не знам… Просто не знам. Това е ужасно решение. Да, ужасно. Страховито. И не бих искал тъкмо аз да го взема. Отче, кое е

правилното в такъв случай? — обърна се той към Карас. — Хипотетично, искам да кажа. Според вас кое е правилното?

За момент в гърдите на Карас се надигна бунтовен прилив на глух, уморен гняв от поредното тежко бреме. Той изчака да се успокои, погледна Киндерман право в очите и тихо каза:

— Аз бих оставил решението в ръцете на по-висш съдник.

— Мисля, че той и сега е тук.

— Да. И аз бих оставил на него.

Няколко секунди погледите им продължаваха да се борят. После Киндерман кимна.

— Да, отче. Да. Знаех си, че ще ми отговорите по този начин. — Той отново се обърна към залеза. — Толкова е красиво. Какво ли ни кара да си мислим, че тия неща имат прелест, а Наклонената кула в Пиза — не? А също гущерите и броненосците. Още една загадка. — Той погледна часовника си. — Е, аз трябва да тръгвам. Закъснея ли още малко, госпожа Киндерман ще ми опява, че вечерята е изстинала. Благодаря, отче. Чувствам се по-добре… много по-добре. О, можете ли да ми направите една услуга? Да предадете вест. Ако случайно срещнете един човек на име Енгстрьом, моля, кажете му… просто кажете: „Елвира е в клиника. Добре е.“ Той ще разбере. Ще го направите ли? Разбира се, ако по някаква невероятна случайност го срещнете.

Леко озадачен, Карас отговори:

— Непременно.

— Слушайте, отче, не може ли някоя вечер да отидем заедно на кино?

Карас наведе очи, кимна и промърмори:

— Скоро.

— И вие сте като нашите равини. Стане ли дума за Месията, все това разправят: „скоро“. Слушайте, направете ми една услуга, ако обичате. Престанете с тия обиколки по стадиона, поне за малко. Просто ходете. Бива ли, отче? Намалете темпото! Можете ли да ми обещаете?

Карас се усмихна измъчено и отговори:

— Обещавам.

Детективът пъхна ръце в джобовете си и примирено се загледа в тротоара.

— Да, знам — въздъхна той. — Скоро. Винаги „скоро“.

Преди да си тръгне, Киндерман вдигна ръка и леко стисна рамото на йезуита.

— Режисьорът Елия Казан ви праща много поздрави.

Карас постоя, гледайки как детективът се отдалечава по улицата. Гледаше го с обич и с изумление пред лабиринтите на сърцето и чудесата на изкуплението. Вдигна очи към розовите облаци над реката, после погледна на запад, където те чезнеха отвъд хоризонта с неясни проблясъци като спомен за обещание. Някога той често виждаше Бог в тези неща, усещаше дъха му в багрите на облаците, и сега внезапно си спомни редове от едно стихотворение, което някога бе харесвал:

Слава на Бога за пъстрите неща,
за залеза небесен, нашарен като крава,
за точките, покрили пъстървата в потока,
за кестена в жаравата, за птичите крилца…
Твори ги Онзи, що красив ще е навеки.
Отдайте Му възслава.

Карас притисна юмрука към устните си и усети как скръбта бликва от гърлото му нагоре към ъгълчетата на очите, когато си спомни един псалм, който някога го изпълваше с радост: *Господи, любя красотата на Твоя дом.*

Карас чакаше. Не смееше да си позволи още един поглед към залеза.

Вместо това погледна към прозореца на Ригън.

Шарън му отвори и каза, че няма промяна. Тя носеше вързоп вмирисани чаршафи. Извини му се:

— Трябва да ги сложа в пералнята.

Карас я погледна. Помисли си за кафе. Но после чу как демонът крещи злобно на Мерин. Тръгна към стълбището, но изведнъж си спомни, че има да отнесе вест на Карл. Къде беше той? Отиде да провери в кухнята. Не го намери. Само Крис. Тя седеше на масата за закуска, притиснала слепоочията си с длани и гледаше… Какво? Карас тихо се приближи. Спря. Фотоалбум. Изрезки. Снимки. Крис не го бе забелязала.

— Извинявайте — тихо каза Карас. — Карл в стаята си ли е?

Крис го изгледа тъжно и поклати глава.

— Излезе по работа — дрезгаво отговори тя. Карас я чу как подсмръкна. — Има кафе, отче. След малко ще е готово.

Докато се озърташе към кафеварката, Карас чу как Крис стана от масата, а когато се озърна я видя да минава решително край него с извърнато лице.

— Извинете ме — промърмори тя с треперещ глас и излезе от

кухнята.

Карас наведе очи към албума. Домашни снимки. Малко момиченце. Много красиво. С болка в сърцето той осъзна, че гледа Ригън: ето тук духа свещичките на сметанова торта; тук седи на кея край някакво езеро по шорти и тениска, размахвайки ръка към обектива. Върху предната част на тениската имаше някакъв надпис, но не можеше да се разчете.

На следващата страница бе залепен лист хартия, изписан с детски почерк:

Ако наместо глина
можех да вая най-красиви неща,
като дъгата по свода небесен,
облаците и птичата песен,
може би тогава, мила мамо,
щях да ги смеся заедно
и да извая теб.

Отдолу: **ОБИЧАМ ТЕ! ЧЕСТИТ ПРАЗНИК НА МАЙКИТЕ!** И подпис с молив: Ригс.

Карас затвори очи. Нямаше сили да понесе тази случайна среща. Уморено извърна глава настрани и зачака да кипне кафето. С наведена глава опря ръце в плота и пак затвори очи. *Прогони всичко!* — заповяда си той. *Прогони го!* Но не можеше. И докато слушаше как бълбука кафето, ръцете му пак затрепериха, когато състраданието изведнъж кипна и прерасна в сляпа ярост срещу болестта, болката, детското страдание, телесната слабост и чудовищно разрушителната власт на смъртта.

… Ако наместо глина…

Гневът преля обратно в скръб и безсилно отчаяние.

… най-красиви неща…

Не можеше да чака кафето. Трябваше да върви. Да направи нещо. Да помогне на някого. Да се опита.

Карас излезе от кухнята. Докато минаваше се покрай всекидневната, погледна през отворената врата и видя Крис да ридае на дивана. Шарън седеше до нея и се опитваше да я успокои я надолу. Той извърна глава, тръгна нагоре по стълбището и чу как демонът отчаяно реве срещу Мерин:

— … щеше да *загубиш*! Ти щеше да *загубиш* и го знаеше! Ти си *отрепка*, Мерин! *Копеле! Върни се!* Върни се и…

Карас се застави да не слуша.

… облаците и птичата песен…

Когато влезе в спалнята, Карас откри, че е забравил да си облече пуловера. Потръпвайки от студа, той погледна Ригън. Привела глава настрани, тя продължаваше да беснее.

Той бавно тръгна към креслото, взе едно одеяло и в изтощението си едва тогава забеляза отсъствието на Мерин. След малко си спомни, че трябва да провери кръвното на Ригън. Уморено стана и вече вървеше към нея, когато изведнъж спря, потресен от гледката. Мерин лежеше безсилно отпуснат по очи на пода до леглото. Карас коленичи, преобърна го, видя посинялото му лице, потърси пулс и с непоносима болка в сърцето разбра: Мерин бе мъртъв.

— В името на свещената пръдня! Да *мреш* ли си тръгнал сега? Да *мреш*? Карас, *изцели го*! — беснееше демонът. — Върни го, та да довършим, да…

Сърдечен удар. Коронарната артерия.

— О, Боже! — изстена едва чуто Карас. — Господи, *не*!

Той затвори очи и поклати глава. Не можеше, не искаше да повярва. В лудешки пристъп на скръб той стисна с все сила бледата китка на Мерин, сякаш за да изтръгне от мъртвите сухожилия някоя сетна искрица на живот.

— … благочестив…

Карас се отдръпна и си пое дъх. После видя малките хапчета, разсипани по пода. Вдигна едно от пода и със свито сърце разбра, че Мерин е знаел. Със зачервени и просълзени очи той погледна лицето на стареца. *… иди да си починеш малко, Деймиън…*

— Дори *червеите* ще се погнусят от останките ти…!

Чувайки думите на демона, Карас вдигна глава и се разтресе от неудържима, убийствена ярост.

Не го слушай!

— … хомосексуалист…

Не слушай! Не слушай!

Издутата вена на челото му гневно пулсираше. Докато нежно кръстосваше ръцете на Мерин върху гърдите му, чу как демонът изграчи:

— По-добре ги сложи на оная му работа!

Зловонна храчка улучи окото на мъртвия свещеник.

— Последно миропомазване! — изкиска се демонът.

Карас замаяно гледаше храчката. Не помръдваше. Не чуваше нищо друго освен рева на кръвта си. После бавно, сантиметър по сантиметър, обърна към леглото почервеняло лице, изкривено от люта

ненавист и злоба.

— *Кучи син!* — изръмжа той с див шепот и макар че не помръдна, тялото му сякаш растеше, сухожилията по шията му се изопнаха като въжета.

Демонът спря да се киска и го изгледа злобно.

— Ти губеше! — присмя му се Карас. — Жалък неудачник! *Винаги* си бил неудачник!

Ригън го оплиска с бълвоч. Той не обърна внимание.

— Да, много те бива с децата! — процеди Карас през зъби. — С малки момиченца! Хайде, ела! Дай да видим стиска ли ти да опиташ нещо по-едро! Хайде, опитай! — Огромните му ръце бавно се протегнаха напред в приканващ жест. — Хайде! Хайде, неудачнико! Опитай с *мен*! Остави момичето и вземи *мен*! Влез в *мен*!

В следващия миг тялото на Карас рязко отметна глава към тавана, после конвулсивно се сгърчи напред, лицето му трепереше и се кривеше в маска на бяс и неописуема омраза, а мощните ръце на йезуита затрепериха от някаква вътрешна съпротива, но бавно и неумолимо се насочиха към гърлото на пищящата Ригън Макнийл.

Крис и Шарън чуха шума. Бяха в кабинета. Крис седеше до барчето, а Шарън приготвяше коктейли. Изведнъж двете рязко се озърнаха към тавана. В спалнята горе бе настанал хаос: Ригън пищеше от ужас, после гласът на Карас изрева свирепо: *Не!* Тежки стъпки. Удари в мебелите, в стените. Крис подскочи и неволно разля чашата си, когато горе отекна страхотен трясък и звън на стъкло. След секунда двете с Шарън се втурнаха нагоре по стълбището, нахълтаха в спалнята на Ригън и видяха капаците на прозореца да се търкалят на пода, изтръгнати от пантите. Стъклото беше разбито.

Разтревожени, те се хвърлиха към прозореца, и в този момент Крис видя Мерин на пода до леглото. Тя ахна, замръзна за миг, после коленичи до него.

— О, Боже! — проплака тя. — Шарън! Шар, ела тук! Бързо…

Писъкът на Шарън я прекъсна. Крис погледна към нея с пребледняло лице и я видя да гледа надолу през прозореца, стиснала лицето си с длани.

— Шар, какво има?

— Карас! Отец Карас! — истерично извика Шарън и изхвръкна от стаята.

Крис стана и бързо пристъпи до прозореца. Погледна надолу. Сърцето й спря. Карас лежеше сгърчен и окървавен в подножието на стълбището към улица М, а наоколо вече се струпваха хора.

Крис гледаше с разширени очи и се мъчеше да раздвижи устни. Да проговори. Не успя.

— Мамо?

Слаб, тъничък, треперещ глас я молеше да се обърне. Крис завъртя глава съвсем леко. Не смееше да повярва. После гласът се раздаде отново. Гласът на Ригън.

— Мамо, какво става? Ела тук! Страх ме е, мамо! Моля те! Моля те! Ела тук!

Крис се обърна, видя сълзите в детските очи и изведнъж се втурна към леглото с ридания.

— Ригс! Детенцето ми! Малката ми! О, Ригс, ти си, наистина си ти!

Долу Шарън изтича трескаво към общежитието на йезуитите, където настоя незабавно да види Дайър. Той веднага дойде на рецепцията и тя му разказа всичко. Дайър пребледня.

— Повикахте ли линейка? — попита той.

— О, Боже! Не се сетих!

Дайър бързо заръча на дежурния да телефонира, после изскочи навън заедно с Шарън. Пресякоха улицата. Спуснаха се надолу по стъпалата.

— Пуснете ме, моля! Направете път!

Докато си пробиваше път през зяпачите, Дайър чу откъслечни, безразлични коментари: „Какво е станало?“

— „Някакъв тип паднал по стълбите.“ „Трябва да е бил пиян. Цял е омазан с повърнато.“ „Да тръгваме, ще закъснеем.“

Най-сетне Дайър стигна до средата на кръга и за един безкраен, сърцераздирателен миг замръзна в незнайното измерение на скръбта, където всяко дихание носи болка. Карас лежеше сгърчен по гръб и около главата му се разливаше кървава локва. Странно блестящите му очи гледаха втренчено към небето, сякаш търпеливо изчакваха да изгреят звездите на някакъв примамлив и тайнствен хоризонт. Но сега очите се завъртяха към Дайър. В тях пламтеше възторг. И може би усещане за победа.

После в очите трепна молба. За нещо много важно и спешно.

— Отдръпнете се! Разотивайте се!

Полицай.

Дайър се отпусна на колене и ласкаво положи ръка върху смазаното, окървавено лице. Беше порязано на толкова много места! От ъгъла на устните се стичаше кръв.

— Деймиън…

Дайър помълча, за да прогони треперенето в гласа си и отново видя

в очите на Карас онзи лек, страстен блясък… и топла молба. Приведе се над него.

— Можеш ли да говориш?

Изведнъж Карас вдигна ръка към китката му. Хвана я и леко стисна.

Едва сдържайки сълзите, Дайър се приведе още по-близо, почти докосна с устни ухото на Карас и попита:

— Искаш ли сега да се изповядаш, Деймиън?

Карас отново стисна ръката му.

— Съжаляваш ли за всичките си грехове пред Всевишния Бог?

Ръката бавно се отпусна; после стисна.

Дайър се отдръпна назад, бавно прекръсти Карас и с вълнение изрече словата на опрощението:

— *Ego te absolvo…*[12]

Огромна сълза се търкулна от окото на Карас, и Дайър усети как пръстите стискат ръката му още по-силно, без да спират, докато довършваше опрощението:

— *… In nomine Patris, et Filii, Et Spiritus Sancti. Amen.*[13]

Дайър се наведе отново над Карас. Изчака. Прогони буцата в гърлото си. После прошепна в ухото му:

— Ти…

И млъкна. Пръстите около китката му изведнъж се отпуснаха. Той се отдръпна и видя две очи, изпълнени с мир… и още нещо — нещо като радост и сбъднат копнеж. Очите все още се взираха, но вече не към този свят. Тук за тях нямаше нищо.

Бавно и нежно Дайър затвори клепачите му. Чу в далечината вой на линейка. Понечи да каже „сбогом“, но не успя. Само наведе глава и заплака.

Линейката пристигна. Сложиха Карас на носилка и докато го вкарваха вътре, Дайър се качи и седна до лекаря. Пресегна се и хвана ръката на Карас.

— Вече нищо не можете да сторите, отче — изрече съчувствено лекарят. — Не се терзайте излишно. Недейте да идвате.

Без да откъсва очи от това грубовато, окървавено лице, Дайър поклати глава и тихо отвърна:

— Не, ще дойда.

Лекарят погледна към задната врата, където шофьорът чакаше търпеливо, и му кимна. Вратата се затръшна.

От тротоара Шарън замаяно гледаше как линейката бавно изчезва зад ъгъла. Чу наоколо гласове:

— Какво е станало?

— Дявол знае…

Протяжният вой на сирената прониза нощта над реката. После внезапно замлъкна.

Шофьорът бе осъзнал, че времето вече няма значение.

Епилог

Юнското слънце нахлуваше в спалнята, докато Крис прибираше в куфара последната блуза. Тя затвори капака, бързо пристъпи към вратата и каза на Карл:

— Добре, това беше.

Швейцарецът влезе да вземе куфара, а Крис тръгна по коридора към спалнята на Ригън.

— Ей, Ригс, идваш ли?

Бяха минали шест седмици след смъртта на свещениците. След потресението. След приключеното следствие. И все пак нямаше отговори. Имаше само догадки и нощни пробуждания с горчиви сълзи. Смъртта на Мерин бе причинена от остра сърдечна недостатъчност. Но Карас…

— Пълна загадка — бе казал Киндерман с хремавия си глас. — Не, не е момичето.

Наистина нямаше как да е Ригън — в онзи момент тя лежеше, вързана с ремъците. Значи Карас сам бе изтръгнал капаците, за да скочи през прозореца срещу смъртта. Но защо? Опит да избяга от нещо ужасно? Киндерман веднага отхвърли тази версия. Ако бе искал да избяга, свещеникът можеше преспокойно да мине през вратата. А и Карас не беше страхливец.

Тогава защо бе скочил?

За Киндерман отговорът започна да се очертава след показанията на Дайър за емоционалните проблеми на Карас — чувство на вина за смъртта на майка му, разколебана вяра. А когато добави към това няколкото безсънни нощи, тревогата и вината за предстоящата смърт на Ригън, демоничните атаки от името на майка му и шокът от гибелта на Мерин, Киндерман тъжно стигна до заключението, че потресен от тия непоносими удари, разсъдъкът на йезуита просто не е издържал. Освен това покрай разследването на смъртта на Денингс детективът бе прочел, че понякога самите екзорсисти биват обсебени, и то при обстоятелства като сегашните: силно чувство на вина, стремеж към наказание плюс силата на самовнушението. У Карас имаше всичко това. Дайър отказваше да се съгласи. Докато Ригън се възстановяваше, той отново и отново се връщаше в къщата да разговаря с Крис, да пита Ригън дали вече си спомня какво е станало в спалнята през онази нощ, но винаги получаваше отрицателен отговор и накрая случаят бе

приключен.

Крис надникна в спалнята на Ригън. С две големи плюшени играчки в ръцете, детето гледаше недоволно претъпкания куфар върху леглото. Днес следобед щяха да отлетят за Лос Анджелис, а Шарън и икономите оставаха да разчистят къщата. После Карл щеше да потегли с червения ягуар през цялата страна, за да го прибере у дома.

— Докъде стигна с багажа, скъпа? — попита Крис.

Ригън вдигна лице към нея. Все още плаха и слабичка. Все още с тъмни кръгове под очите.

— Няма достатъчно място! — нацупи се тя.

— Е, не можем да вземем всичко, мила. Уили ще донесе останалото. Хайде, че ще изтървем самолета.

— Добре, мамо.

— Браво, миличка!

Крис я остави и бързо слезе по стълбището. Беше на последното стъпало, когато на вратата се позвъни и тя отиде да отвори. На прага стоеше печално отец Дайър.

— Здравей, Крис! Просто дойдох да ти кажа сбогом.

— Влизай, тъкмо щях да ти се обадя.

— Не, няма да влизам, Крис. Знам, че бързаш.

Тя го хвана за ръката.

— Я стига! И без това щях да пия кафе. Направи ми компания!

— Ами ако смяташ, че…

— Смятам!

Влязоха в кухнята, седнаха на кафе и заговориха за дреболии, а Шарън, Уили и Карл търчаха из къщата.

Крис спомена колко била впечатлена и изненадана да види толкова много държавници и чужденци на погребението на Мерин. После замълчаха. Дайър скръбно се взираше в чашата си. Крис разбра за какво мисли.

— Не, все още не си спомня нищо — каза тя. — Съжалявам.

Йезуитът кимна. Крис погледна чинията си за закуска. Розата още лежеше там. Взе я и замислено завъртя стъблото между пръстите си.

— Той така й не видя каква е наистина — прошепна тя.

После отпусна розата и вдигна очи към Дайър. Той я гледаше втренчено.

— Как мислиш, какво се е случило всъщност? — тихо попита свещеникът. — Нали разбираш, питам те като атеистка. Мислиш ли, че наистина е бил обсебен?

Крис се замисли, опипвайки разсеяно розата.

— Не знам, отче Дайър. Просто не знам. Ако има Бог, сигурно му трябват милион години сън всяка нощ, инак страшно ще се изнерви. Нали разбираш. Той си мълчи и няма кой да ни каже. Но що се отнася до дявола — тя погледна Дайър. — Е, това е друга работа. Мога да повярвам в него. Може би наистина вярвам. Знаеш ли защо? Защото проклетникът непрекъснато прави реклами.

Дайър я изгледа с обич, после тихо каза:

— Но ако цялото зло на света те кара да вярваш, че може да има дявол, то с какво ще обясниш доброто?

Крис го погледна в очите. Думите му я бяха накарали да примижи болезнено. Тя бавно поклати глава.

— Не съм мислила за това. Добре го каза…

Скръбта и потресението от смъртта на Карас още тегнеха в нея като меланхолична мъгла, но сега тя опита да се съсредоточи върху това скромно обещание за надежда, като си спомни какво й бе казал Дайър, докато я изпращаше до колата след погребението на Карас.

— Би ли дошъл у нас за малко? — попита тогава тя.

— О, бих искал, но ще пропусна празненството.

Крис го погледна с недоумение и той обясни:

— Когато един йезуит умира, ние празнуваме. За него това е само началото!

— Ти каза, че е имал проблем с вярата.

Дайър кимна.

Крис поклати глава.

— Не мога да го повярвам — каза тя. — Никога не съм срещала тъй силна вяра.

— Таксито е тук, госпожо — съобщи Карл.

Изтръгната от унеса, Крис подвикна:

— Добре, Карл. Идваме!

Тя стана и Дайър я последва.

— Не, не, остани, отче. Само се качвам да доведа Ригс.

Дайър кимна разсеяно.

— Добре.

Размишляваше за онзи странен вик *Не!*, после звука от тичащи стъпки и скока през прозореца. Има нещо, помисли си той. Но какво? Спомените на Крис и Шарън бяха неясни. Но сега Дайър пак си припомни тайнствената радост в очите на Карас. Припомни си и още нещо — сияйния блясък на… какво? Не знаеше, но си мислеше, че е нещо като победа. Като триумф. Кой знае защо, тази мисъл го ободри. Стана му по-леко.

Той тръгна към вестибюла и се облегна на отворената врата с ръце в джобовете, наблюдавайки как Карл помогна да натоварят багажа в таксито. Дайър избърса челото си — беше горещо и влажно. Чу как Крис и Ригън слизат надолу ръка за ръка. Приближиха се. Крис го целуна по бузата, после меко се вгледа в очите му.

— Всичко е наред, Крис — каза той. — Усещам го.

Крис кимна.

— Добре. — Тя наведе очи към Ригън. — Мила, това е отец Дайър. Поздрави го.

— Много ми е приятно, отче Дайър.

— И на мен също.

Крис погледна часовника си.

— Трябва да тръгваме, отче.

— Ами… довиждане. Не, чакай! Щях да забравя! — Свещеникът бръкна в джоба на расото си и извади нещо. — Това беше негово.

Крис наведе очи към църковния медальон и верижката върху дланта на Дайър.

— Свети Кристофър — поясни той. — Мислех, че може би ще го искаш.

За няколко дълги безмълвни секунди Крис се вгледа замислено в медальона, сякаш се колебаеше; после бавно протегна ръка, прибра медальона в джоба си и каза на Дайър:

— Благодаря, отче. Да. Да, искам го. Хайде скъпа — обърна се тя към Ригън.

Но докато посягаше да хване ръката на дъщеря си, Крис видя, че детето гледа с присвити очи бялата якичка на йезуита, сякаш си спомняше някаква забравена тревога. После изведнъж протегна ръце към свещеника. Изненадан, младият йезуит се приведе, Ригън сложи ръце на раменете му и го целуна по бузата, сетне отстъпи и озадачено се загледа настрани, сякаш се питаше защо го е направила.

В очите на Крис бликнаха сълзи. Тя хвана ръката на Ригън и промърмори тихо и дрезгаво:

— Сега вече наистина трябва да бягаме. Хайде, скъпа. Кажи довиждане на отец Дайър.

— Довиждане, отче.

Дайър усмихнато им помаха с пръсти и каза:

— Довиждане. Желая ви лек път към дома.

— Отче, ще ти се обадя от Лос Анджелис — подхвърли през рамо Крис.

Едва по-късно щеше да се запита какво е имал предвид с думите

„към дома“.

— Пазете се.

— И ти също.

Дайър се загледа след тях. Когато шофьорът отвори вратата, Крис се обърна и му прати въздушна целувка. Дайър размаха ръка, а тя седна в колата до Ригън. Детето се извърна към задното стъкло и продължи странно да гледа свещеника, докато таксито изчезна зад завоя.

Откъм отсрещния тротоар долетя скърцане на спирачки. Полицейска кола. Киндерман се измъкна отвътре, размаха ръка и бързо тръгна към Дайър.

— Дойдох да се сбогувам.

— Току-що ги изпуснахте.

Киндерман клюмна.

— Сериозно? Тръгнаха ли си вече?

Дайър кимна.

Киндерман се загледа към улицата и тъжно поклати глава.

— Ох? — изпъшка той. После се обърна към Дайър. — Как е детето?

— Стори ми се добре. Наистина.

— Хубаво. Това е най-важното. — Детективът погледна часовника си. — Е, аз да се връщам на работа. Довиждане, отче.

Той се обърна и тръгна към колата, но изведнъж спря, извърна глава и погледна неуверено Дайър.

— Обичате ли да ходите на кино, отче Дайър?

— Разбира се.

Киндерман се върна към него.

— Аз получавам безплатни билети — важно каза той. — Всъщност имам билети за утре вечер. Кино „Байограф“. Искате ли да дойдете?

— Какво дават?

— „Брулени хълмове“.

— С кого?

— С кого? — Детективът възмутено смръщи вежди. — Хийтклиф, Сони Боно, Катрин Ърншоу и Шер. Идвате ли?

— Гледал съм го — каза Дайър.

Киндерман мълчаливо го погледна и се обърна настрани.

— И тоя е същата стока — промърмори унило той.

После с усмивка се върна към Дайър, хвана свещеника под ръка и го поведе по улицата.

— Спомних си думите от „Казабланка“ — каза той бодро. — В

края на филма Хъмфри Богарт казва на Клод Рейнс: „Луи… мисля, че това е началото на една хубава дружба.“

— Знаете ли, че малко приличате на Богарт?

— А, значи забелязахте.

Дори и в забравата опитваха да си спомнят.

От автора

Позволих си известна волност с разположението на сградите в Джорджтаунския университет, по-специално относно мястото на Института по лингвистика и езици. Къщата на Проспект Стрийт не съществува, както и общежитието на йезуитите на посоченото от мен място. И накрая, цитираният откъс от книгата на Ланкъстър Мерин не е моя измислица, а част от проповед на кардинал Джон Хенри Нюман, озаглавена „Втората пролет“.

Информация за текста

Уилям Питър Блати. Заклинателят
Американска, второ разширено издание
Превод: Любомир Николов
Коректор: Людмила Петрова
Компютърна обработка: Людмила Петрова
Художник на корицата: Иван Гаков
Формат: 16/60/90
Обем 39 п. к.
Дадена за печат: юни 2012 г.
Излязла от печат: юни 2012 г.
Предпечат и печат „Изток-Запад“
Издателство „Изток-Запад“, 2012 г.
ISBN: 978-619-152-059-6

1

Още чай, момче?

2

Аллах да е с теб, момче.

3

Искам да ви попитам нещо, господин Енгстрьом (нем.).

4

Говорите ли немски? (нем.).

5

Естествено (нем.). Изумително (лат.).

6

Перото на леля ми (фр.).

7

Отговаряй на латински (лат.).

8

Добър ден! Лека нощ! (фр.).

9

Кой си ти? (лат.).

10

Вид бяла църковна дреха.

11

Боже небесни (нем.).

12

Опрощавам ти (лат.).

13

В името на Отца, и Сина, и Светия дух. Амин. (лат.).